

**Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы**

**Министерство образования и науки Республики Казахстан
Национальная академия образования им. И. Алтынсарина**

**ШЖМ 5-9-СЫНЫП ПӘНДЕРІ БОЙЫНША
БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ОҚУ ЖЕТІСТІКТЕРІН БАҒАЛАУ ҮШІН
САРАЛАНҒАН ТАПСЫРМАЛАРДЫ ҚҰРАСТЫРУ БОЙЫНША
ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР**

**МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ
ПО СОСТАВЛЕНИЮ ДИФФЕРЕНЦИРОВАННЫХ
ЗАДАНИЙ ДЛЯ ОЦЕНИВАНИЯ УЧЕБНЫХ ДОСТИЖЕНИЙ
ОБУЧАЮЩИХСЯ ПО ПРЕДМЕТАМ 5-9 КЛАССОВ МКШ**

Нұр-Сұлтан
2020

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы Ғылыми кеңесінің шешімімен баспаға ұсынылды (2020 жылғы 16 қыргүйектегі № 7 хаттамасы).

Рекомендовано к изданию решением Ученого совета Национальной академии образования им. И. Алтынсарина (протокол №7 от 16 сентября 2020 года).

ШЖМ 5-9-сынып пәндері бойынша білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау үшін сараланған тапсырмаларды құрастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар. – Нұр-Сұлтан: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2020. – 272 б.

Методические рекомендации по составлению дифференцированных заданий для оценивания учебных достижений обучающихся по предметам 5-9 классов МКШ. – Нур-Султан: НАО имени И. Алтынсарина, 2020. – 272 с.

Әдістемелік ұсынымдарда ШЖМ біріктірілген сыныптарындағы бейіналды даярлықты ескере отырып, оқыту мазмұнын саралау мәселелері, ШЖМ 5-9 сыныптарында сараланған тапсырмаларды құрастыру ерекшеліктері қарастырылады. ШЖМ мұғалімдерінің орта буын білім алушыларын бағалау және оқытуды дараландыру үшін сараланған тапсырмаларды пайдалануы бойынша талдау жүргізіліп, зерттеу (сауалнама) нәтижелері ұсынылды.

Аталған әдістемелік ұсынымдар шағын жинақталған мектеп педагогтарына, білім беру ұйымдарының басшылары мен әдіскерлеріне, ауыл мектептері педагогтарының кәсіби құзыреттілігін арттыру мәселелерімен айналысатындарға ұсынылады.

В методических рекомендациях изучены вопросы дифференциации содержания обучения с учетом предпрофильной подготовки в совмещенных классах МКШ, особенности составления дифференцированных заданий в 5-9 классах МКШ. Проведен анализ и представлены результаты исследования (анкетирования) по использованию учителями МКШ дифференцированных заданий для оценивания и индивидуализации обучения обучающихся среднего звена.

Данные методические рекомендации для педагогов малокомплектных школ, руководителей и методистов организаций образования по вопросам повышения профессиональных компетенций педагогов сельских школ.

© Ы. Алтынсарин атындағы
Ұлттық білім академиясы, 2020

© Национальная академия образования
имени И. Алтынсарина, 2020

Кіріспе

Білім беруді дамыту мәселелері Мемлекет басшысы Қ. Тоқаевтың жіті назарында, мәселен, 16.08.2019 жылы мұғалімдердің тамыз конференциясында ол білім беру сапасын жақсарту бойынша кешенді шаралар қабылдауды ұсынды. Қазіргі Президент Қ. Тоқаев 2019 жылғы 20 қыркүйектегі «Сындарлы қоғамдық диалог – Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» Жолдауында қала және ауыл мектептері арасындағы білім беру сапасының алшақтығын қысқартудың маңыздылығын атап өтті. Бұл кездейсоқ емес, себебі білім беру сапасы, ал одан әрі қазақстандықтардың өмір сүру сапасы да мұғалімдерге тікелей қатысты [1]. Қазақстанда біріктірілген сыныптары бар шағын жинақты мектептер саны артты. ҰБМБ мәліметтері бойынша, 2019 жылдың 1 қарашасында олардың саны 8690-ға жетті. Білім мен ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында еліміздің педагогикалық әлеуетін дамыту саласындағы проблемаларды шешу бойынша шаралар көзделген. Олардың ішінде ең бастысы – қалалық және ауылдық мектептер, өңірлер, оқу орындары, білім алушылар арасындағы білім беру сапасындағы алшақтықты қысқарту. Білім және ғылым саласында іске асырылған қадамдық іс-шараларға талдау жүргізілді, Қазақстанның білім беру жүйесінің әлсіз жақтары анықталды, олардың ішінде ауылдық және қалалық мектептер арасындағы білім беру сапасындағы алшақтық пен бастауыш мектеп білім алушыларына арналған оқу жүктемесінің ауырлығы сияқты мәселелер көрсетілген [2]. Осыған сәйкес қала және ауыл мектептерінде білім беру сапасының алшақтығын қысқарту бойынша міндеттер қойылды. Оқу үдерісінде сараланған тапсырмаларды пайдалану ауылдық мектептерде білім сапасын арттыруға ықпал ететін болады. Бұл әдістемелік ұсынымдардың өзектілігін негіздейді. Әдістемелік ұсынымдар біріктірілген сыныптарда жұмыс істейтін шағын жинақты мектептердің педагогтарына арналған.

Зерттеу пәні бастауыш буын білім алушыларына арналған дифференциалды тапсырмалар болып табылады. *Зерттеу объектісі* – орта білім беруді жаңарту жағдайында ШЖМ-ның бастауыш буынының оқу үдерісін ұйымдастыруда сараланған тапсырмаларды қолдану болып табылады.

Мақсаты: ШЖМ-ның бастауыш сыныптарында сабақ ұйымдастыру үшін сараланған тапсырмаларды құрастыру және мұғалімнің әдістемелік жинағын байыту бойынша әдістемелік көмек көрсету. Әдістемелік әзірлеменің мақсаты – шағын жинақты мектеп мұғалімдерінің бастауыш мектепте сабақ өткізуде сараланған тәсілді қолдану арқылы оқу үдерісін дараландыру мен дербестендіру, оқу жетістіктерін бағалау үшін сараланған тапсырмаларды құрастыру бойынша кәсіби құзыреттілігін арттыру.

Аталған мақсатқа сәйкес келесі міндеттер қойылды:

– ШЖМ бастауыш сыныптарында дифференциалды (сараланған) тәсілдің ерекшеліктерін ашу;

– ШЖМ бастауыш сыныптарында жұмыс істейтін педагогтардың білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау үшін сараланған тапсырмаларды құрастыру және өткізу бойынша жүргізілген зерттеу (сауалнама) нәтижелерін

және негізгі қиындықтарды талдау;

– біріктірілген сыныптарда оқу мақсатына қол жеткізу үшін әртүрлі оқу пәндері бойынша бастауыш оқытуда саралау тәсілдерін көрсету;

– ШЖМ-да педагогикалық үдерісті жақсарту бойынша нақты әдістемелік ұсыныстар жасау.

– сабақ барысында 5-9 сынып білім алушыларын бейіндеу үшін сараланған тапсырмалар құру арқылы ШЖМ-дағы педагогикалық үдерісті жақсарту бойынша нақты әдістемелік ұсыныстар беру.

Оқу құралының ғылыми жаңалығы ШЖМ-нің 5-9 сыныптарының пәндері бойынша сабақ жүргізетін педагогтардың білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау үшін сараланған тапсырмаларды қолдануын негіздеуден тұрады. Online форматта әлеуметтік сауалнама жүргізу педагогтардың сараланған тапсырмаларды құрастыру және пайдалану кезінде кездесетін негізгі қиындықтарын ашуға мүмкіндік берді.

Орта буын бейіналды сыныптарда негізгі пәндердің сараланған тапсырмаларын дайындауға арналған әдістемелік ерекшеліктер мен әдістемелік ұсыныстар берілген.

Практикалық маңыздылығы әдістемелік ұсынымдардың материалдары ШЖМ мұғаліміне оқытудың нәтижелілігін арттыру және саралауды жүзеге асыру үшін тиімді конструктивтік тәсілдерді жоспарлауға көмектеседі. Бұл жұмыс педагогтардың оқу үдерісінде саралаудың барлық тәсілдерін қолдану және оқу үдерісін жоспарлаудағы мүмкіндіктерін кеңейтеді.

Әдістемелік ұсыныстарды жазудың теориялық алғышарты шетелдік және отандық ғалым-зерттеушілердің еңбектері болды: Томлинсон (2005), Вайнштейн (2002), Мечинский Н.А. (2000), И.П.Подластого (1998), Г. К. Селевко (2003), В. А. Крутецкий (2005), А. К. Маркова (2006), Л. В. Занкова (2006).

1 ШЖМ біріктірілген сыныптарында бейіналды дайындықты есепке ала отырып оқыту мазмұнын саралау

ҚР «Білім туралы» Заңында бейіндік оқытуға жалпылама анықтама беріледі. «Бейінді оқыту – білім алушылардың мүдделерін, бейімділігі мен қабілеттерін ескере отырып, оқытуды саралау және даралау үдерісі, білім беру үдерісін ұйымдастыру» [4].

Жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартында, бейінді оқыту білім алушылардың жеке мүдделері мен қажеттіліктері негізінде жүзеге асырылады. Осыған байланысты оқытудың екі деңгейінде оқу пәндерін таңдаудың икемді жүйесі ұсынылады. Білім алушы қалауынша өздеріне маңызды оқытудың тереңдетілген және стандарттық деңгейлеріндегі оқу пәндерін таңдайды. Стандарттық деңгейдегі оқу пәндеріне қарағанда, бейінді оқытудың тереңдетілген деңгейдегі оқу пәндеріне сағат саны көп бөлінеді. Стандарттық деңгейде білім алушылар мен олардың ата-аналарының таңдауы негізінде қалыптасатын бейінді емес оқу пәндері оқытылады. [5].

Білім алушыларды жалпы орта білім берудің жаңартылған мазмұны бойынша даярлау бейіндік білім беруге қойылатын мынадай талаптар негізінде жүзеге асырылады:

- жалпы орта білім берудің үлгілік оқу бағдарламалары жаратылыстану-математикалық және қоғамдық-гуманитарлық бағыттар бойынша бейінді оқытуды енгізе отырып, саралау, кіріктіру және білім беру мазмұнын кәсіптік бағдарлау негізінде әзірленеді.

- білім алушылардың, оның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың дайындық деңгейі жаратылыстану-математикалық және қоғамдық-гуманитарлық бағыттарда бейінді оқытудың міндетті оқу пәндері мен бейіндік оқу пәндері бойынша оқытудан күтілетін нәтижелер арқылы айқындалады.

- міндетті оқу пәндері бойынша оқытудан күтілетін нәтижелер жалпы орта білім берудің базалық мазмұнын анықтау үшін негіз болып табылады.

- міндетті оқу пәндері қатарына «Қазақ тілі» және «Қазақ әдебиеті» (оқыту қазақ тілінде жүргізілетін сыныптар үшін), «Орыс тілі» және «Орыс әдебиеті» (оқыту орыс тілінде жүргізілетін сыныптар үшін), «Ана тілі» мен «Әдебиет» (оқыту ұйғыр/өзбек/тәжік тілінде жүргізілетін сыныптар үшін), «Қазақ тілі мен әдебиеті» (оқыту қазақ тілінде жүргізілмейтін сыныптар үшін), «Орыс тілі мен әдебиеті» (оқыту орыс тілінде жүргізілмейтін сыныптар үшін), «Шетел тілі», «Алгебра және анализ бастамалары», «Геометрия», «Информатика», «Қазақстан тарихы», «Өзін-өзі тану», «Дене шынықтыру», «Алғашқы әскери және технологиялық дайындық» пәндері енеді.

- әр бағыттағы бейіндік оқу пәндері бойынша оқытудан күтілетін нәтижелер тиісінше оқытудың стандарттық және тереңдетілген деңгейлері бойынша көрсетілген және олар оқыту бейінінің ерекшелігін ескеріп оқу пәндерінің мазмұнын анықтауға негіз болады.

Жаратылыстану-математикалық бағыттағы тереңдетілген деңгейде оқытылатын оқу пәндері қатарына «Биология», «Химия», «Физика»,

«География» пәндері енеді. Осы бағыттағы бейінді оқытудың стандарттық деңгейдегі оқу пәндері қатарына «Дүниежүзі тарихы», «Құқық негіздері», «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері», «Графика және жобалау» пәндері енеді.

Қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы тереңдетілген деңгейде оқытылатын оқу пәндері қатарына «Шетел тілі», «Дүниежүзі тарихы», «География», «Құқық негіздері» пәндері енеді. Осы бағыттағы бейінді оқытудың стандарттық деңгейдегі оқу пәндері қатарына «Физика», «Химия», «Биология», «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәндері енеді.

Жалпы орта білім берудің оқу бағдарламаларында оқытудан күтілетін нәтижелер әрбір оқу пәнінің бөлімдері бойынша оқыту мақсаттарымен нақтыланады.

Оқытудан күтілетін нәтижелер жүйесі білім алушылардың, оның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың жеке-дара даму траекторияларын қалыптастыруға және оларды орта білім беру ұйымын аяқтағандағы оқытудың ұзақ мерзімді мақсаттарына кезең-кезеңмен жетуге жағдай жасайды.

Бейіндік оқытуды аралас білім беру ұйымдарында сәтті ұйымдастыруға болады. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» дербес білім беру ұйымын қоспағанда, меншік нысандарына және ведомстволық бағыныстылығына қарамастан, құрамдастырылған білім беру ұйымдары қызметінің тәртібі «Білім туралы» 2007 жылғы 27 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес әзірленген құрамдастырылған білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидаларында айқындалған.

Аралас білім беру ұйымдарының негізгі түрлері:

- 1) мектеп-гимназия;
- 2) мектеп-лицей;
- 3) қосымша білім беру мектеп-орталығы;
- 4) мектеп-интернат-колледжі;
- 5) оқу-сауықтыру орталығы (кешен);
- 6) оқу-өндірістік комбинаты (мектепаралық, курстық);
- 7) оқу-тәрбие орталығы (кешен);
- 8) оқу орталығы.

Аралас білім беру ұйымдарына, оның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға қабылдау тәртібі Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 12 қазандағы бұйрығымен бекітілген бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің жалпы білім беретін оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың үлгі қағидаларына сәйкес жүзеге асырылады [6].

Сыныптарды (топтарды) ұйымдардың типтері мен түрлері бойынша жинақтауды Қазақстан Республикасының Білім беру саласындағы уәкілетті органы жүзеге асырады.

ШЖМ-ның біріктірілген сыныптарындағы оқыту мазмұнын саралау бейіналды даярлық ескеріле отырып жүргізілуі тиіс. Бұл туралы 2020-2025 жылдарға арналған Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың мемлекеттік бағдарламасында айтылған. Қазақстанда қала және

ауыл мектептер арасындағы білім беру сапасының алшақтығы себептеріне талдау жүргізілді. Алшақтық себептерінің арасында қазіргі әлемде рөлі артып келе жатқан қосымша, бейресми және бейінді білімге қол жеткізудегі теңсіздікпен күшейтілетін білім берудегі теңсіздік жатады. Бүгінгі таңда жас адамның өмірінде оқытудың 70 %-ға жуығы формальды емес білім беру жағдайында: отбасында, құрдастар тобында, жастар ұйымдарында, үйірмелерде өтуде. ЭЫДҰ-ның 22 елінде және ЭЫДҰ-ға әріптес 14 елде сыныптан тыс ғылыми іс-шаралар көп өткізілетін мектеп білім алушыларының осындай іс-шара аз өткізілетін мектептің білім алушыларына қарағанда PISA-дағы жаратылыстану ғылыми сауаттылық деңгейі анағұрлым жоғары екенін көрсетті. ЭЫДҰ елдерінде орташа есеппен білім алушылардың 56 %-ы ғылыми жарыстарға қатысады, білім алушылардың 48 %-ы сыныптан тыс ғылыми жобаларға барады [2].

Бейіндік оқыту негізгі жалпы білім беру деңгейіндегі бейіндік білім берудің ішкі жүйесі ретінде түсініледі, дайындық функциясын орындайды, білім алушылардың элективті курстарды таңдау еркіндігі мен өзгермелі принциптерін жүзеге асырады. Бейіналды оқыту – білім алушылардың бейімділік пен қызығушылыққа сәйкес келетін әртүрлі бейіндер бойынша оқу қабілетін объективті бағалаудың, білім алушылардың сапалы білім алуға күш салуға дайындығын қалыптастырудың, таңдаған бейіні бойынша оқуға деген оқу уәждемесінің жоғары деңгейінің негізі болып табылады.

Бейіналды дайындықтың мәні – таңдау бойынша курстарды ұйымдастыру, ақпараттық жұмыс және бейінді бағдарлау арқылы 8-9 сынып білім алушыларының өзін-өзі анықтауына ықпал ететін білім беру кеңістігін құру. 9-сыныпта профилге дейінгі дайындықтың негізгі міндеті – білім алушылармен әрі қарай оқу жолын негізді және өмірлік маңызды таңдау бойынша кешенді жұмыс.

Бейіндік сынып (топ) жалпы орта білім беру деңгейінде (10-11 сыныптар) құрылады және жекелеген пәндерді, білім беру салаларын немесе бағыттарды жоғары деңгейде зерделеуді көздейді.

Бейіналды сыныптар (топтар) негізгі жалпы білім беру деңгейінде құрылады және пәндерді кеңейтілген және (немесе) тереңдетілген деңгейде оқытуды көздейді. Бейіналды және оқыту бейінін анықтау кезінде негізгі шарттар:

- әлеуметтік сұраныс (білім алушылардың қажеттіліктерін есепке алу);
- мектептің кадрлық мүмкіндіктері; білім беру ұйымының материалдық базасы;
- түлектердің кәсіби білім алу перспективалары.

Бейіналды даярлық сыныптарында оқу пәндерін, элективті курстарды оқыту ҚР Білім және ғылым министрлігінің үлгі бағдарламаларына сәйкес әзірленген бағдарламалар бойынша немесе белгіленген тәртіппен бекітілетін авторлық бағдарламалар бойынша жүргізіледі.

Бейіналды даярлық сыныптарының (топтарының) оқу жоспарында ақпараттық жұмысқа арналған сағаттар; кәсіптік кеңес беру және кәсіптік бағдарлау жұмысы; базалық оқу жоспарының вариативтік бөлігінің сағаттары

есебінен білім алушылардың таңдауы бойынша зерттеу қызметі шеңберінде элективті курстарды, топтық және жеке сабақтарды қоса алғанда, білім алушылардың таңдауы бойынша курстар көзделеді.

Бейіналды даярлық сыныптары білім алушыларының жүктемесі жалпы білім берудің мемлекеттік стандартының компонентімен және санитарлық нормалар мен ережелердің талаптарымен белгіленген оқу жүктемесінің ең жоғары көлемінен аспауы тиіс.

Қазіргі әлеуметтік-экономикалық жағдайда жас ұрпақты тәуелсіз өмірге дайындау, бастамашыл, шығармашылық, кәсіпкерлік тұлғаны тәрбиелеу және дамыту, оның болашақ кәсіби мансабындағы өзін-өзі анықтау ерекше маңызға ие. Түлек тек білімді адам ғана емес, өмірлік жағдайға бағдарлай алатын және қабілетті болуы керек. Мектептегі білім – бұл әрі қарай оқу және мамандық алудың негізі саналады.

Көптеген мектептерде оқу пәндері екі деңгейде – *базалық* және *бейіндік* деңгейде ұсынылатыны белгілі. Стандарттың екі деңгейі де жалпы білім беру сипатына ие, бірақ олар әртүрлі міндеттер кешенін басым шешуге бағытталған.

Оқу пәні стандартының *базалық деңгейі* білім алушының жалпы мәдениетін қалыптастыруға бағытталған және көбінесе жалпы білім берудің дүниетанымдық, тәрбиелік және дамытушылық міндеттерімен, әлеуметтену міндеттерімен байланысты.

Оқу пәні стандартының *бейіндік деңгейі* білім алушының жеке бейімділігіне, қажеттіліктеріне қарай таңдалады және оны кейінгі кәсіптік білім беруге немесе кәсіби қызметке дайындауға бағытталған.

Бейіналды оқыту не береді?

Бейіналды оқыту тек 8-9 сыныптарда ғана емес, сонымен қатар білім алудың ерте кезеңдерінде де мүмкін. Қазірдің өзінде 5-сыныпта стандарттар шегінен шығып, сапалы білім алуға мүмкіндік беретін оқу іс-шараларының кешені ұсынылады.

Бейіналды оқытудың оқу іс-шаралар кешені:

– Білім алушылардың кәсіби өзін-өзі анықтауы мен пәндік қалауын анықтауға бағытталған психологиялық-педагогикалық сабақтар;

– оқылатын пәндерге сағатты ұлғайту (таңдалған бейіндікке байланысты);

– осы білім салаларында жатқан элективті курстар жүйесі.

Бейіндік оқыту дегеніміз не?

Орта білім беру жүйесінің жоғары сыныптарында бейіндік оқыту таңдалған бейіндегі пәндерді тереңдетіп оқыту мүмкіндігін көздейді. Оқытылатын пәндерді тереңдету пәнге қосымша сағат бөлу және нәтижесінде жалпы білім беру сабақтарының жоспарларынан тыс мәселелер шеңберін қосу және қарастыру арқылы жүзеге асырылады.

Жалпы орта білім берудің негізгі міндеті оқу пәндері мен таңдау бойынша бейіндік оқу пәндерін ұштастыру негізінде жаратылыстану-математикалық, қоғамдық-гуманитарлық бағыттар бойынша бейіндік оқытуды жүзеге асыру болып табылады.

Жалпы орта білім беру бейіндік оқыту негізінде екі бағыт бойынша жүзеге асырылады: қоғамдық-гуманитарлық бағыты және жаратылыстану-математикалық бағыты.

Саралап оқытуды іске асыру және білім алушылардың танымдық қажеттіліктерін қанағаттандыру мақсатында екі бағыт шеңберінде жекелеген пәндерді тереңдетіп оқыту үшін ҮОЖ-ға сәйкес аралас (ұқсас) пәндер бойынша оқытуды бейіндеу енгізіледі.

Бейіналды дайындық – бұл болашақ оқытудың негізгі бағыттары мен кейінгі кәсіптік бағдарлаудың кең саласына қатысты негізгі мектептің жоғары сынып білім алушыларының өзін-өзі анықтауына ықпал ететін педагогикалық, психологиялық, педагогикалық, ақпараттық және ұйымдастырушылық қызмет жүйесі.

9-сыныптан бастап білім алушыларға бейінге дейінгі оқытуды әртүрлі практикалық іс-әрекеттерді енгізу арқылы енгізу тиімді (мысалы, әртүрлі жұмыс бағыттары бойынша жобалар әзірлеу және ұсыну).

Оқу орны аясында жүзеге асырылатын бейіндік дайындық үдерісінде білім беру бағдарламалары білім алушыларға әртүрлі бағыттар бойынша білім беру қызметтерінің кең спектрін ұсынады. Білім алушыларды бейіналды даярлаумен айналысатын педагогтар оларға өздерінің даму жолдарын іздеуде көмек көрсетеді. Білім алушылар мен оның ата-аналарымен (қамқоршыларымен) бірге олар білім алушының сұраныстары мен қажеттіліктерін ескере отырып, сондай-ақ бейіналды даярлықпен жүзеге асырылатын жеке білім беру бағдарламасын жобалай алады [7].

Сондай-ақ, білім алушылардың бейінге дейінгі дайындығы 9-сынып білім алушыларына орта мектепте одан әрі оқудың басым бағытын анықтауға көмектесетін жоспарланған оқу бағдарламалары мен іс-шаралар кешенінің шартты атауы деп айтамыз. Егер бейіндік мектеп оқу жоспарларын әртараптандырумен, «білім беру траекторияларының» әртүрлілігімен сипатталса, онда бейіналды даярлық, мәні бойынша тек 18-20 сағаттан (білім алушылардың таңдауы бойынша) арнайы курстарды ұсынады. Бұл бейінге дейінгі курстар білім алушыларға белгілі бір пәндер бойынша білімдерін тереңдетуге немесе кеңейтуге көмектесетін бұрын жүргізілген факультативтер сабақтардың негізінде пайда болды деуге болады.

Мектепте таңдау курстары, ақпараттық жұмыс және бейіндік бағдар арқылы жүзеге асырылатын бейінге дейінгі дайындық, ата-аналармен жұмыс, қарым-қатынасты кеңейту, дамып келе жатқан технологияларды, оқытудың жаңа белсенді жүйелерін қолдана отырып жүзеге асырылса, *тиімді* болады, мұнда пән мазмұны білім алушылардың танымдық қызығушылықтарын ынталандыру құралы болып табылады.

Негізгі мектептің жоғары сыныптарындағы бейінге дейінгі дайындық білім алушыға оқу бейінін саналы түрде таңдауға, яғни бастапқы кәсіби өзін-өзі анықтауға мүмкіндік береді.

Таңдау неғұрлым дұрыс жасалса, жас жігіттің көңілі мен қиындықтары соғұрлым аз болады және болашақта қоғам жақсы кәсібиге ие болады.

9-сыныпты аяқтайтын білім алушылар тек бейінді оқытуға ғана емес, одан әрі өмірлік, кәсіби және әлеуметтік өзін-өзі анықтауға да дайын болуы тиіс.

Бастауыш мектепте балалар ойын түрінде мамандық әлемімен танысады. Рөлдік ойындарға, интерактивті викториналарға қатыса отырып, баланың өз жас ерекшеліктеріне сәйкес туралы алғашқы ақпаратты игеруге мүмкіндік алады.

Орта буынға көшуге дайындала отырып, әр оқушы «Өз жұлдызыңды жарқырат», «Ата-анамның мамандықтары» жобаларына, «Менің болашақ мамандығым» суреттер байқауына қатысады.

Портфолио құру – бұл балалар мен олардың ата-аналарының бірлескен қызықты жұмысы.

Шағын жинақталған мектепте оқу үдерісін ұйымдастыру үшін мынадай педагогикалық технологиялар неғұрлым тиімді болып табылады: деңгейлік, сараланған оқыту, оқытудың ұжымдық тәсілі, дидактикалық бірліктерді ірілендіру, ақпараттық-коммуникативтік технологиялар, дамыта оқыту, модульдік оқыту, оқу және жазу арқылы сыни ойлауды дамыту және т. б.

ШЖМ-да қашықтықтан оқытуды енгізу жеке және дербес оқытуды кеңінен қолдану арқылы әртүрлі жастағы ұжымдардағы педагогикалық қызметтің қиындықтарын жеңуге мүмкіндік береді. Қашықтықтан оқыту технологияларын пайдаланатын электрондық оқыту бірыңғай ақпараттық-білім беру ортасын құру, бейіналды даярлау және бейіндік оқыту үшін қосымша мүмкіндіктер береді. Бұл бағытта Bilimland (www.bilimland.kz) білім беру платформасының физика, химия, биология, математика және жаратылыстану пәндерінен виртуалды зертханалық жұмыстарды қолдану ұсынылады. Цифрлық білім беру ресурстарының базасын (бұдан әрі – ЦБР) техникалық талаптарға сәйкес үдеріс орға немесе ноутбукке орнатуға болады. Бұл жағдайда педагог қызмет етуші ретінде әрекет етеді, оның қызметі ақпаратты көбейтуге емес, білім алушыны оқу-танымдық үдерісте психологиялық-педагогикалық көмек көрсетуге бағытталған. Оқу материалын өз бетінше игеру ептілігі мен дағдыларын меңгерген білім алушылар да мұғалімдердің көмекшілері бола алады.

Шағын жинақты мектептегі оқу үдерісі аяқталу, үздіксіздік, интеграция, икемділік, жеке тәсіл, вариативтілік, дербестік, интерактивтілік, ынтымақтастық және т. б. принциптеріне негізделген. Шағын жинақталған мектеп мұғаліміне аталған қағидаттарды іске асыруда баға жетпес көмекті әртүрлі жастағы өзара іс-қимыл мен пәнаралық интеграцияның барлық аспектілерін ескеретін бейне сабақтар көрсете алады.

Бейне сабақтар мектептерде, әсіресе ауылдық шағын жинақталған және шалғайдағы мектептерде оқу үдерісінің сапасын қамтамасыз ететін педагогикалық құралдардың бірі болып табылады. Бұл мектептер аналогтық байланыс желілеріне ие бола отырып, қазіргі заманғы техникалық және инновациялық шешімдерімен бірыңғай ақпараттық - білім беру ортасынан

оқшауланған күйінде қалып отыр. Сондықтан, ЦБР мектеп базасын құру осы мектептердегі білім сапасын арттыруға және мұғалімдердің біліктілігін арттыру мәселесін едәуір алға жылжытуға, кейбір жағдайларда тіпті пән мұғалімдерінің жетіспеушілігін толтыруға мүмкіндік беретін өзекті міндет болып табылады.

Оқу бейнефильмдері бүгінгі таңда мектеп бағдарламасы негізінде жасалған, бірақ оқу материалын кеңейтуге мүмкіндік беретін қосымша ақпаратты қамтиды, олар қызықты әрі қанық болады. Оқу үдерісінде бейне сабақтарды пайдалану кезінде шағын жинақты мектептерде оқытудың ерекшеліктерін ескеру қажет.

Білім алушылардың бір жас тобы үшін сыныптарды біріктіру кезінде бейнесабақтарды пайдалану басқа топтың білім алушыларын сабақтан алшақтатады. Сондықтан жаңа тақырыпты зерттеу үшін сабақтарды бөлек өткізу қажет. Бұл жағдайда икемді сабақ кестесін құру қажет.

Мысалы, жоғары сыныптардағы алгебра сабақтарында бейне сабақтарды қолдана отырып, жаңа тақырыпты зерттеуге аптасына 2 сағат бөлінеді, олар бөлек өткізіледі, ал 3 сағатты материалды шоғырландыру және сыныптарды біріктіру жағдайында есептерді шешу үшін қолдануға болады. Әрбір нақты жағдайда (пән, сынып) сабақты мұқият жоспарлау қажет. ЦБР арқылы мұғалімдердің жұмысын жеңілдету сабақтарды мұқият әзірлеумен өтелуі керек: материалды шоғырландыруды жоспарлау, жаттығу жаттығулары, Дағдылар мен дағдыларды дамыту, білімді бақылау, өзіндік жұмысты ұйымдастыру, жұптар мен топтарда оқыту, шығармашылық жұмыстарды орындау, оқушылармен жеке жұмыс. ЦБР-ды пайдалану оқытушылардан өзін-өзі оқыту дағдыларын игеруде мұғалімнің рөлін оқытудан бастап үйлестіру мен тәлімгерлікке дейін түбегейлі өзгертеді. Оқытылатын пәннің ерекшеліктерін және оқытушының тәжірибесін ескере отырып, ЦБР-ды қолданудың және демонстрациялық материалды таңдаудың өзіндік әдістері болуы керек. Ал олардың тиімділігі көп жағдайда мұғалімнің білім алушылардың танымдық іс-әрекетін ұйымдастыруына байланысты. Сондықтан танымдық іс-әрекетті ұйымдастырудың принциптерін ерекше атап өту керек.

1) *Белсенді қабылдауға орнату.*

Мақсатты орнатусыз бейнематериалдарды пассивті ойлау әдеттегі сабаққа қарағанда білім деңгейін төмендетеді, өйткені білім алушылар негізгі тұжырымдар мен жалпылауға зиян келтіретін екінші эпизодтарды еріксіз есте сақтайды.

Білім алушылар бейнематериалдардан барлық қажетті ақпаратты алуы үшін бейнежазбаны көргенге дейін олардың алдына негізгі танымдық міндеттерді қою және алдағы оқу тапсырмалары туралы хабарлау қажет. Бұған білім алушыларға бейнематериалды көргеннен кейін жауап беруі тиіс сұрақтар қою арқылы қол жеткізіледі. Егер олар шығармашылық жұмысты аяқтауы керек болса, онда алдын-ала, сабақта бейнематериалды қолданар алдында бірнеше сабақ болса, оларға бұл туралы ескертіп, қосымша әдебиеттерді ұсыну керек. Сыныпта жалпы қызығушылық атмосферасын құру үшін негізгі сұрақтарға назар аударатын қысқаша кіріспе сөзді қосуға болады.

Саралап оқыту әдісі бейіндік сыныптарда оқу-тәрбие жұмысын ұйымдастыру әдісі ретінде қолдануға болады.

Естеріңізге сала кетейік, мектеп алдына қойылған қоғам талаптарын орындай отырып, білімді және жан-жақты дамыған жастарды даярлау жолында мектепте оқу-тәрбие жұмысын ұйымдастырудың әртүрлі тәсілдері мен әдістері бар. Олардың ішінде сараланған оқыту әдісін атап өтуге болады.

Бір оқу бағдарламасы бойынша және бір сыныпта оқитын білім алушылар оқу материалдарын зерделеп қабылдай алады. Сыныптағы білім алушылардың қабілеттері, білім деңгейлері әртүрлі болғандықтан, сараланған оқыту арқылы оқытудың тиімді әдістерін іздеу қажет. Сараланған оқыту барысында білім алушыларға танымдық қажеттіліктеріне, қабілеттері мен қызығушылықтарына байланысты оқу материалдарының күрделілігі мен көлемін таңдауға мүмкіндік беріледі. Сараланған оқыту оқытудың тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді.

Оқудағы деңгейлік саралаудың негізгі мақсатты бағыттары: әр білім алушыны оның мүмкіндіктері мен қабілеттері деңгейінде оқыту; білім алушылардың әртүрлі топтарының ерекшеліктері бойынша оқытуды бейімдеу.

Сыныпты саралаудың жалпы қабылданған жеті тәсілі бар:

Тапсырма: бұған білім деңгейі әртүрлі білім алушыларға арналған тапсырмалар; білім алушылардың қажеттілігі бойынша әртүрлі схемалар, жаттығулар мен тапсырмаларды орындау (көмек қажет пе немесе күрделі тапсырмалар беру керек пе); біртіндеп күрделене түсетін тапсырмалары бар карточкаларды пайдалану кіреді.

Дереккөздер: кейбір білім алушылар сыныптастарына қарағанда күрделі деректермен жұмыс істей алады; дереккөздердің ауқымы ең қиын сөздер мен маңызды идеяларды түсіндіретін мәтіндерге дейін талқылауға негіз бола алатын мәтіндерден ауытқиды; басып шығарылған және электронды дереккөздерді де қолдануға болады; бұл материалды қолданудың ең үлкен көлемін көрсетеді.

Қарқыны: кейбір білім алушылар басқаларға қарағанда тезірек жұмыс істейді; көп күш жұмсауды қажет ететін білім алушыларға қосымша тапсырмаларды қолдануға болады; негізгі міндеттерді түсіндіруде көмекке мұқтаж білім алушыларға аз уақыт беріледі.

Қорытынды: барлық білім алушылар бірдей тапсырманы орындаса да, олардың нәтижелері әртүрлі болады; мұғалім тапсырма береді, бірақ білім алушылар жалғыз «дұрыс» жауап беру бағытында жұмыс жасаудан гөрі күшті және әлсіз жақтарына байланысты жауап береді; барлық білім алушыларға бағытталған нұсқаулар бере отырып, білім алушылардың әрқайсысы өздерінен не күтетінін түсінгеніне көз жеткізу керек.

Диалог және қолдау: кейбір білім алушыларға тапсырманы орындау барысында егжей-тегжейлі және нақты көмек қажет; мұғалім алдын-ала дайындалған сұрақтарды қоя алады, сондықтан білім алушылар ойланып, жауаптарын алады. Бұл әдісті қолдануда сөзбен қолдау және ынталандыру да маңызды рөл атқарады.

Бағалау: білім алушылар үнемі бағаланады, осылайша педагогикалық қызмет пен саралаудың басқа түрлері білім алушылардың қажеттілігі бойынша үнемі түзетілуі мүмкін; педагогикалық қызмет табысқа, жақсартуға, түзетуге

мұқтаж салаларды анықтайтын әмбебап үдерісс болуы керек. Сонда ғана біз пәнді оқытудан білім алушының оқуына дейін ілгерілей аламыз.

Классификация

Оқытудың болжамды міндеттері бойынша топтар құрудың көптеген пайдалы әдістері бар: ұқсас қызығушылықтары бар білім алушылар (мысалы, қиындық деңгейі және қолдау деңгейі); әртүрлі талаптары бар білім алушылар; Джигсо топтары; кәсіби дағдылармен бөлісетін топтар немесе сарапшылар тобы;

Саралап оқыту – бұл оқу үдерісін ұйымдастыру, онда жеке тұлғаның жеке-типологиялық ерекшеліктері (жалпы және арнайы қабілеттері, даму деңгейі, қызығушылығы, жүйке жүйесінің психофизиологиялық қасиеттері және т.б.) ескеріледі, білім беру мазмұны, оқыту әдістері, ұйымдастырушылық формалары ерекшеленетін білім алушылар тобын құрумен сипатталады.

Саралап оқытудың екі түрі ерекшеленеді: сыртқы және ішкі (сыныпшілік) саралау.

Ішкі саралау балалардың кездейсоқ белгілері бойынша құрылған тұрақты топта (сыныпта) оқу үдерісінде жеке-типологиялық ерекшеліктерін ескереді. Топтарға бөлу айқын немесе айқын емес болуы мүмкін, топтардың құрамы оқу міндетіне байланысты өзгереді.

Дифференциация термині (лат. Differentia – айырмашылық) білдіреді бөліктерге бөлу, бүтінді әртүрлі пішіндер мен сатыларға бөлу. Білім алушылардың типтік жеке айырмашылықтарын ескерумен сипатталатын оқу-тәрбие үдерісі сараланған болып саналады. Білім алушыларды саралап оқытудың екі негізгі түрі бар.

Ішкі саралау (оқу жұмысын саралау). Бұл аз немесе көп болсын, тұрақты жеке ерекшеліктері бойынша ерекшеленетін білім алушылар топтары үшін сынып ішіндегі жұмысты ұйымдастыруды көздейді.

Мұғалімнің сыныпшілік саралауды ұйымдастыруы бірнеше кезеңнен тұрады:

1. Саралау жұмыстары үшін құрылатын білім алушылардың топтарына сәйкес критерийлерді анықтау.

2. Таңдалған критерийлер негізінде диагностика өткізу.

3. Диагностика нәтижелері бойынша білім алушыларды топтарға бөлу.

4. Саралау тәсілдерін анықтау, білім алушылардың бөлінген топтары үшін сараланған тапсырмаларды әзірлеу.

5. Сабақтың әртүрлі кезеңдерінде білім алушылар арасында сараланған тәсілді жүзеге асыру.

6. Білім алушылардың нәтижелерін диагностикалық бақылау, соған сәйкес топтың құрамы және сараланған тапсырмалардың сипаты өзгеруі мүмкін.

Сыныпшілік саралаудың әрбір кезеңін қарастырамыз.

Негізгі мектептердің практикалық іс-әрекетінде білімді меңгерудің мынадай деңгейіне назар аударған ыңғайлы:

- нөлдік деңгей - тану;

- бірінші деңгей - білімді жаңғырту (көбейту);

- екінші деңгей - таныс жағдайда білімді қолдану;
- үшінші деңгей - өзгерген және жаңа жағдайда білімді қолдану.

Сонымен қатар, білім алушының дағдысы мен білікті дамытудың қай кезеңіне жеткенін ескеру қажет.

Дағдыны дамытудың төрт кезеңі бөліп көрсетіледі:

- *Танысу (бағдарлау)* кезеңі – іс-әрекетті орындау тәсілдерімен танысу, әрекеттер туралы жалпы түсінік және оларды елестету, яғни тапсырмадағы жалпы бағдар.

- *Аналитикалық (дайындық)* кезең – іс-әрекеттің жеке элементтерін игеру, оларды қалай орындау керектігін талдау. Бұл кезең іс-әрекеттің саналы, бірақ тәжірибесіз орындалуымен сипатталады.

- *Синтетикалық (стандарттау)* кезең – жекелеген элементтерді біртұтастыққа біріктіру, іс-қимыл элементтерін автоматтандыру.

- *Вариативті (жағдайлық)* кезең – іс-әрекеттің сипатын еркін реттеуді игеру. Іс-әрекеттің икемді, лайықты орындалуы, іс-әрекеттің жағдайға пластикалық бейімділігі.

Оқытылым деңгейі оқу іс-әрекетінің өнімділігімен тікелей байланысты ақыл-ойдың әртүрлі сапасының қалыптасу дәрежесімен анықталады. Мұндай қасиеттерге ақыл-ойдың тереңдігі, икемділігі, саналылығы, дербестігі, ақыл-ой әрекетінің жиынтықтығы мен үнемділігі жатады.

Оқытылымның көрсеткіштеріне:

- жаңа жағдайда бағдарлау белсенділігі;
- неғұрлым қиын тапсырмаларды өздігінен шешу;
- білім беру мақсатына жетудегі табандылық;
- кедергілер, тосқауылдар жағдайында жұмыс істей білу;
- басқа адамның көмегін қабылдау;
- өздігінен білім алу қабілеттілігі;
- жұмысқа қабілеттілік, төзімділік және т.б.

«Оқытылымның жоғары деңгейіне тән: ақылды әрекет ету білігі, бағдарлау және ауысуды жүзеге асыру, көмек беруге ашықтық, оқу мақсаттарын өз бетінше қоюға қабілеттілік.

Оқытылымның төмен деңгейіне тән: көмек беруге құлқы жоқ, бірақ сонымен бірге көбірек көмек алуға мұқтаж, бастамашылық пен өз бетінше әрекеттің болмауы».

Жалпы оқытылыммен қатар арнайы оқытылым деп бөлінеді.

Оқығандық пен оқытылымның арақатынасы әртүрлі.

Әдетте, жоғары оқығандық - бұл оқытылымның жоғары деңгейінің нәтижесі және керісінше. Бірақ педагогикалық назардан тыс қалған балаларда оқығандық төмен, ал оқытылым өте жоғары болуы мүмкін. Мұғалімдер, әдетте, мұндай білім алушы туралы: «Ол оқуда өзінің толық күшін (мүмкіндігін) пайдаланбайды» деп айтады.

Оқуға дайын, оқығандық және оқытылым сияқты саралаудың негізгі критерийлеріне қосымша басқаларды да қолдануға болады, мысалы: оқуға деген қарым-қатынас, танымдық қызығушылық, оқу мотивтері, танымдық

қабілеттер және т.б. Бірақ олардың барлығы үш негізгі критерийлермен өзара байланысты және оларға қатысты жеке дара болып табылады.

Төменде білім алушылардың үш тобына арналған сараланған тапсырмалардың мысалдары келтірілген:

- бірінші топ – оқытылымы төмен деңгеймен;
- екінші топ – оқытылымы орташа деңгеймен;
- үшінші топ – оқытылымы жоғары деңгеймен.

Мұғалім өз тәжірибесінде сыныптың ерекшелігіне, белгілі бір сабақтың мақсатына, міндеттері мен мазмұнына және басқа да факторларға байланысты саралау критерийлерін таңдайды.

Саралаудың критерийлерін анықтау.

Көптеген мектеп сыныптары көп деңгейлі, өйткені балалар онда ешқандай критерий бойынша арнайы таңдалмаған. Мұғалімдер, әдетте, мұндай сыныптарда топтарды «күшті», «орташа» және «әлсіз» білім алушылар деп бөледі. Сонымен қатар кейбір мұғалімдер топтарға бөлудің негізгі критерийі – мектеп оқушыларының үлгерімі десе, ал басқалары – білім алушылардың қабілеттері деп есептейді.

Саралау тәсілдерін анықтау.

Мұғалім сабақтың түрін, оның мақсаты мен мазмұнын ескере отырып, саралау жұмысының немесе тапсырмаларды дараландырудың қажеттігін анықтайды.

Жаңа материалмен танысу сабақтарына қарағанда, бұрын оқылған материалды жинақтау және қайталау сабақтарында саралаудың жиі қолданылатындығына оқырмандар назарын аударамыз.

Сабақтың барлық кезеңдерін саралаудың қажеті жоқ. Көбінесе саралау тәсілі мақсат қою кезеңінде жүзеге асырылады, мұнда мұғалім әр білім алушының жұмысынан күтілетін нәтижені нақты анықтайды. Бұрын оқылған материалды жинақтау сатысында білім алушылардың өзіндік жұмысын ұйымдастыруға болады.

Саралау тәсілін таңдау тапсырмалардың сипатымен, балалардың дағдылары мен білігін қалыптастыру деңгейімен, жаттығулардың мақсаттарымен және т.б. анықталады. Соған байланысты әртүрлі топтар үшін сараланған тапсырмалар жасалады. Мұғалім алдымен міндетті тапсырмаларды орындау керек екенін, содан кейін қиындық деңгейі бойынша саралау тапсырмаларын беру керектігін есте сақтауы керек.

Білім алушыларға саралау тәсілін жүзеге асыру.

Мұғалім сабаққа қажет кезеңде оқушыларға сараланған тапсырмаларды ұсынады. Кейбір жағдайларда оқушыларға жеке тапсырмалар беріледі, олардың кейбіреулерімен жеке жұмыс жүргізіледі.

Білім алушылардың оқу жұмыстарын саралаудың өзі мақсатқа айналмау керек. Ең бастысы – білім алушылардың дамуын ынталандыру, олардың білімдерді, дағдыларды және білікті игеруі, сабақта балалардың психологиялық жайлылықты сезінуі.

Сараланған тапсырмаларды ұсыну формасы әртүрлі болуы мүмкін: жеке карточкалар, тақтаға жазылған екі-үш немесе одан да көп нұсқадағы жазбалар, ауызша нұсқаулар.

«Сабақта оқу жұмысын саралауды жүргізе отырып, сыныпта балалардың қарым-қатынасының қалыпты сипаты бұзылмауын қамтамасыз ету қажет. Әртүрлі топтағы оқушылардың өзара әрекеттесуі үшін жағдай жасау керек, оларды бір-біріне көмектесуге тарту қажет. Бұған (бұл оқу жұмысын саралауды жүзеге асырудың сипаты) фронтальды (жаппай), топтық және жеке жұмыс түрлерін әртүрлі (оңтайлы) үйлесімдікте жүйелі жүргізу көмектеседі». Мысалы, білім алушылар әртүрлі деңгейлі тапсырмаларды жеке-жеке орындайды, содан кейін үшінші топқа ұсынылған ең қиын тапсырмаларды жаппай тексереді.

Осылайша, сыныптағы барлық білім алушылар тапсырманы қалай орындау керектігін біледі, ал жаппай тексеру екінші және бірінші топтағы балалардың білімін байытады.

Білім алушылардың жұмыс нәтижелерін диагностикалық бақылау.

Саралауды қолданған кезде жедел кері байланыс маңызды. Диагностикалық бақылау негізінде мұғалім білім алушылардың жұмысты орындауын мұқият есепке алады (қателіктерін, қиындықтарын және т.б.), олардың даму динамикасын анықтайды.

Осыған сәйкес топтың немесе жұптың құрамы және сараланған тапсырмалардың сипаты өзгереді. Егер есеп бойынша, мысалы, екінші топтағы білім алушы репродуктивті тапсырмаларды оңай орындай алатындығын көрсетсе, келесі сабақта оған шығармашылық элементтері бар тапсырма, яғни үшінші топ білім алушылары орындайтын жаттығу ұсынылады.

Кейде кері үдеріс болуы мүмкін: білім алушы өз тобының тапсырмаларын шеше алмайды, ол уақытша әлсіз топқа ауысады. Бұл әртүрлі себептермен болады: ауырып қалуына байланысты сабақтарды жіберіп алуы, мұғалімнің 5-9 сынып білім алушысының білім деңгейін дәл анықтамауы және т.б.

Білім алушыларды сараланған жұмыс үшін топтарға бөлу бір реттік қана емес. Материалды игеруіне қарай бір топқа жататын білім алушыларға тапсырмалар күрделене түседі, сол арқылы олар әрбір келесі сабақта білім мен білікті игерудің жоғары деңгейіне жетіп, алға жылжиды.

Орта буын мектеп білім алушыларының оқу жұмысын саралау тәсілдері.

Саралау көбінесе, бұрын оқыған материалды бекіту және қайталау арқылы жүзеге асырылады, өйткені білім алушылардың өзіндік жұмысын ұйымдастыру мүмкіндігі болады. Сондықтан сабақта бекіту кезеңінде қолданылатын саралау әдістерін толығырақ қарастырамыз.

Саралау тәсілдері мыналарды көздейді:

- Оқу тапсырмаларының мазмұнын саралау:
 - шығармашылық деңгейі бойынша;
 - қиындық деңгейі бойынша;
 - көлемі бойынша.

• Балалардың іс-әрекетін ұйымдастырудың әртүрлі тәсілдерін қолдану, мұнда тапсырмалардың мазмұны бірыңғай болады, жұмыс төмендегідей сараланады:

- білім алушылардың өзіндік деңгейі бойынша;
- білім алушыларға көмек көрсету деңгейі мен сипаты бойынша;
- оқу іс-әрекетінің сипаты бойынша.

Саралау тәсілдері бір-бірімен үйлесуі мүмкін, ал тапсырмаларды білім алушыларға өздері таңдау ұсынылады.

Әрбір тәсілді қарастырайық. Сондай-ақ, біз тәсілдің жалпы дидактикалық сипаттамасын бере отырып, оның орта мектеп білім алушыларына математиканы оқытуда қолданылу ерекшеліктерін көрсетеміз.

Оқу тапсырмаларын шығармашылық деңгейі бойынша саралау.

Оқу тапсырмаларын шығармашылық деңгейі бойынша саралау білім алушылардың танымдық іс-әрекетінің әртүрлі сипатын көздейді: репродуктивті немесе продуктивті (шығармашылық).

Репродуктивті тапсырмаларға типтік жаттығулар жатады, мысалы, таныс түрдегі арифметикалық есептерді шешу, өрнектердің мәндерін есептеу, яғни өткен есептеу тәсілдерімен мысалдарды шешу, қарапайым теңдеулерді шешу және т.б.

Білім алушылардан алған білімді еске түсіру және оны таныс жағдайда қолдану, үлгі бойынша жұмыс істеу және оқу жаттығуларын орындау талап етіледі.

Продуктивті тапсырмаларға стандартты жаттығулардан өзгеше жаттығулар жатады. Білім алушылар білімін өзгерген немесе жаңа, беймәлім жағдайларда қолдана білуі керек, күрделі ақыл-ой әрекеттерін (ізденіс, түрлендіру және т.б.) орындауы, жаңа өнімді (тапсырмалар, теңдіктер немесе теңсіздіктер және т.б.) құруы керек. Продуктивті тапсырмалармен жұмыс жасау барысында білім алушылар шығармашылық іс-әрекетте тәжірибе жинақтайды.

Шығармашылық іс-әрекеттің келесі белгілері бөліп көрсетіледі:

- білім мен білікті жаңа жағдайға өздігінше ауыстыру;
- таныс жағдайда жаңа мәселені көре білу;
- объектінің жаңа функциясын көре білу;
- Іс-әрекеттің белгілі тәсілдерін жаңасына өздігінше біріктіру;
- объектінің құрылымын көре білу;
- балама ойлау, яғни проблемалардың мүмкін шешімдерін, әртүрлі шешімдерді көре білу.

• Математика сабақтарында осы сипаттамаларды ескере отырып, продуктивті, шығармашылық тапсырмалардың келесі түрлері жиі қолданылады:

- заңдылықты іздеу;
- математикалық объектілерді жіктеуге арналған тапсырмалар;
- жетіспейтін және артық деректері бар тапсырмалар;
- берілген математикалық объектіні жаңасына айналдыру;
- зерттеу тапсырмалары;

- тапсырмаларды әртүрлі тәсілдермен орындау, ең ұтымды шешімді іздеу;
- тапсырмаларды, математикалық өрнектерді және т.б. өзiгiнше құрастыру, яғни жаңа өнiмдi жасау;
- тапсырмалар мен стандартты емес тапсырмалар.

Осы саралау жұмыстарының барлығында екiншi және үшiншi топ бiлiм алушылары iс-әрекеттер тәсiлiн жинақтауға (сандарды салыстыру әдiсi, есептеу әдiсi) келу керек, яғни оларға жоғары теориялық деңгейдегi тапсырма ұсынылады.

Бiлiм алушылардың өзiндiк деңгейi бойынша жұмысты саралау.

Бiлiм алушылардың өзiндiк деңгейi бойынша жұмысты саралау мазмұндық деңгейден емес, ұйымдастырушылық жағынан көрiнедi, яғни әртүрлi топ бiлiм алушыларына арналған оқу тапсырмаларында айырмашылықтар көзделмейдi. Барлық балалар бiрдей жаттығуларды орындайды, бiрақ кейбiреулерi мұғалiмнiң басшылығымен, ал басқалары өзiгiнен жасайды.

Әдетте, жұмыс былайша жүргiзiледi. Бағдарлау кезеңiнде бiлiм алушылар тапсырмамен танысады, оның мағынасы мен жазу ережелерiн түсiнедi. Осыдан кейiн балалардың бiр бөлiгi, көбiнесе, бұл үшiншi топ (оқығандық пен оқытылымның жоғары деңгейi бар бiлiм алушылар) тапсырманы өз бетiнше орындауға кiрiседi. Қалғаны мұғалiмнiң көмегiмен шешiмнiң әдiсiн немесе ұсынылған үлгiнi талдап, жаттығудың бiр бөлiгiн жаппай орындайды. Әдетте, бұл екiншi топ балалары үшiн (оқығандық пен оқытылымның орташа деңгейi бар бiлiм алушылар) әрiқарай өз бетiнше жұмыс iстеуiне жеткiлiктi. Ал, қиындықтарға тап болған бiлiм алушылар, көбiнесе бұл бiрiншi топ (оқу деңгейi төмен бiлiм алушылар), барлық тапсырманы мұғалiмнiң жетекшiлiгiмен орындайды. Тексеру кезеңi жұппен немесе үлгi бойынша жүргiзiлуi мүмкiн.

Осылайша, бiлiм алушылардың өзiндiк деңгейi әртүрлi болады. Үшiншi топ үшiн өзiндiк жұмыс, екiншi топ үшiн - жартылай өзiндiк, бiрiншi топ үшiн - оқытушының жетекшiлiгiмен жаппай жұмыс қарастырылады. Сонымен қатар, бiлiм алушылар тапсырманы өз бетiнше орындауды қай кезеңде бастау керектiгiн өздерi анықтайды. Қажет болса, олар кез-келген уақытта мұғалiмнiң жетекшiлiгiмен жұмыс iстеуге қайта орала алады.

Көмек дәрежесi бойынша саралау орта буын бiлiм алушысының жеке ерекшелiктерiн, оның оқу деңгейiн толығымен ескеруге мүмкiндiк бередi. Бiлiм алушыға жақын даму аймағын ескере отырып тапсырмалар ұсынылады.

«Л.С. Выготский жақын даму аймағы баланың ересектердiң басшылығымен және ақылды серiктестермен ынтымақтастықта шеше алатын мiндеттер шеңберiмен анықталады деп жазды» [5], яғни өз бетiнше емес, белгiлi бiр көмек көрсету арқылы.

Бұл әр бiлiм алушының даму болашағын анықтайды. «Бала бүгiн ынтымақтастықта жұмыс iстей алады, ол ертең өз бетiнше жұмыс жасай алады» [5].

Осылайша, бiлiм алушыларға жартылай көмек көрсету, оның көлемiн азайту немесе арттыру және оның сипатын өзгерту арқылы әр бiлiм алушының

өсу қарқынын, оқу материалын дамыту мен игерудің өзіндік траекториясын ескеруге болады.

Бағытталған көмек осы талаптарға толық жауап береді. Мұндай көмектің екі негізгі түрі бар.

«Көмектің бірінші түрі – көмекші тапсырмалар, дайындық жаттығулары түрінде» [5].

Оқу қабілеті төмен білім алушыларға алдымен қарапайым тапсырмалар ұсынылады, олардың орындалуы негізгі тапсырманы шешуге дайындалуға мүмкіндік береді.

Оқу қабілеті жоғары білім алушыларға бірден негізгі тапсырма беріледі, егер олар оны тез игерсе, қосымша тапсырма ұсынылуы мүмкін.

2 ШЖМ 5-9 сыныптарында сараланған тапсырмаларды құрастыру ерекшеліктері

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының шағын жинақты мектептерді дамыту орталығы ШЖМ педагогтарының арасында дифференциация түрлерін, тәсілдерін және амалдарын меңгеруіне сауалнама түрінде зерттеу жүргізді. Зерттеу нәтижелері жаңартылған оқу бағдарламаларын іске асыратын педагогтарды қолдауды жүзеге асыратын орта білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында жұмыс істейтін мектеп директорлары мен директорлардың орынбасарларына арналған. Сауалнама үш блокқа біріктірілген сұрақтарды қамтыды. Респонденттің өзі туралы білім, қысқа мерзімді жоспарлау жүйесіндегі сараланған тапсырманың орны туралы білім, сараланған тапсырманы құрастыру және өткізу әдістері мен техникасы туралы білім, ШЖМ біріктірілген сыныптарында білім беру үдерісін жүргізу және дифференциация жүргізу ерекшеліктері туралы, ШЖМ-де бірлескен сабақтарды дайындау және өткізу кезіндегі мұғалімнің іс-әрекетінің мазмұны мен нысандары туралы білім. Зерттеудің мақсаты –білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау үшін саралауды өткізу тәсілдерін түсіну, тағайындау және өткізу мәселелерінде педагогтардың қиындықтарының негізгілерін анықтау.

Зерттеу сырттай on-line форматта өтті. Сырттай зерттеуге республиканың барлық ауылдық және шағын жинақты мектептерінің педагогтары қатысты. Сауалнама жүргізу үшін 45 минут уақыт бөлінді. Сырттай on-line зерттеуге орыс тілінде оқытатын мектептерден 778 педагог және қазақ тілінде оқытатын мектептерден 436 педагог қатысты, оның ішінен 364 педагог біріктірілген сынып мектептерінен, ал 850 біріктірілген сыныптарда жұмыс істемейтін педагогтар. On-line зерттеудегі респонденттерде уақыт бойынша шектеу болған жоқ. Осы сауалнаманы талдау нәтижелері бойынша осы жұмыстың екінші бөлімі жазылған, ол мектеп әкімшілігіне өз педагогтарының кәсіби құзыреттілігін арттыру бойынша бірқатар іс-шараларды ұйымдастыруға көмектесе алады. Сырттай зерттеудің сұрақтары интернет-порталда орналастырылған:

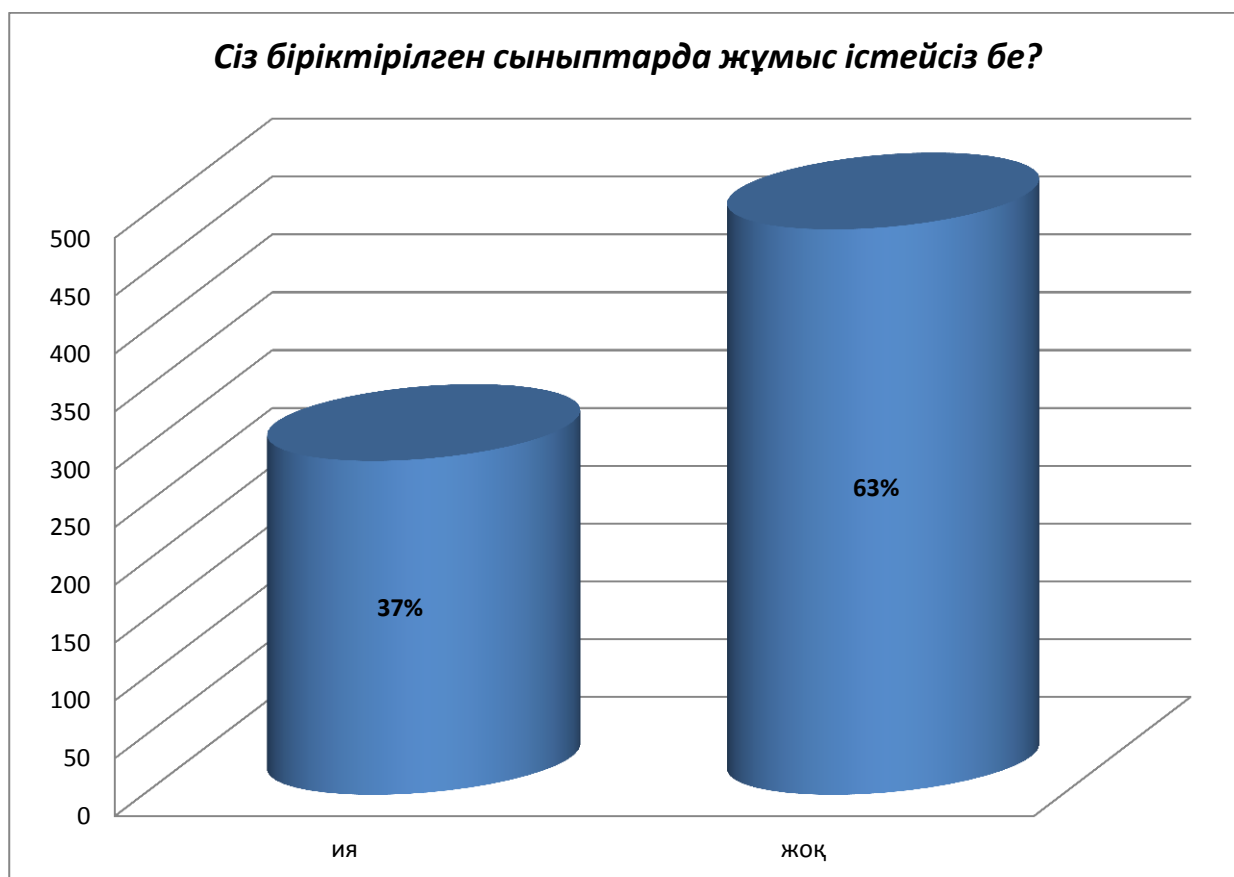
<https://www.surveio.com/survey/d/W3B0L9U5R8E7Z6A5P>.

Жүргізілген зерттеуге талдау келтіреміз [9]. Ұсынылған әдістемелік ұсынымдар үшін біз тек шағын жинақты мектеп педагогтарының жауаптарын іріктеп алдық. Зерттеуге әртүрлі жастағы және түрлі педагогикалық қызмет өтілі бар педагогтар қатысты. Олардың барлығын біріктіретіні ауылдық жерлерде өмір сүріп, еңбек ететіндігі. Сауалнаманың сұрақтары ұсынылған барлық сұрақтарды оқығаннан кейін респондент өз танымдарын кеңейте алатындай етіп немесе ұмытылған материалды саралау тәсілдері бойынша еске түсіре алатындай етіп құрылған. Сұрақтар келесі жауаптың дұрыстығын тексере алады, мысалы, № 6 сұраққа жауап, респонденттің №5 сұраққа қаншалықты дұрыс жауап бергенін тексерді. Барлық педагогтар өз аттарын жазды, яғни зерттеудің ашықтығын қамтамасыз етті. Талдауды біз бірінші сұрақтан бастауды шештік.

1-сұрақ. Сіз біріктірілген сыныптарда жұмыс істейсіз бе?(орыс тілінде оқытатын мектеп педагогтары)

ИӘ	ЖОҚ
289	489

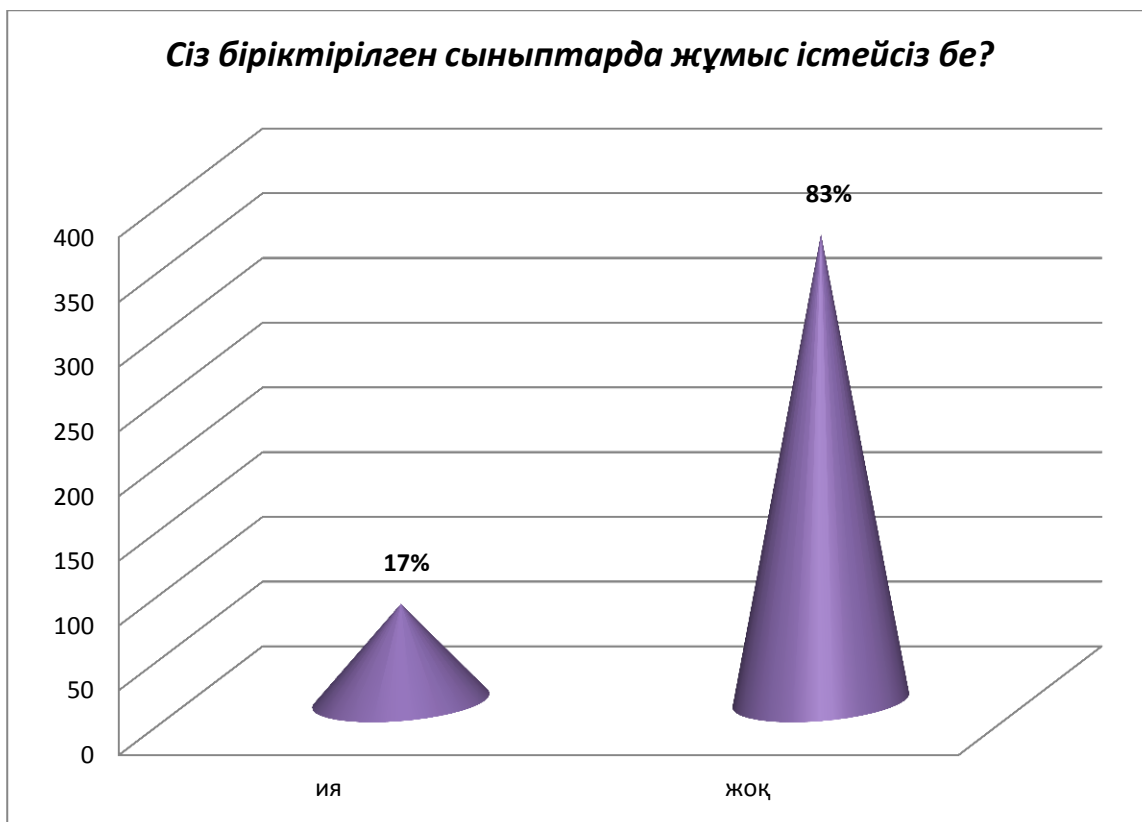
№1 диаграмма

2-сұрақ. Сіз біріктірілген сыныптарда жұмыс істейсіз бе?(қазақ тілінде оқытатын мектеп педагогтары)

ИӘ	ЖОҚ
75	361

№2 диаграмма

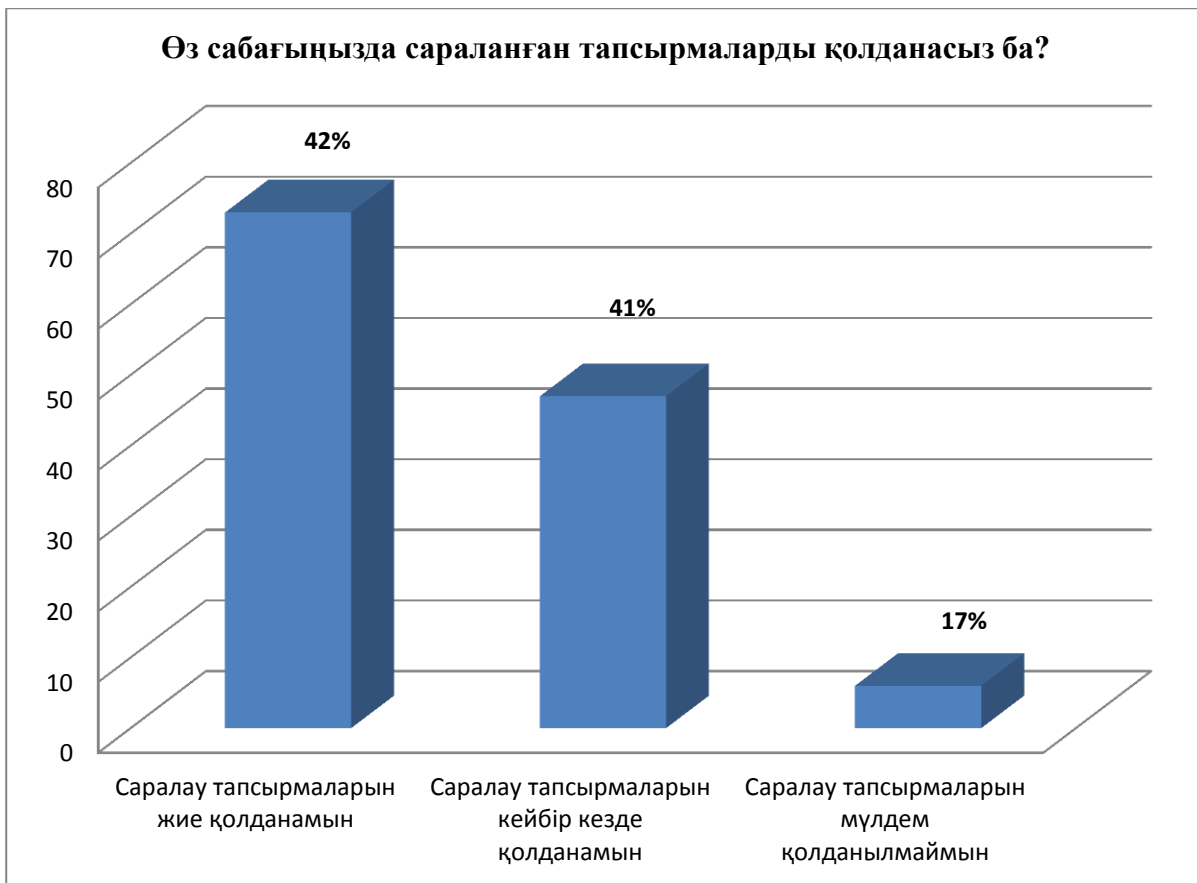

3-сұрақ. Қай сыныпта жұмыс істейтініңізді анықтаңыз? Біріктірілген сыныптарда жұмыс істейтін 5-9 сыныптардың респонденттері 364 адамды, біріктірілген емес сыныптарда 850 адамды құрады.

4-сұрақ. Өз сабағыңызда сараланған тапсырмаларды қолданасыз ба?

<i>орыс тілінде оқытатын мектеп</i>	<i>қазақ тілінде оқытатын мектеп</i>
кейде – 321	кейде – 223
пайдаланбаймын – 127	пайдаланбаймын – 7
жиі – 330	жиі – 206

№3 диаграмма (орыс тілінде оқытатын мектеп)

№4 диаграмма (қазақ тілінде оқытатын мектеп)

Орыс және қазақ тілінде оқытатын мектептердің респонденттердің жауаптары ШЖМ-дағы негізгі орта мектептің оқу үдерісінде дифференциация

жүзеге асырылатынын куәландырады. Респонденттердің көпшілігі 330/206 педагог сараланған тапсырмаларды пайдаланатынын мойындады. 321/223 респондент жүйелі емес, сараланған тапсырмаларды пайдаланады. Алаңдаушылық тудырадындар мыналар, 127/7 респондент, олар саралауды жүргізбейтіндерін мойындады.

5-сұрақ. Дифференциацияның қандай тәсілдерін білесіз? Сұрақ респонденттердің саралау тәсілдері туралы білімін тексеруді, респонденттердің қандай тәсілдерге артықшылық беретіндігін анықтауды болжады. Респонденттер бірнеше жауап бере алады. Жауаптарды зерттеу келесі нәтижені көрсетті.

3-кесте. Саралау әдістерін қолдану

<i>Орыс тілінде оқытатын мектеп</i>	<i>Қазақ тілінде оқытатын мектеп</i>
білім деңгейі бойынша - 31	білім деңгейі бойынша -14;
үлгерім деңгейі бойынша - 9	үлгерім деңгейі бойынша -12;
оқу материалының мазмұны бойынша - 23	оқу материалының мазмұны бойынша -10;
оқу материалының көлемі бойынша - 30	оқу материалының көлемі бойынша - 15;
түрлі деңгейлі тапсырмалар - 43	түрлі деңгейлі тапсырмалар - 25;
шығармашылық деңгейі бойынша - 0	шығармашылық деңгейі бойынша – 0;
түрлі деңгейлі тапсырмалар - 120	түрлі деңгейлі тапсырмалар - 25;
диалог және оқушыларды қолдау - 68	диалог және оқушыларды қолдау - 3;
карточкалар бойынша жеке тапсырмалар – 32	карточкалар бойынша жеке тапсырмалар - 32

Бұл жауаптар саралаудың жалпы қабылданған тәсілдеріне сәйкес келеді, бірақ респонденттер оларды басқаша атады. Респонденттер саралаудың үш-тен астам тәсілін атайды деп болжамдалған. Респонденттер саралаудың екі тәсілін бойынша келтірді. Мұғалімдер көбінесе оқулық материалын қолданады. Бұл біздің респонденттер арасында сараланған тапсырмалар ауқымы аз екенін көрсетеді. Білім алушыларға арналған бір түрдегі тапсырмалар сабақтардың болжамына, оқу пәніне, оқу материалына деген қызығушылықтың төмендеуіне, нәтижесінде мотивация мен үлгерімнің төмендеуіне әкелуі мүмкін. Сонымен қатар, респонденттер дұрыс емес жауаптар берді:

- формативті бағалау-42;
 - жеке, жұптық, топтық жұмыс-65;
 - ауызша-жазбаша-76;
 - ішкі саралау -50;
- Сыртқы саралау -68.

Ұсынылған жауаптар респонденттер арасында формативті бағалау тәсілдерін сараланған тапсырмалармен шатастыратын педагогтар бар екенін куәландырады. Жеке, жұптық, топтық және топтық жұмыс - бұл дифференциалды тапсырма емес, оқу қызметін ұйымдастырудың тәсілі. Тапсырма орындау нысаны немесе орындау тәсілі бойынша ауызша немесе жазбаша болуы мүмкін. Жіберілген қателіктерді талдау бастауыш буында кәсіби біліктілігі төмен педагогтардың бар екендігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, олар қызмет түрлерін, жұмыс формаларын және формативті бағалау техникасын ажыратпайды және оларды сараланған тапсырмалармен шатастырады. Бұл респонденттер әкімшілік, сондай-ақ әдістемелік қызметтер тарапынан әдістемелік және әдіснамалық көмек көрсетуді қажет етеді.

6-сұрақ. Дифференциялаудың қандай тәсілдерін жиі қолданасыз?

Орыс тілінде оқытатын педагогтердің жауаптары төменде көрсетілді:

- білім деңгейі бойынша-14;
- үлгерім деңгейі бойынша-16;
- оқу материалының мазмұны бойынша-16;
- көлемі бойынша 13;
- күрделілік және қиындық деңгейі бойынша-52;
- шығармашылық қатысу деңгейі бойынша-31;
- түрлі деңгейдегі тапсырмалар-77;
- диалог және оқушыларды қолдау-6;
- сабақта сараланған тапсырмаларды қолданбаймын -60;
- жұптық және топтық жұмыс-142;
- ішкі саралау-5;
- сыртқы саралау-23;
- сұрақтар мен жауаптар - 22;
- карточкалар бойынша жеке тапсырмалар-43.

Қазақ тілінде оқытатын педагогтердің жауаптары төменде көрсетілді:

- білім деңгейі бойынша - 9;
- үлгерім деңгейі бойынша - 23;
- оқу материалының мазмұны бойынша - 2;
- көлемі бойынша - 7;
- күрделілік және қиындық деңгейі бойынша - 44;
- шығармашылық қатысу деңгейі бойынша - 6;
- түрлі деңгейдегі тапсырмалар - 26;
- диалог және оқушыларды қолдау - 103;
- саралау тапсырмаларын сабақта қолданылмаймын – 82;
- топпен және жұппен бойынша – 65;
- ішкі саралау – 5;
- сыртқы саралау – 20;
- сұрақтар мен жауаптар – 12;

- карточкалар – 32.

Барлығы: 436 респонденттің 529 жауап берді, яғни кейбір респонденттер бірнеше жауапты таңдады.

Бұл сұрақ алдынғы берілген сұрақтың дұрыстығын тексеру үшін. Негізінен жауаптарды дұрыс деп санауға болады, өйткені 5 және 6 жауаптардың айырмашылығы аз. Педагогтар білім алушының үлгерім деңгейі бойынша саралауды жүзеге асырады, білім алушының даму деңгейіне сәйкес тапсырмалар береді. Педагогтар оқу материалының мазмұны бойынша саралауды пайдаланады. Оқу материалының ішінде әртүрлі деңгейдегі білім алушылардың білім алу қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін жұмыс табуға болады. Педагогтар оқу материалының көлемі бойынша саралауды өткізетінін атап өтті. Демек, терең және берік білімі бар білім алушы үлгерімі төмен білім алушыларға қарағанда көлемі үлкен тапсырмалар алады. Респонденттердің көпшілігі әртүрлі деңгейдегі тапсырмаларды қолданады айырмашылығы 77 және 26 жауап. Диалог және көмек көрсету бойынша жауаптарда үлкен айырмашылық бар.

5-сұрақта дифференциацияның қандай тәсілдерін білесіз дегенде тек 109 респондент бұл әдісті білетінін көрсетті.

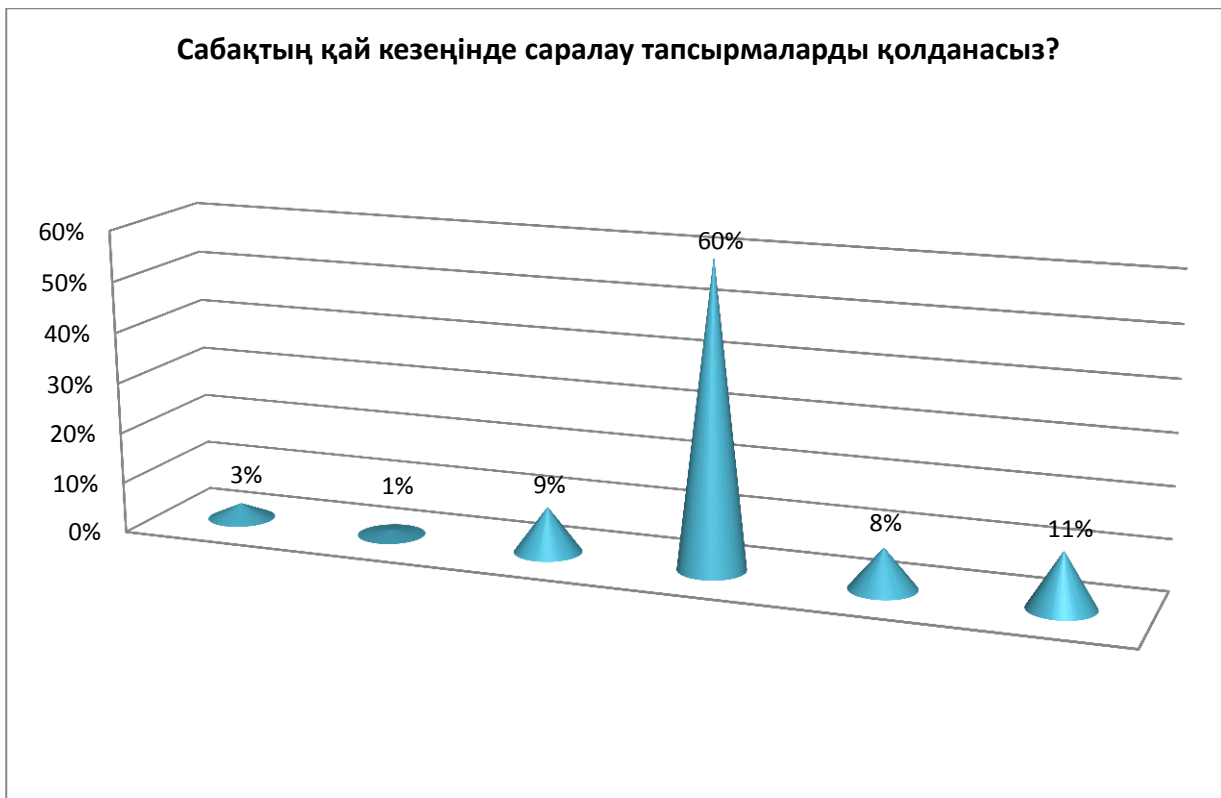
6-сұраққа жауап беруде 109 респондент бұл әдісті қолданатынын көрсетті. Демек, респонденттер назар аудармады және бұл әдісті бірден есіне түсірмеді.

7-сұрақ. Сабақтың қай кезеңінде дифференциалды тапсырмаларды қолданасыз? Сұрақ сабақ барысында пайдалану орнын зерттеуді ұсынды. Жауаптар келесідей бөлінді:

- мақсат қою кезеңінде - 0;
- сабақтың басталуы кезеңінде - 30;
- сабақтың орта кезеңіне -264;
- сабақ соңында -53;
- сабақтың ортасын мен соңында - 47;
- сабақтың барлық кезеңдерінде -2.

№5 диаграммада көрсетілгендей, біріктірілмеген сыныптары бар мектеп мұғалімдерінің сараланған тапсырмаларын пайдалану.

№5 диаграмма

№6 диаграммада көрсетілгендей, біріктірілген сыныптары бар мектеп мұғалімдерінің сараланған тапсырмаларын пайдалану.

Саралауды сабақтың барлық кезеңдерінде жүзеге асыру қажет. Мақсат қою кезеңінде педагогтар сабақ соңына қарай барлық білім алушылардың орындағанын, кейбір орындағанын көрсетті . Тиісінше, Барлығы-базалық деңгейдегі білім алушылар . Көпшілігі – озық білім алушылар , кейбіреулері- жоғары деңгейдегі білім алушылар . Мақсат қою деңгейінде саралаудан кейін педагог сабақтың күтілетін нәтижесін анықтайды.

Сабақтың басталуы кезеңінде дифференциацияны білім алушылардың қызметін әртүрлі өлшемдер бойынша ұйымдастыру үшін жүргізу қажет, мысалы, қызығушылығы, бейімділігі, жұмыс қарқыны, оқу деңгейі, гендерлік белгісі: гомогенді немесе гетерогенді белгісі бойынша. Жоғарыда аталған белгілер мұғалімге жұппен, топта, топаралық өзара іс-қимылды ұйымдастыруға көмектеседі.

Сабақтың орта кезеңінде дифференциация күрделілігі әртүрлі деңгейдегі тапсырмаларды орындау кезінде жүргізіледі. Мұғалім әрбір оқушының мүмкіндіктерін, олардың жақын даму аймағын біледі, сондықтан мұндай бөлінудің себебін айтпастан білім алушыларды әртүрлі топтарға бөледі. Тапсырмалар сабақтың мақсатына және білім алушылардың оқу деңгейіне сәйкес келуі, оқыту мақсатына алға жылжуды қамтамасыз етуі тиіс. Мұғалім міндетті түрде төрт тапсырманы жоспарлайды, бірақ жылдам оқу қарқыны бар білім алушыларға арналған тағы бір-екі тапсырма (карточкалар, сөздікпен немесе анықтамалықпен, интернет-ресурстармен жұмыс) мұғалімде болуы ұсынылады. Мұғалім жағымды эмоционалдық жағдайды сақтау үшін топтарға бөлу байқаусыз, алықтырмайтын болуы тиіс екенін еске саламыз.

Сабақтың аяқталу кезеңіндегі саралау мақсат қоюға сәйкес жүзеге асырылады. Білім алушылар қандай мақсаттар қойылғанын, олар неге қол жеткізгендерін салыстырады. Кері байланыс арқылы педагог пен білім алушылар осы тақырып бойынша өз білімдерін қалай жетілдіруге және тереңдетуге болатындығын анықтайды.

Мақсат қою деңгейінде саралау үшін қолданылатын сөз тіркестерін атаңыз? Бұл сұрақ респонденттердің жауаптарының назарынан тыс қалды.

9-сұрақ. Диалог және қолдау көрсету үшін сіз пайдаланатын фразаларды атаңыз. Бұл сұрақ алдыңғы берілген сұрақтың №5 және №6 дұрыстығын тексеру үшін. Оқырмандардың назарын 5 сұраққа аударғымыз келеді, онда 436 респонденттің ішінен тек қана 3 респондент «диалог және білім алушыларды қолдау» дифференциация тәсілі ретінде атап өтті. Респонденттер осы сұраққа бір жауап репликаларын келтіре алады. Осы мәселе бойынша респонденттер өте дұрыс жауап берді. Мысалдар келтірейік:

- Сіз қазір не істеп жатырсыз?
- Бұл тапсырманың мақсаты қандай? Бұл тапсырманы қандай мақсатпен атқарасыз?
- Сіз қандай тапсырманы алдыңыз, оны қалай орындайсыз?
- Сіз мұны қандай ретпен орындайсыз?
- Алдымен сіз не істейсіз?
- Бұл тапсырманы орындау сізге не береді?

- Бұл тапсырма немен пайдалы болды?

Бұл шағын жинақты мектептердің педагогтары білім алушыларға қолдау көрсету үшін диалог мәселелері мұғалімнің мәселелері кеңінен қолданылады, бірақ респонденттер оны саралаудың дербес тәсілі ретінде бөлмейді. Білім алушыларға қолдау көрсету үшін диалог жүргізу кезінде бірінші сұрақ білім алушылардың тапсырманы қаншалықты мағыналы орындағанын, сабақтың мақсатына сәйкес келетінін, тапсырманы орындау үшін оқушылар қандай әрекет алгоритмін таңдағанын білуге мүмкіндік береді. Мысалы, математикадан тапсырманы орындау кезінде білім алушыға тапсырманы оқу, жазу, тапсырманы шешу шарттары: берілген, қолданылатын теңдеуі және берілген есепті шешу алгоритмі қажет. Қандай да бір сөздің морфологиялық талдауын орындау кезінде де белгілі бір ретпен орындау қажет: сөз табын атау, сұрақ қою, тұрақты белгілерді көрсету, тұрақсыз белгілер, сұрақ қою арқылы пікірдегі синтаксистік рөл. Графикалық органайзерді құру кезінде, мысалы, «Тарих тауы» немесе «Тарих картасы» белгілі бір ретпен орындалуы қажет.

Сұрақ - бұл тапсырманы орындау сізге не береді? Білім алушы бұл тапсырма сабақтың мақсатына жету үшін кезең екенін түсінеді. Сабақтың мақсаты мен мақсатқа жету құралы тапсырма арқылы ұғымды оқытуды дамытады.

Сұрақ - бұл тапсырманы орындау сіз үшін пайдалы болды ма? Білім алушының өзінің оқу мақсатына алға жылжуы, үлгерімі және үлгермеудің себептері бойынша рефлексиясын болжайды.

10-сұрақ. Дифференциалды тапсырманы дайындау сізде қандай қиындықтарды тудырады? Сұрақ респонденттер қиындықтармен бөліседі деп болжамдалды. Жауаптарда респонденттер сараланған тапсырманы жоспарлау және өткізу әдістерін меңгеруге қатысты, сондай-ақ сабақты жоспарлау мен оқыту әдістемесіне қатысы жоқ қиындықтарды көрсетті. Респонденттердің осы мәселе бойынша жауаптарының қалай бөлінгенін көрсетеміз:

Қиындық жоқ - 81 респондент;

Сабақта уақыт жетіспейді - 125 респондент;

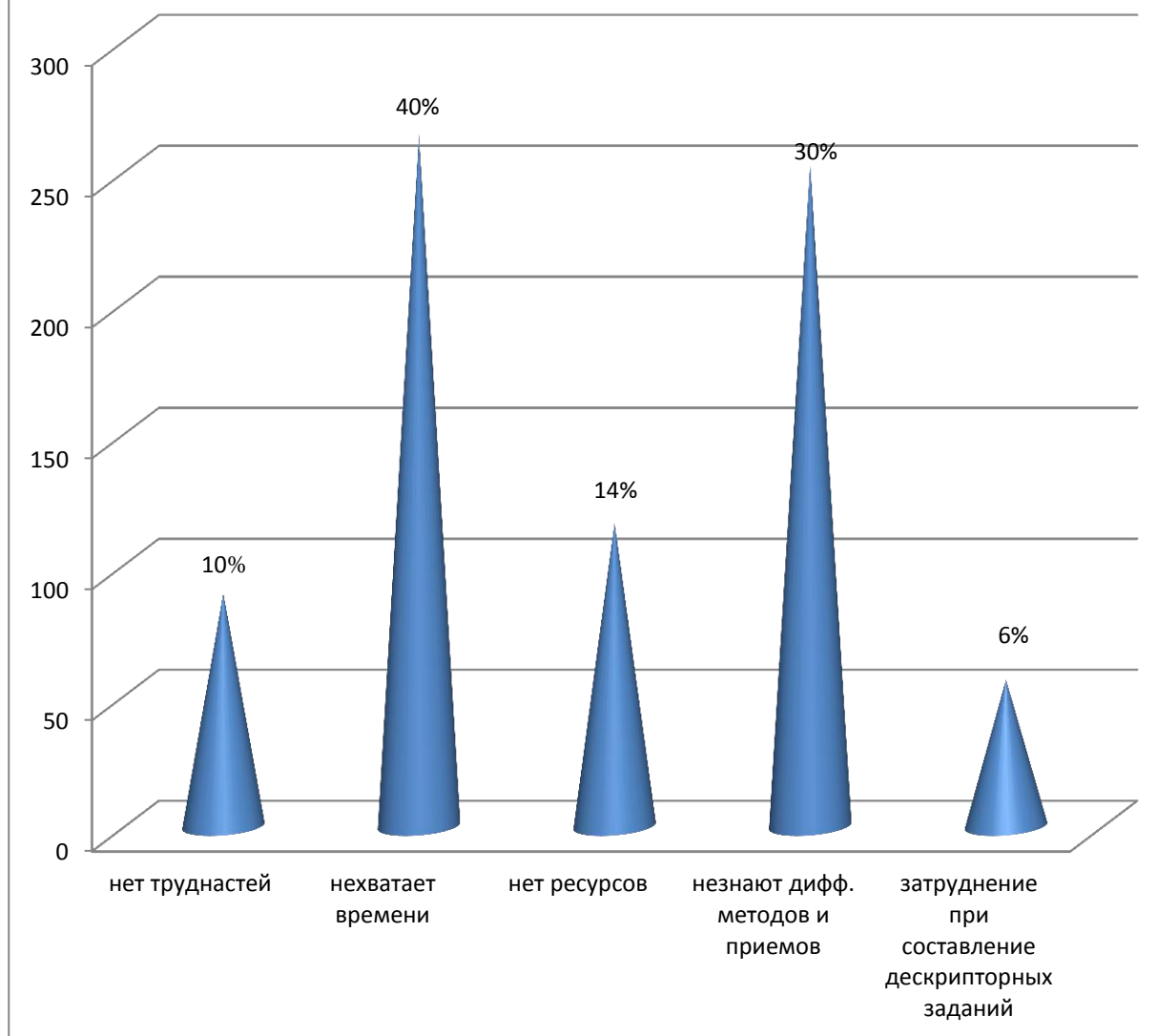
Саралауды жүзеге асыру үшін ресурстар жетіспейді - 5 корреспондент;

Саралаудың тәсілдері мен оқыту әдістерін білмеймін - 138 респондент;

Тапсырма мен дескрипторларды құруға қиналамын - 87 респондент.

№7 диаграмма Біріктірілмеген сыныптардағы мектептерден сараланған тапсырмаларды құрастырудағы педагогтердің қиындықтары кездеседі.

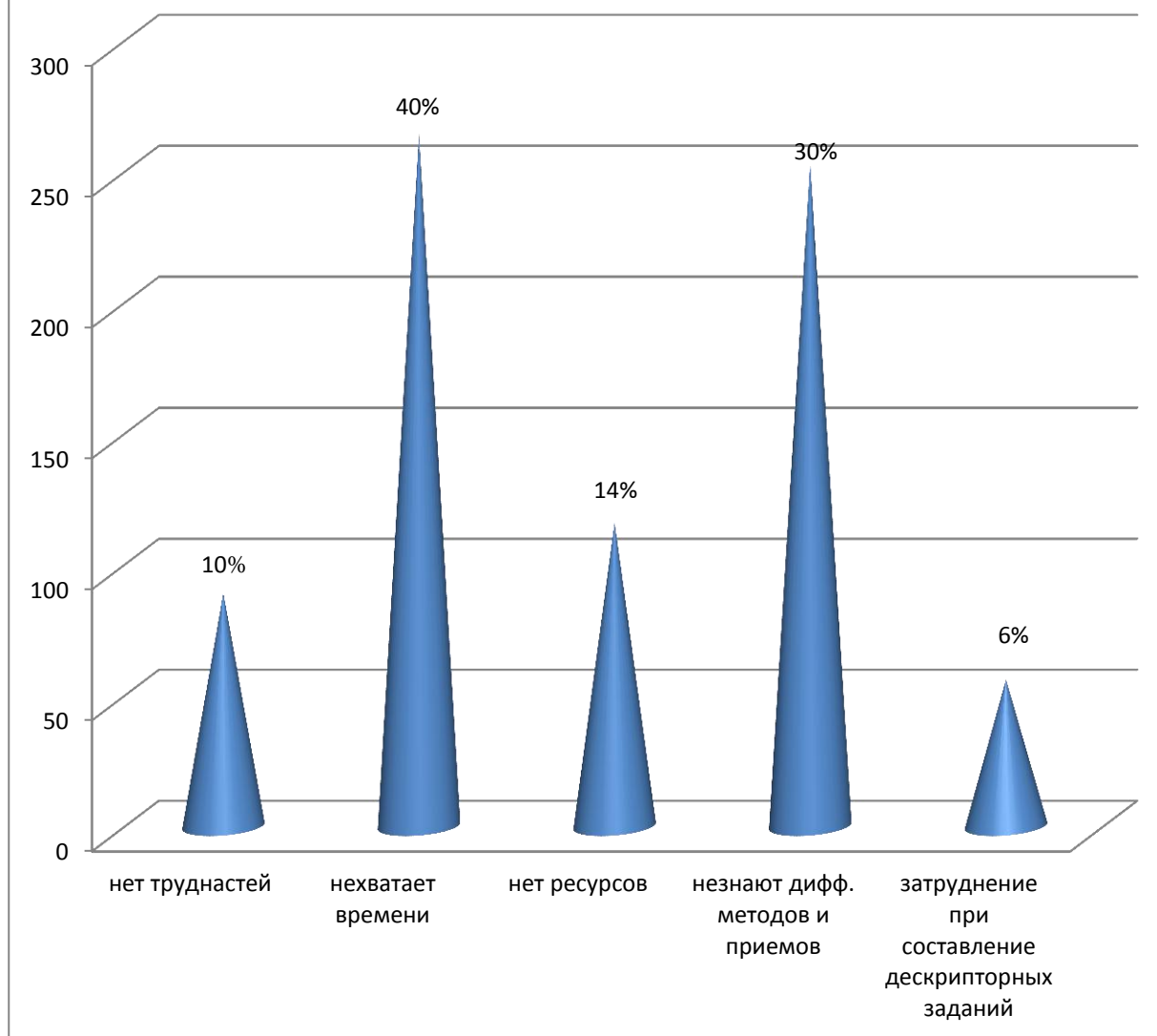
Дифференциалды тапсырманы дайындау сізде қандай қиындықтарды тудырады?

- Қиындық жоқ - 81 респондент;
- Сабақта уақыт жетіспейді - 125 респондент;
- Саралауды жүзеге асыру үшін ресурстар жетіспейді –5 респондент;
- Саралаудың тәсілдері мен оқыту әдістерін білмеймін - 138 респондент;
- Тапсырма мен дескрипторларды құруға қиналамын - 87 респондент.

№8 диаграмма Біріктірілген сыныптардағы мектептерден сараланған тапсырмаларды құрастырудағы педагогтердің қиындықтары кездеседі.

Дифференциалды тапсырманы дайындау сізде қандай қиындықтарды тудырады?

81 респонденттің сараланған тапсырмаларды жүйелі түрде пайдаланатыны және ешқандай қиындық тудырмайтыны бізді қуантады. Сабақ уақытын 152 респондент тиімсіз пайдаланады, уақыт жетпейтуді деп жауап берді. Сабақ уақытын ұтымсыз пайдалану кезінде сабақтың басталу кезеңі мен сабақтың ортасына жиі созылады. Осы себептен оларда сабақ қорытындысын шығаруға, конструктивті формативті бағалау жүргізуге, кері байланыс беруге уақыт жетіспейді. Ресурстар жетіспейді деп танылған 116 адамнан тұратын респонденттер саралап оқытуды жүзеге асыру үшін қосымша ресурстар қажет деп санайды. Бұл олай емес. Саралауды жүзеге асыру үшін қосымша ресурстар қажет емес. Оқу мәтінін оқығаннан кейін түрлі деңгейлі тапсырмалар беруге болады. Бұны біз төменде көрсетеміз.

11-сұрақ. Білім алушылардың оқу деңгейін анықтау үшін Б.Блумның таксономиясынан етістіктерді қолдану сәйкестігін табыңыз. Бұл сұрақтың мазмұны педагогтардың сыныптың ішкі саралануын базалық, ілгері және

жоғары деңгейге қаншалықты жақсы түсінетінін тексерді. Жауаптарды кесте түрінде ұсындық.

4-кесте

№	Таксономиядан етістіктер	базалық	озық	жоғары	барлығы
1.	Біледі, атайды	77	25	27	126
2.	Түсінеді	76	33	17	126
3.	Қолданады	50	56	20	126
4.	Құрамдас бөліктерге бөледі	81	67	26	126
5.	Жоспар құрайды	34	57	35	126
6.	Артығын алып тастаңыз	57	51	18	126
7.	Қайталап айтады	59	43	24	126
8.	Сәйкестікті табады	50	57	19	126
9.	Топтастырады	46	51	29	126
10.	Классифициялайды	29	66	31	126
11.	Талдайды	27	58	41	126
12.	Синтездейді	22	63	41	126
13.	Бағалайды және негіздеме береді	29	60	31	126

5-кесте

№	Таксономиядан етістіктер	базалық	озық	жоғары	барлығы
1.	Біледі, атайды				
2.	Түсінеді				
3.	Қолданады				
4.	Құрамдас бөліктерге бөледі				
5.	Жоспар құрайды				
6.	Артығын алып тастаңыз				
7.	Қайталап айтады				
8.	Сәйкестікті табады				
9.	Топтастырады				
10.	Классифициялайды				
11.	Талдайды				
12.	Синтездейді				
13.	Бағалайды және негіздеме береді				

Көрнекі салыстыру үшін Б. Блумның таксономиясының етістіктерін ұсынамыз.

6-кесте

* Таксономия Б. Блума

				Синтез	Оценка
			Анализ	Составь	Рассуди
		Применение	Выдели	Планируй	Взвесь
		Интерпретируй	Анализируй	Предложи	Оцени
Знание	Понимание	Интерпретируй	Анализируй	Предложи	Прорейтингуй
Определи	Переведи	Приложи	Раздели	Создай	Сравни
Повтори	Переформулируй	Примени	Оцени	Сформулируй	Пересмотри
Отметь	Отсуди	Используй	Вычисли	Составь	Расставь
Перечисли	Опиши	Продемонстрируй	Прозэкспериментируй	Расставь	Отбери
Вспомни	Распознай	Сыграй	Протестуй	Собери	Выбери
Назови	Объясни	Практикуй	Сравни	Подбери	Измерь
Соотнеси	Вырази	Проиллюстрируй	Противопоставь	Сконструируй	
Подчеркни	Отличи	Оперируй	Критикуй	Сотвори	
	Расставь	Распиши	Диаграммируй	Установи	
	Доложи	Разложи	Проинспектируй	Организуй	
	Расскажи	Зарисуй	Дебатируй	Устрой	
	Ревьюируй		Инвентаризируй	Подготовь	
			Расспроси		
			Соотнеси		

Жауаптарды талдау мынадай қорытынды жасауға мүмкіндік берді: мұғалімнің негізгі массасында етістіктерді базалық, ілгері, жоғары деңгейлер бойынша ажыратады. Репродуктивті деңгейдің төмен тәртібін қарастырайық:

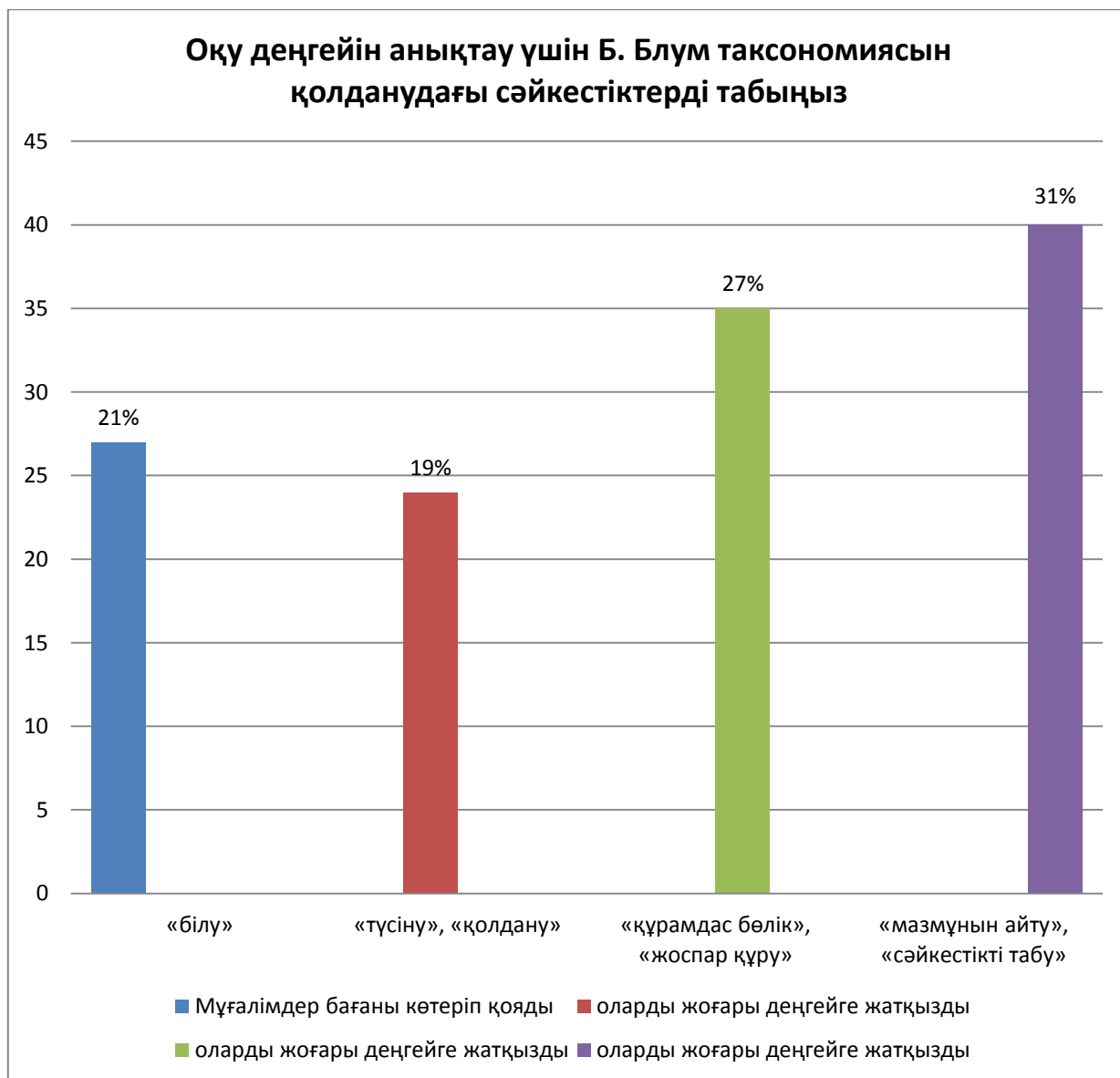
«біледі» - 27 респондент оларды жоғары деңгейге жатқызды. Бұл мұғалімдер бағаны көтеріп қояды.

«түсінеді», «қолданады» - 17-20 респондент оларды жоғары деңгейге жатқызды.

«құрамдас бөліктерге бөледі», «жоспарды құрайды» - 28-35 респондент оларды жоғары деңгейге жатқызды.

«қайталап айтады», «сәйкестігін табады» - 24-19 респондент оларды жоғары тәртіпке жатқызды.

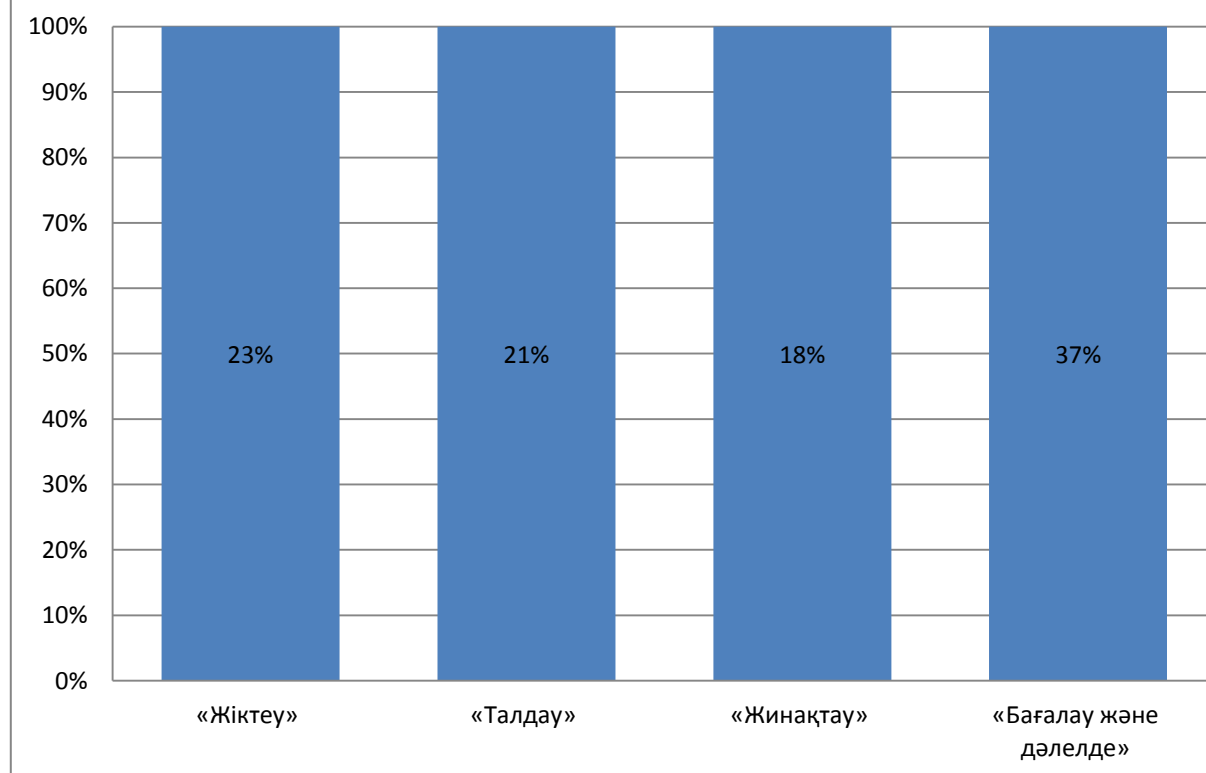
№9 диаграмма

Репродуктивті деңгейдегі етістіктерді қолдану бойынша тапсырмалар негізінен базалық деңгейдегі оқушыларға беріледі. Респонденттердің репродуктивті етістіктерді білмеуі бағалаудың объективті еместігі, бағаны көтеру туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді. Оқушыларды басқа мектепке ауыстырған кезде олардың үлгерім көрсеткіштері төмендеуі мүмкін. Сонымен қатар, респонденттер жоғары тәртіптегі етістіктерді «жіктейді» - 29, «талдайды» - 27, «жинақтайды» - 22, «бағалай және дәлелдейді» - 46 базалық деңгейге жатқызды.

№10 диаграмма

Б. Блум таксономиясы бойынша салыстыру диаграммасы

Бұл педагогтардың озық және жоғары деңгейдегі тапсырмаларды пайдаланбауын дәлелдейді. Бұл өз кезегінде білім алушылардың мотивациясын, сабақтардың болжамдылығын төмендетуге, соның салдарынан оқыту сапасының төмендеуіне әкелуі мүмкін. Мұғалім Б.Блумның таксономиясы бойынша жұмыстың ерекшеліктерін білмесе, сәйкесінше білім деңгейлері бойынша тапсырмалар жасай алмайды. Бұл нәтижелер мұғалімдердің түрлі деңгейдегі тапсырмаларды түсінбеуін анық көрсетеді.

Б.Блумның таксономиясы 1963 жылы алғашқы, бірақ білім мен ойлау дағдыларын меңгерудің деңгейін өлшейтін жалғыз таксономия емес. Ресей педагог-зерттеушісі В. П. Беспальконның 1989 жылғы таксономиясы бар.

Білім беру деңгейінің таксономиясы В. П. Беспалько оқыту мақсатының жаңа тәртібін және білімді меңгерудің келесі деңгейлерін ұсынды:

А) Білім - танысу. Білім алушы объектілерді басқа да ұқсас объектілермен қатар біледі, ажыратады және таниды. Бірақ меңгеру жалпы ұғымдармен шектелген, ойлау - "иә-жоқ", "не-немесе" балама таңдаумен. Бұрын игерілген ақпаратты қайта көрсету немесе қабылдау кезінде, мысалы, мәтінді, кітаптарды, конспектілерді, құралдарды оқу кезінде тану.

Б) Білім - көшірмелер, оқушы білімді жаңғырта алатын кезде-репродуктивті деңгей. Оқушы ұғымды, теорияны, мүмкін болатын әрекеттерді сөзбен сипаттай алады, әртүрлі әрекеттерді және әртүрлі іс-әрекеттердің нәтижесін талдай алады. Үлгілік міндеттерді шешу кезінде ақпаратты (жад бойынша) дербес жаңғыртуды және репродуктивті алгоритмдік әрекетті қамтамасыз етеді.

В) Білім-шеберлік. Оқушы білімді стандартты жағдайларда тәжірибеде қолдана алады. Оны өз бетінше нақтылауды, толықтыруды талап ететін жағдайда дербес іс-қимылды, содан кейін типорға немесе белгілі қарапайым шешімдердің комбинациясына жинақталатын оқу міндетін шешу үшін бұрын меңгерілген іс-әрекеттерді қолдануды қамтамасыз етеді.

Г) Білім – шығармашылық іс-әрекетке сәйкес келеді, яғни трансформация жасауға қабілеті. Оқушы білімді стандартты емес жағдайларда қолдана алады.

В. П. Беспалько таксономиясының тағы екі ерекшелігі бар:

1 А2 деңгейі білімді меңгеруге де, іс-әрекеттерді меңгеруге де жатқызылған; А2 деңгейінде іс-әрекеттерді игерудің еңбек сыйымдылығы есте сақтаудың еңбек сыйымдылығынан да көп екені белгілі;

2 ОС4 деңгейі субъективті шығармашылыққа сәйкес келеді, бұл кәсіби білім беруде ақпараттың толық еместігіне және нәтиженің бірқалыпты еместігіне байланысты кез келген міндетті шешуге тән.

В. П. Беспалько таксономиясында А4 деңгейіне кәсіби тапсырмаларды шешу қабілеттілігі сәйкес келеді. Қызметтің бейімдік деңгейінің кәсіби міндеттерінің таксономиясы. Жалпы В. П. Беспалько таксономиясы үлкен буынға және кәсіби оқуға бағытталған. Осы себепті мектеп педагогтарына Б.Блум таксономиясы ұсынылды, оны кіші, орта және жоғары деңгейдегі білім алушылар үшін пайдалануға болады. Б.Блум «қабылданатын білім сапасы қабілеттіліктен және сыныпта жұмсалған уақытқа ғана тәуелді емес, сонымен қатар оқу материалын өз бетінше игеруге жұмсалған уақытқа да тәуелділігін» растайды. Бастауыш мектеп педагогтарының кәсіби көзқарасын кеңейту үшін, әртүрлі ғалымдардың іс-әрекетінің тану деңгейін арттыру үшін, біз SOLO таксономиясына да көңіл бөлуді шештік [7].

К.Бигс және Д.Коллиспен ұсынған оқыту мақсаттарының жаңа тұжырымдамалық моделі (*Biggs and D.Collis*) **СОЛО-таксономия** (SOLO — Structure of the Observed Learning Outcomes) атауын алды. Онда тест мазмұнының тұжырымдамалық үлгісінде оның түрлі деңгейлерін жоспарлауға мүмкіндік беретін танымдық қызмет санаттарының егжей-тегжейлі жіктемесі бар. СОЛО-таксономияда ұсынылған танымдық іс-әрекет деңгейлерінің спектрі өте кең: фактілер мен қарапайым алгоритмдерді ойнаудан бастап Ж. Пиаже теориясына негізделген танымдық іс-әрекеттің даму кезеңдері туралы әртүрлі зияткерлік және практикалық шеберлікке дейін. Бұл таксономияның иерархиялық құрылымы бар, сондықтан оны құрал-саймандарды әзірлеу үшін де, педагогикалық өлшеулердің нәтижелерін түсіндіру кезінде де қолдануға ыңғайлы.

Қазіргі уақытта саралап оқыту сыртқы немесе ішкі формада жүзеге асырылады. Шағын жинақты мектеп жағдайында, сессия кезінде магниттік мектеп білім алушылары тірек мектептің ресурстық орталығына 10 күнге келгенде, дайындықтың әртүрлі деңгейі және материалды игеру деңгейі анық байқалады. Бұл жағдайда да саралау тәсілін қолдану қажет. Магниттік мектептің мұғалімі бұл жағдайда ресурстық орталықтың педагогының көмекшісі ретінде әрекет етеді, оның көмегі білім алушылардың оқу

қажеттіліктерін қанағаттандыру мақсатында ішкі деңгейлік саралау үшін карталарды және басқа материалдарды дайындауда қажет.

Сонымен бірге ауыл педагогтарын сауалнама түрінде зерттеу мұғалімдер сараланған оқыту қажеттілігін, сыныпшілік саралаудың барлық әдістерін қолдану қажеттілігін түсінеді деген қорытынды жасауға мүмкіндік берді. Сонымен бірге зерттеу респонденттердің белгілі бір қиындық аймақтарын саралау әдісін таңдаудағы қиындық, сабақтың әртүрлі кезеңдерінде саралауды қиындату, сабақ уақытын ұтымсыз пайдалану, бұл саралау әдістерін қолдануды қиындатады. Блум таксономиясының етістіктері туралы нақты түсініктердің болмауы барлық оқу пәндері бойынша сараланған тапсырмаларды құрастыруда қиындықтарға әкеледі. Блум таксономиясының етістіктерін түсіну пән мұғалімінің шағын жинақты мектептердің профильге дейінгі сыныптарында сараланған тапсырмалар дайындаудағы мүмкіндіктерін кеңейтеді. Біріктірілген сыныптарда сараланған тапсырмаларды құрастыру кезінде саралаудың бір әдісін қолдану және спираль принципінә сәйкес оқу мақсаттарын біріктіру ұсынылады.

5-9 сыныптардағы оқу пәндері бойынша сараланған тапсырмаларды құрастыруға көшейік.

Қазіргі мектепте әдебиетті зерттеуде сараланған тәсілді қолдану.

*Ажибаева Ұлжан Батырханқызы №55 орта мектеп
Нұр-Сұлтан қ.*

Қазақ тілі бойынша 5-сыныпқа арналған тапсырмалар.

Бөлімдер: Аспан әлемінің құпиялары. Саяхат және демалыс.

1-тапсырма: Сұрақтар мен жауаптарды сәйкестендіріңіз.

Сұрақтар	Жауаптар
Ай планета ма?	Жеті қарақшы, Темірқазық, Шолпан
Күнді қандай ғаламшар деп атайды	жоқ, жерсерігі
Қазақ халқында қандай жұлдыздардың аталуын білес	ауа райын
Қазақ халқы ай мен жұлдыздарға қарап нені болжай білген?	отты ғаламшар

Дескриптор:

- сұрақтар мен жауаптарды сәйкестендіреді.

2-тапсырма. Мәтінді оқып, тұжырымның дұрыс нұсқасын + белгісімен көрсетіңіз.

Екі дос

Өткен жұмада Аян деген досым екеуміз хайуанаттар бағына саяхатқа барғанбыз. Ол жерде ине шаншар орын жоқ екен. Досым екеуміз бір шетінен бастап аңдарды қарай бастадық. Алдымен бірінші торда қолдарына білезік таққан қос маймыл отыр екен. Жанымыздағы адамдардың айтуынша Африкадан әкелінсе керек. География сабағында мұғалім Африканы мекендейтін хайуанаттар туралы қызықты мәліметтер айтқан болатын. Аян екеуміз соны қасымыздағы балаларға айттық.

Әрі қарай жүре берегенімізде сусар мен тасбақаларды көрдік. Бұл тасбақалар әлдеқайда үлкендеу екен. Бүркіт, сұңқар, бірқазандар да темір тордың ішінен орындалыпты.

Сөйтіп келе жатқан екеуміз бір қызыққа ұшырастық. Әдетте ерсілік-қарсылы ұшып жүретін қарлығашты бір жігіт бұлбұлдай сайратып қойыпты. Қазақ киелі санаған құстың бұлбұлша сайрағанына қайран қалдым. Иелерінің айтуынша алдағы уақытта піл мен көкқұтан әкелінбекші екен. Міне, біздің қызықты саяхатымыз осылай аяқталды.

	Тұжырым	Дұрыс	Бұрыс
1.	Хайуанаттар бағындағы тасбақалар біршама үлкен екен.		
2.	Сұңқар мен бірқазандар тордың сыртына жайғасыпты.		
3.	Екі дос қарапайым қарлығаштың әнші құстарша сайрағанын естіп, таңғалады.		

Дескриптор:

- мәтін мазмұнымен танысады;
- тұжырымның дұрыс нұсқасын табады.

3-тапсырма. Тірек сөздерді пайдаланып мәтін құраңыз. Мәтінге ат қойыңыз. (2 балл)

Тау, Қазығұрт, кеме, киелі, отбасы, саяхат, мекен, Нұқ пайғамбар, аңыз, қасиетті, бүкіл.

Дескриптор:

- берілген сөздерді қатыстырып мәтін құрастырады.
- ережелерді ескеріп, орфографиялық норманы сақтай отырып жазады.

4-тапсырма. Көп нүктенің орнына қажетті сөзді қойыңыз.

Егер Жер мен күннің арасындағы қашықтық қазіргі орнынан болғанда, ғаламшарымыз..... суып, атмосферадағыайналымы бұзылып, Жерде мұз дәуірі орнайтын еді. Ал Жер мен Күннің арасындағы қашықтық қазіргі орнынан.....болғанда, онда ғаламшарымыз....., атмосферадағы су айналымы бұзылып, Жерде.....болмас еді.

Қажетті сөздер: *тіршілік, жақын, су, ұзақ, қатты, қайна*

Дескриптор:

- мәтінге байланысты қажетті сөздерді табады;

5-тапсырма. Мәтін мазмұнымен танысып, хабарландыру жазыңыз. (2 балл)

«Алакөл» демалыс орны

Алакөл демалыс жағажайы туралы естімегендер кемде-кем болар. Демалыс аймағында жүргізілген соңғы жөндеу жұмыстарынан кейін, Алакөлдің көркіне көрік қосылып, жыл сайын демалушылардың қатары көбеюде. Көл суы көптеген ауруларға ем. Адам денесіндегі қотырлар мен жаралар бірер түскен соң, сыпырылып түсіп қалады. Суға түсіп шыққанда, көңілің өсіп, қанағат табады.

Жағаға жақын, тығыз орналасқан демалыс үйлері өте көрікті және мейрамханалар мен кафелердің саны да көп. Алакөлдің шипалы суын шетелдіктер де жақсы білетін болғандықтан, тек Қазақстанның түкпір-түкпірінен ғана емес, сонау Ресейден, Украинадан, Орталық Азия елдерінен келіп демалып, денсаулығын нығайтып қайтып жатады. Жаздың шуақты ыстық айларында бұл араға кемінде 100-150 мың адамға дейін келіп кетеді.

Дескриптор:

- мәтіндегі
- хабарландыружазады.

*Алматы облысы
Ақсу ауданы Жансүгіров атындағы
орта мектебінің шетел тілі пәні мұғалімі
Естибаева Эльмира Даулетовна*

7th grade

Unit “Hobbies and Leisure”

Learning objective: 7.2.2.1 understand with little support most specific information in extended talk on a limited range of general and curricular topics

Assessment criteria: Identify the specific information in extended talk with little support

Task . Work with your partner. Choose one of the pictures then make up your own conversation according to the picture. Provide arguments to your opinion. You have 2 minutes to get ready and 2 minutes for discussing.

Picture 1

Possible questions for discussion:

1. How do the women in your family usually spend their free time?
2. How do the men in your family usually spend their free time?
3. Do men and women spend their free time differently? How?

Picture 2

Possible questions for discussion:

1. Where do young people in this country usually spend their free time?
2. What would you like to give up so that you could have more free time?
3. If it were suddenly announced that tomorrow was a national holiday, what would you do?

Picture 3

Possible questions for discussion:

1. What do you really hate having to do in your free time?
2. What new activity would you like to try doing in your free time?
3. Do you ever feel that you waste your free time? How?

7 сынып Алгебра	Ниязова Алмагуль Кабировна Ақсу ауданы Барлыбек Сырттанов атындағы орта мектептің математика пәнінің мұғалімі
Сабактың тақырыбы	Натурал көрсеткішті дәреже және оның қасиеттері
Оқу мақсаты	7.1.2.15 натурал көрсеткішті дәреженің қасиеттерін қолдану
Бағалау критерийі	Есептер шығару барысында натурал көрсеткішті дәреженің қасиеттерін қолданады
Ойлау дағдыларының деңгейі	Қолдану

1. Саралау тәсілі: «Қарқын» тәсілін қолдану арқылы оқушылардың жеке қабілеттерін есепке ала отырып, төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

Жеке жұмыс

Тапсырма. Дәреже түрінде жазындар:

$$\begin{aligned} & a) 5^3 \cdot 5^4; \\ & b) 5^2 \cdot 125; \\ & c) \frac{5^5 \cdot 5^9}{5^{12}}; \\ & d) (5^2)(5^6)^4 \end{aligned}$$

Дескриптор:

- негіздері бірдей дәжелерді көбейту қасиетін қолданады;
- дәрежелерді бірдей негізге келтіреді;
- негіздері бірдей дәрежелерді бөлу қасиетін қолданады;
- дәрежені дәрежеге шығару қасиетін қолданады;
- Өрнектердің мәнін табады.

2. Саралаудың диалог және қолдау тәсілі

Топтық жұмыс

Тапсырма

I. Қолдауды көбірек қажет ететін оқушылар үшін оларды қарапайым сұрақтардан күрделі деңгейлі сұрақтарды қоя отырып жетелеу арқылы тақырыпты қаншалықты меңгере алатындығына жағдай жасау.

Сұрақтар:

- 1) Негіздері бірдей дәрежелерді қалай көбейтеді? Мысалдар келтіріп, түсіндіріп беріңіздер.
- 2) Негіздері бірдей дәрежелерді қалай бөледі? Мысалдар келтіріп, түсіндіріп беріңіздер.
- 3) Дәрежені дәрежеге қалай шығарады? Мысалдар келтіріп, түсіндіріп беріңіздер.

II. Орта және жоғары деңгейлі оқушыларға берілген тапсырманы орындау барысында нақты сұрақтар ұсынылмайды олар есептер шығару барысында сол тапсырмаға сұрақтар құрастырады.

Тапсырма.

$$\frac{(xy)^3 x^4 y^6}{x \cdot x^2 (y^2) xy^2}$$

3. «Ойлан-жұптас-бөліс» әдісі бойынша деңгейлік тапсырмалар орындайды

I-деңгей

Негізі x болатын дәреже түріне келтіріңдер:

$$x^n \cdot x^4; \quad (x^3)x^n x^2$$

II-деңгей

Негізі 3-ке тең дәреже түрінде жазыңдар:

$$9^4; 81^5$$

III-деңгей

x^{20} өрнегін бірнеше тәсілмен дәреженің дәрежесі түрінде жазыңдар

Дескриптор

- негізі x болатын дәреже түріне келтіреді;
- негізі 3 болатын дәреже түрінде жазады;
- бірнеше тәсіл арқылы өрнекті дәреженің дәрежесі түрінде жазады.

VII тарау «Салыстырмалы атомдық масса және қарапайым формула»

Тақырып: Химиялық формулалар. Валенттілік. Салыстырмалы молекулалық масса.

Оқу мақсаты: 7.1.2.15 Элементтердің атауларын, валенттілікті және олардың қосылыстарындағы атомдық қатынастарын қолдана отырып, биэлементті химиялық қосылыстардың формулаларын дұрыс құра білу.

Бағалау критерийі: Білім алушы

- Элементтердің атауларын және олардың атомдық қатынастарын, валенттілікті қолдана отырып бинарлы химиялық қосылыстардың формулаларын дұрыс жаза алады.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану

1-тапсырма

Күмістің табиғатта тұрақты екі изотопы бар (56,59%)¹⁰⁷Ag және (43,41%)¹⁰⁹Ag. Изотоптар қоспасы түрінде кездесетін күміс атомының орташа салыстырмалы атомдық массасын есептеңіз.

Дескриптор: Білім алушы

- Күміс атомының орташа салыстырмалы атомдық массасын есептейді

2-тапсырма

Валенттіліктеріне сәйкес бинарлы қосылыстардың формуласын құрастырыңыз.

III	II	VI	II
B	O	S	O

Дескриптор: Білім алушы

- Валенттіліктеріне сәйкес бор оксидінің формуласын құрастырады
- Валенттіліктеріне сәйкес күкірт (VI) оксидінің формуласын құрастырады

3-тапсырма

Әктас бір атом кальций, бір атом көміртек және үш атом оттектен тұрады. Әктастың химиялық формуласын құрастырып, салыстырмалы молекулалық массасын есептеңіз.

Дескриптор:

Білім алушы

- Әктастың сандық құрамы бойынша формуласын құрастырады
- Әктастың салыстырмалы молекулалық массасын есептейді

*Ниязова Алмагуль Кабировна
Алматы облысы Ақсу ауданы
Барлыбек Сырттанов атындағы
орта мектептің математика пәнінің мұғалімі*

8-сынып Геометрия	
Сабақтың тақырыбы	Төртбұрыштар мен үшбұрыштардың аудандары
Оқу мақсаты	8.1.3.12 Үшбұрыштың ауданы формулаларын қорытып шығару және қолдану
Бағалау критерийі	Үшбұрыштың ауданы формулаларын есептер шығаруда қолданады
Ойлау дағдыларының деңгейі	Қолдану
<p>1. Саралау дың «Дереккөздер» тәсілі қолданып келесі жұптық тапсырманы орындау: Жұптық жұмыс Тапсырма. Астанадағы «Бейбітшілік және келісім сарайы» табаны квадрат болатын пирамида пішіндес. Ғимараттың сыртқы беті әйнек плиталармен қапталған. Пирамиданың бір жағы қабырғасы 63 м болатын тең қабырғалы үшбұрыш. Осы пирамиданы қоршауға қанша әйнек плита жұмсалғанын табыңыз. Интернет желісінен «Бейбітшілік және келісім сарайы» жайында мәлімет алыңыз. Дескриптор:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Тең қабырғалы үшбұрыштың ауданын есептеу үшін формуланы қолданады. - Есептеулерді орындайды. 	

- Ғимараттың бір жағының ауданын есептейді.
- Ғимараттың барлық жағының ауданын есептейді.
- Қанша әйнек плита жұмсалғанын есептеп табады.
-

2. Саралаудың «Қорытынды» тәсілі (барлық оқушыларға бағытталған нұсқау бере отырып, олардың әрқайсысының өздерінен не күтетіндігін түсінгендеріне көз жеткізу)

Жеке жұмыс

Тапсырма Оқушылардың түсінгенін анықтау «Семантикалық карта» арқылы жүреді.

Үшбұрыш ауданының формула ары	Тікбұрышты үшбұрыш	Тең қабырғалы үшбұрыш	Үшбұрыштың үш қабырғасы бойынша ауданын табу
$S = \frac{1}{2} ah$			
$S = \frac{1}{2} ab \sin \alpha$			
$S = \frac{a^2 \sqrt{3}}{4}$			
$S = \sqrt{p(p-a)(p-b)(p-c)}$			

*Ақсу ауданы Жансүгіров атындағы орта мектебінің шетел тілі пәні мұғалімі
Естибаева Эльмира Даулетовна*

9th grade

Unit "Charities and conflict"

Learning objective: 9.R2 understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics, including some extended texts

Assessment criteria: Find particular facts and parts in reading passage

Task. Read the text.

Malala Yousafzai

The 17-year-old girls' rights activist Malala Yousafzai has been awarded the Nobel Peace Prize for 2014. She was one of two Nobel laureates to be declared winners this

year. Malala was given the accolade exactly two years and a day after a Taliban gunman shot her in the head on her school bus. Following her recovery in a British hospital, Malala has toured the world speaking up for the rights for girls to receive an education. She once told reporters that going to school, "is like walking through a magic door to your dreams". Malala becomes the youngest ever recipient of the prize and the second Pakistani to scoop the award.

The Nobel Committee said Ms Yousafzai and Mr Satyarthi won the prize, "for their struggle against the suppression of children and young people, and for the right of all children to education." Pakistan's Prime Minister Nawaz Sharif congratulated Malala, calling her the "pride of Pakistan". He said: "She has made her countrymen proud. Her achievement is unparalleled and unequalled." He urged all children to follow her lead. Mr Satyarthi told Al Jazeera that his award was for the, "many voices of children who are victims of servitude...across the world". He added: "The Nobel Committee regards it as an important point for a Hindu and a Muslim, an Indian and a Pakistani, to join in a common struggle for education."

Identify the author’s opinion by marking the sentences YES or NO.

1. Malala Yousafzai was the only Nobel laureate to be declared winner recently.	YES	NO
2. Malala started to fight for the girls’ rights to get an education after the tragedy that happened with her	YES	NO
3. she is not the first Pakistani to earn the award.	YES	NO
4. Malala’s nickname is “pride of Pakistan” was given by Nawaz Sharif, the Nobel Committee member.	YES	NO
5. According to Mr. Satyarthi, The nobel Peace Prize is the award that unites people of different religions and countries in an endeavor for education.	YES	NO

*Ниязова Алмагуль Кабировна
Алматы облысы Ақсу ауданы*

9-сынып Алгебра	
Сабақтың тақырыбы	Екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер және олардың жүйелері
Оқу мақсаты	9.2.2.1 екі айнымалысы бар сызықтық және сызықтық емес теңдеулерді ажырату
Бағалау критерийі	- екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеудің шешімін тауып, графигін салады
Ойлау дағдыларының деңгейі	Қолдану

1. Саралаудың «Тапсырма» тәсілі (күрделілігіне қарай алға ілгелеп отыратын тапсырмалары бар карточкаларды пайдалану)

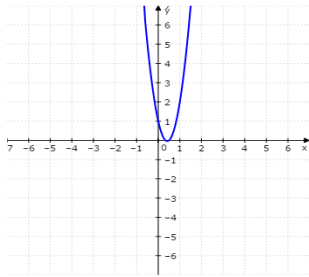
Топтық жұмыс

Тапсырма. Мұғалім әр топқа 3 түрлі тапсырма жазылған карточкалар дайындап әкеледі. Оқушылар бір тапсырманы орындап болған соң келесі тапсырмаларды ретімен орындайды. Оқушылар екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулердің графигін GeoGebra программасы арқылы салады, салу жолдарын талдайды, жауапты презентация арқылы тексереді.

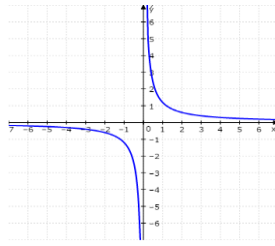
Тапсырмалар	I топ	II топ	III топ
№1	$x^2 - y = 2x - 12$	$6x^2 - 5x = y - 1$	$y - x^2 + 2x = 0$
№2	$xy - 8 = 0$	$xy - 1,2 = 0$	$xy + 3 = 0$
№3	$(x-1)^2 + (y+2)^2 = 1$	$(x-3)^2 + (y-1)^2 = 9$	$x^2 + y^2 = 9$

Дескриптор: Білім алушы:

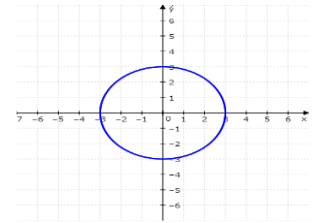
- теңдеудегі айнымалыларды бірін екіншісі арқылы өрнектейді;
- екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеудің графигін салады;
- екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеудің графигін GeoGebra программасы арқылы тексереді.

1 сурет

2 сурет

3 сурет

№4 тапсырма берілген сурет бойынша екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеу графигін берілген тапсырмалардағы теңдеулермен сәйкестендіріп, график атауын жазыңдар.

Дескриптор: Білім алушы:

- сурет бойынша екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеуді құрастырып берілген теңдеулермен сәйкестігін табады;
- графиктердің атауын жазады.

Нугманова Айдана Бахтыбекқызы
Шәкәрім атындағы үш тілде оқытатын гимназия
Шығыс Қазақстан облысы

7-сынып
1 бөлім
Экожүйелер бөлімі

1. Экологиялық факторға қатысты тұжырымдар

Келесі тұжырымдар дұрыс па?

А. Абиотикалық факторға жергілікті жерге тән тірі табиғаттың барлық басқа көрсеткіштерінде кіреді.

В. Қорек неғұрлым қолжетімді болса, ағзаға тіршілік ету соғұрлым қиын

1. Екі мәлімдеме де дұрыс емес
2. Тек В нұсқасы дұрыс
3. Тек А нұсқасы дұрыс

4. Екі мәлімдеме де дұрыс

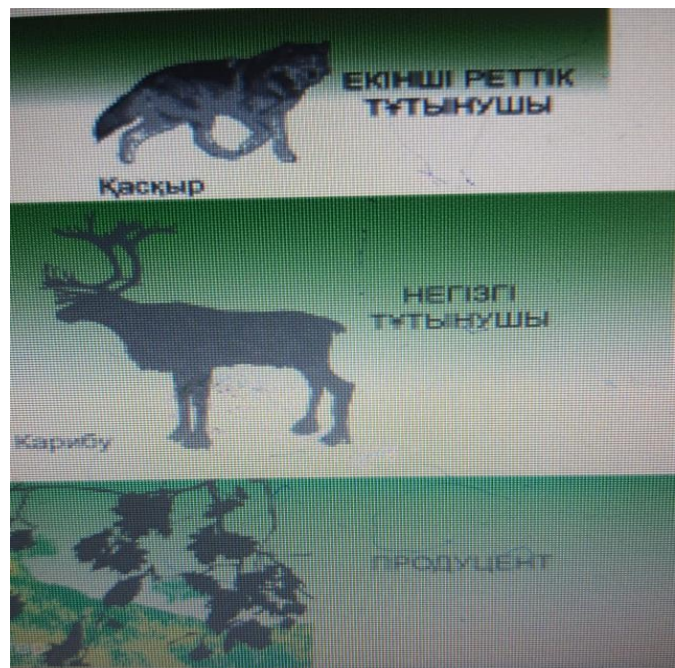
Жауабы: Екі мәлімдеме де дұрыс емес

2. Экологиялық сукцессия кезеңдерін сипаттап, мысал келтір

Бірінші реттік сукцессия

Екінші реттік сукцессия

3. Энергия қоректік тізбек арқылы қалай өтеді? Суретке қарап өз ойыңды жаз

2 бөлім

Тірі ағзаларды жүйелеу

1. Кестені жалғастыр , берілген терминдерге анықтама бер

Жүйелеу

Прокариот

Эукариот

Протистер

2. Берілген суреттегі жануардың дұрыс тұжырымдамаларын белгіле

а) тауықтәрізділер отрядына жатады;

б) омыртқасыз жануарлар ;

в) ұзақ ұша алмайды

г) тұмсығы қысқа, дөңес

д) көпшілік түрі ұшатын құстар

Жауабы: а, в, г

3. Дихотомиялық кілт көмегімен 1-суретте бейнеленген бунақденелілерді анықта

1- сурет

1	Екі жұп қанаты бар	2-ге өтіңіз
	Бір жұп қанаты бар	3-ке өтіңіз
2	Қанаты түрлі түсті қабыршақпен қапталған	4-ке өтіңіз
	Ұшқанда дыбыс шығармайды	Түн көбелегі
3	мұртшалары қысқа	5-ке өтіңіз
	Ұшқанда ызылдаған дыбыс шығарады	Шыбын
4	көптеген жұқпалы ауруларды	Көбелек
5	Қанаты жарғақшалы	Маса

3 бөлім

Жасушалық биология. Су және органикалық заттар

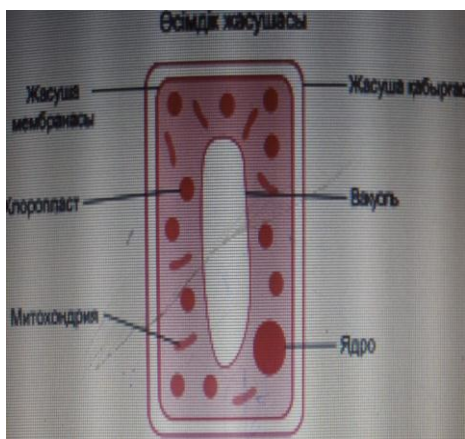
1.Сәйкестікті тап

1.Жасуша	А.жасушалар жиынтығы
2. Ұлпа	Б.белгілі бір қызмет атқаратын ағза бөлігі
3. Мүше	В.тірі ағза тұтас жүйе
4.Ағза	Г. ағза құрлысының негізгі бөлімі

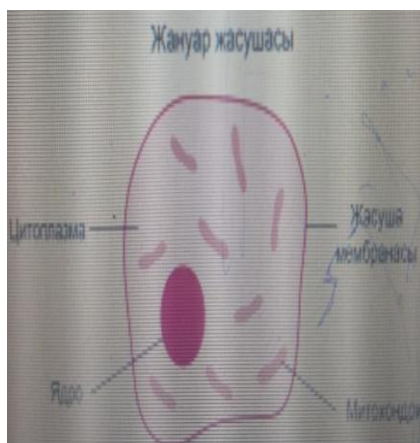
Жауабы: 1-г , 2- а ,3-б ,4- в

2. Өсімдік және жануар жасушасын салыстыр

Өсімдік жасушасы

Жануар жасушасы

3. «Ия» не «жоқ» деген жауаптар арқылы келесі тұжырымдарға жауап беріңіз:

- 1) Су жасушаға еріткіш ретінде қажет.
- 2) Шөлде тіршілік ететін ағзалар сусыз тіршілік ете береді.
- 3) Қорек заттар жасушаға тек еріген күйінде кіреді.
- 4) Денені қызып кетуден қорғайды.
- 5) Егер сілекейде су болмаса тамақты жұта алмаймыз.
- 6) Егер су болмаса фотосинтез үдерісі жүреді.
- 7) Адам эмбрионы немесе ұрығы жасушасы 90 % судан тұрады.
- 8) Мидың қызметі үшін су қажет, сол арқылы ми белсенді қызмет атқарады.

4. Азық-түлік өнімдерінде органикалық және бейорганикалық заттардың болуына тірек-сызба құрастыр

5. Берілген кестені толтырып рөлін жаз

Химиялық
элемент

Оның рөлі

1. Сутегі (H)
2. Көміртегі (C)
3. Оттегі (O)
4. Азот (N)

5.Күкірт (S)

6.Фосфор (P)

Жауабы:

1. Судың және барлық биологиялық қосылыстардың құрамына енеді
2. Барлық биологиялық қосылыстар құрамына енеді
3. Судың және барлық биологиялық қосылыстардың құрамына енеді
4. Нәруыз бен нуклеин қышқылының құрылымдық бірлігі
5. Нәруыз құрамына енеді
6. Тұз түрінде – сүйекте, аниондар түрінде АТФ және нуклеин қышқылдарында (ДНҚ, РНҚ) болады

4 бөлім

Заттардың тасымалдануы

1. Сәйкестендіру тесті

Тамыр бөлімдері

Қызметі

1. Тамыр оймақшасы

А. түзуші ұлпа жасушаларынан тұрады

2. Бөліну аймағы

Б. бөліну аймағынан кейін орналасады.

3. Өсу аймағы

В. қорғаныш қызметін атқаратын жабын ұлпасынан түзіледі

4. Сору аймағы

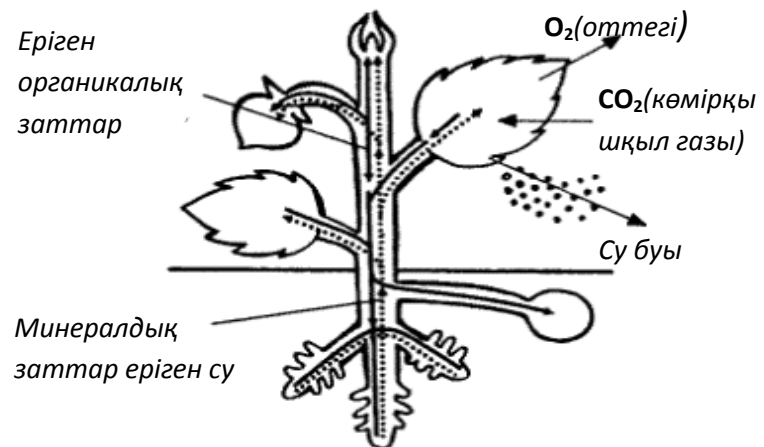
Г. сору аймағында сіңірілген заттардың сабаққа түсуін қамтамасыз етеді

5. Өткізу аймағы

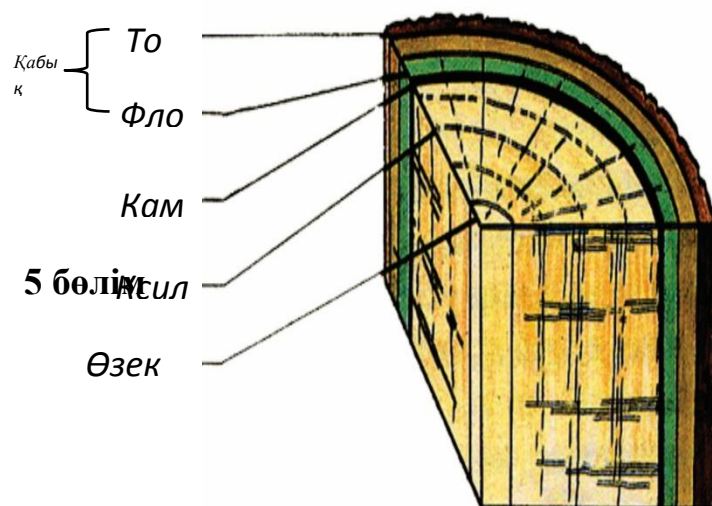
Д. топырақта еріген заттар мен суды сіңіруге жауапты болғандықтан осылай аталады

Жауабы: 1- г, 2-д , 3- а, 4- б , 5- в

2. Суретке қарап флоэма мен ксилема қандай заттарды қай бағытта өткізетініне тоқталыңдар

3. Сабақтың ішкі құрлысына сипаттама бер

Тірі ағзалардың қоректенуі

1. Жапырақ қызметін көрсет

А. генеративті мүше

Б. фотосинтез

В. өсімдік мүшелерін біріктіреді

2. Фотосинтездеуші ұлпа жасушалары-

А. паренхима

Б. ксилема

В. эпидлема

3. Жапырақтың төменгі жағындағы маңызды құрылым қалай аталады?

А. өң

Б. бағаналы жасуша

В. лептестік

Жауап: 1-б , 2- а, 3- в

2. Фотосинтез үрдісін сызба түрінде бейнелеп көрсет

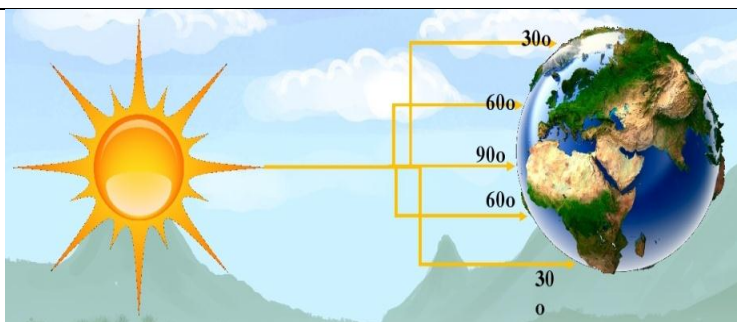
3. «Жапырақтың ішкі құрылысы және қызметтері» туралы дұрыс және жалған

1. Жапырақтар жарық жинауға бейімделмеген. Д\Ж
2. Жапырақ тақтасы үстіңгі, астыңғы, ортаңғы бөлімдерден тұрады Д\Ж
3. Астыңғы эпидермисте саңылаулар және лептестіктер орналасқан Д\Ж
4. Мезофилл ортаңғы қабат Д\Ж
5. Талшықтардың (өткізгіш шоқтар) қоректік қор затын жинайды Д\Ж
6. Хлоропластар хлорофилден тұрады Д\Ж
7. Жапырақ жалпақ болуы арқылы бейімдеген барынша мол жарық сіңіруге. Д\Ж
8. Саңылаулы болуы арқылы бейімделген фотосинтезге Д\Ж
9. Хлорофилдің болуы арқылы түссіз болады. Д\Ж
10. Балауыздың болуы арқылы суды үнемдеуге. Д\Ж

Жауап: 1. Ж 2. Д 3. Д 4. Ж 5. Ж 6. Д 7. Д 8. Ж 9. Ж 10. Д

Физикалық география бөлімі.

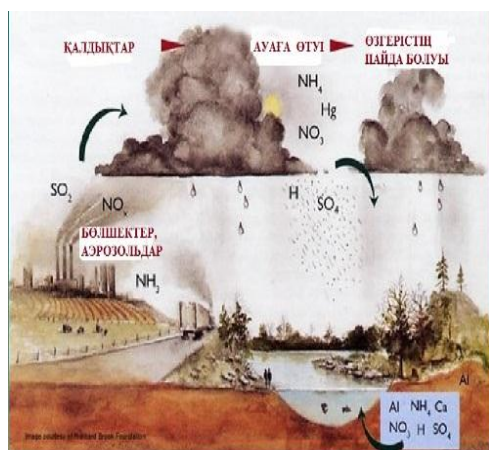
Тақырып:	Климат түзуші факторлар.
Оқу мақсаты :	8.3.2.1 Климат түзуші факторларды талдайды. Адамзат әрекетінің атмосфера мен климатқа тигізетін кері әсерін топтастырып, шешу жолдарын ұсынады
Бағалау критерийі	<i>Білім алушы</i> <ul style="list-style-type: none"> • Климат түзуші факторларды сипаттайды. • Антропогендік әрекеттің атмосфера мен климатқа тигізетін кері әсерін, шешу жолдарын ұсынады.
Ойлау дағдыларының Деңгейі	Қолдану Талдау
<p>1-тапсырма. Аса маңызды климат түзуші факторларды анықтап, кластерді толтырыңыз.</p> <pre> graph LR A[ғарыштық] --> B[Географиялық] B --> C[антропогендік] </pre> <p>Дескриптор: Білім алушы</p> <p>- Климат түзуші факторларды анықтап, кластерді толтырады.</p> <p>2-тапсырма. Географиялық ендік. Климат географиялық ендікке қалай тәуелді болады?</p>	

Дескриптор: Білім алушы

- Климаттың географиялық ендікке тәуелділігін анықтайды.

3-тапсырма. Берілген суреттерді пайдаланып, талдау жасаңыз. Атмосфераның ластануының климат өзгерісіне әсерін азайту және шешу жолдарын ұсыныңыз.

Дескриптор:

Білім алушы

- Атмосфераның ластануының климаттың өзгерісіне әсерін талдайды,
- шешу жолдарын ұсынады.

3 ШЖМ 5-9-сынып білім алушыларының оқу жетістіктерін бағалау үшін сараланған тапсырмаларды құрастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар

Қазіргі мектептердегі оқытуды сараланған тәсілді пайдаланусыз елестету мүмкін емес. Бұл жағдайда білім алушылардың білімін бағалау да сараланған түрде жүргізілуі керек. Мұндай бағалаудың объективтілігін арттыру үшін материалды игеру деңгейін бағалауға мүмкіндік беретін нақты нормалар мен тапсырмалар қажет.

Шағын жинақталған мектеп сыныптарында оқитын білім алушылардың саны аз болуына байланысты ШЖМ-да бірлескен оқытуды ұйымдастыру үшін:

- ✓ әртүрлі сыныптардағы бір пән сабақтарын оқытудың жалпы мақсатын анықтау, мақсаттың спиральдылығын, материалды қайталауға, осы тақырыпты түсінуді тереңдетуге және кеңейтуге көмектесетін жағдайларды анықтау қажет.

- ✓ бір сабақта біріктірілген сыныптағы ШЖМ мұғалімі бір уақытта саралаудың бірнеше әдісін жүзеге асыру қажет. Ол үшін білім алушыларға әртүрлі жастағы сынып білім алушыларының өзара әрекеттесуіне ықпал ететін тапсырмаларды ұсыну қажет. Бірлескен сыныпта тапсырманы орындағаннан кейін, жоғары сынып білім алушылары оқытылған және пысықталған оқу материалын мұғалімге тапсырады, содан кейін өздерінен кіші жолдастарының тапсырмаларды орындауын тексеруге кіріседі, олар түсінбейтін материалды түсіндіреді. Осылайша сабақтастық жүзеге асырылады.

- ✓ білім алушылардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, оқу материалын оқу негізінде сараланған оқытуды ұйымдастыру қажет. Білім алушылардың жеке ерекшеліктерін есепке алу оқыту процесінде топтастыруды ұйымдастыруға мүмкіндік береді.

- ✓ сабақ өткізу кезінде топтарда оқу процесінің вариативтілігін ұйымдастыру міндетті.

- ✓ бірлескен сыныпта мұғалім оқу мақсаттарын біріктіруі керек, ал әр сынып өз мазмұнымен жұмыс істейді.

- ✓ ШЖМ біріктірілген сыныптарындағы пәндер бойынша сабақтарда қызметті басқарудың корпоративтік жүйесін құру қажет. Микро топтар, білім алушы жұптарын құру өзара бағалау мен топтық бағалауды ұйымдастыруға мүмкіндік береді, бұл біріншіден, білімді тексеру кезінде мұғалімнің жұмысын жеңілдетеді, екіншіден, білім алушылардың коммуникативтік дағдыларын қалыптастырады.

- ✓ ШЖМ біріктірілген сыныптарында бір пәндік және бір тақырыптық оқыту принципі негізінде кіріктірілген сабақтар өткізу керек;

- ✓ сабақтың дидактикалық кезеңдерін ескеретін біріктірілген сыныптар үшін икемді сабақ кестесін құру қажет.

✓ оқыту процесін әр білім алушының тұлғасын психодиагностикалық талдау, оның даму динамикасын бақылау негізінде ұйымдастыру қажет; әр білім алушыны оқытудың жеке алгоритмін анықтау, жеке және сараланған оқыту үшін мүмкіндік жасау, оқыту процесінің мазмұны мен технологиясының өзгермелілігі мен икемділігін жүзеге асыру қажет.

✓ білім берудің шығармашылық және интерактивті сипатын дамытатын, бастауыш және жоғары сынып білім алушыларымен өз бетінше жұмыс істеу үшін сабақ өткізу жоспарын ұйымдастыруға мүмкіндік беру қажет.

✓ ШЖМ әлеуметтік-білім беру және тәрбие жұмысын ұйымдастыру кезінде мектептердің мәдени орталықтардан алшақтығы факторын ескере отырып, оқу процесін ұйымдастыру қажет.

Әдістемелік ұсынымдардың қосымшасында ШЖМ біріктірілген сыныптарына арналған пәндер бойынша ҚМЖ сараланған тапсырмаларының үлгілері бар.

Оқу процесінде пән мұғалімі білім алушыларға әр тапсырманың күрделілігі туралы, білім алушылардың қабілеттері мен мүмкіндіктеріне сәйкес қандай тапсырманы таңдауға болатындығы туралы кеңес беруі керек.

Сараланған тапсырманы таңдау еркі білім алушыларға беріледі, ешқандай жағдайда оларға ұсынылған тапсырмаларды жүктеуге болмайды.

Білім алушылардың өздері тапсырмаларды таңдайды және оларды орындау ретін бөледі.

Тапсырмаларды орындау бойынша жазбаша нұсқауларды міндетті түрде көрсетіңіз, көрнекі оқу-әдістемелік кешенді қолданыңыз.

Балаларға сабақ барысында топтық жұмысты ұйымдастыруда бастамашыл болуға мүмкіндік беру керек, осылайша білім алушының жеке басының коммуникативті қасиеттерін қалыптастыру қажет.

Оқу процесінде сараланған қосымша тапсырмаларды әзірлеу және пайдалану білім алушылардың танымдық белсенділігін ынталандырады, олардың өз қабілеттері мен күштеріне деген сенімін сақтауға көмектеседі.

Оқу-тәрбие процесін ұйымдастыруда адамгершілік тәсілді қолдану, жеке көзқарасты саралау мен дараландыруды ескере отырып, оқу-танымдық іс-әрекетті жандандыру шағын жинақталған мектептердегі сабақтарда білім алушылардың жетістіктері мен ынтымақтастығы жағдайларын жасауға ықпал етеді.

Қазіргі уақытта мектептегі түбегейлі өзгерістер сараланған оқытуды ұйымдастырумен байланысты, оның маңызды құрамдас бөлігі деңгейлік саралау болып табылады. Сараланған оқыту жеке тұлғаның жеке ерекшеліктерін есепке алу негізінде оқу процесін ұйымдастыруға мүмкіндік береді, ШЖМ білім алушыларының білім мазмұнын сапалы меңгеруін

қамтамасыз етеді, білім алушылардың шамадан тыс жүктелу проблемасын шешуге көмектеседі.

Сараланған оқыту оқытудағы ізгілендіру ұғымдарына толық сәйкес келеді. Оқытуды ізгілендіру қағидаттарына жауап бере отырып, сараланған білім беру жүйесі білім алушыларға сүйікті ісімен айналысуға, оқудан қуаныш алуға және сол арқылы оқытудың тиімділігі мен сапасын арттыруға; осылайша жанжалды жағдайлардың санын азайта отырып, мектепте жайлы психологиялық атмосфера құруға; жоғары кәсіби дайындықтың арқасында білім алушылардың әлеуметтік қорғалуын арттыруға мүмкіндік береді.

Осылайша, сараланған оқыту кезінде бала оқытылатын пәндер бойынша терең білім алуға мүмкіндік алатын, оқу кезінде үлкен жайлылық пен қуанышты сезінетін, өз орны мен қызмет өрісін табатын жақсы жағдайлар жасалады.

Білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында шағын жинақталған мектептердің оқу процесін ұйымдастыруда сараланған тапсырмаларды қолдану оқыту сапасын да, білім алушылардың білім сапасын да жақсартады.

Қорытынды

Білім мен ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында елдің педагогикалық әлеуетін дамыту саласындағы проблемаларды шешу, оның ішінде қалалық және ауылдық мектептер, өңірлер, оқу орындары, білім алушылар арасындағы білім беру сапасындағы алшақтықты қысқарту жөніндегі шаралар көзделген. Бұл мәселені шешу құралдарының бірі - ерте бейіндеу, қалалық және шағын ауыл мектептерінде 5-8 сыныптарда және 9 бейінге дейінгі пропедевтика сыныптарын ашу.

Әдістемелік ұсынымдардың қарастыру пәні шағын жинақты мектептердің орта буын білім алушылары үшін сараланған тапсырмаларды құру үдерісі болды. Зерттеу нысаны – орта білім беруді жаңарту жағдайында ШЖМ орта буынының оқу үдерісін ұйымдастыруда сараланған тапсырмаларды қолдану.

Мақсаты: ШЖМ-ның орта буындағы сабақтарды өткізуге сараланған тәсілді ашу арқылы оқу үдерісін дараландыру мен дербестендірудің оқу жетістіктерін бағалау үшін сараланған тапсырмаларды құрастыру бойынша шағын жинақты мектептердің мұғалімдеріне әдістемелік және әдіснамалық қолдау көрсету.

Аталған мақсатқа сәйкес келесі міндеттер қойылды:

– ШЖМ бастауыш сыныптарында дифференциалды (сараланған) тәсілдің ерекшеліктерін ашу;

– ШЖМ бастауыш сыныптарында жұмыс істейтін педагогтардың білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау үшін сараланған тапсырмаларды ұйымдастыру және өткізу бойынша жүргізілген зерттеу (сауалнама) нәтижелерін және негізгі қиындықтарды талдау;

– біріктірілген сыныптарда оқу мақсатына қол жеткізу үшін әртүрлі оқу пәндері бойынша бастауыш оқытуда саралау тәсілдерін көрсету;

– ШЖМ-да педагогикалық үдерісті жақсарту бойынша нақты әдістемелік ұсыныстар жасау.

– сабақ барысында 5-9 сынып білім алушыларын бейіндеу үшін сараланған тапсырмалар құру арқылы ШЖМ-дағы педагогикалық үдерісті жақсарту бойынша нақты әдістемелік ұсыныстар беру.

Практикалық маңыздылығы әдістемелік ұсынымдардың материалдары ШЖМ мұғаліміне оқытудың нәтижелілігін арттыру және саралауды жүзеге асыру үшін тиімді конструктивтік тәсілдерді жоспарлауға көмектеседі. Бұл жұмыс педагогтардың оқу үдерісінде саралаудың барлық тәсілдерін қолдану және оқу үдерісін жоспарлаудағы мүмкіндіктерін кеңейтеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан президенті «Сындарлы қоғамдық диалог – Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» деген тақырыппен халыққа жолдауы.
2. Государственной программы развития образования и науки Республики Казахстан на 2020 - 2025 годы Постановление Правительства Республики Казахстан от 27 декабря 2019 года № 988.
3. Успенский В.Б., Чернявская А.П. Словарь психолого-педагогических терминов. С-П. 2010. 380 с.
4. Клименко Е.С. Дифференцированное обучение – оптимальный путь обучения всех и каждого. 2019г.
5. Л. Черенкова. Дифференциация обучения: новый подход или забытый?// 2017. Сайт ЦПМ НИШ.
6. Мечинская Н.А. Психология усвоения знаний в школе М.: Издательство Академии педагогических наук РСФСР.-1999 г.
7. Кашканова Л. З., Подластый И.П. Дифференциация обучения как форма организации образовательного үдерісса в начальной школе.// Теория и практика образования в современном мире: материалы II Междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, ноябрь 2012 г.). — СПб.: Реноме, 2012. — С. 132-136. — URL <https://moluch.ru/conf/ped/archive/64/2835/>
8. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. Технологии уровневой дифференциации.
9. Выготский Л.С. Проблема обучения и умственного развития в школьном возрасте // Теории учения. Хрестоматия. Часть 1. Отечественные теории учения. / Под ред. Н.Ф. Талызиной, И. А. Володарской. — М.: Редакционно-издательский центр "Помощь", 1996.
10. Калмыкова З.Н. «Продуктивное мышление как основа обучаемости» (1981) журнала «Вопросы психологии».
11. Якиманский И.С. 2000 г., 176 с. Серия: Библиотека журнала «Директор школы».
12. Занкова Л.В. развивающая система Л.В. Занкова. Индивидуализация и дифференциация обучения. <https://urok.1sept.ru/511995/>
13. Маркова А.К. обучаемость – важнейшая характеристика субъектов учебной деятельности. <https://uchebnikfree.com/pedagogicheskaya-psihologiya-uchebniki/obuchaemost-vajneyshaya-harakteristika-19236.html>.
14. Тест Керна Йирасека. Готовность к обучению в школе сайт. <https://psycabi.net/testy/573-gotovnost-k-obucheniyu-v-shkole-test-kerna-jiraseka-detskie-testy>
15. Жунисбекова Ж.А. дифференцированное обучение учащихся // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – 2015. – № 11-5. – С. 748-751;
16. Портал размещения анкеты <https://www.surveio.com/survey>
17. Макеева Е.Ю. Таксономии оценивания в онлайн - классе 2016. <https://applied-research.ru/ru/article/view?id=7877>

18. Таксономия SOLO. Целеполагание при планировании содержания.
Сайт Курганского государственного университета
<https://studfile.net/preview/5568722/page:2/>

19. Кашканова Л. З. Унт И. Дифференциация обучения как форма организации образовательного үдерісса в начальной школе [Текст] // Теория и практика образования в современном мире: материалы II Междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, ноябрь 2012 г.). — СПб.: Реноме, 2012. — С. 132-136. —

20. Выготский Л.С., Мечинская Н.А. Дифференцированные задания по математике <https://www.dissercat.com/content/urovnevaya-differentsiatsiya-v-obuchenii-mladshikh-shkolnikov-resheniyu-tekstovyykh-matematic>.

1-қосымша

Шағын жинақталған мектепке арналған физика пәнінен сабақ жоспары

<p>Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі: Мектеп: Кинематика негіздері Краснознаменное орта мектебі</p> <p>Мұғалімнің ТАӘ: Мантаев А.Е.</p> <p>Күні: Қатысқандар саны: Сыныбы: 7 «а» Қатыспағандар саны:</p>		<p>Қазақ мерзімді жоспардың бөлімі: Мектеп: Краснознаменное орта мектебі Кинематика негіздері</p> <p>Мұғалімнің ТАӘ: Мантаев А.Е.</p> <p>Күні: Қатысқандар саны: Сыныбы: 9 «а» Қатыспағандар саны</p>	
Сабақтың тақырыбы	Механикалық қозғалыс және оның сипаттамасы	Сабақтың тақырыбы	Механикалық қозғалыс
Осы сабақ арқылы іске асатын оқу мақсаттары (оқу бағдарламасына сілтеме)	7.2.1.1 келесі терминдердің физикалық мағынасын түсіндіру - материялық нүкте, санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырмалылығы, траектория, жол, орын ауыстыру	Осы сабақ арқылы іске асатын оқу мақсаттары (оқу бағдарламасына сілтеме)	9.2.1.1 материялық нүкте, санақ жүйесі, механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы ұғымдарының мағынасын түсіндіру, жылдамдықтарды қосу және орын ауыстыру теоремаларын қолдану
Сабақтың мақсаты	Оқушылардың барлығы: Оқулықта берілген	Сабақтың мақсаты	Оқушылардың барлығы: қозғалыс

	<p>тапсырмаларды орындайды.</p> <p>Тақырыпты меңгереді.</p> <p>Қозғалыс ұғымын қалыптастыру, қозғалыстың салыстырмалығы, санақ денесі туралы түсінік қалыптастырады</p> <p>Оқушылардың көпшілігі:</p> <p>Тақырыптың маңызы туралы дәлелдеп айтып бере алады.</p> <p>Оқушылардың кейбірі: Білімді сыныптастарына түсіндіріп оқулықтан тыс ресурстар қоса алады.</p>		<p>материяның ажырамас бөлігі жайлы мағлұмат алады</p> <p>қозғалыс заңдарының</p> <p>Оқушылардың көпшілігі:</p> <p>Дененің кез келген уақыт мезетінде бастапқы орны мен соңғы орнын қосатын кесіндінің және жолдың ұқсастығы мен айырмашылығын ажырата алады.</p> <p>Оқушылардың кейбірі:</p> <p>Табиғаттағы денелердің орын ауыстыруына байланысты туындайтын механикалық қозғалыс туралы білім беру;</p>
Бағалау критерийлері	<p>Жеке, жұптық, топтық тапсырмаларды орындай алады.</p> <p>Сабақ барысында тыңдаушының назарын өзіне аудара алады.</p>	Бағалау критерийлері:	<p>1. Траектория, жол, орын ауыстыру шамаларының физикалық мағынасын біледі</p> <p>2. Дененің санақ денесімен салыстырғандағы</p>

			қозғалысы кезінде қалдырған іздерінің жағдайларға қарай түрліше аталуын біледі. 3. Дененің кез келген уақыт мезетінде бастапқы орны мен соңғы орнын қосатын кесіндінің және жолдың ұқсастығы мен айырмашылығын ажырата алады. 4. Олардың белгіленуі мен өлшем бірліктерін жаза алады.
Тілдік мақсаттар	Термин: Траектория, жол, орын ауыстыру Терминология қ\ қазақша орысша с 1 траектория трактор 2 жол путь 3 Орын ауыстыру перемещение	Тілдік мақсаттар	Термин: Траектория, жол, орын ауыстыру Терминология қ\ қазақша орысша с 1 трактор траектория 2 жол путь 3 Орын ауыстыру перемещение

Құндылықтарды дарыту	Еңбек өнімділігін арттыру үшін өнеркәсіпте біз траектория, жол, орын ауыстыруды үнемі өзгертіп отыруымыз керек	Құндылықтарды дарыту	Еңбек өнімділігін арттыру үшін өнеркәсіпте біз траектория, жол, орын ауыстыруды үнемі өзгертіп отыруымыз керек	
Пәнаралық байланыс	Математика, бейнелеу (Сызбаларды математика мен бейнелеу өнері пәндерінде салып көрген)	Пәнаралық байланыс	Математика, бейнелеу (Сызбаларды математика мен бейнелеу өнері пәндерінде салып көрген)	
Осыған дейін меңгерілген білім	Математика, бейнелеу пәнінен ғылыми жаратылыстану пәндерін оқу объектілерімен таныс (жүрілген жол, қалдырған із т.б)	Осыған дейін меңгерілген білім	Математика, бейнелеу пәнінен ғылыми жаратылыстану пәндерін оқу объектілерімен таныс (жүрілген жол, қалдырған із т.б)	
Сабақ кезеңдері:	Жоспарланған әрекеттер	Ресурстар	Жоспарланған әрекеттер	Ресурстар
Сабақтың басы: 1-2 минут	Ұйымдастыру кезеңі. Амандасу. Психологиялық ахуал туғызу. Мұғалім оқушылардан, олардың көңіл күйдеріне сәйкес келетін смайликті таңдауды ұсынады	Смайликтер	Ұйымдастыру кезеңі. Амандасу. Психологиялық ахуал туғызу. Мұғалім оқушылардан, олардың көңіл күйдеріне сәйкес келетін смайликті таңдауды ұсынады	Смайлик-тер
	Үй тапсырмасын сұрау (5 минут)			

3-5 минут	<p>7 сынып оқушылары бақылаушылар болады.</p> <p>Тапсырма: 9 сынып оқушыларының жауаптарынан таныс емес терминдерді дәптерге жазып алу.</p>	Оқулық, дәптер	<p>1. 7-сынып курсы еске түсіріп, шолу жасау</p> <p>Талқылау үшін сұрақтар беріледі (2 минут)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Физика ғылымында дененің қозғалғанын қалай білеміз? 2. Механикалық қозғалыс дегенді қалай түсінесіңдер? 3. Материя дегенді қалай түсінесіңдер? 4. Қозғалыс тақырыбына арналған есептер қандай формулалармен шығарылады? 	
Жетістік критерийлері	<p>Жаңа терминдерді жазады: траектория, жол, орын ауыстыру</p> <p>Кері байланыс: ауызша</p>		<p>«Механикалық қозғалыс» тақырыбын қайталайды</p>	

	(аплодисмент)		Кері байланыс: ауызша (аплодисмент)	
Сабақтың ортасы:	Жаңа білімді меңгерту:		Жаңа білімді меңгерту:	
	Сабақтың мақсатын ашу			
6-7 минут	Алдыңғы тапсырмадан біздің сабағымыздың мақсаты қандай болуы мүмкін?		Бүгінгі сабақта біз сендермен қандай жұмыс атқарамыз?	
Жетістік критерийлері	материялық нүкте, санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырмалылығы, траектория, жол, орын ауыстыру терминдерімен танысады.		жылдамдықтарды қосу және орын ауыстыру теоремаларын қолданып, есептер шығарады.	
8-17 минут	Жеке жұмыс «Ойлан, жұптас, бөліс» әдісін пайдаланып оқушыларға тапсырма беріледі. Бұл тапсырманы бере отырып жеке, жұппен жұмыс істеу барысында іздену дағдыларын қалыптастырады. Тақырыпты оқып шығып, ішінен терминдердің анықтамаларын тауып алып дәптерге жазады. Сосын жұпта талқылайды.	Оқулық, дәптер	«Егер 5 минутыңыз болса» әдісі Бір есепті мұғалім көрсетеді, қалғанын өздері шығарады. (Жеке жұмыс) 1. Футбол ойнын бақылай отырып ,шабуылшының ойын кезінде шамамен 8 км жүгіретіні анықталды. Осы қашықтық орын ауыстыру ма, әлде	Оқулық, дәптер

	<p>Дескриптор:</p> <ul style="list-style-type: none"> • «Траектория» терминінің анықтамасын тауып жазады; • «Жол» терминінің анықтамасын тауып жазады; • «Орын ауыстыру» терминінің анықтамасын тауып жазады; • Жұпта ой бөліседі. 		<p>жүрілген жол ма?</p> <p>2.Лифт 11-ші қабаттан 5-ші қабатқа түсті, сәлден соң 8-ші қабатқа көтерілді. Бір қабат биіктігін 4 м деп есептеп, лифтінің жүрген жолын және орын ауыстыруын табындар?</p> <p>Дескриптор:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Есептің берілгенін дұрыс жазады; • Керек формуланы жазады; • Формулаға сан мәндерін қойып, есепті шығарады; • Дұрыс жауабын жазады. 	
--	---	--	---	--

Жетістік критерийлері	Терминдердің анықтамаларын табады, дәптерге жазады, жұбымен бөліседі. «Басбармақ» әдісімен бағалау		Тақтадағы үлгі бойынша есептерді шығарады. Бірін – бірі өзара бағалау	
18-19 минут	«Көңілді күн»		Сергіту сәті:	видеожазба
20-30 минут	<p>Топтық жұмыс .</p> <p>«Ойлан, тап!»</p> <p>1. Қозғалып келе жатқан жолаушылар поезының вагонындағы үстелде кітап жатыр. Кітап:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. үстелге, рельске 2. вагонға, еденге 3. телеграф бағаналарына, жерге қатысты тыныштықта тұра ма, әлде қозғалыста ма? <p>2. Қозғалып келе жатқан жолаушылар автобусында бір жолаушы келе жатыр. Жолаушы:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. орындыққа, еденге; 2. аялдамаға, жолға; 3. үйлерге, автобус терезелеріне қатысты тыныштықта тұра ма, әлде қозғалыста ма? <p>Дескриптор:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мысалдардан 	Маркерлер ватман	<p>Топтық жұмыс .</p> <p>1-есеп.</p> <p>Велосипедші еңіске қарай $0,5\text{ м/с}^2$ үдеумен қозғалып келеді. Егер велосипедшінің бастапқы жылдамдығы 6 м/с-қа тең болса, $0,1$ мин өткенде оның жылдамдығы қандай болады?</p> <p>2-есеп.</p> <p>Тыныштық күйден $0,2\text{ м/с}^2$ үдеумен қозғала бастаған автомобиль қанша уақыт ішінде 10 м жол жүреді?</p> <p>Дескриптор:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Есептің 	Маркер-лер ватман

	<p>тыныштық калпын дұрыс анықтайды;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мысалдардан қозғалыс калпын дұрыс анықтайды; • Өз ойларын дәлелдейді. 		<p>берілгенін дұрыс жазады;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Керек формуланы жазады; • Формулаға сан мәндерін қойып, есепті шығарады; • Дұрыс жауабын жазады. 	
Жетістік критерийлері	<p>Қозғалыс салыстырмалылығын түсінеді.</p> <p>«Бағдаршам» әдісімен бағалау</p>		<p>Күрделенген есептерді шығарады.</p> <p>«Бағдаршам» әдісімен бағалау</p>	
<p>Бекіту кезеңі: 31-36 минут</p>	<p>Жеке жұмыс Тест Механикалық қозғалыс дегеніміз не?</p> <p>а) Уақыт өтуіне қарай дене бөлшектерінің орнының өзгеруі ә) Дененің бір орнынан екінші орынға орын ауыстыруы</p> <p>б) Дененің немесе дене бөлшектерінің уақыттың өтуіне қарай бір-бірімен</p>	Тест парақшалары	<p>Жұптық жұмыс Сұрақ – жауап 1 парақ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Табиғатта абсолют тыныштықта тұратын дене бола ма? 2. Тыныштықтың салыстырмалы болатынын қандай 	Сұрақтары бар парақшалар

	<p>салыстырғандағы</p> <p>в) Дененің кеңістікте орын ауыстыруы</p> <p>2. Дененің орын ауыстыруы дегеніміз не?</p> <p>а) Бастапқы орнын соңғы орнымен қосатын кесінді</p> <p>ә) Қандай да бір уақыт аралығында дене жүзіп өткен траекторияның ұзындығы</p> <p>б) Қозғалыстағы дененің бастапқы орнын оның келесі орнымен қосатын бағытталған кесінді</p> <p>в) Кез – келген дененің жүріп өткен жолы</p> <p>3. Табиғатта абсолют тыныштықта тұратын дене бола ма?</p> <p>а) болады</p> <p>ә) болмайды</p> <p>б) болуы мүмкүн</p> <p>в) космоста дене тыныштықта болуы мүмкін</p> <p>4. Траектория деп</p> <p>а) Белгілі бір уақыт мезетіндегі және белгілі бір нүктедегі жылдамдық</p> <p>ә) Материялық</p>		<p>мысалмен түсіндіруге болады?</p> <p>3. Ғылымда материя деп нені айтады?</p> <p>4. Оның негізгі қасиеті қандай?</p> <p>5. Материяның қасиеттерін сипаттайтын заңдар қалай тағайындалады?</p> <p>2 парақ</p> <p>1. Механикалық қозғалыс дегеніміз не?</p> <p>2. Дене тең уақыт аралығында ұзындығы бірдей жол жүрсе ол қандай қозғалыс?</p> <p>3. Жылдамдық дегеніміз не?</p> <p>4. Қозғалыстағы нүктенің бастапқы және соңғы орындарын қосатын</p>	
--	--	--	---	--

	<p>нүктенің қозғалыс кезінде болып өткен кеңістік нүктелерінің жиынтығы</p> <p>б) Жылдамдығының бағыты да, шамасы да тұрақты болатын қозғалыс</p> <p>в) Дененің бастапқы орнын келесі орнымен қосатын бағытталған кесіндіні айтады.</p> <p>5. Жол дегеніміз</p> <p>а) Дененің санақ денесімен салыстырғандағы қозғалысы кезінде сызық түрінде қалдырған ізі</p> <p>ә) Дененің бастапқы орнын оның келесі орнымен қосатын бағытталған кесінді</p> <p>б) Денеге басқа денелер әрекет етпеген кездегі жылдамдығын сақтау</p> <p>в) Бақылау уақыты аралығында дененің жүріп өткен траекториясының ұзындығы.</p>		<p>вектор</p> <p>5. Қозғалыстағы нүктенің кеңістіктегі сызатын сызығы...</p>	
<p>Жетістік критерийлері</p>	<p>Кілтпен өзін – өзі бағалау</p> <p>5 балл - «өте жақсы»</p> <p>4 балл – «жақсы»</p> <p>3 балл – «тырысу керек»</p>		<p>Өзара бағалау</p> <p>Барлық сұраққа дұрыс жауап – «өте жақсы»</p> <p>Бір сұрақта қиыншылық – «жақсы»</p> <p>2 – ден артық</p>	

			сұрақтарда қиыншылық – «тырысу керек»	
37-39 минут	<p align="center">«Рефлексиялық шеңбер»</p> <p>Оқушылар шеңберге тұрып, төмендегі сұрақтарға жауап береді.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☀ Сабақ барысында көңіл-күйіңіз қандай болды? Неліктен? ☀ Бүгін не білдіңіз? Сіз үшін не жаңалық болды? ☀ Сабаққа қатысуыңызды қалай бағалайсыз? ☀ Сабақта қандай қиындықтар туындады? ☀ Сабақ аяқталғанда көңіл-күйіңіз қандай? Неліктен? 		<p align="center">«Рефлексиялық шеңбер»</p>	
40 минут	Үйге тапсырма: §7-8 терминдерді жаттау		Үйге тапсырма: § 1 6-11 бет, 1 жаттығу	
<p>Саралау – Сіз қосымша көмек көрсетуді қалай жоспарлайсыз? Сіз қабілеті жоғары оқушыларға тапсырманы күрделендіруді қалай жоспарлайсыз?</p>		<p>Бағалау - Оқушылардың үйренгенін тексеруді қалай жоспарлайсыз?</p>		<p>Пәнаралық байланыс</p> <p>Қауіпсіздік және еңбекті қорғау ережелері</p> <p>АКТ-мен байланыс</p> <p>Құндылықтардағы байланыс</p>

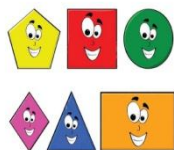
<p>Рефлексия</p> <p>Сабақ / оқумақсаттары шынайы ма?</p> <p>Бүгін оқушылар не білді?</p> <p>Сыныптағы ахуал қандай болды?</p> <p>Мен жоспарлаған саралау шаралары тиімді болды ма?</p> <p>Мен берілген уақыт ішінде</p> <p>үлгердім бе? Мен өз жоспарыма қандай түзетулер енгіздім және неліктен?</p>	
<p>Қорытынды бағамдау</p> <p>Қандай екі нәрсе табысты болды (оқытуды да, оқуды да ескеріңіз)?</p> <p>1:</p> <p>2:</p> <p>Қандай екі нәрсе сабақты жақсартта алды (оқытуды да, оқуды да ескеріңіз)?</p> <p>1:</p> <p>2:</p> <p>Сабақ барысында мен сынып немесе жекелеген оқушылар туралы менің келесі сабағымды</p> <p>жетілдіруге көмектесетін не білдім?</p>	

Қысқа мерзімді жоспар

<p>Пәні: Қазақ тілі мен әдебиеті</p> <p>Тақырыбы: Қуат көздері (6 сынып)</p> <p>Энергетикалық дағдарыс (8 сынып)</p>	<p>2.Мектеп: «Красногорка негізгі мектебі» КММ</p>	
<p>Күні:</p>	<p>3.Мұғалімнің аты-жөні: Баймолдина Назым Ертаргыновна</p>	
<p>Сынып: 6,8</p>	<p>4.Қатысқандар саны: 15</p>	<p>Қатыспағандар:</p>
<p>Осы сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаттары (оқу бағдарламасына сілтемеу)</p>	<p>6.1.2.1. Тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, негізгі және қосымша ақпараттарды анықтау;</p> <p>8.1.2.1. Тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, детальды ақпараттарды анықтау;</p> <p>6.2.5.1. Комуникативтік жағдаят бойынша диалогқа қатысушылар өзара түсінісіп, ойларын толықтырып отыру;</p> <p>8.2.5.1. Пікірталасқа қатысушылар берілген тақырып бойынша өз пікірлерін сенімді дәлелдеу және қойылған сұрақтарға еркін жауап беру;</p>	
<p>Сабақ мақсаттары:</p>	<p><i>Барлық оқушылар:</i> тірек сөздерді анықтай алады, мәтінді түсінеді</p> <p><i>Оқушылардың басым бөлігі:</i> термин сөздерді анықтай алады, диалогқа түсе алады;</p> <p><i>Кейбір оқушылар:</i> берілген тақырып бойынша өз пікірлерін дәлелдеп, сұрақтарға жауап береді</p>	

<p>Тілдік қасаттар</p>	<p>Оқушылар: Табиғи және жасанды жарық көздері тақырыбына қатысты сөздер мен терминдерді біледі және қолданады:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Табиғи; • Жасанды; • Көзі; • Жарық; • Қараңғы. • Дағдарыс • Экономика • Күйзеліс <p>- Менің ойымша, мысал келтіре аламын,</p>	
<p>Алдыңғы меңгерілген білім</p>	<p>Өткен тарау бойынша түсініктер</p>	
<p>Жоспар</p>		
<p>Сабақтың жоспарланған кезеңдері</p>	<p>Сабақта жоспарланған іс-әрекет</p>	<p>Ресурстар</p>
<p>Сабақтың басы</p> <p>5 мин</p>	<p>(Ү)Ұйымдастыру кезеңі</p> <p>Психологиялық ахуал туғызу</p> <p>Қос шеңберінде «өткен сабақ мазұнын еске алу, оның маңыздылығын анықтау» әдісі арқылы бір-біріне алақандарын түйістіріп тілек айтады:</p> <p>Өткен сабақты қайталау.</p> <p>«Өрмекші торы»</p> <p>Оқушылар өткен тақырыптар бойынша бірін-біріне сұрақтар қояды. 6 сынып оқушылары 8 сынып оқушыларына сұрақтар қояды.</p> <p><i>/өзара кері байланыс/</i></p>	<p>Тақырыптық суреттер мен жұмбақтар.</p>

Топқа бөлу (Геометриалық фигуралар арқылы 3 топқа бөлемін)

Жаңа сабақ

Сабақтың тақырыбын ашу мақсатында «Кубизм» ойын өткізіледі. Оқушыларға жұмбақтар жасырылады. Оқушылар шешуін табады.

7 мин

1. Ақ сандығым ашылды,
Ішінен жібек шашылды. (Күннің көзі)
2. Қараңғыда жымыңдай жанады,
Жарық түссе бірден сөніп қалады (Жұлдыз)
3. Таңмен көзін ашады,
Әлемге нұрын шашады. /Күн/
4. Қызыл күлше тау асады,
Ыстық нұрын шашады. /Күн/
5. Кейде орта, кейде толы бір тегене,
Көрінер кейде күндіз, кейде түнде,
Бетіне ақ шағыдан перде тартқан,
Балалар, ойлап қара, бұл немене?
/Ай/
6. Су ішінде екі жайын,
Бірі кетсе, бірі дайын./Ай мен күн/

-Балалар, жұмбақтардың шешуі не болды?

-Суреттерге назар аударындаршы. Бұл

не?

-Бұлардың ортақ қасиетін анықтаңдар.
/оқушылардың жауаптарын тыңдау/

Сабактың тақырыбы мен мақсатын хабарлау, күтілу нәтижесін айту, тақтаға орнату.

ЖАРЫҚ КӨЗДЕРІ Энергетикалық дағдарыс

Бағалау критерийлерін анықтау. **(Ж)**
«Кел ойланайық!» Оқушылар тақтада берілген сөздердің мағынасын жұпта талқылайды.

Табиғи жарық көздері Жасанды жарық көздері

Мәтінді абзацпен оқу, тіректі сөзде мен терминдерді жазып алу

1 тапсырма: *Ақпаратты тыңдаңдар. Мәтіннің мазмұнын түсініңдер.*

Бүгінде электр үнемдейтін шамдар көп кездеседі. Қарапайым шамдардың орнына энергия үнемдеуші шамдарды қолданған жөн. Өйткені энергия үнемдеуші шамдар қарапайым шамдарға қарағанда электр қуатын 5-6 есеге аз тұтынып, бірдей жарық береді.

XIX ғасырдың басына дейін негізгі энергетикалық ресурс түрі ағаш болып келді. Кейін оның маңызы біртіндеп төмендеді де, көмірді кеңінен пайдалану басталды. Дегенмен көмір көпке созылмады, себебі оның орнына мұнай мен табиғи газ игеріліп пайдаланылды.

XX ғасырда пайда болған «Жасыл экономика» табиғи қорды тиімді

10 мин

пайдалануға, оны сақтауға бағытталған. Қуат көзін не энергияны үнемдеу үшін экологиялық қауіпсіз, арзан технологияларды қолдану керек.

(Т) «Орындап көр»

1 - топ. (6 сынып оқушылары) Тыңдалған мәтіннен негізгі және қосымша ақпараттарды анықтайды. Табиғи жарық көздеріне не жататыны жайында талқылап, табиғи жарық көздерінің суретін салады

2 - топ. (8 сынып оқушылары)

Тыңдалған мәтіннен детальді ақпараттарды анықтайды. Энергетикалық дағдарыс сөзінің мәнін ашып талдайды.

3- топ. (6,8 сынып оқушылары)

Оқушыларға қима суреттер беріледі. Оқушылар топта бірігіп отырып, ақылдасады. Табиғи және жасанды жарық көздерін ажыратады.

Бағалау: топ бір-бірін бағалайды.

Сабақтың ортасы

7 мин

2. тапсырма:

1 - топ. (6 сынып оқушылары) (диалог құру). *Жағдаят* інің «баламалы энергетика» туралы сұрады. Інің түсіндір.

2 -топ. (8 сынып оқушылары) «ПОПС» формуласы

- Бірінші сөйлем «Менің ойымша, ... »
- Екінші сөйлем «Себебі, мен оны былай түсіндіремін ... »

Бағалау критерийі Дескриптор

тірек сөздерді анықтай алады, мәтінді түсінеді

Тірек сөздерді табады

термин сөздерді анықтай алады, диалогқа түсе алады;

Терминдерді түсінеді

Жасанды және табиғи жарықты ажырата алады

берілген тақырып бойынша өз пікірлерін дәлелдеп, сұрақтарға жауап береді

Өз ойын дәлелдей алады

5 мин

2 мин

2 мин

• Үшінші сөйлем «Оны мен мына фактілермен, мысалдармен дәлелдей аламын ... »

• Соңғы сөйлем «Осыған байланысты мен мынадай қорытынды шешімге келдім ... »

<p>Сабақтың соңы</p> <p>5 мин</p> <p>Үй жұмысы:</p>	<p>3 топ. (6,8 сынып оқушылар). Екі топқа мәтін бойынша сұрақтар қояды</p> <p>ҚБ «Үш шапалақ» әдісі арқылы бірін-бірі бағалайды.</p> <p>Сергіту сәті: «Жарық-қараңғы» ойынын ойнау</p> <p>(Д) Дәптермен жұмыс</p> <p>70-72-бет: Табиғи жарық көздерін анықтап, аттарын жазу.</p> <p>Рефлексия:-Не білдім?</p> <p>-Не қызықты болды?</p> <p>-Қандай қиындықтар кездесті?</p> <p>Ғаламтордан энергетикалық дағдарыс туралы жазып келу</p>	
--	--	--

<p>Қосымша ақпарат</p>		
<p>Дифференциация –</p> <p>Тәжірибе жасау барысында және оқушылардың күннен қорғану туралы жақсы ойлары сұраймын.</p>	<p>Бағалау –</p> <p>оқушылардың білімдерін қадағалауды қалай жоспарлайсыз?</p> <p>Суретпен жұмыс істеу барысында</p>	<p>Пәнара</p> <p>лық байланыс</p> <p>Денсау</p> <p>лық пен қауіпсіздік сақтау шаралары</p>

<p>Жергеқатысты сұрақтарға жауап іздеу.</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • Тапсырмаларды берген кезде оқушыларды қолдау ресурстарын қолданамын. • Барынша қолдау оқушыларына: сөздік ұсынамын, қосымша ақпарат алуға мүмкіндік жасаймын • Орта қолдау оқушыларына: диаграмма, кесте толтыруға нұсқау беру <p>Аз қолдау оқушыларына: постер, қосымша ақпаратты қолдануға мүмкіндік беру</p>	<p>«Екі жұлдыз, бір тілек» әдісі арқылы топтық бағалау</p> <p>«Үш шапалақ» әдісі арқылы бірін-бірі бағалайды</p> <p>Рефлексия</p> <p>Не білдім</p>	<p>- Оқушылардың бойында ынтымақтаса жұмыс жасау, өздігінен сыни ойлай алу мен әр тапсырманы орындау барысында жауапкершілікпен қарау дағдыларын дамытамын. Интербелсенді тақтада қосымша ресурстарды көрсетемін.</p>
<p>Рефлексия</p> <p>Сабақ / оқу мақсаттары шынайы ма?</p>	<p>Төмендегі бос ұяшыққа сабақ туралы өз пікіріңізді жазыңыз.</p> <p>Сол ұяшықтағы Сіздің сабағыңыздың тақырыбына сәйкес келетін сұрақтарға жауап беріңіз.</p>	

<p>Бүгін оқушылар не білді?</p> <p>Сыныптағы ахуал қандай болды?</p> <p>Мен жоспарлаған саралау шаралары тиімді болды ма?</p> <p>Мен берілген уақыт ішінде үлгердім бе? Мен өз жоспарыма қандай түзетулер енгіздім және неліктен?</p>	
<p>Қорытынды бағамдау</p> <p>Қандай екі нәрсе табысты болды (оқытуды да, оқуды да ескеріңіз)?</p> <p>1:</p> <p>2:</p> <p>Қандай екі нәрсе сабақты жақсартта алды (оқытуды да, оқуды да ескеріңіз)?</p> <p>1:</p> <p>2:</p> <p>Сабақ барысында мен сынып немесе жекелеген оқушылар туралы менің келесі сабағымды жетілдіруге көмектесетін не білдім?</p>	

Қысқа мерзімді жоспар

Мектеп:	«Қамысты ауданы әкімдігінің білім беру бөлімінің Жайылма негізгі мектебі».	
Сынып:	5	6
Мұғалім:	Баимаганбетова Б.С. Қостанай облысы	
Пән:	қазақ тілі	
Тақырыбы:	Тәуелсіз елдің Астанасы	Астана – елімнің мақтанышы
Мақсаты:	5.1.2.1 - тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну және нақты ақпаратты анықтау. 5. . . Септік жалғауларын ажырата білу, ауызша және жазбаша жұмыстарда қолдану.	6.1.6.1 – тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде шынайы өмірмен байланыстырып жауап беру. 6.5.1.5 - етістіктің шақтарының (нақ осы шақ) қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда қолдану.
Сабак мақсаттары	Барлық оқушы: Берілген ақпаратты түсінеді және сұрақ құрастыра алады; Көптеген оқушы: септік туралы түсініктерін кеңейту, мәтінмен жұмыс жасай отыра, оқушылардың сараптау, сөйлеу дағдыларын арттыру Кейбір оқушы: Оқулықтан тыс берілген қосымша тапсырмалады орындайды, тақырып бойынша қосымша мәліметтер мен дәлелдер келтіре алады.	Барлық оқушы шынайы өмірмен байланыстырып жауап береді. Көптеген оқушы нақ осы шақты дұрыс қолдана алады Кейбір оқушылар ауызша және жазбаша жұмыстарда етістіктің шақтарын тиімді қолданады.
Бағалау критерийлері	1. Тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсінеді. 2. Нақты ақпаратты анықтай алады.. 3. Септік жалғауларын ажыратып, ауызша және жазбаша жұмыстарда қолдана алады.	1.Тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде шынайы өмірмен байланыстырып жауап бере алады. 2 Етістіктің шақтарының (нақ осы шақ) қызметін біледі, ауызша және жазба жұмыстарда қолдана алады.
1 тапсырма (базалық).		

Астана

Бүгінде Астана – болашақтың қаласы. Мәдениеттің ошағы, ғылым мен білімнің ордасы болып табылатын жас қала, баршамыздың арман қаламыз. Еліміздің көгілдір туы желбіреген тәуелсіздігіміздің ордасы. Астана қаласы Еуразияның дәл ортасында орналасқан: бір жағынан – еуропалық жетістік, екінші жағынан – шығыс дәстүрі үйлесімін тапқан. Шыңдары көкті тіреген асқақ Алатау баурайынан Ұлы даланың кіндігіне көшіріліп, ерке Есілдің жағасынды бой түзеген әсем Астана-жаңа ғасыр ғажабынан жаралған жас қала. Жер шарының картасынан Астана атауы да өз орнын алды. Тарихымен табиғаты, сәулетімен бүкіл тіршілігі дара, ғажап үлгілі күйіміздің күмбірі, көңіліміздің жыр-гүлі жас қала Астана күн сайын енесі биіктеген қалаға айналуы өзімізді сүйсіндіріп, әлем жұртын көркімен тамсандырды.

5-сынып	6-сынып
1. Мәтінді оқы және мәтін мазмұнын ашатын 4 сұрақ құрастырыңдар.	1. Мәтінді оқы. 2. Берілген сөздерді пайдаланып мәтін мазмұнын аш. <i>Қажетті сөздер:</i> Астана, болашақтың қаласы, мәдениеттің ошағы, арман қала, көгілдір ту, тәуелсіздік, Еуразияның дәл ортасында, Алатау баурайы, Ұлы даланың кіндігіне көшірілді, жаңа ғасыр.
Дескрипторлар:	
5 сынып	6 сынып
1. Берілген ақпаратты түсінеді. 2. Сұрақ құрастыра алады.	1 Берілген ақпаратты түсінеді. 2 Қажетті сөздерді пайдаланып, мәтін мазмұнын шынайы өмірмен байланыстырып баяндай алады.
<p>2 тапсырма (саралау).</p> <p style="text-align: center;">Астанам! Ару қалам, асқақ ордам, Қалың жұрт, қазағыма <i>қақпа болған</i>. Ту ұстап, тұлпар мінген бабаларым, Бермеген ел намысын жатқа қолдан.</p> <p style="text-align: center;">Бозоғым, бозбеткейлім, <i>баққа оранған</i>,</p>	

Тарихтың қойнауынан тапқан олжам.
Баянды бақытымның бастауындай,
Айналдың Астанаға аппақ арман...

Жар болып Жаббар Ие жалғыз ғана,
Ғасырға аяқ бастық ал біз жаңа.
Сұрланып сырт айналған суық көздер
Қарайды әлі саған сәл қызғана.

Көш келді Қараөткелге өр тұлғалы,
Кеңесін ерлерімнің ел тыңдады.
Тұлғасы бой көтерді Хан Кененің
Жарасып жарқ-жүрқ еткен ер-тұрманы.

Ертеңің ұлтын сүйген ұлыңа сын,
Қашанда еркіндіктің құны басым.
Керіліп кербез далам көсіледі,
Сезініп бостандықтың шұғыласын!

Сан ғасыр армандаған Алаш бабам,
Жалғанды жалт қаратты жаңа Астанам.
Бірлікті *байрақ етіп* болашаққа,
Барайын, уа, Жаратқан, жол аш маған!

Қалқаман Сарин.

5-сынып	6-сынып
<p>Барлық оқушы: 1 Өлеңді мәнерлеп оқы. 2 Астана, Есіл сөздерін септе.</p> <p>Көптеген оқушы: 1 Өлеңдегі септік жалғауларды тап, олардың түрін ажырат. Дәлелде.</p> <p>Кейбір оқушы: Барыс септік жалғау жалғанған сөздерді тауып, сөз құрамына қарай талдандар.</p>	<p>Барлық оқушы: 1 Өлеңді мәнерлеп оқы, мағынасын түсіндір. 2 <i>Ту ұстау, тұлпар міну, қақпа болу</i> деген сөз тіркестерді нақ осы шаққа айналдырып жаз.</p> <p>Көптеген оқушы: 1 Өлең мазмұнын нақ осы шақ етістіктерін пайдаланып дәптерге жазбаша баянда. <i>Мысал: Қазақстан елі бірлікті байрақ етіп, болашаққа бара жатыр.</i></p> <p>Кейбір оқушы: Қарамен жазылған сөздерді теріп жаз, мағынасын түсіндір және нақ осы шаққа айналдыр.</p>
Дескрипторлар:	

5-сынып				6-сынып			
<p>Барлық оқушы: 1 Өлеңді мәнерлеп оқи алады. 2 Астана, Есіл сөздерін септей біледі.</p> <p>Көптеген оқушы: 1 Өлеңдегі септік жалғауларды тауып, олардың түрін ажырата алады.</p> <p>Кейбір оқушы: Барыс септік жалғау жалғанған сөздерді таба алады, оларды сөз құрамына қарай талдайды.</p>				<p>Барлық оқушы: 1 Өлеңді мәнерлеп оқи алады, мағынасын түсіндіреді. 2 <i>Ту ұстау, тұлпар міну, қақпа болу</i> деген сөз тіркестерді нақ осы шаққа айналдыра біледі.</p> <p>Көптеген оқушы: 1 Өлең мазмұнын нақ осы шақ етістіктерін пайдаланып дәптерге жазбаша баяндайды. <i>Мысал: Қазақстан елі бірлікті байрақ етіп, болашаққа бара жатыр.</i></p> <p>Кейбір оқушы: Қарамен жазылған сөздердің мағынасын түсіндір және нақ осы шаққа айналдыр.</p>			
5-тапсырма							
5-сынып				6-сынып			
<p>1 Сабақ тақырыбы аясындағы сөзберді қолданып, кестені толтыр:</p> <p>Септік 1 зат 2 сын 3</p> <p> есім есім етістік</p> <p>А.с І.с Б.с Т.с Ж.с Ш.с К.с</p>				<p>1 Кестені толтыру арқылы нақ осы шақ ережесін құрастыр. 2 Сабақ тақырыбы аясындағы сөздерді мысал ретінде қолдан.</p> <p>Осы шақ болатын етістіктердің мағыналық белгілері</p> <p>Түрлері</p> <p>Жасалу жолдары</p> <p>мысал</p>			
Дескрипторлар:							
5-сынып				6-сынып			
<p>1. Сабақ тақырыбы аясындағы сөзберді қолдана алады. 2. Зат есім, сын есім, етістікті септей біледі.</p>				<p>1.Нақ осы шақтың ережесін (мағыналық белгілерін, түрлерін жасалу жолдарын) біледі. 2.Сабақ тақырыбы аясындағы сөзберді қолдана алады.</p>			

Қысқа мерзімді жоспар

Сабақтың тақырыбы: 5-сынып Отбасылық ғұрыптар 6-сынып Отбасылық құндылықтар		Мұғалімнің аты-жөні: Күні:
СЫНЫП: 5-6	Қатысқаноқушылар саны: 4	Қатыспағаноқушылар саны: 0
Сабақ негізделген оқу мақсаттары	Оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпараттарды сақтау, жинақы мәтін жазу (5.Ж5); Тура және ауыспалы мағыналы сөздерді, көп мағыналы сөздерді, синоним, антоним, синонимдер-ді көркемдік ерекшеліктеріне сай қолдану (5.Ж6); 6.3.6.1 мәтіндегі орфографиялық және пунктуациялық қателерді сөздіктерге, емле ережелеріне сүйеніп, түзету, редакциялау;	
Сабақ нәтижесі:	<p>Оқушылардың барлығы мынаны орындай алады: Оқулықта берілген және қосымша тапсырмаларды орындайды. Сұраққа жауап береді.</p> <p>Оқушылардың көбісі мынаны орындай алады: Топтық жұмысты бірлесе орындайды. Өз бетінше жұмыс жасайды. Сұраққа жауап береді. Қосымша үлестірме ресурстармен жұмыс жасайды.</p> <p>Оқушылардың кейбіреуі мынаны орындай алады:</p> <p>Оқулықтан тыс берілген қосымша тапсырмалады орындайды, тақырып бойынша қосымша мәліметтер мен дәлелдер келтіре алады.</p>	
Бағалау критерийі	Жеке, жұптық, топтық тапсырмаларды орындай алады. Сабақ барысында тыңдаушының назарын өзіне аудара алады.	
Тілдік күзіреттілік	Ауызекі стиль	
Ресурстар	Оқулық, суреттер, топқа бөлуге арналған кеспе қағаздар және әртүрлі заттар, топтық тапсырмалар, кері байланыс, стикер.	

Әдіс-тәсілдер	Сұрақ-жауап, әңгімелеу, түсіндіру, ойын, көрнекілік. Рефлексия.	
Пәнаралық байланыс	Музыка, қазақ тілі.	
Алдыңғы оқу	Қара шаңырақ	
Сабақтың жоспары		
Жоспарланған уақыт	Сабақ барысы :	Бағалау түрлері
Басталуы 5 минут	<p>Сәлемдесу</p> <p>Психологиялық ахуал қалыптастыру: «Қызыл гүлім-ай» би Сынып реттілігін қадағалау. Оқушыларды түгелдеу. Оқу құралдарын байқау. <i>Бір-бірімізді тыңдаймыз десек 1 рет қол шапалақтаймыз!</i> <i>Ұйымшыл боламыз десек 2 рет</i> <i>Белсенділік танытамыз десек 3 рет шапалақтаймыз!</i></p>	«Қызыл гүлім-ай» би билету.
Жаңа білім 10 минут	<p>Білу және түсіну</p> <p>Берілген мәтіндерді балалар оқып алады.</p> <p>«Жариялау» әдісі</p> <p>(Топ берілген сұрақ бойынша өз позициясын жариялау керек. Бұл үшін топ ішінен спикер берілген уақыт ішінде (5 минут) басқа қатысушылар алдында сөйлеп, топ ұстанымын жеткізеді.)</p> <p>Үлкенге құрмет, кішіге ізет (ролик) – YouTube https://www.youtube.com/watch?v=7gDe5Nw36Aw</p>	Оқулық, мәтіндер.
Ортасы 10 минут	<p>Қолдану</p> <p>Жалғастыр» ойыны: «Не істеуге болмайды?» деген сөзді мұғалім айтады,</p>	

	<p>оқушылар әрі қарай өздері жалғастырады.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Үлкендердің алдын — 2. Кішкене баланы — 3. Құстарды — 4. Қыз баланы — 5. Сабақтан — 6. Үйге жүгіріп — 7. Үлкен кісіні — 8. Оқу – құралдарын — 9. Сыныпта айғайлауға — 10. Ысқыруға — 11. Құстың ұясын- <p>Шығармашылық жұмыс, топтық жұмыс Оқушылардың адамгершілік құндылықтар туралы түсініктерін бекіте түсу үшін топтық, тапсырма беру «Үлкенге құрмет- кішіге ізет» әңгіме құрастыр Топпен ән айту « Біз бақытты баламыз» Талдау</p> <p>«Ыстық орындық» орындық әдісі</p> <p>(Бір оқушы алдыңғы жақта, орындықтар оны айнала қоршай орналастырылады.</p> <p>Жаттығудың сипаттамасы:</p> <p>Бір оқушы алға шығып өз пікірін айтып және тақырып бойынша сұрақтарға жауап береді. Сұрақты анағұрлым мазмұнды қылу үшін, оқушылар белгілі бір пікір бойынша бірлесіп алға шығып сөйлей алады. (5-сын әңгімеде тура және ауыспалы мағыналы сөздерді қолданып оларды айыра біледі, ал б-сынып мәтіндегі орфографиялық және пунктуациялық қателерді емле ережелеріне сүйеніп, түзетеді.</p>	<p>Оқулық, қаб ырғаға ілінген ватмандар, түрлі-түсті маркерлер</p> <p>«Ыстық орындық» орындық әдісі, сұрақтар, орындық.</p>
<p>Сергіту сәті 2 минут</p>	<p>«Қыдырып қайтайық!» би билеу</p>	<p>Оқушылар би билеп сергіп</p>

қалады.

Аяқталуы
Сабақты
бекіту
10 минут

Кластер

Бағалау
5 минут

«Білім қоржыны» кері байланыс

БІЛІМ ҚОРЖЫНЫ

Сабақтан алған әсерлерін стикерге жазып, қоржындарға жабыстырады.

Кері байланыс

3 минут		
Қосымша ақпарат		
<p>Саралау – Сіз қосымша көмек көрсетуді қалай жоспарлайсыз? Сіз қабілеті жоғары оқушыларға тапсырманы күрделендіруді қалай жоспарлайсыз?</p>	<p>Бағалау - Оқушылардың үйренгенін тексеруді қалай жоспарлайсыз?</p>	<p>Пәнаралық байланыс Қауіпсіздік және еңбекті қорғау ережелері АКТ-мен байланыс Құндылықтардағы байланыс</p>
•	•	•
<p>Рефлексия Сабақ / оқу мақсаттары шынайы ма? Бүгін оқушылар не білді? Сыныптағы ахуал қандай болды? Мен жоспарлаған саралау шаралары тиімді болды ма? Мен берілген</p>	<p>Төмендегі бос ұяшыққа сабақ туралы өз пікіріңізді жазыңыз.</p> <p>Сол ұяшықтағы Сіздің сабағыңыздың тақырыбына сәйкес келетін сұрақтарға жауап беріңіз.</p>	

<p>уақыт ішінде үлгердім бе? Мен өз жоспарыма қандай түзетулер енгіздім және неліктен?</p>	
<p>Қорытынды бағамдау</p> <p>Қандай екі нәрсе табысты болды (оқытуды да, оқуды да ескеріңіз)?</p> <p>1:</p> <p>2:</p> <p>Қандай екі нәрсе сабақты жақсартта алды (оқытуды да, оқуды да ескеріңіз)?</p> <p>1:</p> <p>2:</p> <p>Сабақ барысында мен сынып немесе жекелеген оқушылар туралы менің келесі сабағымды жетілдіруге көмектесетін не білдім?</p>	

Букешова Гүлмира Газизовна, учитель русского языка и литературы

Дата:	Класс: 5	Класс: 6
Раздел: Урок:	Жизнь и творчество § 61	Древние и современные цивилизации § 57
Тема:	Первый народный художник Казахстана	Мифы об Атлантиде
Цели обучения:	5.3.1.1- понимать общее содержание текста, определяя ключевые слова и словосочетания. 5.3.6.1- анализировать содержание небольших произведений фольклора и литературы, определяя тему и основную мысль 5.4.2.1 – излагать основное содержание текста на основе прослушанного, прочитанного или аудиовизуального материала 5.4.3.1 – представлять информацию в виде рисунков 5.5.1.2 - использовать существительные, прилагательные, числительные правильно согласовывая по роду, числу и падежу.	6.3.6.1 – анализировать содержание художественных произведений небольшого объема, определяя особенности изображения главных и второстепенных персонажей, лирического героя; 6.4.2.1 – излагать подробно содержание текста на основе прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала
Критерии успеха	Учащиеся прогнозируют содержание урока на основе иллюстраций и эпиграфа; составляют кластер; переводят ключевые слова урока с родного	Учащийся достиг цели обучения, если: будет анализировать различать междометия от других частей речи; использовать междометия, выражающие чувства и побуждения в устной и письменной речи, излагать

	языка на русский и английский языки; восстанавливают предложения и диалог.	кратко содержание лингвистического текста
Привитие ценностей	Ценности, основанные на любви и уважение к родному языку; формировании толерантного отношения к изучаемому русскому и английскому языкам.	
Межпредметные связи	Взаимосвязь с предметами: казахский язык, английский язык, изобразительное искусство, география.	
План:		
Планируемое время	Запланированные задания	
	5 класс	6 класс
<i>Начало урока</i> 6 минут	I. Организационный момент. Психологический настрой на урок. Создание коллаборативной среды. «Из рук в руки» <i>Что за чудо-чудеса:</i> <i>Раз рука и два рука!</i> <i>Вот ладошка правая,</i> <i>Вот ладошка левая.</i> <i>И скажу вам, не тая,</i> <i>Руки всем нужны, друзья.</i> Добрый день! Қайырлы күн! Good day!	
<i>Середина урока</i>	II. Актуализация темы «Вызов» Постановка темы и целей урока. Сообщение темы урока и целевая установка на уроке, работа с эпиграфом. Учитель: -Ребята, предлагаю вам прослушать мелодию . <u>Слушание</u> Аудиозапись Абая Кунанбая « Көзімнің қарасы » <i>Вопрос:</i> -Как вы думаете, мелодия из какой песни? А кто автор слов? <i>(Абая Кунанбаева)</i> А давайте немного подпоем эту песню. -Спасибо ребята. Все вы знаете, что в нашей школе проводится неделя , посвященной 175 летию великому казахскому поэту Абаю Кунанбаеву. Эпиграф нашего сегодняшнего открытого урока слова Абая « Человек,	

<p><i>изучивший культуру и язык иного народа, становится с ним равноправным» .</i></p> <p>Что имел ввиду поэт. Человек, который знает культуру и язык другого народа, становится таким же одинаковым как этот народом.</p> <p>- Обратите внимание на картины.</p> <p>-Что держит на руках Абай? Кто изображен на обложке книги? (А.С.Пушкин)</p> <p>-Абай восхищался стихами Пушкина.Он читал его стихи и переводил их на родном языке.</p> <p>-Кто автор этих картин? (Абылхан Кастеев)</p>	
<p>Тема урока в 5-ом классе</p> <p>«Первый народный художник Казахстана»</p>	<p>Тема в 6-ом классе</p> <p>«Мифы Антрактиды»</p>
<p>Ученики делают записи числа, классной работы и тему урока.</p> <p>- Ребята, вам было опережающее задание подготовить краткую биографию о Кастееве и о Платоне.</p> <p>Опережающее задание. «Пересказ содержание по «цепочке»» (краткое биографии Кастеева и Платона)</p>	
<p>Деление на группы методом «Собери картинку»</p> <p>5 класс образует большую группу из пяти учеников</p>	<p>Делятся на две группы из четырех и пяти учеников:</p> <p>1 группа- МИФ</p> <p>2 группа- АНТРАКТИДА</p>
<p>III. Изучение нового материала</p> <p>«Осмысление»</p> <p>Задание 1</p> <p>а/ Краткое биография А. Кастеева</p> <p>Задание 2</p> <p>б/ Чтение с пометкой.</p>	<p>Задание 1</p> <p>а/ Чтение с пометкой. Знакомство с текстом об Антлантисе /самостоятельное чтение/</p> <p>Задание 2</p>

	<p>Знакомство с текстом о музее А.Кастеева /самостоятельное чтение/ Притяжательное местоимение (правило)</p> <p>Задание 3 в/ групповая работа «Кластер» Притяжательные местоимения Мой, твой, свой, наш, ваш. Они обозначают принадлежность и отвечают на вопросы Чей? Чья? Чье? Чьи?</p> <p>Задание 4 Словарная работа (перевести слова) Философ-philosopher Поэт-акын-роет</p>	<p>б/Чтение с пометкой. Знакомство с текстом об Антлантиде /самостоятельное чтение/</p> <p>Задание 3 в/ групповая работа Подготовить презентацию о мифе, о Антрактиде Защита презентации</p>
Конец урока	<p>Рефлексия. «Рефлексивная мишень»</p> 	
	<p>Домашнее задание на дом Подготовить сообщение об Кастееве, используя материал урока и интернет-ресурсы.</p>	<p>Подготовить сообщение об Атлантиде, используя материал урока и интернет-ресурсы.</p>
	<p>Оценивание. - Ребята оцените себя с помощью оценочного листа, раскрашивая кружочки по цвету</p> <p>Красный-не знаю Желтый-знаю Зеленый-знаю и понимаю Синий- понимаю и могу применить Фиолетовый- понимаю и могу помочь другому</p>	

Итог урока. Возвращение к эпиграфу.

Прием «Ассоциативный куст» к слову Абай (писатель, великий, умный, борец за правду, образованный, гений, умный, переводчик Пушкина, Лермонтова, Крылова)

Слово учителя: -Сегодня на уроке мы вспомнили Абая. Мы будем всегда сохранять память о нем. Он нам дорог. Читая стихи Абая, помогает нам в жизни. Его поэзия певуча и таинственна. Ребята пожелание вам: когда вам будет трудно, послушайте музыку или почитайте стихи Абая. И вы найдете ответ, чтобы не причинить вред ни словом, ни мыслью, ни делом.

-Сейчас время года зима. Давайте прочитаем отрывок из стихотворения «Қыс», «Зима» (хором)

Қыс

Зима

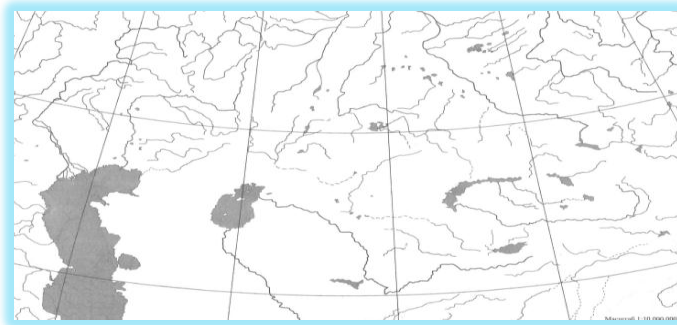
Ақ киімді, денелі, ақ сақалды,
В белой шубе, плечист, весь от снега седой,
Соқыр, мылқау, танымас тірі жанды.
Слеп и нем, с серебристой большой бородой,
Үсті-басы ақ қырау, түсі суық,
Враг всему, что живет, с омраченным челом
Басқан жері сықырлап, келіп қалды.
Он, скрипучий, шагает зимой снеговой.

<p>Сабақ тақырыбы: Атлах шайқасы «халықтар шайқасы» болды ма? Қазақ-жоңғар шайқастары. Аңырақай шайқасы және оның тарихи маңызы</p>	<p>Мектеп: Қараторғай орта мектебі</p> <p>Мұғалімнің аты-жөні: Иханов А.Р</p> <hr/> <p>6-8-сыныптар. Қазақстан тарихы</p>
<p>Оқу мақсаты:</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Атлах шайқасының тарихи маңызын талдау ▪ Көшпелілердің әскери өнері жетістіктерін талдау; ▪ 7.3.2.1. – жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың рөлін түсіндіру
<p>Бағалау критерийлері</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Атлах шайқасының тарихи маңыздылығын біледі; ▪ Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың ерлігін біледі
<p>Тілдік міндеттер</p>	<p>Бірқатар факторлар келесі факторларға әсер етті, мысалы... Ең басты өзгерістер / жетістіктер болды... Бұл оқиға /өзгеріс маңызды болды / айтарлықтай, өйткені... Негізгі сөздер мен тіркестер: Аңырақай шайқасы, Бұланты шайқасы, Ақтабан шұбырынды, Қарақұм, Ордабасы. Талқылауға арналған сұрақтар: Жоңғарларға қарсы қолбастаған хандар мен батырлардың ерлігін баяндаңыз Жоңғар шапқыншылығына қарсы халықтың күрестің ерекшелігін сипаттаңыз Картадан жаңғар шапқыншылығы шарпыған аумақтарын шартты белгілер арқылы белгілеңіз</p>
<p>Құндылықтарды дарыту</p>	<p>Өзін қандай да бір ұлттың өкілі ретінде сезіну</p> <ul style="list-style-type: none"> - патриотизм - ұлттық сана-сезім - тәуелсіздік - ар-ождан бостандығы
<p>Пәнаралық байланыстар</p>	<p>География (шапқыншылық болған жерлердің бүгінгі атаулары) дүние жүзі тарихы (Қытай, Ресей, Моңғолия мемлекеттерімен байланысы) қазақ әдебиеті (батырлық жырлары)</p>
<p>АКТ қолдану дағдылары</p>	<p>Интернет ақпарат материалдарын пайдалану.</p>

қағанаты, Тан империясы (Қытай) және Орта Азия аймақтарын орналастырып жазыңдар.

2. Атлах шайқасы болған жерді белгілеңдер.

3. Араб және Қытай әскерлерінің жүру бағыттарын көрсетіңдер.

Қызықты сандар. Оқушылар Атлах және Аңырақай шайқастарының болған жылын есте сақтау мақсатында, есеп шығарып, шыққан жауапты төмендегі сұраққа жауап береді.

- *Бұл жылы не болды?*
- *Шайқас кімдердің арасында болды?*
- *Нәтижесі қандай болды?*

Анализ. Атлах және Аңырақай шайқастарының маңызын талдау. Жүппен жұмыс. Мәліметті кесте, сызба, сурет немесе графика түрінде плакатқа түсіру.

Атлах және Аңырақай шайқастарының маңыздылығының әртүрлі себептерін критерияларға сай орналастыру, талдау, дәлелдеу. Тарих маңыздылықтың критерийлері

Ерекше? Атақты?

Есте қалатын?

Жаңғырық?

Нәтижелі?

Айрықша, мәнді?

Атлах және Аңырақай шайқастарына баға беру. Оқушы Атлах және Аңырақай шайқастарынан кейін қандай өзгерістер

Таймер

Үлкен қағаз парағы

Атлах шайқасы туралы дерек (қосымша № 1)

<http://e-history.kz>

Таратпа
Материалдар

<http://e-history.kz>

	<p>болды. Соны төмендегі кестеге жазады.</p> <table border="1" data-bbox="639 197 1067 409"> <thead> <tr> <th data-bbox="639 197 852 230">Не өзгерді?</th> <th data-bbox="852 197 1067 230">Не өзгермеді?</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="639 230 852 271">1.</td> <td data-bbox="852 230 1067 271">1.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="639 271 852 311">2.</td> <td data-bbox="852 271 1067 311">2.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="639 311 852 351">3.</td> <td data-bbox="852 311 1067 351">3.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="639 351 852 392">4.</td> <td data-bbox="852 351 1067 392">4.</td> </tr> </tbody> </table>	Не өзгерді?	Не өзгермеді?	1.	1.	2.	2.	3.	3.	4.	4.	
Не өзгерді?	Не өзгермеді?											
1.	1.											
2.	2.											
3.	3.											
4.	4.											
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Кері байланыс:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Қиын болды... ❖ Бүгін мен білдім... ❖ Қызықты болды... <p>Бағалау. Мұғалім оқушыларға оқу мақсатына жеткенің немесе жетпегенін айтады.</p> <p>Үй тапсырмасы. Егер де мен... (Ойтолғау)</p> <p>“Аңырақай” және “Атлах” шайқастары жайлы қосымша мағлұмат жинау</p>	<p>Стикерлер</p>										
<p>Қосымша ақпарат</p>												
<p>Дифференциациялап оқыту – Оқушыларға көбірек қолдау көрсетуді қалай жоспарлайсыз? Қабілеті жоғары оқушыларға қандай міндеттер қоюды жоспарлайсыз?</p>	<p>Бағалау. Оқушылардың білімін қалай тексересіз?</p>	<p>Пәнаралық байланыс Қауіпсіздік ережелері АКТ-ны қолдану Құндылықтармен байланыс (тәрбие элементі)</p>										
<p>Талқылау үрдісі кезінде барлық оқушылардың бірегей қатысуын қадағалаймын.</p> <p>Дәйекті дәлелдерге ғана негізделген қорытындыға жетудің мағынасының мәні, сыныптағы қабілеті төмен оқушы дәлелдерге негізделе отырып кем дегенде өзін ойын білдіре алады, ал қабілеті жоғары оқушы тәуелсіз, негізгі жауап береді.</p> <p>Рефлексия</p> <p>Сабақ мақсаты/оқу мақсаты</p>												

**қаншалықты жүзеге асты?
Бүгін оқушылар нені үйренді?
Оқыту ортасы қандай болды?
Дифференциациялап оқыту өз
мәнінде жүзеге асты ма? Өз
уақытымды ұтымды пайдалана
алдым ба? Жоспарыма қандай
өзгерістер енгіздім және
неліктен?**

Қысқа мерзімді жоспар

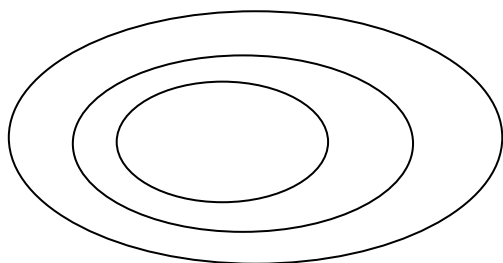
Пәні: Қазақ әдебиеті	Мектебі: Рассвет жалпы білім беретін негізгі орта мектебі	Мұғалім: қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі Байтасова Гүлзат Қуандыққызы
	6-сынып	7-сынып
Сабақтың тақырыбы:	«Алып Ер Тұңға» жыры	«Күлтегін» жыры
Оқу мақсаты:	6.3.4.1. Көркем шығармалардан орта көлемлі үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту.	7. А/И4. Шығармашылық жұмыс. Шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазу.
Сабақтың мақсаты:	<p>1. Барлық оқушылар: Шығармадағы үзінділерді мәнерлеп оқи отырып, мазмұнына талдау жасайды.</p> <p>2. Оқушылардың басым бөлігі: Шығарма желісі бойынша дәлелдер келтіре отырып, кейіпкер бейнесін ашады, үзінділерді жатқа айтады.</p> <p>3. Кейбір оқушылар: үзінділерді мәнерлеп жатқа айтады, тұжырымдап жазады.</p>	<p>1. Барлық оқушылар:</p> <p>Жырдың тақырыбын, идеясын, оқиға құрылысын анықтай алады. «Күлтегін» жырының мазмұнын біледі, өз ойын дәлел келтіріп жеткізеді.</p> <p>2. Оқушылардың басым бөлігі:</p> <p>Шығарма мазмұнына жан-жақты талдау жасай алады. Жырдан өмірлік қағида шығара алады</p> <p>3. Кейбір оқушылар: Өз ойын қорытындылай отырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға береді.</p>
Бағалау критерийі:	Мәтіннің мазмұны мен идеясын түсінеді; Шығарманы мәнерлер оқиды, жатқа айтады, шумақтың идеясын тұжырымдап жазады.	
Тілдік	Негізгі сөздер мен тіркестер:	Пәндік лексика мен терминология:

<p>мақсат:</p>	<p>жоқтау, қайғылы жүрек, сұм дүние, ғұмыр, бектер, ерлік, бөрідей ұлу. Жоқтау өлеңі қашан айтылады? Жоқтауда не айтылады деп ойлайсың? Неліктен кейбір тұлғаларды жоқтаған өлеңдер сақталып қалған деп ойлайсың?</p>	<p><i>Оқушылар түсінеді және сипаттайды...</i></p> <p><u>Диалог және жазылымға пайдалы тіркестер:</u></p> <p>Менің байқағаным,...Менің ойымша,... Мен ойлаймын...</p> <p>«Күлтегін» жыры, ежелгі түркі дәуірі, ерлік, елдік, батырлық, тарихи жыр</p>
<p>Оқыту әдістері:</p>	<p>қызығушылықты ояту, сұрақ-жауап, түсіндіру, салыстыру.</p>	
<p>Сабақ барысы: I КІРІКТІРІЛГЕН БӨЛІМ Бағдарлау-мотивациялық кезең</p>		
<p>Суреттер арқылы бүгінгі тақырыпты болжап, сұрақтар қою арқылы сабақтың тақырыбы анықталады.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Берілген суреттер туралы не ойлайсыздар? - Балалар, Сіздердің ойларыңызша, бүгінгі сабақ кім жайында? - Жоқтау өлеңі қашан айтылады? Жоқтауда не айтылады деп ойлайсың? Неліктен кейбір тұлғаларды жоқтаған өлеңдер сақталып қалған деп ойлайсың? - Күлтегін қандай жыр? - Жыр неліктен «Күлтегін» деп аталды? - Күлтегін жыры қашан, қайдан табылды? -Күлтегін қандай адам болған? 		
		
<p>II .САРАЛАНҒАН БӨЛІМ Операциялық-орындаушылық кезең</p>		
<p>1-тапсырма: «Алып Ер Тұңға» жыры туралы қысқаша мәліметтер жазылған парақтарды оқушыларға тарату, оқуға ұсыну.</p>	<p>1-тапсырма. Жұптық жұмыс. Айтылым тапсырмасы:«Үш кадамды сұхбат» стратегиясы. Екі адамнан тұратын жұптарға бөлінеді: А және Ә, Б және В.</p>	

Ж. «Алып Ер Тұңға — өте көне замандарда өмір сүрген түркілердің көсемі. Иранның ұлы ақыны Фирдоусидың «Шаһнама» кітабының кейіпкері. Бұл кітапта Алып-Ер Тұңға — Афрасияп, Тұранның (Түр елі — түріктердің) патшасы болып суреттеледі. Алып-Ер Тұңғаның Барысхан атты ұлы, Қаз есімді қызы болған. Қаздың екі шаһары Іленің маңайында. Ал Барысхан қаласының орны Ыстықкөлдің жанында. Алып-Ер Тұңға қайтыс болғанда артында қалған елі жоқтау шығарған. Бұл жоқтау XI ғасырда Махмұт Қашқари жазған «Түркі сөздерінің жинағы» деп аталатын кітабында бар. Бұл жырдан қазақтың жоқтау айту салтының өте көне заманнан келе жатқанын байқаймыз. Жырдың мазмұнында опасыз дүниенің Алып-Ер Тұңғаны аямағаны, түркілердің оның қазасына қатты қайғырып, бөрідей ұлып, жағасын жыртып жылағаны айтылады.

«Қарым-қатынас аймағын құру» әдісі.

Мәтіндегі мәліметтердің ең маңызды сөздерін шеңбердің ортасына, орта маңызды сөздер мен тіркестерді келесі шеңберге, маңызы төмен сөздер мен сөз тіркестерін шеткі шеңберге орналастырыңыз. Орналастыру тәртібін дәлелдеп айтыңыз.

Дескриптор:

1. Дайын мәліметтерді шеңбер аймағына орналастырады;
2. Маңызды мәліметтерді таңдап

1-қадам. А Ә-дан сұхбат алады, ал Б В-дан сұхбат алады.

2-қадам, керісінше. Ә А-дан сұхбат алады, ал В Б-дан сұхбат алады.

3-қадам. Әр оқушы өзжұбы туралы ақпарат пен төрт адамдық топ ішінде бөліседі.

Әр топ тақырыпқа байланысты бір-біріне мәтін бойынша 3 түрлі сұрақ қойып, пікір айтып талқылаңыздар. Негізгі ақпаратты анықтаңыз. (Жырдың 1, 2-бөлімі бойынша жұмыс жасаңыз)

Дифференциациялық тапсырма:

А деңгейі: Салыстырыңыз.

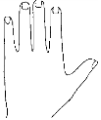
Жоқтау-жырды батырлық жырмен салыстырыңыз.

В деңгейі: Мінездеу. Кейіпкерлер іс-әрекетімен мен автор берген портреттік мінездемені салыстырады. (Күлтегін, Білге қаған)

С деңгейі: Анықтаңыз.

Күлтегін жауласқан елдер мен жер атауларын анықтаңыз.

<p>шеңберлер аймағына орналастырады;</p> <p>3. Мәліметтерді маңыздылығына орай орналастырып, дәлелдеп айтады.</p> <p>Қ.б. «Күн, ай, бұлт».</p> <p> – мәтінді маңызына орай орналастырып, дәлелдей алды;</p> <p> -мәліметтердің маңыздыларын таңдап алып, дұрыс орналастырды;</p> <p> -мәліметтерді іріктеп алғанмен, маңыздылығын ажырата алмады.</p>					
<p>2- тапсырма: «Қос жазба күнделігі» әдісі.</p> <p>Өлеңнен ұнаған шумақтарын жаттап, топта мәнерлеп айтыңыз, шумақтың идеясын тұжырымдап жазыңыз.</p> <table border="1" data-bbox="129 840 818 969"> <thead> <tr> <th data-bbox="129 840 486 884">Шумақ</th> <th data-bbox="486 840 818 884">Тұжырымдау</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="129 884 486 969"></td> <td data-bbox="486 884 818 969"></td> </tr> </tbody> </table>	Шумақ	Тұжырымдау			<p>2- тапсырма . Жұптық жұмыс.</p> <p>Айтылым тапсырмасы: Мәтінді зерттеңіз</p> <p>Түркілердің мекені</p> <p>Білікті басшы- Білге</p> <p>Ойыңды суретпен бейнеле.«Ел қорғаудағы ерлік істер»</p> <p>Жырдан өмірлік қағида шығар.</p> <p>«Ат-ер қанаты»</p> <p>Тәрбиелік мәні бар қорытынды жаса.</p>
Шумақ	Тұжырымдау				
<p>3-тапсырма (ортақ жұмыс)</p>					
<p>«Бүкіл түркі халқы үшін, Түн ұйқымды төрт бөлдім», - деген үзіндіні бүгінгі күнмен қалай байланыстырар едіңдер? Шағын шығарма жазыңдар.</p>					
<p>III. КІРІКТІРІЛГЕН БӨЛІМ</p> <p>Рефлексиялық-бағалау кезеңі</p> <p>4-тапсырма</p>					
<p>1.Күлтегіндегі жазу неше бөліктен тұрады? а) 4; ә) 3; б) 2.</p> <p>2. Кіші жазу неше жолдан тұрады?</p>	<p>1.«Түрік қағанаты» қай ғасырларда құрылған? а) X-XII ғғ.; ә) V-VIII ғғ.; б) IV-VI ғғ.</p>				

<p>а) 10; ә) 8; б) 13.</p> <p>3. «Түрік қағанаты» қай ғасырларда құрылған? а) X-XII ғғ.; ә) V-VIII ғғ.; б) IV-VI ғғ.</p> <p>4.Түркі тайпаларының басын қосып, Түрік қағанатын құрған кім? а) Бұмын қаған; ә) Йолығ тегін; б) Күлтегін.</p>	<p>2.Түркі тайпаларының басын қосып, Түрік қағанатын құрған кім? а) Бұмын қаған; ә) Күлтегін; б) Йолығ тегін.</p> <p>3.Жырдың басты кейіпкері кім? а) Күлтегін; ә) Бұмын қаған; б) Елтеріс.</p> <p>4.Жырды жазған кім? а) Білге қағ) Йолығ тегін; б) Тоныкөк</p>
Оқушыларға өзін-өзі бағалау парағы беріледі	
Кері байланыс:	
	<p style="text-align: center;">Рефлексия «Бес саусақ» әдісі</p> <p>Бас бармақ: мен білдім:-----</p> <p>Балан үйрек: маған қызықты болды:-----</p> <p>Ортан терек: мен жасай алдым: -----</p> <p>Шылдыр шүмек: мен қиналдым: -----</p> <p>Кішкене бөбек: менің сұрағым: -----</p>
Үйге тапсырма	
<p>Жырдан үзінді жаттап келу</p>	<p>Түркі елінің бақытқа кенелген тұсын мәтіннен тауып, жаттап келу.</p>

Қостанай облысы

Қысқа мерзімді жоспар

<p>Сабақтың тақырыбы:</p> <p>Кіріспе сабақ</p> <p><u>Зерттеу сұрағы:</u> Қазақстанның ежелгі тарихында не оқытылады? Орта ғасырлар тарихы нені оқытады?</p>		<p>Мұғалімнің аты-жөні: Пысыкова Жанар Кунербаевна</p> <p>Күні:</p>
<p>СЫНЫП: 5-6</p>	<p>Қатысқан оқушылар саны:</p>	<p>Қатыспағаноқушылар саны: 0</p>

Сабак негізделген оқу мақсаттары	Ежелгі Қазақстан тарихына жалпы шолу	
Сабак нәтижесі:	<p>Оқушылардың барлығы мынаны орындай алады: Оқулықта берілген және қосымша тапсырмаларды орындайды. Жазба жұмыс жасайды. Сұраққа жауап береді.</p> <p>Оқушылардың көбісі мынаны орындай алады: Топтық жұмысты бірлесе орындайды. Өз бетінше жұмыс жасайды. Сұраққа жауап береді. Қосымша үлестірме ресурстармен жұмыс жасайды.</p> <p>Оқушылардың кейбіреуі мынаны орындай алады:</p> <p>Оқулықтан тыс берілген қосымша тапсырмалады орындайды, тақырып бойынша қосымша мәліметтер мен дәлелдер келтіре алады.</p>	
Бағалау критерийі	Жеке, жұптық, топтық тапсырмаларды орындай алады. Сабак барысында тыңдаушының назарын өзіне аудара алады.	
Тілдік күзіреттілік	Ежелгі, орта ғасырлар тарихы	
Ресурстар	Оқулық, суреттер, топқа бөлуге арналған кеспе қағаздар және әртүрлі заттар, топтық тапсырмалар, кері байланыс, стикер.	
Әдіс-тәсілдер	Сұрақ-жауап, әңгімелеу, түсіндіру, ойын, көрнекілік. Рефлексия.	
Пәнаралық байланыс	Дүниежүзі тарихы, әдебиет.	
Алдыңғы оқу	Қазақстан тарихы туралы түсінік	
Сабактың жоспары		
Жоспарланғ ануақыт	Сабак барысы :	Бағалау түрлері

<p>Басталуы</p> <p>7 минут</p>	<p>Ұйымдастыру кезеңі 2 минут</p> <p>Топтарға бөлу.</p> <p>Себетпен конфет әкелу. Оқушыларға себеттен конфет алуларын сұраймын. Конфеттің түрлеріне қарай 2 топқа бөлініп отырады.</p> <p>Психологиялық ахуал қалыптастыру: 3 минут</p> <p>«Балалық шақтан қызықты оқиға»</p> <p>Мақсаты: эмпатияны дамыту.</p> <p>Нұсқаулық: «Сіздердің алдызда қорапша тұр. Сол қорапшадан билет суыруларыңыз қажет. Ол билеттерде «Балалық шақ», «Балалық шақтан қызықты оқиға» билеті түссе, сол мұғалім өзінің балалық шақтан бастан өткізген қызықты оқиғасын айтып береді.</p> <p>Талдау:</p> <p>Өздеріңізді қалай сезінудесіз?</p>	<p>1-топ: Жазушылар</p> <p>2-топ: Зерттеушілер</p> <p>«Балалық шақтан қызықты оқиға»</p> <p>Тренинг.</p>
<p>Жаңа білім</p> <p>10 минут</p>	<p>Білу және түсіну</p> <p>Мәтінмен жұмыс</p> <p>Берілген мәтіндерді балалар оқып алады.</p> <p><u>Зерттеу сұрағы:</u> Қазақстанның ежелгі тарихында не оқытылады?</p> <p>Орта ғасырлар тарихы нені оқытады?</p>	<p>Оқулық, мәтіндер.</p>

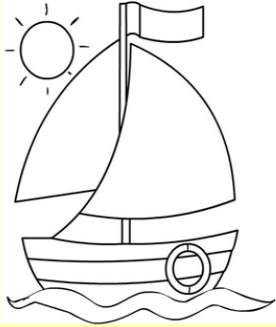
	<p>(Әрбір топ берілген сұрақ бойынша өз позициясын жариялау керек. Бұл үшін топ ішінен спикер берілген уақыт ішінде (5 мину) басқа қатысушылар алдында сөйлеп, топ ұстанымын жеткізеді.)</p> <p>«Жариялау» әдісі арқылы жеткізеді.</p>	
<p>Ортасы 10 минут</p>	<p>Қолдану</p> <p>«Кесте құрастыру» әдісі арқылы.</p> <p><u>Қазақстанның</u> тас дәуірі мына кезеңдерге (мәдениеттерге) бөлінеді:</p> <p>Палеолит</p> <p><u>Палеолит</u>. Ежелгі тас ғасыры.</p> <p>а) Олдувай (ертедегі немесе төменгі палеолит) - 2,6 млн. - 700 мың жыл.</p> <p>ә) Ашель - 700 - 150 -200 мың жыл.</p> <p>б) Мустье (орта палеолит) - 150-200 - 35-30 мың жыл.</p> <p>в) Кейінгі немесе жоғарғы палеолит- 40-35 мың жыл - б.з.д. 10-мыңжылдық.</p> <p>Мезолит</p> <p><u>Мезолит</u> (орта тас ғасыры немесе палеолиттен неолитке өту кезеңі) - б.з.д. 10 - 7-мыңжылдықтар.</p> <p>Неолит</p> <p><u>Неолит</u> (жаңа тас ғасыры) - б.з.д. 7-6 - 4-мыңжылдықтар.</p> <p>Осындай <u>археологиялық</u> терминдермен қатар, сол дәуірлердің геологиялық атаулық белгілері бар. Палеолиттің барлық кезеңдері плейстоценге, ал мезолит пен неолит - голоценге жатады.</p> <p>Түргеш қағанаты 704-756 жылдар аралығында өмір</p>	<p>Караточка, маркер, кесте, смайлк.</p>

сүрді. Қағанаттың негізін қалаушы Үшелік-қаған болды. Қағандықтың территориясы Орта Азияның оңтүстік-шығысында Шаш (Ташкент) қаласынан Шығыс Түркістандағы Бесбалық, Турфан қалаларына дейінгі аралықты қамтыды. VI ғасырда Тянь-Шань таулы аймақтарында өмір сүрген түргештер VII ғасырда Жетісуға қоныс аударып, Батыс түрік қағанатының сол қанатының құрамына енген, халқы ең көп тайпа болған. Қағандық халқының этникалық құрамы негізінен сары және қара түргеш тайпаларынан тұрды. Үшелік қаған қағанатты 20 әкімшілік аймақтарға бөліп, әр аймақта 7 мыңнан әскер ұстады.

Қарлұқ қағанаты (756-940 ж.ж.). Қарлұқтар туралы алғашқы деректер V ғасырда олардың тирек тайпаларының құрамында болғандығын айтады. Қарлұқ туралы алғашқы дерек “суй әулетінің тарихында” 581-618 жылдары кездеседі. Онда қарлұқтар өздерінің басты руының атымен бұлақ (було) деп аталған. VII ғ. орта кезінде қарлұқ бірлестігінің құрамына ірі-ірі үш тайпа – бұлақ, шігіл және ташлық кірген. Әмудәриядан бастап Қытайға дейінгі түріктердің барлығын шігіл деп атаған. Олардың біразы Таласқа жақын жерде Шігіл деп аталатын қалада тұрған. Шу аңғарында тұрған қарлұқ қоныстарының орталығы – Баласағұн қаласы. Қарлұқтардың біраз тобы X ғасырда Іле аңғарында, Ыстықкөл мен Балқаш көлдерінің аралығында көшіп-қонып жүрген. Қарлұқтардың көсемдерін “жабғу” деп атаған. Олардың астанасы Қойлық қаласы болды.

Оғыз мемлекеті (X-XI ғғ.). Қарлұқ қағанатының солтүстік-батыс жағында, Сырдарияның орта және төменгі бойында, оған жалғасып жатқан Батыс Қазақстан далаларында IX-X ғасырларда Оғыз тайпаларының ежелгі феодалдық мемлекеті

	<p>калыптасты. Әйгілі М.Қашқаридің сөздігі “Диуани-лұғат-ат-түрік” бойынша Оңтүстік Қазақстанның жерінде, әсіресе Ыстықкөл мен Шудың орта бойында қырғыз, қыпшақ, оғыз, иағма, чігіл, имек сияқты түрік тілдес тайпалардың қатар өмір сүргендігі белгілі. Осыған қарағанда оғыздардың алғашқы отаны Жетісу болғандығына күмән жоқ. Алайда ҮІІ ғ. екінші жартысынан бастап қарлұқ тайпаларының күшеюіне байланысты оғыздар Сырдарияның орта және төменгі бойына ауа бастаған. Сөйтіп ІХ ғ. аяғында осы аймақта оғыз тайпаларының бірлескен одағының нәтижесінде партиархалды-феодалдық мемлекет құрылады. М. Қашқари оғыз елінің 22, кейбір деректерде 24 тайпаға бөлінгенін жазады</p> <p>Қ/Б Смайлк арқылы оқушылар бір-бірін бағалау.</p>	
<p>Аяқталуы</p> <p>Сабақты бекіту</p> <p>8 минут</p>	<p>Синтез «АҚЫЛДЫҢ АЛТЫ ҚАЛПАҒЫ» әдісі арқылы оқу әрекетін ұйымдастыру.</p> <p>Кері байланыс</p> <p>Эдвард де Боно бойынша «Ойлаудың алты қалпа»</p> <p> Ақ қалпақта сабақ бойынша фактілер мен цифрлар аралай ойлар айтылады.</p> <p> Қызыл қалпақ сезімді, болжамды және ішкі түйен білдіреді.</p> <p> Қара қалпақ бұл – сабақ бойынша сын-пікір, келесі сабақ ұсыныс.</p> <p> Бүгінгі сабақ тақырыбының өм байланыстылығы, қажеттілігі.</p> <p> Жасыл қалпақ шығармашылық жұмыс, сабақтағы ұғымдар</p> <p> Барлық 6 қалпақтың пікірлерін қалай шы сабақ бойынша қорытынды ой.</p>	<p>АҚЫЛДЫҢ АЛТЫ ҚАЛПАҒЫ»</p> <p>әдісі арқылы оқу әрекетін ұйымдастыр</p>

<p>Кері байланыс</p> <p>7 минут</p>	<div style="border: 1px solid black; padding: 10px; text-align: center;"> <p>КЕРІ БАЙЛАНЫС</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Егер саған сабақ ұнаса және тапсырманың барлығын сәтті орындаған болса, желкенді жасыл түске боя; ☐ Егер сен сабақта белгілі бір қиындықты кездестірген болса, желкенді сары түске боя; ☐ Егер саған сабақ барысында тапсырмаларды орындау қиын болып, мұғалімнің көмегі қажет болса, желкенді қызыл түске боя. </div> </div> <p>Егер қаласаң, кемеңі де бояуыңа болады</p> </div>	<p>Рефлексия парағы.</p>
<p>Қосымша ақпарат</p>		
<p>Саралау – Сіз қосымша көмек көрсетуді қалай жоспарлайсыз? Сіз қабілеті жоғары оқушыларға тапсырманы күрделендіруді қалай жоспарлайсыз?</p>	<p>Бағалау - Оқушылардың үйренгенін тексеруді қалай жоспарлайсыз?</p>	<p>Пәнаралық байланыс</p> <p>Қауіпсіздік және еңбекті қорғау ережелері</p> <p>АКТ-мен байланыс</p> <p>Құндылықтардағы байланыс</p>
<p>Қорытынды бағамдау</p>		

Қысқа мерзімді жоспар	
Мектеп: Т.Әубәкіров атындағы жалпы негізгі білім беретін мектебі Мұғалімнің аты – жөні: Әлімсейт Айгүл Наурызбайқызы Пәні: ХИМИЯ Күні:	
7-сынып	8-сынып
Сабақ тақырыбы: Элемент, қоспалар және қосылыстар. Зертханалық тәжірибе №1 «Заттардың қоспалары мен олардың қосылыстарын салыстыру салыстыру»	Сабақтың тақырыбы: Атомда электрондардың таралуы
Оқу мақсаттары: 7.4.1.1 элементті бірдей атомдардың жиынтығы ретінде түсіну 7.4.1.2 элемент – жай зат, қоспа және қосылыс түсініктерін ажырата алу	Оқу мақсаты 8.1.3.1 -атомда электрондар ядродан арақашықтығы артқан сайын біртіндеп энергетикалық деңгейлер бойынша таралатынын түсіну
Сабақтың мақсаты Барлық оқушылар білу керек: элементті бірдей атомдардың жиынтығы ретінде түсінеді. таза заттың құрамы тұрақты екенін біледі, қауіпсіздік ережесін біледі. Көптеген оқушылар білу керек: Қоспаларды жіктейді, кесте толтырады, экспериментке сүйене отырып, процесті түсіндіреді Кейбір оқушылар білу керек: Қорытынды жаза алады, эксперимент жүргізеді. Элемент – жай зат, қоспа және қосылыс түсініктерін ажырата алады	Сабақтың мақсаты: Барлық оқушылар: <ul style="list-style-type: none"> ➤ атомда электрондар қабаттардың ядродан қашықтықтары арту ретімен орналасатындығын түсінеді Көптеген оқушылар : <ul style="list-style-type: none"> ➤ атомды ауызша сипаттау және энергетикалық деңгейлерге сәйкес ядро айналасында электрондардың таралуын түсіндіру Кейбір оқушылар: күрделі есептерді шығара алады.
Бағалау критерийі <ul style="list-style-type: none"> • элементті бірдей атомдардың жиынтығы ретінде түсінеді. • таза заттың құрамы тұрақты екенін біледі, қауіпсіздік ережесін біледі. • Қоспаларды жіктейді, кесте толтырады, экспериментке сүйене отырып, процесті түсіндіреді Қорытынды жаза алады, эксперимент	Бағалау критерийі Оқушы оқу мақсатына жетеді, егер: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Энергетикалық қабаттарды нақты білсе ✓ Атомды құрайтын бөлшектерді білсе ✓ Периодтық нөмірдің физикалық мағынасын түсіне алса

жүргізеді. Элемент – жай зат, қоспа және қосылыс түсініктерін ажырата алады		
<p>Тілдік мақсаттар элемент, қосылыс, қоспа, химиялық реакция, түрлі/тұрақты пропорция, атомдар, ажырату, қайтымды, қайтымсыз, дәлел, араластыру, жағу</p> <p>Диалогқа/ жазылымға қажетті тіркестер Х-ты бөліп алу У-пен салыстырғанда көбірек/азырақ қиындық туғызады, себебі... қосылыстар Х болып табылады/ие, ал У қосылыстар болып табылады/ ие Қоспалар қосылыстардан қалай ажыратылады? У қарағанда Х бөліп алу анағұрлым/азырақ қиындық туғызады, неге? Егер араластырған/жаққан/ қыздырғанда А және В бірге С болып табылады, онда Д не болғаны</p>		<p>Тілдік мақсаттар атом, ядро, электрон қабаты, энергетикалық деңгей, энергетикалық деңгейше, s-, p-орбиталь, сыртқы энергетикалық деңгей</p>
Құндылықтар жауапкершілік, ұжымшылдық, адалдық, өмір бойы білім алу		
Пәнаралық байланыс: Жаратылыстану		Пәнаралық байланыс: Математика , Физика, Информатика
Алдыңғы білім жаратылыстану (химиялық қосылыстардың қолданылуы)		Алдыңғы білім 7.2А Атомдар. Молекулалар. Заттар
Сабақтың жоспарланған кезеңдері	Сабақтың жоспарланған кезеңі	Ресурстар
Сабақтың басы Ұйымдастыру кезеңі (2 мин)	1. Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгендеу 2. Екі сыныппен бірігіп, Шаттық шеңбері оқушылар шаттық шеңберді құру, бір-бірінің бойындағы жақсы қасиетті табиғат құбылысына теңеп жылы лебіздерді білдіреді.	
Топқа бөлу.	Сан мен әріптер жазылған әртүрлі фигуралармен 8 сынып топқа бөлінеді. 7 сынып жұпқа бөлінеді.	

<p>Үй жұмысын тексеру:</p>	<p>7 сынып сұрақтары: «конверттегі сұрақ» әдісі арқылы өткен материалды қайталау. (Интерактив тақтадан сұрақтар шығып тұрады)</p> <p>I жұп сұрақтары:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. химия ғылымы нені зерттейді? 2. Химия пәнінің мақсаты қандай? <p>II жұп сұрақтары:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Химия пәнінің міндеттері? 2. Химия кабинетіне жұмыс жүргізілу кезінде, қауіпсіздік техника ережелерін сипаттап беріңдер? <p>ҚБ: «Бағдаршам әдісі»</p> <p>8 сыныпқа: 7-сыныпта химия курсынан не өткендерін пысықтау. (карточкамен жұмыс)</p> <p>Атом дегеніміз не?</p> <p>Молекула дегеніміз не?</p> <p>Протон, электрон және нейтрондар дегеніміз не?</p> <p>ҚБ: Мақтау сөздер.</p>	
<p>Сабақтың ортасы (25 мин)</p>	<p>«Ой қозғау» әдісі (7 сыныппен жұмыс)</p> <p>«Жаңа сабақ тәжірибе » арқылы ашылады</p> <p>Темір мен күкірт үгінділерін араластыру.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мына заттарды атаңдар: (Темір мен күкірт) 2. осы екі затты қосқанда не пайда болады? <p>ҚБ: жауап берген оқушыларды фишкамен ынталандырам.</p> <p>Сурет .ойлан ,тап»әдісі жұптық жұмыс</p> <ol style="list-style-type: none"> 1- тапсырма Төменде берілген суретте А, В, С, D әртүрлі заттар берілген: 2- (a) Қандай суретте тек элемент берілгенін анықтаңыз _____ 3- (b) Өз таңдауыңызды түсіндіріңіз _____ _____ <p><i>Дескриптор:</i> Білім алушы - суреттен химиялық элементті көрсетеді; - өзінің таңдауын бөлшектер теориясы тұрғысынан түсіндіреді.</p> <p>8 сынып: (Жаңа сабақты слайдтар арқылы түсіндіру) Атомда электрондардың орналасуы Электрондар ядроның айналасында, электрондық қабат деп те аталатын, белгілі бір энергетикалық деңгейлерде</p>	<p>Суретпен жұмыс</p> <p>Дескриптор</p>

жоғары жылдамдықпен қозғалады. Жеке деңгейшелер электрондардың шектелген және нақты анықталған санына ие бола алады.

Электрондық қабаттар энергияларының өсу реті бойынша толтырылады. Ең жоғары толтырылған қабаттың энергиясы қаншалықты аз болса, тұтастай атомның энергиясы да соншалықты аз болады.

Ағылшынша сөйлейміз

Энергетикалық деңгей – Энергетический уровень – Energy level

Электрон қабаты – Электронная оболочка – Electronshell

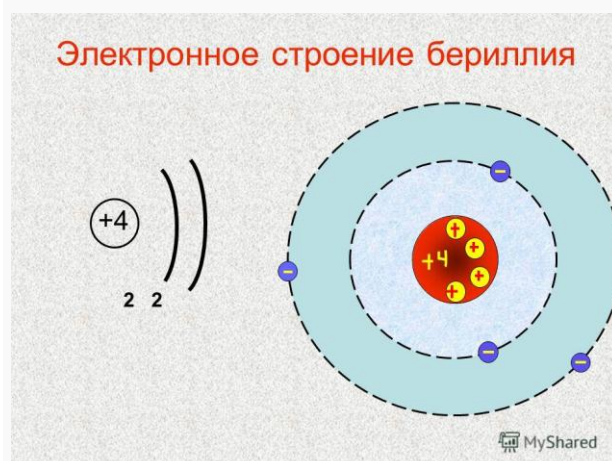
Тапсырма №1 (Слайд арқылы I топ тапсырмасы)

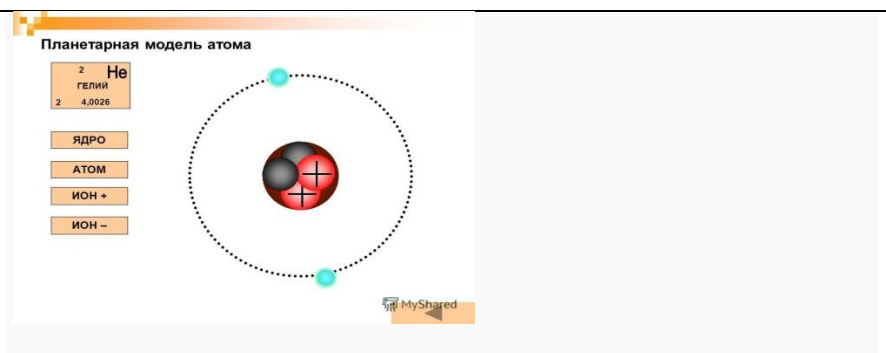
Қабаттарға ең көп дегенде неше электрон орналаса алатынын көрсет.

$n = 1$: электрон

$n = 1$: электрон

$n = 2$: электрон

II топ тапсырмасы: (слайд арқылы)

Тапсырма №2

Берілген элементтердің электрондық конфигурациясын жаз.

Элемент	Атомдық н мiр	Электрондық конфигурация
литий	3	2, 1
азот	7	2, 5
натрий	11	2, 8, 1
фосфор	15	2, 8, 5
гелий	2	2
көміртек	6	2, 4
неон	10	2, 8
кремний	14	2, 8, 4
бор	5	2, 3
фтор	9	2, 7
алюминий	13	2, 8, 3

аргон	18	2, 8, 8
бериллий	4	2, 2
оттек	8	2, 6
магний	12	2, 8, 2
хлор	17	2, 8, 7

2 топқа да арналаған жалпы **Қорытынды бақылау сұрақтары** **Карточкамен жұмыс**

Тапсырма №3

Тест

№1 сұрақ

Неліктен екінші электрондық қабатта сегіз электрон, ал бірінші электрондық қабатта тек екі электрон орналаса алады?

- A. Бірінші электрондық қабатта екіден көп электрон орналасаалады.
- B. Екінші электрондық қабаттың көлемі кішкентай.
- C. Бірінші энергетикалық деңгей соңғы болып толтырылады, сондықтан соңғы электрондық қабатқа дейін электрон саны жетпей қалуы мүмкін.
- D. Электрондардың орналасуы атом электрондарының өзіндік қасиетіне байланысты.
- E. Екінші энергетикалық деңгей энергиясы бірінші энергетикалық деңгей энергиясына қарағанда жоғары.+

№2 сұрақ

Дұрыс тұжырымдарды көрсет.

Үшінші қабат 8 электронмен толған кезде атом тұрақтылық күйге жетеді.

Электрондық қабаттары толған элементтер асыл газдар ретін де белгілі.

Бірінші қабаттағы электрондардың максимал саны 8-ге тең болады.

тек 2

1 және 3

1 және 2+

2 және 3

тек 1

	<p>№3 сұрақ $1s^2 2s^2 2p^2$ электрондық конфигурация қай атомның электрондық конфигурациясы екенін анықта. оттек фосфор литий көміртек+ бор</p> <p>№4 сұрақ Дұрыс тұжырымдарды көрсет: Атомдық орбитальдар s, p, d, f таңбалармен белгіленеді. s-типті атомдық орбитальдар сегіз тәрізді пішінге ие. p-орбитальдар сфера пішінді болады. тек 1+ 2 және 3 1 және 2 3 және 1 тек 2 ҚБ: Жарайсыңдар, керемет, тамаша!</p> <p>7-сыныппен жұмыс: 4-тапсырма «сиқырлы куб әдісі»</p> <p>а) элемент дегеніміз не? Ә) қоспа дегеніміз не? қоспаның қандай түрлерін білесіздер? Б) таза зат дегеніміз не? Таза зат пен қоспаның айырмашылығы? В) қоспа мен қосылыстың айырмашылығы?</p> <p>3-тапсырма «ойлан, жұптас, талқыла» әдісі (топтық жұмыс) 1-топ Мыналардың : а) ауа ә) оттек б) теңіз суы в) өзен құмы г) мыс</p> <p>Қайсысы таза зат, қайсысы заттардың қоспасы екенін көрсетіндер.</p> <p>2-топ төменде берілген : а) су буы ә) гранит б) полиэтилен в) тіс тазалайтын паста</p> <p>Қайсысы химиялық қосылыс, қайсысы қоспаға жатады</p> <p>ҚБ: Жарайсыңдар, керемет, тамаша!</p>	
<p>Сабақтың соңы: (2 мин)</p>	<p>Сабақ бойынша өзінің іс - әрекетіне рефлексия жасау. (екі сыныпта)</p>	<p>Түрлі – түсті стикерлер</p>

	 <p>керек ақпарат</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block; margin-top: 10px;">Толықтырып оқуым керек</div> <p>маған қажет емес</p> <p>Үй жұмысы: 1) 4-6 беттерді оқу, 2) Тапсырмаларды орындау № 5-8есеп(6 бет)</p>	
<p>Саралау – оқушыларға қалай көбірек қолдау көрсетуді жоспарлайсыз? Қабілеті жоғары оқушыларға қандай міндет қоюды жоспарлап отырсыз?</p>	<p>Саралау – оқушыларға қалай көбірек қолдау көрсетуді жоспарлайсыз? Қабілеті жоғары оқушыларға қандай міндет қоюды жоспарлап отырсыз?</p> <p>Бағалау – оқушылардың материалды меңгеруденгейін қалай тексеруді жоспарлайсыз?</p> <p>Мына бағалау түрлері пайдаланды: дикрипторлар арқылы әрбір тапсырмадан кейін мақтау сөздері беріледі - қолпаштау.</p> <p>«Мен бүгінгі сабақта» сабақ бойынша өзінің іс - әрекетіне рефлексия жасау.</p>	
<p>Саралау сабақтың келесі сатыларында іске асады: -сабақ барысында және үй жұмысын ұсынған кезде деңгейлік</p>		

<p>тапсырмаларын- да;</p> <p>-сабақ мазмұнына сай дерексөздерді пайдалану;</p> <p>-сабақ барысында тапсырмаларды</p> <p>орындаған қарқындылығы кезінде;</p> <p>-қорытынды жасау кезінде;</p> <p>тапсырмаларға сай уақытты ұтымды пайдалану кезінде;</p>		
<p>Саралау – оқушыларға қалай көбірек қолдау көрсетуді жоспарлайсыз? Қабілеті жоғары о қушыларға қандай міндет қоюды жос парлап отырсыз?</p>		
<p>Саралау сабақтың келесі сатыларында іске асады:</p> <p>-сабақ барысында және үй жұмысын ұсынған кезде деңгейлік тапсырмаларында ;</p> <p>-сабақ мазмұнына сай дерексөздерді</p>		

<p>пайдалану; -сабақ барысында тапсырмаларды орындаған қарқындылығы кезінде; -қорытынды жасау кезінде; тапсырмаларға сай уақытты ұтымды пайдалану кезінде;</p>		
--	--	--

Қостанай облысы

Қысқа мерзімді жоспар

Қостанай облысы Науырзым ауданы Дәмді орта мектебінің Химия-биология пәні мұғалімі:ИскаковаМ.Қ.					
Сабақтың тақырыбы: <i>Тірі ағзалардың бес патшалығына жалпы сипаттама:прокариоттар, протистер,саңырауқұлақтар, өсімдіктер, жануарлар. (7-сынып)</i> <i>Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлағы: мукор, пеницилл. Біржасушалы, көпжасушалы саңырауқұлақтар (8-сынып)</i>					
Бөлім	<i>Тірі ағзаларды жүйелеу</i>				
Педагогтың аты-жөні:	<i>Искакова Мендеш Кабдолловна</i>				
Күні:	<i>24.09.2020</i>				
Сынып: 7-8	<i>Қатысушылар саны:15</i>		<i>Қатыспағандар саны:15</i>		
Сабақтың тақырыбы:	<i>Тірі ағзалардың бес патшалығына жалпы сипаттама:прокариоттар, протистер,саңырауқұлақтар, өсімдіктер, жануарлар. (7-сынып)</i> <i>Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлағы: мукор, пеницилл. Біржасушалы, көпжасушалы саңырауқұлақтар (8-сынып)</i>				
Сабақтың мақсаттары:	<i>7.1.1.1-жүйелеудің маңызын түсіндіру</i> <i>7.1.1.2-жүйелеуде тірі ағзалардың орнын анықтау</i> <i>8.1.1.2саңырауқұлақтардың ерекшелік белгілерін сипаттау</i>				
Бағалау критерийі	<i>Сұраққа жауап береді, жауаптарын дәлелдейді. Жеке, жұптық, топтық тапсырмаларды орындай алады. Сабақ барысында тыңдаушының назарын өзіне аудара алады.</i>				
Сабақтың барысы					
Сабақтың кезеңі	уақыты	Педагогтың әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс
Басталуы «Ұйымдас тыру кезеңі»	<i>2минут</i>	<i>Топтарға бөлу.Тірі табиғат патшалықтары бойынша бөліну.</i> <i>Оқушыларға суреттерде бейнеленген патшалық суреттері арқылы 3 топқа бөлінеді.</i> 	<i>Оқушылар суреттерді таңдай отыра, патшалықтарға бөлінеді.</i>	<i>Бармақ пен</i>	<i>Суреттер</i>
Психологиялық ахуал қалыптаст	<i>3минут</i>	<i>«Жіптік құбыр» тренинг</i> <i>Оқушыларға түзу қағаз беріледі. Оны екіге бүктейміз. Арасын жапсырып жалғағанда ұзын құбыр шығу керек. Шарикті</i>			<i>«Жіптік құбыр»</i>

ыру:		жіберемін. Шарик құбыр бойымен жылжиды..			әдісі, қағазда р,																						
Жаңа білім	<i>10 минут</i>	<p>Білу және түсіну 1-тапсырма «Мәтінмен жұмыс» <i>Тірек сызбаны аяқтаңдар (7-сынып)</i></p> <div data-bbox="478 470 925 672" style="text-align: center;"> </div> <p><i>Тірек сызбаны аяқтаңдар (8-сынып)</i></p> <div data-bbox="478 806 925 1008" style="text-align: center;"> </div> <p>2-тапсырма.Берілген сөздерді патшалықтарға жіктендер (7-сынып) <i>Терекқұлақ, темекі теңбілі вирусы, пеницилл,қайың,тұмау вирусы, сальмонелла, ботулинус, қызанақ,түлкі, бұғы</i></p> <table border="1" data-bbox="454 1288 925 1556"> <thead> <tr> <th>Патшалықтар</th> <th>Өкілдері</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Вирустар</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Бытыранықтар</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Саңырауқұлақтар</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Өсімдіктер</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Жануарлар</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Берілген саңырауқұлақ түрлерін топтастырындар(8-сынып) <i>Қастауыш,көңілкеш, діңкұлақ, қызыл шыбынжұт, ойысқұлақ, ақ зең, мукор, майқұлақ, терекқұлақ, еменқұлақ</i></p> <table border="1" data-bbox="454 1814 925 2038"> <thead> <tr> <th>Түрлері</th> <th>Өкілдері</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Паразит</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Жеуге жарамды</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Улы</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Ашытқы</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Патшалықтар	Өкілдері	Вирустар		Бытыранықтар		Саңырауқұлақтар		Өсімдіктер		Жануарлар		Түрлері	Өкілдері	Паразит		Жеуге жарамды		Улы		Ашытқы		<p>Оқушылар мәтінді оқып, берілген тірек сызбаны толтырады.</p> <p>Патшалықтар мен саңырауқұлақ түрлерін жіктеп, кестеге толтырады</p>	<p><i>Смайлик тер арқылы</i></p> <p><i>Бағдар шам арқылы</i></p>	<p><i>Қағаз парақшалар, түрлі түсті қарандаштар «Мәтінмен жұмыс» әдісі</i></p> <p><i>Кестелер</i></p>
Патшалықтар	Өкілдері																										
Вирустар																											
Бытыранықтар																											
Саңырауқұлақтар																											
Өсімдіктер																											
Жануарлар																											
Түрлері	Өкілдері																										
Паразит																											
Жеуге жарамды																											
Улы																											
Ашытқы																											

		Қалпақшалы															
Ортасы	<i>10 минут</i>	<p>1-тапсырма.Қолдану Тест сұрақтары 1.Жүйелеудің негізін салған ғалым кім? А)Ч.Дарвин Ә)К.Линней Б)Ж.Б.Ламарк В)М.С.Ломоносов</p> <p>2.Антибиотиктер дайындауға пайдаланатын саңырауқұлақтар - А)зең саңырауқұлағы Ә)қалпақшалы саңырауқұлақ Б)ашытқысаңырауқұлағы В)татсаңырауқұлағы</p> <p>3.Прокариоттарға жатады: А)өсімдіктер Ә)жануарлар Б)бактериялар В)адамдар</p> <p>4.Саңырауқұлақтардың споралары қайда жақсы өседі? А)күрғақ топырақта Ә)дымқыл ,қарашірікке бай жерде Б)қарашірігі аз жерде В)барлық жерде</p> <p>5.Жеуге жарамды саңырауқұлақтар: А)қайыңқұлақ Ә)шыбынжұт Б)көңілкеш В)жалған түбіртек</p> <p>Жауаптары:1-Ә;2-А;3-Б;4-Ә;5-А</p> <p>2-тапсырма.Талдау Өсімдіктер мен жануарлар дүниесіне 1 мысал келтіріп жіктеңдер:</p> <table border="1"> <tr> <td>Өсімдіктер</td> <td>Жануарлар</td> </tr> <tr> <td>Дүние-</td> <td>Дүние-</td> </tr> <tr> <td>Бөлім-</td> <td>Тип-</td> </tr> <tr> <td>Класс-</td> <td>Класс-</td> </tr> <tr> <td>Қатар-</td> <td>Отряд-</td> </tr> <tr> <td>Тұқымдас-</td> <td>Тұқымдас-</td> </tr> </table>	Өсімдіктер	Жануарлар	Дүние-	Дүние-	Бөлім-	Тип-	Класс-	Класс-	Қатар-	Отряд-	Тұқымдас-	Тұқымдас-	Тест тапсырмаларын орындайды	<i>Топпен бағалау</i>	<i>Тест парақшалары</i>
Өсімдіктер	Жануарлар																
Дүние-	Дүние-																
Бөлім-	Тип-																
Класс-	Класс-																
Қатар-	Отряд-																
Тұқымдас-	Тұқымдас-																
			Оқушылар бір өсімдік пен жануар түрін алып, жіктейді.	<i>Өзара бағалау</i>	<i>Кесте парағы</i>												

		Туыс- Түр-	Туыс- Түр-									
Аяқталуы Сабақты бекіту	<i>10 минут</i>	<p>Жинақтау. 1-тапсырма «Ойлан – жұптас – бөліс» әдісі 1. Тірі ағзаларға тән ортақ белгілерді анықтаңдар. 2. Жануарлар мен өсімдіктердің ұқсас қасиеттері мен айырмашылықтарын анықтаңдар. 3. Саңырауқұлақтардың табиғатта және шаруашылықта маңыздылығын сипаттаңдар.</p>		Оқушылар жұптасып сұрақтарға жауап береді.	<p><i>Смайлик арқылы</i></p>	«Ойлан – жұптас – бөліс» әдісі						
		<p>2-тапсырма «Шеңбердегі доп» әдісі Оқушылар шеңберлене отырып, бір-біріне кішкене допты лақтырады. Доп қолына тиген оқушы жаңа білім туралы бір сөйлем айтады.</p>		Жаңа білімге байланысты сөйлем құрастырып қорытынды лайды.	<i>Бармақ арқылы</i>	«Шеңбердегі доп» әдісі						
Өзін-өзі бағалау	<i>2 минут</i>	Өзін-өзі бағалау жүйесі бойынша оқушылар өз жауаптарын жинаған ұпайлары арқылы мұғалімнің берген бағалау анықтамасына сүйене отырып, өзін-өзі бағалайды			<i>Өзара бағалау</i>	<i>Бағалау парағы</i>						
Кері байланыс	<i>2 минут</i>	<p>«Сабақтағы проблемалар» кестесі</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th><i>Қиындықтар</i></th> <th><i>Себебі</i></th> <th><i>Шешім</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		<i>Қиындықтар</i>	<i>Себебі</i>	<i>Шешім</i>				Кесте толтырады		«Сабақтағы проблемалар» кестесі
<i>Қиындықтар</i>	<i>Себебі</i>	<i>Шешім</i>										
Үйге тапсырма	<i>1 минут</i>	7-сынып	8-сынып									

		<p><i>Тірі аззалардың бес патшалығына жалпы сипаттама: прокариоттар, протистер, саңырауқұлақтар, өсімдіктер, жануарлар (7-сынып)</i></p> <p>Терминдерге 3 тілде анықтама беріндер: патшалық, жүйелеу, тип, саңырауқұлақ</p>	<p><i>Саңырауқұлақта р патшалығы. Зең саңырауқұлағы: мукор, пеницилл. біржасушалы, көпжасушалы саңырауқұлақтар (8-сынып)</i></p> <p>Терминдерге 3 тілде анықтама беріндер: Симбиоз, антибиотик, хлорофилл, микориза</p>			
--	--	--	--	--	--	--

Қатысқандар саны:	Қатыспағандар:
5с: 5.1.2.6- Натурал сандардың 3-ке және 9-ға бөлінгіштік белгілерін қолдану. 6с 6.3.3.3-4; 6.3.1.7: Шеңбердің ұзындығының формуласын білу және қолдану; Дөңгелектің ауданының формуласын білу және қолдану; Шар мен сфера туралы түсінігінің болуы;	
Барлық оқушы орындай алады: 3; 9 бөлінгіштік белгілерін, шеңбер, дөңгелек, шар, сфера туралы түсінік бар, қасиеттерін біледі	
Оқушылардың көпшілігі орындай алады: 3; 9 бөлінгіштік белгілері. Шеңбердің ұзындығы және дөңгелек ауданының формулаларын пайдаланып есептер шығара біледі.	
Кейбір оқушылар орындай алады: Негізгі ұғымдарды қолдана отырып, өмірмен байланысты есептерді шығарып, ой қорытындылай алады.	
Оқушылармен диалогке түсу	
Шар, сфера, шеңбер, дөңгелек, оқулық, семантикалық карта, циркуль, кесте	
Сызу, география	
2,5,10 бөлінгіштік белгілері, шеңбердің ұзындығы, дөңгелек ауданы, π саны	
Сабақтың жоспары	
Берілетін тапсырмалар	Бағалау критерийлері
Ұйымдастыру кезеңі (оқушылармен сәлемдесіп, кезекші арқылы оқушыларды түгендеу, сыныптың сабаққа дайындығын, сабаққа қажетті құрал – жабдықтардың барлығын анықтау). (5 сыныпты 3 баладан екі топқа бөлу түсті түрлі қағаз арқылы)	Формативті
<p>Ой қозғау:</p> <p>5с:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бөлінгіштіктің негізгі қасиеттері. 2. 2,5,10 бөлінгіштік қасиеттері. 3. Осы сандар туралы не айталамыз (ой қозғау) А-3 қағазға постер арқылы. <p>6с: сұрақ-жауап</p> <p>1. Екі санның бөліндісі сол сандардың қатынасы деп аталады. $\left(a \div b; \frac{a}{b} \right)$ Мұнда а және в қатынастың мүшелері деп аталады. а-ның в-ға қатынасы $a \div b = \frac{a}{b}$</p> <p>Мысалы келтір.</p> <p>2. Екі қатынастың бір- біріне теңдігі пропорция деп атайды. $a \div b = c \div d$ немесе $\frac{a}{b} = \frac{c}{d}$; « а-ның в-ға қатынасы тең болады с-ның d-ға қатынасына»</p> <p>3. Картадағы кесінді ұзындығының оған сәйкес жер бетіндегі қашықтыққа қатынасын <u>масштаб</u> деп атаймыз. М – масштаб, С - сызбадағы өлшем, D - нақты өлшем (жер бетіндегі қашықтық)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сұрақтарға жауап берді 2. Сыни пікір білдірді 3. Өмірден мысал көрсетті. (Топтар жұмыстарымен алмастыру арқылы тексереді-5сынып) <p>бсынып сұрақтарға толық жауап береді, мысал келтіреді</p>

$$M = \frac{C}{D}$$

4.Тура пропорционал шама дегеніміз не?

Егер бір шама бірнеше есе артқанда (кемігенде), екінші шама сонша есе артатын (кемитін) болса, онда мұндай шамалар **тура пропорционал шамалар** деп аталады. Мысалы: Заттың 1 кг бағасы 70 теңге 2 кг, 3 кг, 4 кг, 5 кг, 6 кг, 7 кг, 8 кг заттың құны неше теңге?

Массасы (кг)	1	2	3	4	5	6	7	8
Құны (кг)	70	140	210	280	350	420	490	560

Заттың бағасы тұрақты болғанда, оның құны мен мөлшері - тура пропорционал шамалар.

Кестені толтырады

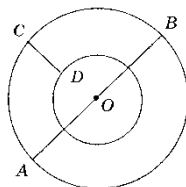
6-с.Жеке тапсырма (оқулықпен жұмыс)

№ 215; 216; 218

топпен

№217 AB=10см; CD=2см.

Дөңгелектің боялған бөлігінің ауданын табыңдар.

Шешуі:

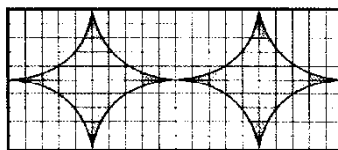
Кіші шеңбер: $R_1 = 3\text{см}$, $S_1 = 9\pi$.

Үлкен шеңбер: $R_2 = 5\text{см}$, $S_2 = 25\pi$.

$$S = S_2 - S_1 = 25\pi - 9\pi = 16\pi$$

Жауабы: $S = 16\pi$.

№220Тік төртбұрыштың ұзындығы 10 см, ені 5 см. Оның боялған бөлігінің ауданын табыңдар.

Шешуі:

$$S_{\text{кв}} = 10 \cdot 5 = 50 \text{ см}^2;$$

$$S_{\text{шеңбер}} = 2,5^2 \pi = 19,625 \text{ см}^2$$

$$19,625 \cdot 2 = 39,25 \text{ см}^2.$$

$$50 \text{ см}^2 - 39,25 \text{ см}^2 = 10,75 \text{ см}^2.$$

Жауабы: 10,75 см².

5 сынып: Жаңа тақырыпты түсіндіру:

216; 393; 391; 423; 424; 414 Осы сандардың ішінде қайсы 3-ке; 9-ға бөлінеді

$$2+1+6=9:3 \text{ бөлінеді}$$

$$3+9+3=15:3 \text{ ия}$$

$$3+9+1=13:3 \text{ бөлімбейді.....}$$

Көмекті қажет ететін оқушылармен жұмыс.

5-сынып

1. Өз ойын ашық жеткізе білді
 2. Толық мәлімет берді
 3. Өмірден байланыстыра алды
- №217 және №220 Дайын шешімі бойынша топ басшысы түсіндіреді

<p>А) Кестені толтыру. Ә) ережені оқу талдау Б) досыммен білімімен бөлісу</p> <p>б-сынып</p> <p>1) $\pi \approx ?$ 2) Шеңбердің ұзындығы — ? 3) Шеңбердің ұзындығын қандай әріппен белгілейміз. 4) Радиус дегеніміз не? 5) Диаметр неше радиусқа тең? 6) Шар, сфераға мысал келтір.</p>																																														
<p>Семантикалық картамен өткен сабақты қзрытындылау. Берілген сандардың ішінен осы сандарға бөлінетін сандарды жаз</p> <table border="1" data-bbox="145 701 1053 920"> <thead> <tr> <th>«2»</th> <th>«3»</th> <th>«5»</th> <th>«9»</th> <th>«10»</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table> <p>Радиустың берілген мәні бойынша шеңбердің ұзындығын, дөңгелектің ауданын тауып, кестені толтырындар.</p> <table border="1" data-bbox="145 1048 1053 1265"> <thead> <tr> <th>Радиус (R)</th> <th>3</th> <th>5</th> <th>8</th> <th>10</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Диаметр (D)</td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td>Шеңбердің ұзындығы (C)</td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td>Дөңгелектің ауданы (S)</td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table>	«2»	«3»	«5»	«9»	«10»																					Радиус (R)	3	5	8	10	Диаметр (D)					Шеңбердің ұзындығы (C)					Дөңгелектің ауданы (S)					Өз ойын дәлелдеп берді
«2»	«3»	«5»	«9»	«10»																																										
Радиус (R)	3	5	8	10																																										
Диаметр (D)																																														
Шеңбердің ұзындығы (C)																																														
Дөңгелектің ауданы (S)																																														
<p>1-деңгей (білу, түсіну деңгейіндегі тапсырма)</p>																																														
<p>2-деңгей (қолдану, талдау деңгейіндегі тапсырма)</p>																																														
<p>3-деңгей(жинақтау, бағалау д/гі шығарм/қа, ғылыми зерттеушілікке бағытталған тапсырма)</p>																																														
<p>Оқушыларды жиынтық бағалау</p>	Формативті																																													
<p>Құрылған жетістік критерийлерге сәйкес смайликтер тарқатылып, кері байланыс беріледі.</p>	Формативті																																													
Рефлексия																																														

МАЗМҰНЫ

Кіріспе.....	3
1 ШЖМ біріктірілген сыныптарында бейіналды дайындықты есепке ала отырып оқыту мазмұнын саралау	5
2 ШЖМ 5-9 сыныптарында сараланған тапсырмаларды құрастыру ерекшеліктері	20
3 ШЖМ 5-9-сынып білім алушыларының оқу жетістіктерін бағалау үшін сараланған тапсырмаларды құрастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар	59
Қорытынды.....	62
Пайдаланылған әдебиеттер тізімі.....	63
Қосымша.....	65

Введение

Вопросы развития образования находятся под пристальным вниманием главы государства Президента К. Токаева, так 16 августа 2019 года на августовской конференции учителей он предложил принять комплексные меры по улучшению качества образования. Касым-Жомарт Кемелович Токаев в Послании от 1 сентября 2020 года «Казахстан в новой реальности: время действий» отметил важность сокращения разрыва качества образования в городских и сельских школах. И это не случайно, потому что от учителя зависит качество образования, а в дальнейшем и качество жизни казахстанцев [1].

Одной из важных особенностей малокомплектных школ является наличие совмещённых классов. По данным НОБД на 2020 год их количество составило 3129 классов [2]. Государственной программой развития образования и науки на 2020-2025 годы предусмотрены меры по решению проблем в сфере развития педагогического потенциала страны. Среди них одна из главных – сокращение разрыва в качестве образования между городскими и сельскими школами, регионами, учебными заведениями, обучающимися. В ГПРОН на 2020-2025 годы проведен анализ реализованных пошаговых действий в сфере образования и науки, определены слабые стороны системы образования Казахстана и указаны проблемы, среди которых: разрыв в качестве образования между сельскими и городскими школами и большая учебная нагрузка на обучающихся в начальной школе [3]. В соответствии с этим поставлена задача по снижению разрыва качества образования обучающихся городских и сельских школ. Использование в учебном процессе дифференцированных заданий будут способствовать повышению качества знаний обучающихся малокомплектных школ, обучающихся в совмещенных классах. Этим объясняется актуальность методических рекомендаций.

Методические рекомендации адресованы педагогам малокомплектных школ, работающим в совмещенных классах.

Предметом исследования является процесс создания дифференцированных заданий для обучающихся среднего звена малокомплектных школ.

Объектом исследования – является применение дифференцированных заданий в организации учебного процесса среднего звена МКШ в условиях обновления среднего образования.

Цель методической разработки - оказание методической и методологической поддержки учителям малокомплектных школ по составлению дифференцированных заданий для оценивания учебных достижений индивидуализации и персонализации учебного процесса посредством раскрытия дифференцированного подхода к проведению уроков в среднем звене.

В соответствии с целью реализуются следующие задачи:

- раскрыть особенности дифференциации содержания обучения с учетом предпрофильной подготовки в совмещенных классах МКШ;

- проанализировать результаты проведенного исследования (анкетирования) и основные затруднения педагогов, работающих в среднем звене МКШ, по организации и проведению дифференцированных заданий для оценивания учебных достижений обучающихся;

- продемонстрировать способы дифференциации в предпрофильных классах среднего звена по разным учебным дисциплинам для достижения целей обучения;

- дать конкретные методические рекомендации по улучшению педагогического процесса в МКШ через создание дифференцированных заданий для профилизации обучающихся 5-9 классов в ходе урока.

Научная новизна пособия заключается в обосновании использования учителями, ведущими занятия по предметам 5-9 классов МКШ, дифференцированных заданий для оценивания учебных достижений обучающихся. Проведение социологического опроса в online формате позволило раскрыть основные сложности, с которыми сталкиваются учителя при составлении и использовании дифференцированных заданий. Предоставлены методологические особенности и методические рекомендации по подготовке дифференцированных заданий основных предметов в предпрофильных классах среднего звена.

Практическая значимость состоит в том, что материалы методических рекомендаций помогут учителю МКШ спланировать эффективные конструктивные приемы для осуществления способов дифференциации и повышения результативности обучения. Данная работа расширит возможности педагогов в использовании всех способов дифференциации в учебном процессе и планировании учебного процесса.

Теоретической предпосылкой для написания методических рекомендаций послужили труды зарубежных и отечественных ученых-исследователей: Томлинсон (2005), Вайнштейн (2002), Мечинской Н.А. (2000), Подластога И.П. (1998), Селевко Г.К. (2003), Крутецкого В.А. (2005), Маркова А.К. (2006), Занкова Л.В. (2006).

1 Дифференциация содержания обучения с учетом предпрофильной подготовки в совмещенных классах МКШ

В законе РК «Об образовании» дается обобщающее определение профильному обучению. «Профильное обучение – это процесс дифференциации и индивидуализации обучения, организации образовательного процесса с учетом интересов, склонностей и способностей обучающихся» [4].

В Государственном общеобязательном стандарте общего среднего образования определено, что профильное обучение осуществляется на основе учета индивидуальных интересов и потребностей обучающихся. В связи с этим предлагается гибкая система выбора учебных предметов на двух уровнях обучения. По своему усмотрению выбирает значимые для себя учебные предметы углубленного и стандартного уровней обучения. На профилирующие учебные предметы углубленного уровня отводится большее количество часов, чем на учебные предметы стандартного уровня. На стандартном уровне изучаются непрофильные учебные предметы, которые формируются на основе выбора обучающимися и их родителями [5].

Подготовка обучающихся по обновленному содержанию общего среднего образования осуществляется на основе следующих требований к профильному образованию:

- типовые учебные программы общего среднего образования разрабатываются на основе дифференциации, интеграции и профессиональной ориентации содержания образования с введением профильного обучения по естественно-математическому и общественно-гуманитарному направлениям;

- уровень подготовки обучающихся, в том числе обучающихся с особыми образовательными потребностями, определяется через ожидаемые результаты обучения, которые спроектированы с учетом направления профильного обучения: обязательные учебные предметы и профилирующие учебные предметы естественно-математического и общественно-гуманитарного направлений;

- ожидаемые результаты обучения по обязательным учебным предметам служат основой для определения базового содержания общего среднего образования;

- к обязательным учебным предметам относятся: "Казахский язык" и "Казахская литература" (для классов с казахским языком обучения), "Русский язык" и "Русская литература" (для классов с русским языком обучения), "Родной язык", "Родная литература" (для классов с уйгурским/узбекским/таджикским языком обучения), "Казахский язык и литература" (для классов с неказахским языком обучения), "Русский язык и литература" (для классов с нерусским языком обучения), "Иностранный язык", "Алгебра и начала анализа", "Геометрия", "Информатика", "История Казахстана", "Самопознание", "Физическая культура", "Начальная военная и технологическая подготовка";

- ожидаемые результаты обучения по профилирующим учебным предметам каждого направления представлены соответственно стандартному и углубленному уровням обучения и служат основой для определения содержания учебных предметов с учетом особенностей профиля обучения.

К учебным предметам углубленного уровня обучения естественно-математического направления относятся: "Биология", "Химия", "Физика", "География". В данном направлении профильного обучения к учебным предметам стандартного уровня относятся: "Всемирная история", "Основы права", "Основы предпринимательства и бизнеса", "Графика и проектирование".

К учебным предметам углубленного уровня обучения общественно-гуманитарного направления относятся: "Иностранный язык", "Всемирная история", "География", "Основы права". В данном направлении профильного обучения к учебным предметам стандартного уровня относятся: "Физика", "Химия", "Биология", "Основы предпринимательства и бизнеса".

В учебных программах общего среднего образования ожидаемые результаты обучения конкретизируются в целях обучения по разделам каждого учебного предмета.

Система ожидаемых результатов обучения создает возможность для выстраивания индивидуальных траекторий развития обучающихся, в том числе обучающихся с особыми образовательными потребностями, и поэтапного продвижения их к достижению долгосрочных целей обучения на уровне общего среднего образования.

Профильное обучение можно успешно организовать в комбинированных организациях образования. Порядок деятельности комбинированных организаций образования, независимо от форм их собственности и ведомственной подчиненности, за исключением Автономной организации образования "Назарбаев Интеллектуальные школы" определены в Типовых правилах деятельности комбинированных организаций образования, которые были разработаны в соответствии с законом Республики Казахстан от 27 июля 2007 года "Об образовании".

Основными видами комбинированных организаций образования являются:

- 1) школа-гимназия;
- 2) школа-лицей;
- 3) школа-центр дополнительного образования;
- 4) школа-интернат-колледж;
- 5) учебно-оздоровительный центр (комплекс);
- 6) учебно-производственный комбинат (межшкольный, курсовой);
- 7) учебно-воспитательный центр (комплекс);
- 8) учебный центр.

Порядок приема в комбинированные организации образования, в том числе детей с особыми образовательными потребностями осуществляется согласно Типовым правилам приема на обучение в организации образования,

реализующим общеобразовательные учебные программы начального, основного среднего, общего среднего образования, утвержденным приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 12 октября 2018 года [6].

Комплектование классов (групп) по типам и видам организаций осуществляется уполномоченным органом Республики Казахстан в области образования.

Дифференциация содержания обучения в совмещенных классах МКШ должна вестись с учетом предпрофильной подготовки. Об этом говорится в ГПРОН на 2020-2025 годы. В Казахстане проведен анализ причин разрыва качества образования между городскими и сельскими школами. Среди причин разрыва неравенство в образовании, которое усиливается неравенством в доступе к дополнительному, неформальному и профильному образованию, роль, которых в современном мире растет. Сегодня около 70% обучения в жизни молодого человека происходит в условиях неформального образования: в семье, группе сверстников, молодежных организациях, кружках. В 22 странах ОЭСР и 14 странах-партнерах ОЭСР обучающиеся школ, в которых проводится больше внеклассных научных мероприятий, показывают более высокий уровень естественно-научной грамотности в PISA, чем обучающиеся школ, в которых проводится меньше подобных мероприятий. В среднем в странах ОЭСР 56% обучающихся участвуют в научных соревнованиях, 48% обучающихся посещают внеклассные научные проекты [3].

Предпрофильное обучение понимают как подсистему профильного образования на уровне основного общего образования, выполняющая подготовительную функцию, реализующая принципы вариативности и свободы выбора обучающимися элективных курсов. Предпрофильное обучение - основа объективной оценки школьниками способностей к обучению по различным профилям, соответствующим склонностям и интересам, формирования готовности школьников прикладывать усилия для получения качественного образования, высокий уровень учебной мотивации на обучение по избранному профилю.

Суть предпрофильной подготовки – создать образовательное пространство, способствующее самоопределению обучающихся 8-9-ых классов, через организацию курсов по выбору, информационную работу и профильную ориентацию. Основной задачей предпрофильной подготовки в 9 классе является комплексная работа с обучающимися по обоснованному и жизненно важному выбору дальнейшего пути обучения.

Профильный класс (группа) создается на уровне среднего общего образования (10-11 классы) и предполагает изучение отдельных предметов, образовательных областей или направлений на повышенном уровне.

Предпрофильные классы (группы) создаются на уровне основного общего образования и предполагают изучение предметов на расширенном и (или) углубленном уровне. При определении предпрофиля и профиля обучения основными условиями являются:

- социальный запрос (учет потребностей обучающихся);
- кадровые возможности школы; материальная база организации образования;
- перспективы получения профессионального образования выпускниками.

Преподавание учебных дисциплин, элективных курсов в классах предпрофильной подготовки ведется по программам, разработанным в соответствии с примерными программами Министерства образования и науки РК, или по авторским программам, утверждаемым в установленном порядке.

Учебным планом классов (групп) предпрофильной подготовки предусматриваются часы на информационную работу; профконсультирование и профориентационную работу; курсы по выбору обучающихся, включая элективные курсы, групповые и индивидуальные занятия в рамках исследовательской деятельности по выбору обучающихся за счет часов вариативной части базисного учебного плана.

Нагрузка обучающихся классов предпрофильной подготовки не должна превышать максимального объема учебной нагрузки, установленной компонентом государственного стандарта общего образования и требований санитарных норм и правил.

В современных социально-экономических условиях особое значение приобретают, прежде всего, подготовка подрастающего поколения к самостоятельной жизни, воспитание и развитие инициативной, творческой, предприимчивой личности, её самоопределение в будущей профессиональной карьере. Выпускник должен быть не просто знающим человеком, а умеющим ориентироваться в жизненной ситуации и способным. Школьное образование - это как база для дальнейшего обучения и получения профессии.

Известно, что во многих школах учебные предметы представлены на двух уровнях – базовом и профильном. Оба уровня стандарта имеют общеобразовательный характер, однако они ориентированы на приоритетное решение разных комплексов задач.

Базовый уровень стандарта учебного предмета ориентирован на формирование общей культуры обучающегося и в большей степени связан с

мировоззренческими, воспитательными и развивающими задачами общего образования, задачами социализации.

Профильный уровень стандарта учебного предмета выбирается исходя из личных склонностей, потребностей обучающегося и ориентирован на его подготовку к последующему профессиональному образованию или профессиональной деятельности.

Что дает предпрофильное обучение?

Предпрофильное обучение возможно не только в 8 – 9 классах, но и на более ранних этапах получения образования. Уже в 5 классе предлагается комплекс учебных мероприятий, позволяющих выйти за границы стандартов и получить более качественное образование.

Комплекс учебных мероприятий предпрофильного обучения включает:

- психолого-педагогические занятия, направленные на выявление предметных предпочтений и профессиональное самоопределение обучающихся;
- увеличение часов на изучаемые предметы (в зависимости от выбранного профиля);
- систему элективных курсов, лежащих в данных областях знаний.

Что такое профильное обучение?

Профильное обучение в старших классах системы среднего образования предполагает возможность углубленного изучения предметов выбранного профиля. Углубление изучаемых предметов происходит за счет выделения дополнительных часов на предмет и, как следствие, включение и рассмотрение круга вопросов, выходящих за рамки общеучебных планов занятий.

Основной задачей общего среднего образования является осуществление профильного обучения по естественно-математическому, общественно-гуманитарному направлениям на основе сочетания обязательных учебных предметов и профилирующих учебных предметов по выбору.

Общее среднее образование осуществляется на основе профильного обучения по двум направлениям: общественно-гуманитарному, естественно-математическому. В целях реализации дифференцированного обучения и удовлетворения познавательных потребностей обучающихся в рамках двух направлений вводится профилизация обучения по смежным (родственным) предметам согласно ТУП для углубленного изучения отдельных предметов.

Предпрофильная подготовка – это система педагогической, психолого-педагогической, информационной и организационной деятельности, содействующая самоопределению обучающихся старших классов основной школы относительно избираемых ими профилирующих направлений будущего обучения и широкой сферы последующей профессиональной ориентации.

Целесообразнее вводить предпрофильную подготовку обучающихся с 9-го класса, посредством введения разнообразных практических занятий (например, разработка и представление проектов в различных сферах трудовой деятельности). В процессе предпрофильной подготовки, реализуемые в рамках учебного заведения образовательные программы, представляют обучающимся широкий спектр образовательных услуг по различным направлениям. Педагоги, занимающиеся предпрофильной подготовкой обучающихся, оказывают им помощь в поисках своего собственного пути развития. Совместно с обучающимся и его родителями (опекунами) они могут спроектировать индивидуальную образовательную программу с учетом запросов и потребностей обучающегося, а также реализуемой предпрофильной подготовкой [7].

Можно также сказать, что предпрофильная подготовка обучающихся — это условное название планируемого комплекса учебных программ и мероприятий, призванных помочь обучающимся 9-х классов приблизительно определить преимущественную направленность их дальнейшей учебы в старшей школе. Если профильная школа характеризуется диверсификацией учебных планов, разнообразием «образовательных траекторий», то предпрофильная подготовка, по существу, предлагает лишь специальные курсы по 18–20 часов (по выбору обучающихся). Эти предпрофильные курсы выросли из давно забытых факультативных, которые помогали школьникам углубить или расширить знания по тем или иным предметам.

Предпрофильная подготовка, реализуемая в школе через курсы по выбору, информационную работу и профильную ориентацию, работу с родителями, расширение взаимосвязей эффективна, если она осуществляется с использованием развивающихся технологий, новых деятельностных систем обучения, где содержание предмета становится средством развития мотивации познавательных интересов обучающихся.

Предпрофильная подготовка в старших классах основной школы позволяет учащемуся осознанно выбрать профиль обучения, то есть, по сути, совершить первичное профессиональное самоопределение.

Чем точнее будет сделан выбор, тем меньше разочарований и трудностей ждет молодого человека и тем больше вероятность, что общество в будущем получит хорошего профессионала.

Обучающиеся, оканчивающие 9-й класс, должны быть готовы не только к профильному обучению, но и к дальнейшему жизненному, профессиональному и социальному самоопределению.

В начальной школе дети в игровой форме знакомятся с миром профессий. Участвуя в ролевых играх, в интерактивных викторинах, ребенок получает

возможность, соответственно своему возрасту, освоить первичную информацию о профессиональном поле.

Готовясь к переходу в среднее звено, каждый обучающийся принимает участие в проектах «Зажги свою звезду», «Профессии моих родителей», в конкурсе рисунков «Моя будущая профессия».

А создание портфолио – это увлекательная совместная кропотливая работа детей и их родителей.

Для организации учебного процесса в малокомплектной школе наиболее эффективными являются следующие педагогические технологии: уровневое, дифференцированное обучение, коллективный способ обучения, укрупнение дидактических единиц, информационно-коммуникативные технологии, развивающее обучение, модульное обучение, развитие критического мышления через чтение и письмо и др.

Внедрение дистанционного обучения в МКШ позволяет преодолеть трудности педагогической деятельности в разновозрастных коллективах через широкое использование индивидуального и самостоятельного обучения. Электронное обучение, использующее дистанционные технологии, предоставит дополнительные возможности для создания единой информационно-образовательной среды, предпрофильной подготовки и профильного обучения. При использовании виртуальных лабораторий по физике, химии и биологии учителя смогут решить проблему дефицита учебного оборудования, необходимого для изучения данных предметов. В этом направлении рекомендуется использовать виртуальные лабораторные работы по физике, химии, биологии, математике и естествознанию образовательной платформы Bilimland (www.bilimland.kz). Базу цифровых образовательных ресурсов (далее – ЦОРы) можно установить в процессор или ноутбук в соответствии с техническими требованиями. При этом педагог выступает в роли сопровождающего, деятельность которого направлена не на воспроизводство информации, а на психолого-педагогическое сопровождение обучающегося в учебно-познавательном процессе. В роли помощников учителей могут выступать и обучающиеся, владеющие умениями и навыками самостоятельного освоения учебного материала.

Обучающий процесс в малокомплектной школе строится на принципах завершенности, непрерывности, интегрированности, гибкости, индивидуального подхода, вариативности, самостоятельности, интерактивности, сотрудничества и т.д. Неоценимую помощь учителю малокомплектной школы в реализации указанных принципов могут оказать видеоуроки, учитывающие все аспекты разновозрастного взаимодействия и межпредметного интегрирования.

Видеоуроки являются одним из педагогических средств, обеспечивающих качество учебного процесса в школах, особенно в сельских малокомплектных и отдаленных школах. Эти школы, имея аналоговые линии связи, остаются изолированными от единой информационно - образовательной среды с ее современными техническими и инновационными решениями. Поэтому создание школьной базы ЦОРов является актуальной задачей, способной повысить качество образования в этих школах и значительно продвинуть проблему повышения квалификации учителей, а в отдельных случаях даже восполнить отсутствие учителей-предметников. Учебные видеофильмы созданы на сегодняшний день на базе школьной программы, но содержат дополнительную информацию, позволяющую расширить учебный материал, они более интересны и насыщены. При использовании видеоуроков в учебном процессе следует учитывать специфические особенности преподавания в малокомплектных школах.

Использование видеоуроков при совмещении классов для одной возрастной группы обучающихся отвлекает обучающихся другой группы от занятий. Следовательно, для изучения новой темы необходимо проведение уроков раздельно. В этом случае возникает потребность в гибком расписании уроков. Например, на уроках алгебры в старших классах на изучение новой темы с использованием видеоуроков отводится 2 часа в неделю, они проводятся раздельно, а 3 часа могут быть использованы для закрепления материала и отработки решения задач в условиях совмещения классов. В каждом конкретном случае (предмет, класс) необходимо тщательное планирование уроков.

Облегчение работы педагогов посредством ЦОРов должно компенсироваться тщательной разработкой уроков: планирование закрепления материала, тренировочных упражнений, отработки навыков и умений, контроля знаний, организации самостоятельной работы, обучения в парах и группах, выполнения творческих работ, индивидуальной работы с обучающимися. Использование ЦОРов кардинальным образом меняет роль учителя от обучения до координации и наставничества в приобретении обучающимися навыков самообучения. С учётом особенностей изучаемой дисциплины и опыта преподавателя должны быть выработаны свои приёмы использования ЦОРов и подборки демонстрационного материала. И эффективность их в огромной степени зависит от организации педагогом познавательной деятельности обучающихся. Поэтому необходимо подчеркнуть принципы организации познавательной деятельности.

1) *Установка на активное восприятие.*

Пассивное созерцание видеоматериалов без целевой установки снижает уровень знаний по сравнению с обычным уроком, так как обучающиеся при этом произвольно запоминают эффектные, хотя и второстепенные эпизоды в ущерб основным выводам и обобщениям. Для того чтобы обучающиеся извлекли из видеоматериалов всю необходимую информацию, нужно еще до просмотра видеозаписи четко поставить перед ними основные познавательные задачи и сообщить о предстоящих учебных заданиях. Это достигается путем постановки обучающимся вопросов, на которые они должны ответить после просмотра видеоматериала. Если им предстоит выполнить творческую работу, то заранее, за несколько уроков до использования видеоматериала на уроке, необходимо предупредить их об этом и рекомендовать дополнительную литературу. Для создания в классе общей атмосферы заинтересованности можно включить краткое вступительное слово, направляющее внимание на ключевые вопросы.

Способ дифференцированного обучения как метод организации учебно-воспитательной работы в предпрофильных классах.

Напомним, что существуют различные способы и методы организации учебно-воспитательной работы в школе на пути подготовки образованной и всесторонне развитой молодежи, выполняющей требования общества, поставленные перед школами. Из них можно отметить способ дифференцированного обучения.

Обучающиеся, обучающиеся по одной учебной программе и в одном классе, могут по-разному воспринимать и изучать учебные материалы. Так как способности, уровни знаний обучающихся в классе разные, появляется необходимость поиска эффективных способов обучения с помощью дифференцированного обучения. В ходе дифференцированного обучения обучающимся дается возможность самим выбирать уровень сложности и объем учебных материалов в связи со своими познавательными потребностями, способностями и проявлением интереса. Дифференцированное обучение дает возможность увеличить эффективность обучения.

Главные целевые направления уровневой дифференциации в обучении это: обучение каждого обучающегося на уровне его возможностей и способностей; адаптация обучения по особенностям различных групп обучающихся.

Существуют семь общепринятых способов общеклассной дифференциации:

Задание: сюда входят задания для обучающихся с различным уровнем знаний; выполнение различных схем или упражнений и заданий по необходимости обучающихся (нужна ли помощь или надо давать сложные

задания); использование карточек с заданиями с постепенно повышающейся сложностью.

Источники: некоторые обучающиеся могут работать с более сложными источниками, чем их одноклассники; диапазон источников колеблется от текстов, которые могут служить основанием для обсуждений до текстов, разъясняющими наиболее трудные слова и важные идеи; также могут быть использованы источники, вышедшие из печати и электронные источники; это отражает наиболее масштабный объем применения материала.

Темп: некоторые обучающиеся работают быстрее остальных; можно использовать дополнительные задания для обучающихся, требующих применения много сил; дается небольшое количество времени обучающимся, которые нуждаются в помощи при объяснении основных задач.

Заключение: даже если все обучающиеся выполняют одно и то же задание, их результаты будут разными; учитель дает задание, однако обучающиеся отвечают в зависимости от своих сильных и слабых сторон, чем работать в направлении единственного «правильного» ответа; давая направленные указания всем обучающимся, необходимо убедиться в том, что каждый из обучающихся осознал, что он от себя ожидает.

Диалог и оказание поддержки: некоторым обучающимся потребуется подробная и конкретная помощь в ходе выполнения задания; учитель может задать предварительно подготовленные вопросы для того, чтобы школьники поразмышляли и для получения их ответов. Поддержка словами и мотивация также играют важную роль при применении этого способа.

Оценивание: обучающиеся оцениваются постоянно, таким образом, и другие виды педагогической деятельности и дифференциации могут постоянно корректироваться по необходимости обучающихся; педагогическая деятельность должна быть универсальным процессом, определяющим сферы, нуждающиеся в успешности, улучшении, коррекции. Лишь тогда мы сможем продвинуться с преподавания предмета до обучения обучающегося.

Классификация

Существует много полезных способов в формировании групп по предположительным задачам обучения: обучающиеся с похожими интересами (например, уровень сложности и уровень поддержки); обучающиеся с разными требованиями; группы Джигсо; группы, разделяющиеся по профессиональным навыкам или экспертная группа;

Дифференциация обучения - это организация учебного процесса, при которой учитываются индивидуально-типологические особенности личности (способности общие и специальные, уровень развития, интересы, психофизиологические свойства нервной системы и т.д.), характеризуется

созданием групп обучающихся, в которых содержание образования, методы обучения, организационные формы различаются.

Выделяются два типа дифференциации обучения: дифференциация внешняя и внутренняя (внутриклассная).

Внутренняя дифференциация учитывает индивидуально-типологические особенности детей в процессе обучения их в стабильной группе (классе), созданной по случайным признакам. Разделение на группы может быть явным или неявным, состав групп меняется в зависимости от поставленной учебной задачи.

Термин *дифференциация* (от лат. *Differentia* – различие) означает расчленение, разделение целого на различные формы и ступени. Дифференцированным считается учебно-воспитательный процесс, для которого характерен учет типичных индивидуальных различий обучающихся. Выделяют два основных вида дифференциации обучения школьников.

2. Внутренняя дифференциация (дифференциация учебной работы).

Предполагает организацию работы внутри класса по группам обучающихся, отличающихся одними и теми же более или менее устойчивыми индивидуальными особенностями.

Организация учителем внутриклассной дифференциации включает несколько этапов:

1. Определение критериев, в соответствии с которыми создаются группы обучающихся для дифференцированной работы.

2. Проведение диагностики на основе выбранных критериев.

3. Распределение обучающихся по группам с учетом результатов диагностики.

4. Определение способов дифференциации, разработка дифференцированных заданий для выделенных групп обучающихся.

5. Реализация дифференцированного подхода к обучающимся на различных этапах урока.

6. Диагностический контроль за результатами работы обучающихся, в соответствии с которым могут изменяться состав группы и характер дифференцированных заданий.

Рассмотрим каждый этап внутриклассной дифференциации.

В практической деятельности удобно ориентироваться на следующие уровни усвоения знаний:

- нулевой уровень – узнавание;
- первый уровень – репродукция (воспроизведение) знаний;
- второй уровень – применение знаний в знакомой ситуации;
- третий уровень – применение знаний в измененной и новой ситуации.

Важно также учитывать, какого этапа развития навыка или умения достиг обучающийся.

Выделяют четыре этапа развития навыка:

- *Ознакомительный (ориентировочный)* этап – ознакомление с приемами выполнения действия, общее осмысливание действий и их представление, то есть общая ориентация в задании.

- *Аналитический (подготовительный)* этап – овладение отдельными элементами действия, анализ способов их выполнения. Для этого этапа характерно сознательное, но неумелое выполнение действия.

- *Синтетический (стандартизирующий)* этап – сочетание и объединение отдельных элементов в единое целое, автоматизация элементов действия.

- *Варьирующий (ситуативный)* этап – овладение произвольным регулированием характера действия. Достигается гибкое, целесообразное выполнение действия, пластическая приспособляемость действия к ситуации.

Уровень обучаемости определяется степенью сформированности различных качеств ума, от которых зависит продуктивность учебной деятельности. К таким качествам относятся глубина, гибкость, осознанность, самостоятельность ума, обобщенность и экономичность мыслительной деятельности.

Показателями обучаемости также являются:

- активность ориентировки в новых условиях;
- самостоятельное обращение к более трудным заданиям;
- настойчивость в достижении учебной цели;
- умение работать в ситуациях помех, препятствий;
- восприимчивость к помощи другого человека;
- способность к самообучению;
- работоспособность, выносливость и др.

Для высокого уровня обучаемости характерны: умение действовать в уме, осуществлять ориентировку и перенос, открытость к помощи, способность к самостоятельной постановке целей обучения.

Для низкой обучаемости характерны: слабая откликаемость на помощь, но в то же время потребность в большем ее количестве, отсутствие инициативы и самостоятельности».

Кроме общей выделяют специальную обучаемость.

Соотношение обученности и обучаемости бывает разным.

Как правило, высокая обученность является результатом высокого уровня обучаемости и наоборот. Но у педагогически запущенных детей обученность может быть низкой, а обучаемость достаточно высокой. Про такого

обучающегося учителя обычно говорят: «Он учится не в полную меру своих сил».

Кроме основных критериев дифференциации – готовности к обучению, обученности и обучаемости, могут использоваться и другие, например: отношение к учению, познавательные интересы, мотивы учения, познавательные способности и др. Но все они взаимосвязаны с тремя основными критериями и являются частными по отношению к ним.

Далее приводятся примеры дифференцированных заданий, рассчитанных на три группы обучающихся:

- первая группа – с низким уровнем обучаемости;
- вторая группа – со средним уровнем обучаемости;
- третья группа – с высоким уровнем обучаемости.

Учитель в своей практической деятельности выбирает критерии дифференциации в зависимости от особенностей класса, целей, задач и содержания конкретного урока и других факторов.

Определение критериев дифференциации.

Большинство школьных классов являются разноуровневыми, поскольку дети в МКШ не отбираются в них специально по какому-либо критерию. Учителя обычно выделяют в таких классах группы, называя их «сильные», «средние» и «слабые» обучающиеся. При этом одни педагоги считают главным критерием деления на группы успеваемость школьников, другие – способности обучающихся.

Определение способов дифференциации.

Учитель определяет, нужна ли на уроке дифференцированная работа или индивидуализация заданий, учитывая тип урока, его цели и содержание.

На уроках закрепления и повторения ранее изученного материала дифференциация используется гораздо чаще, чем на уроках ознакомления с новым материалом.

Дифференцировать все этапы урока не обязательно. Чаще всего дифференцированный подход осуществляется на этапе целеполагания и закрепления ранее изученного материала, так как имеется возможность организовать самостоятельную работу обучающихся.

Выбор способа дифференциации определяется характером заданий, уровнем сформированности у детей навыков и умений, целями упражнения и т. д. В зависимости от этого разрабатываются дифференцированные задания для разных групп.

Реализация дифференцированного подхода к обучающимся.

Учитель предлагает школьникам дифференцированные задания на тех этапах урока, где это необходимо. В некоторых случаях обучающийся даются

индивидуализированные задания, проводится индивидуальная работа с некоторыми из них.

Дифференциация учебной работы школьников не должна быть самоцелью. Главное – это продвижение школьников в развитии, усвоение ими знаний, умений и навыков, психологический комфорт детей на уроке.

Форма предъявления дифференцированных заданий бывает различной: индивидуальные карточки, записи заданий на доске в двух-трех и более вариантах, устные указания.

«Осуществляя на уроке дифференциал учебной работы, необходимо заботиться о том, чтобы в классе не нарушался нормальный характер детских взаимоотношений. Необходимо создавать условия для взаимодействия обучающихся различных групп, привлечения их к оказанию помощи друг другу. Этому содействует – и это является характерным для осуществления дифференциации учебной работы – систематическое проведение в различных (оптимальных) сочетаниях фронтальной, групповой и индивидуальной форм работы». Например, школьники индивидуально выполняют разноуровневые задания, а затем фронтально проводится проверка наиболее трудных заданий, предложенных третьей группе.

Таким образом, все обучающиеся класса знают, как выполняется задание, и проверка обогащает знания детей второй и первой групп.

Диагностический контроль за результатами работы обучающихся.

При использовании дифференциации важна оперативная обратная связь. На основе диагностического контроля учитель проводит тщательный учет выполнения работы обучающимися (фиксацию ошибок, затруднений и др.), определяет динамику их развития.

В соответствии с этим изменяются состав групп и характер дифференцированных заданий. Если учет покажет, например, что обучающийся из второй группы легко справляется с репродуктивными заданиями, на следующем уроке ему можно предложить задание с элементами творчества, то есть то упражнение, которое выполняют обучающиеся третьей группы.

Иногда возможен и обратный процесс: обучающийся не справляется с заданиями своей группы, и его временно переводят в более слабую группу. Это происходит по разным причинам: пропуск уроков по болезни, недостаточно точное определение учителем уровня обучаемости школьника и др.

Распределение школьников по группам для дифференцированной работы не является раз и навсегда заданным. По мере усвоения материала задания для обучающийся, относящихся к одной группе, усложняются, тем самым они от урока к уроку достигают все более высокого уровня овладения знаниями и умениями, продвигаются вперед.

Способы дифференциации учебной работы обучающихся среднего звена.

Дифференциация осуществляется чаще всего при закреплении и повторении ранее изученного материала, поскольку имеется возможность организовать самостоятельную работу обучающихся. Поэтому подробнее рассмотрим те способы дифференциации, которые используются на уроке на этапе закрепления.

Способы дифференциации предполагают:

- Дифференциацию содержания учебных заданий:

- по уровню творчества;

- по уровню трудности;

- по объему.

- Использование разных способов организации деятельности детей, при этом содержание заданий является единым, работа дифференцируется:

- по степени самостоятельности обучающихся;

- по степени и характеру помощи обучающимся;

- по характеру учебных действий.

Способы дифференциации могут сочетаться друг с другом, а задания предлагаться школьникам на выбор.

Рассмотрим каждый способ. При этом дадим общедидактическую характеристику способа и покажем особенности его применения при обучении младших школьников математике.

Дифференциация учебных заданий по уровню творчества.

Дифференциация учебных заданий по уровню творчества предполагает различный характер познавательной деятельности школьников: репродуктивный или продуктивный (творческий).

К репродуктивным заданиям относятся типовые упражнения, например, решение арифметических задач знакомых видов, вычисление значений выражений, то есть решение примеров на изученные вычислительные приемы, решение простых уравнений и т. д.

От обучающихся требуется воспроизведение знаний и их применение в знакомой ситуации, работа по образцу, выполнение тренировочных упражнений.

К продуктивным заданиям относятся упражнения, отличающиеся от стандартных. Обучающимся приходится применять знания в измененной или новой, незнакомой, ситуации, выполнять более сложные мыслительные действия (поисковые, преобразующие и др.), создавать новый продукт (составлять задачи, равенства или неравенства и т. д.). В процессе работы над продуктивными заданиями школьники приобретают опыт творческой деятельности.

Выделяют следующие черты творческой деятельности:

- самостоятельный перенос знаний и умений в новую ситуацию;
- умение видеть новую проблему в знакомой ситуации;
- умение видеть новую функцию объекта;
- самостоятельное комбинирование известных способов

деятельности в новый;

- способность видеть структуру объекта;
- альтернативное мышление, то есть умение видеть возможные решения проблемы, различные способы решения.

С учетом этих характеристик на уроках математики чаще всего используются следующие виды продуктивных, творческих заданий:

- поиск закономерностей;
- задания на классификацию математических объектов;
- задания с недостающими и лишними данными;
- преобразование данного математического объекта в новый;
- исследовательские задания;
- выполнение задания разными способами, поиск наиболее рационального способа решения;
- самостоятельное составление задач, математических выражений и т. д., то есть создание нового продукта;
- нестандартные задачи и задания.

Во всех этих дифференцированных работах обучающимся второй и третьей групп необходимо выйти на обобщение способа действия (способа сравнения чисел, способа вычисления), то есть им предлагается задание более высокого теоретического уровня.

Дифференциация работы по степени самостоятельности

Дифференциация работы по степени самостоятельности проявляется на организационном, а не на содержательном уровне, то есть не предполагается различий в учебных заданиях для разных групп обучающихся. Все дети выполняют одинаковые упражнения, но одни это делают под руководством учителя, а другие – самостоятельно.

Обычно работа строится следующим образом. На ориентировочном этапе обучающиеся знакомятся с заданием, уясняют его смысл и правила оформления. После этого часть детей, чаще всего это третья группа (школьники с высоким уровнем обучаемости и обученности), приступает к самостоятельному выполнению задания. Остальные с помощью учителя анализируют способ решения или предложенный образец, фронтально выполняют часть упражнения. Как правило, этого бывает достаточно, чтобы вторая группа детей (школьники со средним уровнем обучаемости и

обученности) начала работать самостоятельно. Те обучающиеся, которые испытывают затруднения, чаще всего это первая группа (школьники с низким уровнем обучаемости), все задание полностью выполняют под руководством учителя. Этап проверки может быть проведен по парам или по образцу.

Таким образом, степень самостоятельности обучающихся различна. Для третьей группы предусмотрена самостоятельная работа, для второй – полусамостоятельная, для первой – работа в малых группах под руководством учителя. При этом обучающиеся сами определяют, на каком этапе им следует приступить к самостоятельному выполнению задания. При необходимости они могут в любой момент вернуться к работе под руководством учителя.

Дифференциация по степени помощи позволяет наиболее полно учитывать индивидуальные особенности обучающегося среднего звена, уровень его обученности. Обучающемуся предлагаются задания с учетом зоны ближайшего развития. Л.С. Выготский писал, что зона ближайшего развития определяется тем кругом задач, которые ребенок может решить под руководством взрослых и в сотрудничестве с более умными сотоварищами» [8], то есть не самостоятельно, а с некоторой помощью. Это определяет перспективы развития каждого школьника. «Что ребенок умеет делать сегодня в сотрудничестве, он сумеет сделать завтра самостоятельно» [8].

Таким образом, оказывая обучающимся дозированную помощь, уменьшая или увеличивая ее объем и варьируя ее характер, можно учесть темп продвижения каждого обучающегося, его собственную траекторию развития и усвоения учебного материала.

Наиболее полно отвечает всем этим требованиям направляющая помощь. Выделяют два основных типа такой помощи.

«Первый тип помощи – в виде вспомогательных заданий, подготовительных упражнений» [8].

Школьникам с низкой обучаемостью сначала предлагаются более простые задания, выполнение которых дает возможность подготовиться к решению основного задания.

Обучающимся с высокой обучаемостью сразу дается основное задание, и, если они быстро справятся с ним, может быть предложено дополнительное задание.

2 Особенности составления дифференцированных заданий в 5-9 классах МКШ

Центром развития малокомплектных школ Национальной академии образования им. И.Алтынсарина было проведено исследование в виде анкетирования на предмет владения педагогами МКШ видами, приемами и способами дифференциации. Исследование проводилось с целью выявления затруднений педагогов в использовании дифференцированного подхода. Центр развития МКШ ставил перед исследованием задачу - последующую организацию методической и методологической поддержки сельских педагогов в организации дифференцированного подхода в предпрофильных классах. Результаты исследования адресованы директорам и заместителям директоров школ, работающим в условиях обновления содержания среднего образования, осуществляющим поддержку педагогов, реализующих обновленные учебные программы. Анкета включала вопросы, объединенные в три блока. Знания о самом респонденте, знания о месте дифференцированного задания в системе краткосрочного планирования, знания о техниках и способах составления и проведения дифференцированного задания, об особенностях проведения образовательного процесса и проведения дифференциации в совмещенных классах МКШ, о содержании и формах деятельности учителя при подготовке и проведении совмещенных уроков в МКШ. Исследование имело цель - выявить основные зоны затруднения педагогов в вопросах понимания, назначения и способов проведения дифференциации для оценивания учебных достижений обучающихся 5-9 классов.

Исследование проходило в заочном online формате. В заочном исследовании приняли участие педагоги сельских и малокомплектных школ всей республики. Для проведения исследования анкетирования уделялось 45 минут времени. В заочном online исследовании приняли участие 778 учителей из школ с русским языком обучения и 436 педагогов из школ с казахским языком обучения, из которых 364 педагогов из школ с совмещенными классами, 850 педагогов, не работающих в совмещенных классах. У респондентов online исследования ограничения во времени не было. По результатам анализа данного анкетирования написана вторая глава данной работы, которая может помочь администрации школы в организации ряда мероприятий по повышению профессиональной компетентности своих педагогов. Вопросы заочного исследования размещались на интернет-портале <https://www.surveio.com/survey/d/W3B0L9U5R8E7Z6A5P>.

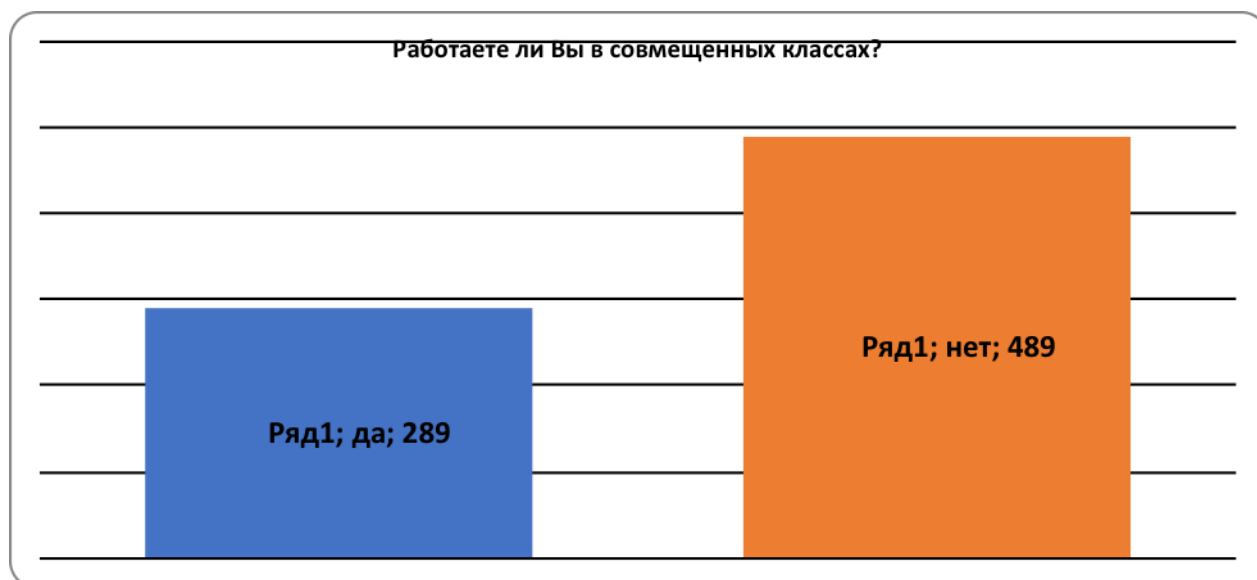
Приведем анализ проведенного исследования [9]. Для представленных методических рекомендаций нами отобраны ответы только педагогов малокомплектных школ. В исследовании приняли участие педагоги разного возраста и разным стажем педагогической деятельности. Их объединяет то, что все они живут и трудятся в сельской местности. Вопросы анкеты выстроены таким образом, что после прочтения всех представленных вопросов, респондент мог расширить свои познания или вспомнить и актуализировать

забытый материал по способам дифференциации. Вопросы могли проверять достоверность последующего ответа, например, ответ на вопрос №6, проверял, насколько правильно респондент ответил на вопрос №5. Все педагоги написали свои имена, то есть обеспечили открытость исследования. Анализ мы решили начать с первого вопроса.

1-вопрос. Работаете ли Вы в совмещенных классах? (педагоги школ с русским языком обучения)

да	нет
289	489

Диаграмма № 1

1-вопрос. Работаете ли Вы в совмещенных классах? (педагоги школ с казахским языком обучения)

да	нет
75	361

Диаграмма № 1

Вопрос №3. Подчерните, в каком классе вы работаете? Респондентов из 5-9 классов, работающих в совмещенных классах составило 364 человек, в несомещенных классах -850 человек.

Вопрос №4. Используете ли в своей деятельности дифференцированные задания?

С русским языком обучения	С казахским языком обучения
Иногда - 321	Иногда - 223
Не использую – 127	Не использую -7
Часто - 330	Часто - 206

Диаграмма №2 по школе с русским языком обучения

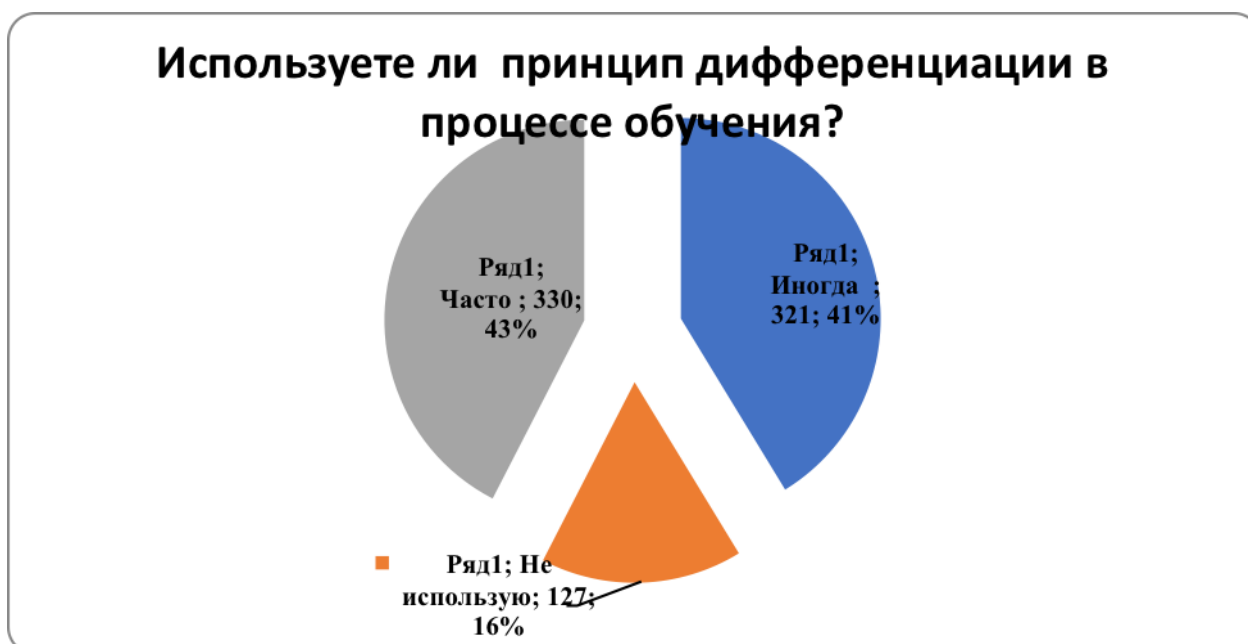

Диаграмма №3 по школе с казахским языком обучения

Ответы респондентов школ с русским и казахским языком обучения свидетельствуют о том, что дифференциация осуществляется в учебном процессе основной средней школы в МКШ. Большинство респондентов 330 / 206 педагога признались, что используют дифференцированные задания. В то же время 321 / 223 респондентов признались не систематически, используют дифференцированные задания. Тревогу вызывают те 127 / 7 респондентов, которые признались, что не проводят дифференциацию.

Вопрос №5. Какие способы дифференциации вы знаете? Вопрос предполагал проверить знание респондентов о способах дифференциации, узнать, каким способам респонденты отдают предпочтения. Респонденты могли дать несколько ответов. Изучение ответов показали следующую картину:

Таблица № 3. Использование способов дифференциации

<i>С русским языком обучения</i>	<i>С казахским языком обучения</i>
по уровню знаний - 31	білім деңгейі бойынша -14;
по уровню успеваемости - 9	үлгерім деңгейі бойынша -12;
по содержанию учебного материала - 23	оқу материалының мазмұны бойынша -10;
по объему учебного материала - 30	оқу материалының көлемі бойынша -15;
по уровню сложности и трудности - 43	түрлі деңгейлі тапсырмалар - 25;
по уровню творческого участия - 0	по уровню творческого участия – 0;
разноуровневые задания - 120	түрлі деңгейлі тапсырмалар - 25;
диалог и поддержка обучающихся - 68	диалог және оқушыларды қолдау - 3;

индивидуальные задания по карточкам – 32	карточкалар бойынша жеке тапсырмалар - 32
--	---

Данные ответы соответствуют общепринятым способам дифференциации, хотя респонденты их назвали по-другому. Предполагалось, что респонденты перечислят более трех способов дифференциации. Респондентами приведены по два способа дифференциации. Педагогами чаще всего используется материал учебника. Это свидетельствует о том, что диапазон дифференцированных заданий невелик у наших респондентов. Однообразные задания для обучающихся могут привести к предсказуемости занятий, снижению интереса к учебному предмету, учебному материалу, а в итоге, к снижению мотивации и успеваемости. В то же время респондентами были даны неверные ответы, такие как:

- формативное оценивание – 42;
- индивидуальная, парная, групповая работа - 65;
- устно – письменно – 76;
- внутренняя дифференциация - 50;
- внешняя дифференциация – 68.

Представленные ответы свидетельствует о том, что среди респондентов имеются педагоги, которые путают приемы формативного оценивания с дифференцированными заданиями. Индивидуальная, парная, групповая и межгрупповая работа – это способ организации учебной деятельности, а не дифференцированное задание. Задание может быть устным или письменным по форме выполнения или способу выполнения. Анализ допущенных ошибок позволяет сделать вывод о наличии в основной средней школе с низкой профессиональной компетентностью, которые не различают виды деятельности, формы работы, техники формативного оценивания и путают их с дифференцированными заданиями. Эти респонденты нуждаются в оказании методической и методологической помощи со стороны как администрации, так и методических служб.

Вопрос №6. Какие способы дифференциации Вы чаще всего используете?

Ответы педагогов с русским языком обучения выглядят следующим образом:

- по уровню знаний - 14;
- по уровню успеваемости - 16;
- по содержанию учебного материала - 16;
- по объему учебного материала - 13;
- по уровню сложности - 52;
- по уровню творческого участия - 31;
- разноуровневые задания - 77;
- диалог и поддержка обучающихся - 6;
- не использую на уроке дифференцированные задания – 60;
- парную и групповую работу – 142;
- внутреннюю дифференциацию – 5;

- внешнюю дифференциацию – 23;
- вопросы и ответы – 22;
- взаимообучение по карточкам – 52.

Всего: 529 ответов из 778 респондентов.

Данный вопрос предполагал проверку достоверности предыдущего вопроса. В основном ответы можно считать достоверными, так как ответы на 5 и 6 вопрос имеют небольшую и незначительную разницу. Педагоги осуществляют дифференциацию по уровню успеваемости обучающегося, дают задания соответственно уровню развития обучающегося. Педагоги используют дифференциацию по содержанию учебного материала. Внутри учебного материала можно найти работу для удовлетворения образовательных потребностей обучающихся разного уровня подготовленности. Педагоги отметили, что проводят дифференциацию по объему учебного материала. Значит, обучающийся, имеющий более глубокие и прочные знания, получает задания большей по объему, чем с низкой успеваемостью. Большинство респондентов практикуют разноуровневые задания разница в 77 и 26 ответов. Большая разница в ответах по диалогу и оказанию помощи.

В вопросе №5, какие способы дифференциации вы знаете, всего 109 респондента указали, что знают данный способ.

Ответ на вопрос № 6 показал, что 109 респондентов используют этот способ. Значит, что респонденты не обратили внимания и не сразу вспомнили этот способ.

Вопрос №7. На каком этапе урока Вы используете дифференцированные задания? Вопрос предполагал изучение места использования в процессе урока. Ответы распределились следующим образом:

- на этапе целеполагание - 0;
- на этапе начало урока – 30;
- на этапе середина урока – 264;
- на этапе конец урока – 53;
- на этапе середина и конец урока - 47;
- в начале и конце урока – 2.

Диаграмма №4. Использование дифференцированных заданий педагогами школ с не совмещенными классами.

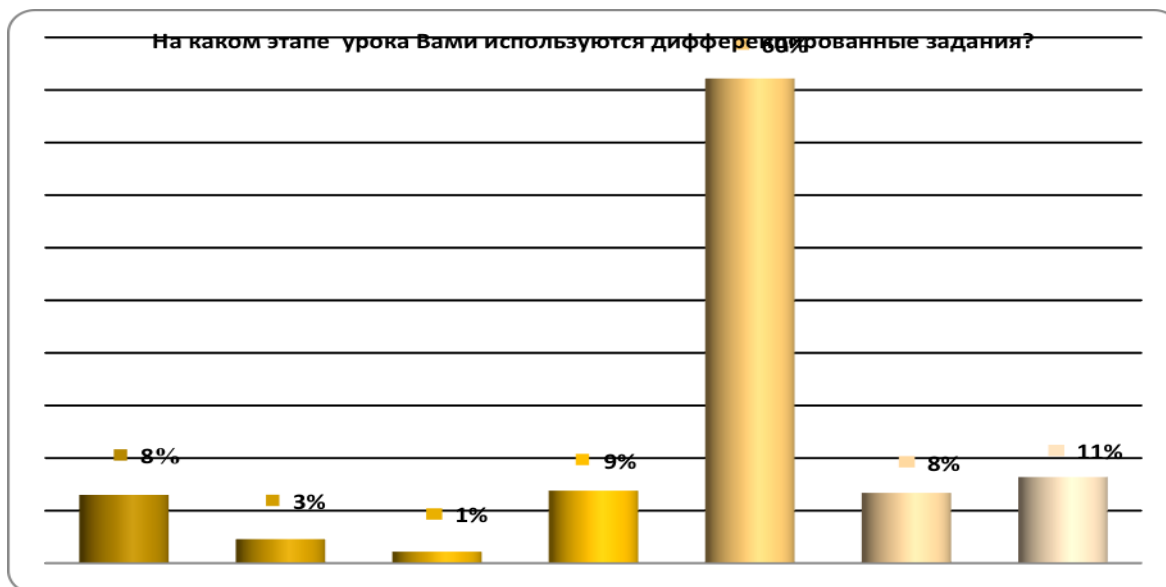
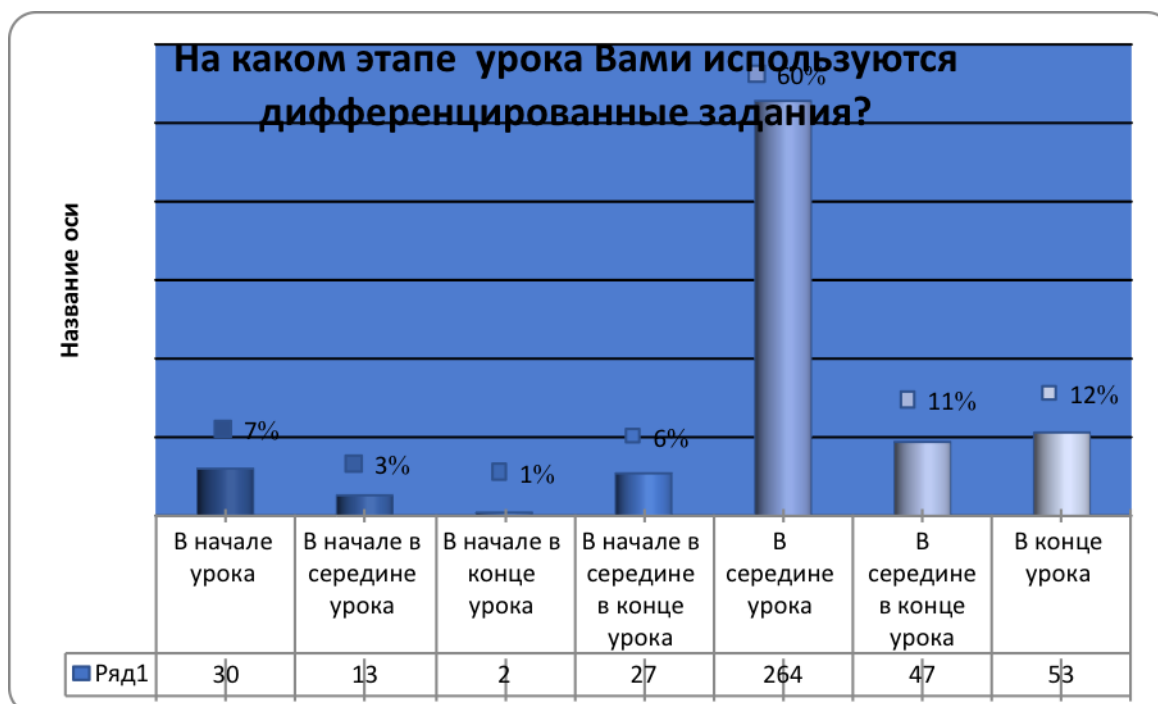

Диаграмма №5. Использование дифференцированных заданий педагогами школ с совмещенными классами.

Дифференциацию необходимо осуществлять на всех этапах урока. На этапе целеполагания педагоги градируют, что к концу урока выполняют все обучающиеся, что выполнит большинство, что выполняют некоторые. Соответственно, все это обучающиеся базового уровня. Большинство – обучающиеся продвинутого уровня, некоторые – обучающиеся высокого уровня подготовленности. После дифференциации на уровне целеполагания

педагог выявляет ожидаемый результат урока. В нашем случае педагоги не показали, что используют дифференциацию на уровне целеполагания.

Дифференциацию на этапе начало урока необходимо провести для того, чтобы организовать деятельность обучающихся по разным критериям, например, по интересам, по склонностям, по темпу работы, по уровню обученности, по гендерному признаку: гомогенному или гетерогенному признаку. Выше перечисленные признаки помогут учителю организовать работу в парах, группе, межгрупповое взаимодействие.

Дифференциация на этапе середина урока проводится при выполнении заданий разного уровня сложности. Учитель знает возможности каждого обучающегося, их зону ближайшего развития, поэтому, не озвучивая причину такого деления, распределяет обучающихся в разные группы. Задания должны соответствовать целям урока и уровню обученности обучающихся, обеспечивать продвижение к цели обучения. Учитель обязательно планирует четыре задания, но в запасе рекомендуется держать еще один-два задания для обучающихся с быстрым темпом обучения (карточки, работа со словарем или справочником, интернет-ресурсом). Напоминаем, что для сохранения положительной эмоциональной обстановки учителем деление на группы должно произойти незаметно, ненавязчиво.

Дифференциация на этапе конец урока осуществляется согласно целеполаганию. Обучающиеся сопоставляют, какие цели были поставлены, чего они достигли. Посредством обратной связи учитель и обучающиеся определяют, как можно совершенствовать и углубить свои познания по данной теме.

Перечислите фразы, которые используются для дифференциации на уровне целеполагания? Данный вопрос остался без внимания ответов респондентов.

Вопрос №9. Перечислите фразы, которые вами используются для диалога и оказания поддержки. Данный вопрос предполагал, проверить достоверность ответов №5 и №6. Хотим обратить внимание читателей на ответ 5 вопроса, где из 778 респондентов всего 109 респондента отметили «диалог и поддержка обучающихся» как способ дифференциации. Респонденты могли привести более одной ответной реплики на данный вопрос. Респондентами по данному вопросу были даны очень правильные исчерпывающие высказывания. Приведем примеры:

- Что вы сейчас делаете?
- Какую цель преследует это задание? С какой целью выполняете это задание?
- Какое задание вы получили, как вы собираетесь это выполнить?
- В какой последовательности вы будете это выполнять?
- Что сначала вы сделаете, что потом выполните?
- Что даст вам выполнение данного задания?
- Чем было полезно данное задание?

Это значит, что педагоги среднего звена малокомплектных школ в качестве вопросов диалога, для оказания поддержки обучающихся, широко используют вопросы учителя, но при этом респонденты не выделяют его как самостоятельный способ дифференциации. При проведении диалога для оказания поддержки обучающимся первый вопрос позволяет узнать, насколько осмысленно обучающиеся выполняют задание, соотносят ли задание с целью урока, какой алгоритм действий выбрали обучающемуся для выполнения задания. Например, при выполнении задачи по математике обучающемуся необходимо прочитать задание, записать, условия решения задачи: дано, применяемое уравнение и алгоритм решения данной задачи. При выполнении словообразовательного, морфологического анализа какого-либо слова также необходимо выполнять в определенной последовательности: назвать часть речи, задать вопрос, показать постоянные признаки, непостоянные признаки, синтаксическую роль в высказывании через постановку вопроса. При построении графического органайзера, например, «Гора истории» или «Карта истории» также необходимо выполнять в определенной последовательности.

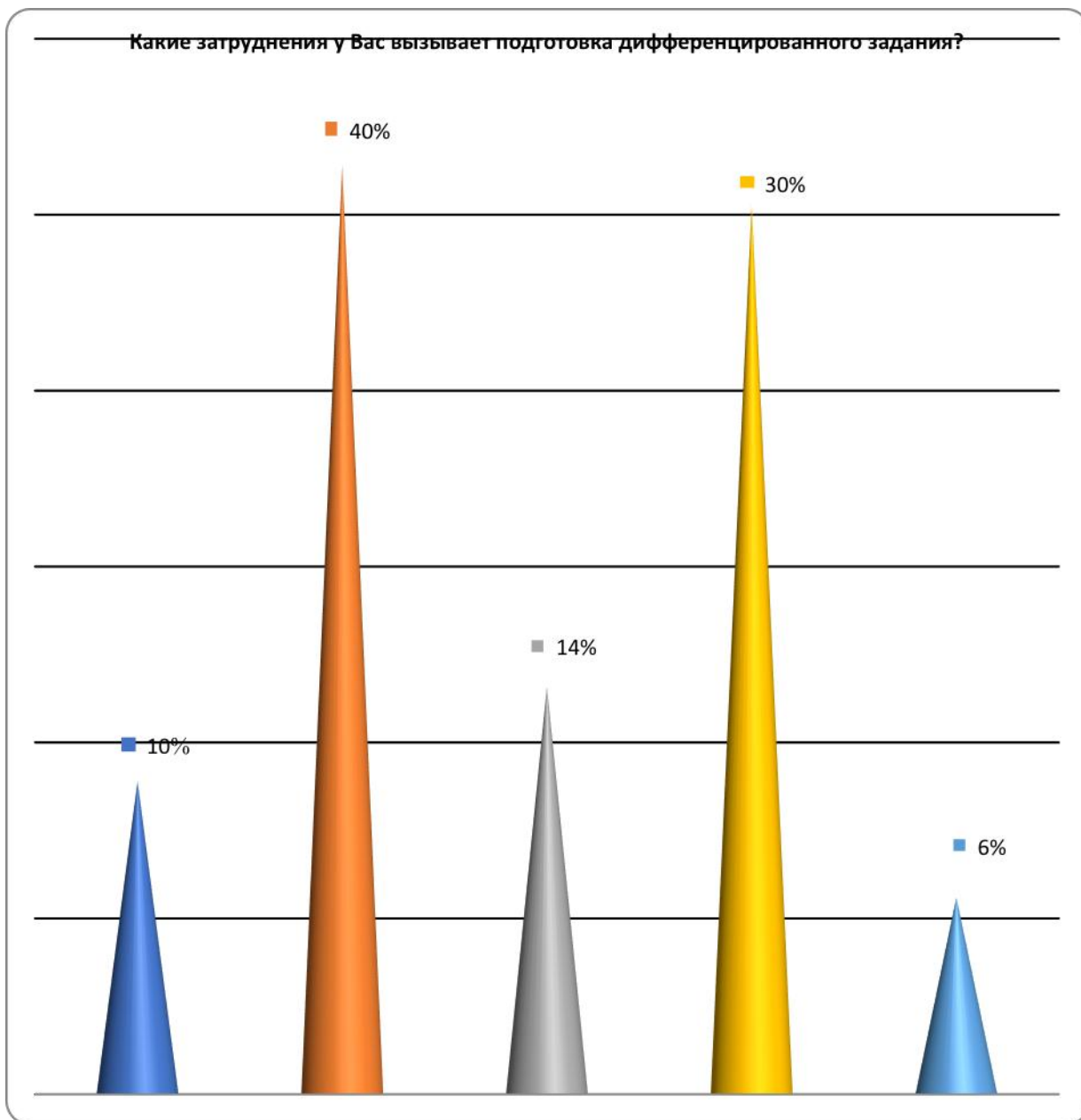
Вопрос - Что даст вам выполнение данного задания? Предполагает, что обучающийся понимает, что это задание является этапом для достижения цели урока. Соотнесение цели урока и средство достижения цели через задание развивает осмысленное обучение.

Вопрос - Чем было полезно для вас выполнение данного задания? Предполагает, рефлексию обучающегося по своему продвижению к цели обучения, успехах и причинах неуспеха.

Вопрос №10. Какие затруднения у Вас вызывает подготовка дифференцированного задания? Вопрос предполагал, что респонденты поделятся трудностями. В ответах респонденты показали затруднения как относящиеся к владению методами планирования и проведения дифференцированного задания, так и не имеющие отношения к планированию урока и методике преподавания. Продемонстрируем, как распределились ответы респондентов по данному вопросу:

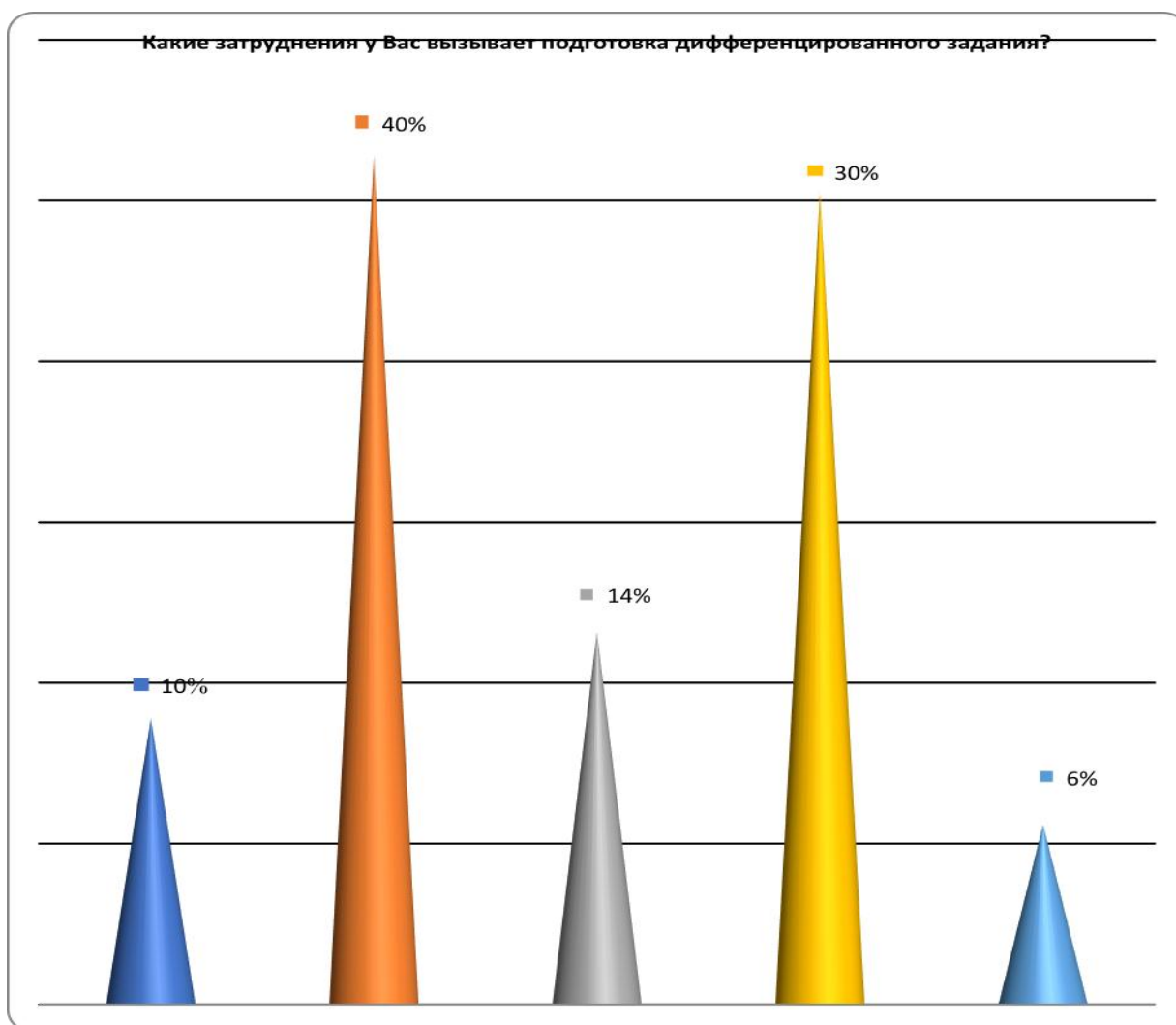
- нет затруднений 89 респондента;
- не хватает времени на уроке – 264 респондентов;
- не хватает ресурсов для осуществления дифференциации – 116 респондентов;
- не знаю способы дифференциации и методов обучения - 253 респондента;
- затрудняюсь составлять задания и дескрипторы к заданию - 56 респондентов.

Диаграмма №6. Затруднения педагогов в составлении дифференцированных заданий из школ без совмещенных классов.

- Қиындық жоқ - 81 респондент;
- Сабақта уақыт жетіспейді - 125 респондент;
- Саралауды жүзеге асыру үшін ресурстар жетіспейді –5 респондент;
- Саралаудың тәсілдері мен оқыту әдістерін білмеймін - 138 респондент;
- Тапсырма мен дескрипторларды құруға қиналамын - 87 респондент.

Диаграмма №7. Затруднения педагогов в составлении дифференцированных заданий из школ с совмещенными классами.

Нас радует, что 81 респондента систематически используют дифференцированные задания и не испытывают никаких затруднений. По мнению авторов нерационально используют время урока 152 респондентов, которые ответили, что не хватает времени. При нерациональном использовании времени урока чаще всего затягивается во времени этап начала урока и середины урока. По этой причине у них не хватает времени на подведение итогов урока, проведение конструктивного формативного оценивания, подачу обратной связи. Респонденты в количестве 116 человек, которые признались в том, что не хватает ресурсов, считают, что для осуществления дифференцированного обучения необходимы дополнительные ресурсы. Это не так. Для осуществления дифференциации не всегда нужны дополнительные ресурсы. После прочтения учебного текста можно дать разноуровневые задания. Это мы продемонстрируем ниже.

Вопрос №11. Найдите соответствия в использовании глаголов из таксономии Б.Блума для определения уровня обученности обучающихся. Содержание данного вопроса проверяло, насколько хорошо педагоги среднего

звена понимают внутреннюю дифференциацию класса на базовый, продвинутый и высокий уровень. Ответы мы представили в виде таблицы.

Таблица №4. Понимание педагогами таксономии Б.Блума педагогами школ без совмещенных классов.

№	Глаголы таксономии Б. Блума	Базовый уровень	Высокий уровень	Продвинутый уровень	всего
14.	Знает, называет	543	76	159	778
15.	Понимает	524	65	189	778
16.	Применяет	340	90	348	778
17.	Делит на составные части	236	147	395	778
18.	Составляет план	280	135	363	778
19.	Исключает лишнее	382	64	332	778
20.	Пересказывает	483	82	213	778
21.	Находит соответствие	404	60	314	778
22.	Группирует	247	250	255	778
23.	Классифицирует	223	151	404	778
24.	Анализирует	180	279	319	778
25.	Синтезирует	190	308	280	778
26.	Оценивает, обосновывает	273	250	255	778

Таблица №5. Понимание педагогами таксономии Б.Блума педагогами школ с совмещенными классами.

№	Глаголы таксономии Б.Блума	Базовый уровень	Высокий уровень	Продвинутый уровень	всего
1.	Знает, называет	88	178	170	436
2.	Понимает	93	180	163	436
3.	Применяет	122	138	176	436
4.	Делит на составные части	140	173	123	436
5.	Составляет план	158	140	138	436
6.	Исключает лишнее	194	112	130	436
7.	Пересказывает	81	200	155	436
8.	Находит соответствие	104	142	190	436
9.	Группирует	188	122	126	436
10.	Классифицирует	141	98	197	436
11.	Анализирует	110	140	186	436
12.	Синтезирует	155	129	152	436
13.	Оценивает, обосновывает	159	169	108	436

Для наглядного сравнения представим глаголы Таксономии Б.Блума.

* Таксономия Б. Блума

					Оценка	
					Синтез	Рассуди
					Анализ	Взвесь
					Выдели	Оцени
					Анализируй	Прорейтингуй
					Применение	Сравни
					Интерпретируй	Создай
					Помощание	Сформулируй
					Переведи	Составь
					Приложи	Расставь
					Раздели	Собери
					Оцени	Подбери
					Вычисли	Сконструируй
					Проэкспериментируй	Сотвори
					Протестируй	Установи
					Сравни	Организуй
					Противопоставь	Устрой
					Критикуй	Подготовь
					Диаграммируй	
					Проинспектируй	
					Дебатируй	
					Инвентаризируй	
					Распроси	
					Соотнеси	
Знание	Помощание	Применение	Анализ	Синтез	Оценка	
Определи	Переведи	Приложи	Раздели	Создай	Сравни	
Повтори	Переформулируй	Примени	Оцени	Сформулируй	Пересмотри	
Отметь	Отсуди	Используй	Вычисли	Составь	Расставь	
Перечисли	Отсуди	Продемонстрируй	Проэкспериментируй	Расставь	Отбери	
Вспомни	Опиши	Сыграй	Протестируй	Собери	Выбери	
Назови	Распознай	Сыграй	Сравни	Подбери	Измерь	
Соотнеси	Объясни	Практикуй	Сравни	Сконструируй		
Подчеркни	Вырази	Проиллюстрируй	Противопоставь	Сотвори		
	Отличи	Оцени	Критикуй	Установи		
	Расставь	Оцени	Критикуй	Организуй		
	Доложи	Распиши	Диаграммируй	Устрой		
	Расскажи	Разложи	Проинспектируй	Подготовь		
	Ревьюируй	Зарисуй	Дебатируй			
			Инвентаризируй			
			Распроси			
			Соотнеси			

Найдите соответствия в использовании глаголов из Таксономии Б.Блума для определения уровня обучающегося (Оценивает, обосновывает):

Базовый уровень – 273

Высокий уровень – 250

Продвинутый уровень – 255.

Найдите соответствия в использовании глаголов из Таксономии Б.Блума для определения уровня обучающегося (Применяет):

Базовый уровень – 340

Высокий уровень – 90

Продвинутый уровень – 348.

Найдите соответствия в использовании глаголов из Таксономии Б.Блума для определения уровня обучающегося (Классифицирует):

Базовый уровень – 223

Высокий уровень – 151

Продвинутый уровень – 404.

Найдите соответствия в использовании глаголов из Таксономии Б.Блума для определения уровня обучающегося (Синтезирует):

Базовый уровень – 190

Высокий уровень – 308

Продвинутый уровень – 280.

Найдите соответствия в использовании глаголов из Таксономии Б.Блума для определения уровня обучающегося (Понимает):

Базовый уровень – 524

Высокий уровень – 65

Продвинутый уровень – 189.

Найдите соответствия в использовании глаголов из Таксономии Б.Блума для определения уровня обучающегося (Анализирует):

Базовый уровень – 180

Высокий уровень – 279

Продвинутый уровень – 319.

Найдите соответствия в использовании глаголов из Таксономии Б.Блума для определения уровня обучающегося (Знает, называет):

Базовый уровень – 543

Высокий уровень – 76

Продвинутый уровень – 159.

Найдите соответствия в использовании глаголов из Таксономии Б.Блума для определения уровня обучающегося (Исключает лишнее):

Базовый уровень – 382

Высокий уровень – 64

Продвинутый уровень – 332.

Найдите соответствия в использовании глаголов из Таксономии Б.Блума для определения уровня обучающегося (Делит на составные части):

Базовый уровень – 236

Высокий уровень – 147

Продвинутый уровень – 395.

Найдите соответствия в использовании глаголов из Таксономии Б.Блума для определения уровня обучающегося (Пересказывает):

Базовый уровень – 483

Высокий уровень – 82

Продвинутый уровень – 213.

Найдите соответствия в использовании глаголов из Таксономии Б.Блума для определения уровня обучающегося (Находит соответствие):

Базовый уровень – 404

Высокий уровень – 60

Продвинутый уровень – 314.

Найдите соответствия в использовании глаголов из Таксономии Б.Блума для определения уровня обучающегося (Группирует):

Базовый уровень – 247

Высокий уровень – 125

Продвинутый уровень – 406.

Найдите соответствия в использовании глаголов из Таксономии Б.Блума для определения уровня обучающегося (Составляет план):

Базовый уровень – 280

Высокий уровень – 135

Продвинутый уровень – 363.

Анализ ответов позволил сделать следующие выводы: что в основной массе учителя различают глаголы по уровням базовый, продвинутый, высокий. Рассмотрим глаголы низкого порядка репродуктивного уровня:

«знает», «называет» - 159 респондентов отнесли их к высокому уровню. Эти учителя завышающие оценки.

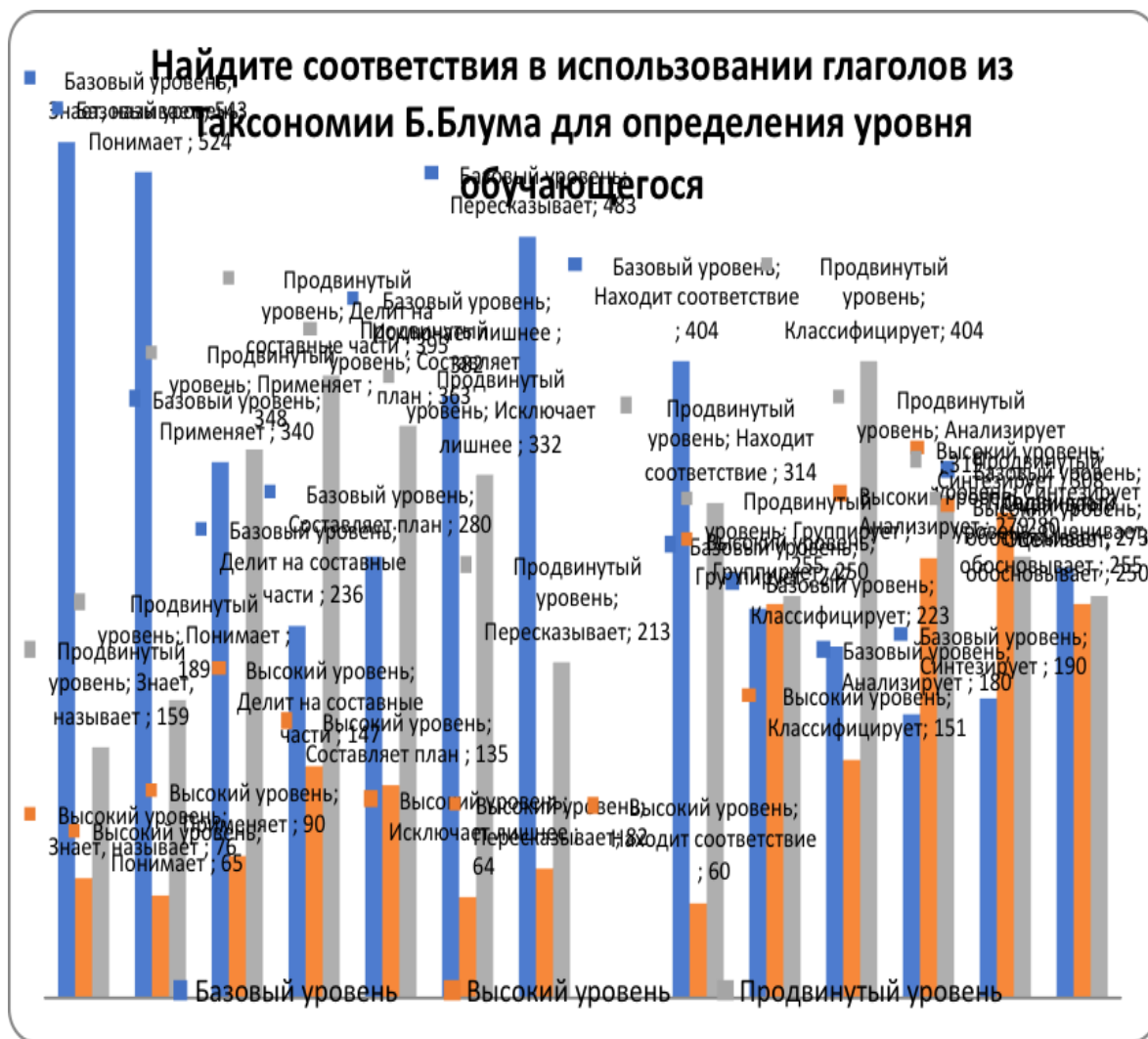
«понимает», «применяет» - 189-348 респондентов отнесли их к высокому уровню.

«делит на составные части», «составляет план» - 395-363 респондентов отнесли их к высокому уровню.

«пересказывает», «находит соответствия» - 213-134 респондентов отнесли их к высокому порядку.

Задания с использованием глаголов репродуктивного уровня в основном даются для обучающихся базового уровня. Незнание респондентами репродуктивных глаголов позволяет сделать вывод о необъективности оценивания, завышении оценок. При переводе обучающихся в другую школу, показатели их успеваемости могут снизиться.

В тоже время респонденты глаголы высокого порядка «классифицирует» - 223, «анализирует» - 319, «синтезирует» - 280, «оцени и обоснуй» - 273 отнесли к базовому уровню. Это доказывает, что педагогами не практикуется использование заданий продвинутого и высокого уровня. Что в свою очередь может привести к снижению мотивации обучающихся, предсказуемости уроков, в следствие, снижению качества преподавания. Когда учитель не знает особенности работы по таксономии Б.Блума, соответственно не может составить задания по уровням знаний. Данные результаты ясно демонстрируют непонимание большинством респондентов постановку разноуровневых заданий.

Таксономия Б.Блума 1963 года первая, но не единственная таксономия измеряющая уровни усвоения знаний и мыслительных навыков. Существует еще таксономия российского педагога-исследователя В.П. Беспалько 1989 года [10].

Таксономия уровней усвоения знаний В.П.Беспалько предложил новый порядок целей обучения и следующие уровни усвоения знаний:

А) Знания - знакомства. узнает, различает и распознает объекты в ряду других подобных объектов. Но усвоение ограничено общими представлениями, мышление - альтернативным выбором "да - нет, "или - или". Узнавание ранее усвоенной информации при повторном ее предъявлении или восприятия, например, при чтении текста, книги, конспекта, пособия.

Б) Знания - копии, когда обучающийся может воспроизвести знания - репродуктивный уровень. Обучающийся словесно может описать понятие, теорию, возможные действия, анализировать различные действия и различные результаты действий. Обеспечивает самостоятельное воспроизведение информации (по памяти) и репродуктивное алгоритмическое действие при решении типовых задач.

В) Знания - умения. Обучающийся умеет применять знания на практике в стандартных ситуациях. Обеспечивает самостоятельное действие в ситуации, требующей её самостоятельного уточнения, дополнения, а затем применение ранее усвоенных действий для решения учебной задачи, сводимой к типовой или к комбинации уже известных простых решений.

Г) Знания – соответствует творческому действию, то есть способность сделать трансформацию. Обучающийся может применить знания в нестандартных ситуациях.

Отметим еще две особенности таксономии В.П. Беспалько:

1 уровень А2 отнесен как к усвоению знаний, так и к усвоению действий; известно, что трудоемкость усвоения действий на уровне А2 существенно больше, чем трудоемкость запоминания;

2 уровень ОС4 соответствует субъективному творчеству, что в профессиональном образовании характерно для решения любой задачи в виду неполноты информации и неоднозначность результата.

В таксономии Беспалько В.П. уровню А4 соответствуют умения решать профессиональные задачи. Таксономия профессиональных задач адаптивного уровня деятельности. В целом таксономия Беспалько В.П. больше направлена на старшее звено и профессиональное обучение. По этой причине школьным педагогам была рекомендована таксономия Б.Блума, которую можно использовать для обучающихся младшего, среднего и старшего уровня. Б.Блум подтверждает «зависимость качества приобретаемых знаний не столько от способностей и от затраченного времени в классе, сколько от затраченного времени на самостоятельное освоение учебного материала».

Для расширения профессионального видения педагогов начального школы уровней познавательной деятельности разных ученых, мы решили уделить внимание и таксономии SOLO [10].

Новая концептуальная модель целей обучения, предложенная К.Бигсом и Д.Коллисом (*C.Biggs and D.Collis*), получила название *СОЛО-таксономия* (SOLO — Structure of the Observed Learning Outcomes). В ней содержится детальная классификация категорий познавательной деятельности, позволяющая планировать различные ее уровни в концептуальной модели содержания теста. Спектр уровней познавательной деятельности, представленный в СОЛО-таксономии, достаточно широк: от воспроизведения фактов и простейших алгоритмов до разнообразных интеллектуальных и практических умений, базирующихся на теории Ж.Пиаже об этапах развития познавательной деятельности. Данная таксономия имеет иерархическую структуру, поэтому ее удобно

использовать как для разработки инструментария, так и при интерпретации результатов педагогических измерений.

В настоящее время дифференциация обучения выделяется как составная часть и необходимое условие гуманизации и демократизации образования. «Под дифференциацией понимают такую систему обучения, при которой каждый обучающийся, овладевая некоторым минимумом общеобразовательной подготовки, являющейся общезначимой и обеспечивающей возможность адаптации в постоянно изменяющихся жизненных условиях, получает право и гарантированную возможность уделять преимущественное внимание тем направлениям, которые в наибольшей степени отвечают его склонностям».

Таким образом, проведенное исследование сельских педагогов в виде анкетирования, позволило сделать вывод о том, что педагоги понимают необходимость дифференцированного обучения, использования всех способов внутриклассной дифференциации. В то же время исследование выявило определенные зоны затруднений респондентов как затруднения в выборе способа дифференциации, затруднения дифференцирования на разных этапах урока, нерациональное использование времени урока, что затрудняет использование способов дифференциации. Отсутствие четкого понимания глаголов таксономии Б.Блума приводит к затруднениям составления дифференцированных заданий по всем учебным предметам. Тогда как понимание глаголов таксономии Б.Блума позволило бы расширить возможности учителя-предметника в подготовке дифференцированных заданий в предпрофильных классах МКШ. При составлении дифференцированных заданий в совмещенных классах рекомендуется использовать один способ дифференциации и объединять цели обучения согласно принципу спиральности. Перейдем к составлению дифференцированных заданий по учебным предметам 5-9 классов.

Использование дифференцированного подхода в изучении литературы в современной школе

Главная проблема школьного литературного образования современного Казахстана, как и большинства других школ, - большинство школьников стали катастрофически мало читать и теряют интерес к чтению высокохудожественных произведений. Всё труднее складывается общение юных читателей с русской классикой, язык которой становится все более архаичным и непонятным обучающемуся и нуждается в многочисленных разъяснениях и комментариях. Старшеклассники нередко затрудняются и в изложении собственных мыслей, с трудом самостоятельно работают с различными источниками знаний. Обновленная программа по литературе направлена на развитие языковых навыков: слушания, говорения, чтения и письма, во всех ступенях образования. В связи с увеличением изучаемой информации и несистемной работой педагогов по работе над развитием продуктивного чтения, развитие читательской компетентности обучающихся идет медленно [11].

Как в этих условиях помочь читателю-школьнику осознать необходимость литературного образования? Как научить каждого обучающегося литературе так, чтобы приобретённые знания и умения стали для него лично значимыми? Как научить читать для удовольствия и размышления? Как воспитать потребность в чтении литературного произведения? Эти и другие вопросы становятся сегодня для многих учителей-словесников трудноразрешимыми.

Поэтому необходимо искать действенные пути совершенствования школьного литературного образования, эффективные способы воздействия качественной литературы на личность школьника. Это возможно только при соединении дидактических принципов лично ориентированного обучения, о котором появилось много фундаментальных исследований в последние годы (И.С. Якиманская, Е.А. Бондаревская, С.В. Кульневич и др.), с методикой преподавания литературы в школе. Безусловно, что положительное воздействие литературы на личность обучающегося может сегодня идти только в русле дифференциации и индивидуализации обучения.

Для успешного дифференцированного обучения крайне необходим и учет специфики школьного предмета.

Каждый словесник, несомненно, сталкивался на своих уроках с неадекватной реакцией некоторых обучающихся на литературное произведение: смех не впопад, примитивное толкование литературных образов, авторской позиции и др., - которая объясняется низким уровнем литературного развития

обучающихся. Отсюда следует, что сила воздействия литературы на читателя определяется, прежде всего, глубиной и целостностью восприятия, что зависит как от возраста, так и от уровня литературной подготовки. Поэтому для дифференциации обучения литературе важно систематическое изучение и совершенствование читательского восприятия школьников.

Возрастные этапы читательского восприятия связаны со ступенями психологического развития личности: 10-11, 12-14 и 15-17 лет. Однако периоды психического и литературного развития обучающихся находятся не в прямой зависимости, часто не совпадая в отношении к искусству слова.

У подростков 12-14 лет формируются мотивы чтения, которые медленно и постепенно дифференцируются. В этом возрасте интерес к поэзии падает, а к литературе приключенческой, остросюжетной возрастает. Поэтому на этой ступени важно развивать способности к эстетическим оценкам, интерес к интерпретациям текста.

Литературное развитие старшеклассников (15-17 лет), их эмоциональный опыт формируются в общении с гуманистическим содержанием искусства. Главным в этот период становится развитие способности к мышлению образами, к пониманию авторской идеи, обучение восприятию специфики поэтической речи. Старшие школьники с развитым читательским восприятием становятся способны к пониманию сущности художественной формы, пониманию условности литературы [12].

Для развития интереса к чтению, расширения культурного кругозора и формирования вкуса важна системность действий:

- восприятие и образный анализ текста,
- логический анализ,
- эстетическая оценка и сдвиги в эмоциональной сфере личности, совершающиеся под влиянием чтения.

Учёт этих этапов постижения художественного текста важен для дифференцированного обучения, так как литературное развитие формируется у разных обучающихся с неодинаковой скоростью.

В процессе обучения пониманию образной природы словесного искусства нужно учитывать как тип мыслительной деятельности школьников (образный, логический, смешанный), так и наличие у них определённых эмоционально-художественных качеств. Среди них наиболее важны:

1. творческое воображение, фантазия и наглядная образность восприятия;
2. способность слышать мир звуков и воспринимать цветовой колорит текста;
3. эмоциональная острота и чуткость восприятия образной речи;

1. выявление логики превращения факта жизни в факт искусства;
2. определение динамики творческого процесса писателя;
1. раскрытие отношения писателя к героям и событиям, видение авторской позиции;
2. выявление смысла структурных элементов текста (сюжета и композиции, многозначности художественной детали и её связей с проблематикой текста, изобразительно-выразительных средств художественной речи и т.п.);
3. сравнительного анализа текстов.

Для выявления этих способностей необходима специальная диагностика, а для их развития - определённые учебные задания

Изучение школьной практики показывает, что от учителя литературы требуется систематический учёт возрастных, личностных, психолого-педагогических характеристик школьников, понимание литературоведческих и методических аспектов дифференциации школьного литературного образования.

Педагог-словесник в большей степени, чем учителя других предметов, должен способствовать восхождению обучающегося к общечеловеческим ценностям и идеалам культуры. Культурологическое личностно ориентированное обучение поддерживает индивидуальность и творческую самобытность школьника.

Учебно-воспитательный процесс в школе, основанный на педагогическом сотрудничестве обучающегося с учителем, можно считать трёхэтапным и проектируемым учителем. На диагностическом этапе достигается установление неодинаковости детей, причём учитель должен различать их индивидуальные и личностные особенности. На этапе организации общения необходимо принятие обучающимися собственных решений, поэтому учитель создает ситуации, помогающие стимулировать инициативу, мотивацию, умение слушать и т.п. На этапе организации взаимодействия оно происходит не столько между учителем и обучающимися, сколько между самими обучающимися, причём максимальная инициатива исходит именно от них [13].

Основанием для дифференциации в системе обучения литературе становится и уровень сложности литературных явлений и понятий, которые должны освоить школьники. Так, важнейшим принципом преподавания литературы в условиях дифференциации обучения становится понимание процесса функционирования литературы в её историческом развитии. Глубина толкования текста зависит от типа читателя и от эпохи, в которую произведение истолковывается. При этом очевидно, что произведения далёких эпох нуждаются в более обширных историко-культурных комментариях.

Для развития творческой активности и самостоятельности словесник должен создавать учебные ситуации, развивающие литературный вкус и умение интерпретировать тексты разных родов и жанров. При этом важна дифференциация обучения, связанная с родожанровой природой художественного произведения. Обновленная программа уже с 5 класса уделяет внимание изучению жанров. Для работы с терминами осуществляется дифференциация по источникам, когда работает с термином не только из учебника, но и дополнительных образовательных ресурсов, сравнивает термины, выделяет сходства и различия, выписывает ключевые словосочетания, находит соответствия или лишнее словосочетание, не относящееся к данному термину. Учитель может дать задание составить определение термина по разрезанным пазлам или словосочетаниям.

При анализе эпоса дифференцированные задания могут быть направлены на:

- изучение событийной (сюжетной) основы произведения и определение смысла совпадения (несовпадения) сюжета и фабулы, для дифференцированного задания хорошо использовать ГО «Гора истории»;
- составление характеристик героев разных типов в системе образов и определение взаимосвязей героев и событий, для реализации этой учебной цели поможет использование ГО «Персонаж на стене»;
- выявление смысла описаний, диалогов и монологов, роли образа автора (рассказчика) или эпизода в произведении, особенностей его композиции, для реализации этой учебной цели способствует ГО «Айсберг», где обучающиеся в верхней части айсберга пишут фабулу, а в нижней части скрытые смыслы, значения, взаимосвязи параллельных линий и т.д.

Более сложны задания на изучение способов воплощения внутреннего мира человека в художественной литературе.

При изучении лирики необходимы дифференцированные задания на:

- определение настроения стихотворения и динамики поэтических интонаций, для решения данной учебной цели помогает «Дневник двойной записи», в одной колонке пишет настроение, в другой – средство выражения данного настроения;
- выявление смысловой роли жанра, композиции, образного ряда стихотворения и его связей с основными мотивами творчества поэта.

Основанием для дифференциации при изучении лирики становятся и элементы её структуры. Мотивация школьников к наблюдениям за смыслообразующей ролью звукописи, лексики, синтаксиса, ритма, рифмы, стиха и т.п. может быть связана с тем, какой из уровней языковой структуры наиболее труден для восприятия текста обучающихся. Для понимания функций

элементов стиховой композиции необходимы разноуровневые задания, связанные с осознанием роли того или иного литературного приёма [14].

Задания повышенной сложности при изучении лирики включают в себя:

- выявление смысловой роли пространственно-временных отношений и характеристику лирического "я";
 - составление историко-культурных и биографических комментариев;
 - определение места стихотворения в творчестве поэта (русском и мировом культурном процессе) и его интертекстуальных связей;
 - выявление смысловой роли эпиграфа, скрытых цитат, посвящений, датировок, названия и т.п.;
- объяснение условности лирических описаний.

Для дифференциации обучения при изучении драмы необходимы задания на:

- определение основного конфликта пьесы;
- изучение особенностей речи персонажей и их сопоставление;
- выявление роли автора.

Задания для обучающихся продвинутого уровня - это:

- выявление пространственно-временных особенностей сценического действия;
- исследование роли интерьера, пейзажа или детали;
- сопоставление пьесы и спектакля;
- написание рецензии и др.

Методические основания дифференциации литературного образования в школе связаны с систематической диагностикой уровня литературного развития обучающихся, собственно обучением (усвоением учебного материала и выработкой необходимых умений и навыков самостоятельной деятельности) и контролем (выявлением качества образования). Они опираются на систему критериев, изложенных в «Требованиях к уровню подготовки выпускников», включённых в образовательный стандарт по литературе.

На этапе диагностики учитель должен определить, какие сферы литературного развития обучающихся сформированы недостаточно, и прогнозировать характер обучающих заданий для различных групп, дифференцированных по наличию определённых признаков.

На этапе обучения дифференциация связана с типами уроков и необходимостью разработки заданий для разных категорий обучающихся. Так, на вступительных уроках важны задания, связанные с:

- работа над жанровыми особенностями;
- актуализацией фактов биографии писателя;

- историей создания произведения;
- обсуждением откликов современников и литературной критики;
- выявлением первых читательских реакций и др.

На уроках анализа текста - с развитием умений:

- применять в анализе основы истории и теории литературы;
- видеть функциональное назначение различных художественных приемов;
- анализировать произведения с учетом их родожанровой природы и т.п.
- анализировать поступки и речь персонажей через использование различных графических органайзеров «Персонаж на стене», «Круги на воде», «Айсберг», «Одиночный, двойной, тройной пузырь», «Диаграмма Венна», «Фишбоун»;

На повторительно-обобщающих уроках - с развитием умений:

- определять смысл произведения на уровне обобщения;
- сопоставлять разные редакции текстов;
- сравнивать оценку произведения в литературной критике;
- выполнять работы творческого характера: пересказ от другого лица, отчет, рассуждение, письмо по формуле ПОПС, итоговое пятиминутное эссе, развернутое эссе, сочинение-рассуждение.

На уроках внеклассного чтения - со способностью к истолкованию и оценке самостоятельно прочитанных произведений. На уроках развития речи - с развитием умения письменно отвечать на проблемный вопрос, навыков связного высказывания и созданием письменных работ разных жанров.

Дифференцированный контроль уровня литературного развития обучающихся включает в себя промежуточный (текущий) контроль (устный и письменный пересказ или ответ на вопрос, монологический ответ, умение задавать вопрос, подготовка сообщения, доклада, реферата и др.) и итоговый контроль (ЕНТ, сочинение, устный экзамен, защита выпускного исследовательского проекта). При учёте и контроле литературных знаний и умений важно принимать во внимание индивидуальность школьников, требовать от них не прямого воспроизведения знаний, а их применения в новой учебной ситуации [15].

Осознание цели каждого этапа школьного литературного образования, возрастных возможностей обучающихся и ведущего типа деятельности в каждый возрастной период позволяют создать дифференцированную систему способов общения с литературными произведениями. Её результативность проверяется объективной диагностикой способностей школьников, оптимальным для разных обучающихся характером обучения и регулярным

контролем уровня их литературного развития и помогает в выборе профиля обучения в старшей школе и в вузе.

Предпрофильная дифференциация в обучении иностранному языку

Казахстанскому развивающемуся обществу нужны современно образованные, нравственные, предприимчивые люди, которые могут самостоятельно принимать решения в ситуации выбора, способны к сотрудничеству, отличаются мобильностью, динамизмом, конструктивностью, готовы к межкультурному взаимодействию, обладают чувством ответственности за судьбу страны, за ее социально-экономическое процветание. Это аксиома, но не факт. В подготовке такого гражданина своей страны иностранный язык как школьный предмет занимает особое место в силу своих социальных, познавательных и развивающих функций. Являясь средством общения, познания окружающего мира, иностранный язык способствует приобщению к культуре страны изучаемого языка, обеспечивает вторичную социализацию школьников, облегчает их вхождение в мировое сообщество, способствует лучшему осознанию своей собственной национальной культуры (И.Л. Бим).

Концепция модернизации казахстанского образования определяет иностранный язык как одну из трех важнейших составляющих стандарта знания наступившего века, поставлена задача триединства языков.

В изучении иностранного языка, как в ни какой другой познавательной деятельности важна преемственность, поскольку постоянное накопление коммуникативных умений, грамматических и лексических навыков обеспечивает более или менее полное владение человеком иностранным языком. Основными формами преемственности, способными обеспечить постоянное - школьное, вузовское, послевузовское - совершенствование в овладении иностранным языком, могут стать:

- преемственность в организации учебной деятельности
- преемственность в использовании современных образовательных технологий при изучении иностранного языка на всех этапах обучения
- последовательное формирование мотивации изучения иностранного языка
- выработка навыков и умений самообразования, рефлексии, самостоятельной работы
- формирование умений постоянной тренировки, реализации в своей практической деятельности иноязычной подготовки.

Предпрофильное обучение старшекласников призвано помочь ликвидировать имеющуюся рассогласованность в практике обучения иностранному языку на различных этапах.

Предпрофильное обучение старшекласников предусматривается в последних двух классах основной средней школы. Переход к предпрофильному обучению преследует цели:

- повысить качество общего образования, обеспечив глубокую и специализированную общеобразовательную подготовку обучающихся в нескольких образовательных областях;
- способствовать установлению равного доступа к полноценному образованию различным категориям обучающихся в соответствии с их индивидуальными склонностями и потребностями, обеспечить преемственность между общим и профессиональным образованием
- расширить возможности социализации обучающихся
- создать условия для существенной дифференциации содержания обучения старшекласников с широкими и гибкими возможностями построения школьниками индивидуальных образовательных программ
- Целенаправленное развитие языковых навыков «слушание», «говорение», «чтение», «письмо», где один вид деятельности проверяется через другой вид деятельности.

Под уровнем владения языком понимается определенная степень развития коммуникативной компетенции обучающегося (обозначенная в дескрипторах-описаниях) с точки зрения эффективности процесса взаимодействия с представителями иной лингвокультуры и с возможностью знакомства с достижениями в науке и культуре другой лингвокультурной общности. Для достижения высокого уровня владения вторым и третьим языком, рекомендуется прежде всего, более четко определить, что такое технология в обучении и технология обучения. Технологии в обучении включают в себя аудитивные (магнитопись, радио и др.), визуальные (графические, художественно-изобразительные), аудиовизуальные (кино, видео, телевидение, YouTube). Известны следующие рекомендуемые учителям *технологии обучения*: обучение в сотрудничестве, компьютерные технологии, технология case study, технология «Языковой портфель», технология личностно-ориентированного обучения, развивающееся обучение, игровые технологии, проблемное обучение, метод проектов, программированное обучение и др. Все они способствуют развитию навыков и умений учащихся в другом языке с учетом человеческих и технологических возможностей и для достижения максимального эффекта в овладении языками.

Наиболее часто при уровневом подходе к обучению рекомендуется использовать следующие *методы*:

Коммуникативный метод. Главной целью обучения в современном Казахстане является формирование коммуникативной компетенции обучающихся. Специфической особенностью коммуникативного метода обучения является попытка приблизить процесс обучения по его характеру к процессу реальной коммуникации. Это обстоятельство обуславливает коммуникативно- мотивированное поведение преподавателя и обучающихся во время занятий, а также предметность процесса коммуникации, которая выражается в тщательном отборе речевых интенций, тем и ситуаций общения, отражающих практические интересы и потребности обучающихся.

Прямой метод. Целью прямого метода является обучение практическому владению языком, на начальном этапе – преимущественно в его устной форме. Причем отбор лексического материала регламентируется темами общения, а из грамматики предлагается изучать только то, что соответствует современной норме.

Сознательно-сопоставительный метод представляет собой обучение на основе сопоставления родного языка с изучаемым языком, при этом предполагая:

- осознание значения языковых явлений;
- осознание способов применения языковых явлений в речевой деятельности;
- опору на родной язык.

Метод компьютерной лингводидактики. Сам термин «компьютерная лингводидактика» был предложен К.Р. Пиотровской в 1991 году и претерпевал изменения в связи со стремительными и общественно– технологическими и информационными изменениями. Компьютерная лингводидактика – это область лингводидактики, которая изучает теорию и практику использования информационно-коммуникационных технологий в обучении языку. В настоящее время компьютерная лингводидактика переживает период терминологического становления.

Элективные курсы предоставляют большие возможности учителям иностранного языка для осуществления профильно-ориентированного, углубленного языкового образования старшеклассников, так как осуществляется развитие и воспитание школьников средствами учебного предмета “Иностранный язык (профильный уровень)”, а именно:

- обеспечивается личностное и профессиональное самоопределение обучающихся, их социальная адаптация;

- формируется активная жизненная позиция школьника как гражданина и патриота, а также как субъекта межкультурного взаимодействия;
- развиваются такие личностные качества, как культура общения, умение работать в сотрудничестве, в том числе в процессе межкультурного общения;
- обеспечивается развитие способности и готовности старшеклассников к самостоятельному изучению иностранного языка, к дальнейшему самообразованию с его помощью в разных областях знания;
- приобретается опыт творческой деятельности, опыт проектно-исследовательской деятельности с использованием изучаемого языка [16, с.15].

Закладывая основы иноязычного общения, иностранный язык как учебный предмет обладает большими возможностями в том, чтобы ориентировать старших школьников в мире профессий, а также способствует формированию профессионально важных качеств личности.

Независимо от уровня знаний школьников, они нуждаются в специальной профориентационной информации. Иностранный язык - один из тех школьных предметов, которые могут их этой информацией снабдить. Такие возможности данного предмета определяются следующими причинами.

Во-первых, обучение иностранным языкам рассматривается сегодня под углом зрения обучения коммуникативной деятельности, умению общаться. Это умение лежит в основе организации производства и общественного мнения, сферы управления и сферы обслуживания, всех форм обучения, семейных отношений, искусства и спорта. Следовательно, можно предположить, что овладение основами иноязычного общения служит своеобразной базой для профессионального становления личности школьника.

Во-вторых, иностранный язык может и должен служить средством профориентационной работы с учащимися, в процессе которой решаются задачи, влияющие на профессиональное становление личности школьника.

В-третьих, профессионально-ориентированное преподавание иностранного языка обусловлено характером межпредметных связей данного учебного предмета с предметами естественно-научного, физико-математического и гуманитарного циклов.

Дифференцированные задания по предмету «Всемирная история» для 5-7 классов

Предлагаемые задания по всемирной истории должны создавать «ситуацию успеха» благодаря личностному выбору. Кроме того он позволяет выявить не только конкретные знания по теме, но и проверить их усвоение в комплексе, прогнозировать результаты обучения, создает возможность для творческого применения знаний. Уровневые задания по истории с успехом можно использовать при изучении нового материала, при контроле за

усвоением знаний, умений и навыков, при проверке знаний. Традиционно все задания разделены на три уровня. При составлении заданий в совмещенном классе педагог может четко определить, до какого уровня сложности должно быть доведено усвоение учебного материала, найти взаимозависимые, причинно-следственные связи в материалах разных классов. При этом учитываются возрастные особенности обучающихся. Предложения выбора способствует созданию обучающемуся «ситуации успеха». В ходе проверки раскрываются возможности и способности каждого обучающегося, это создает условия для перехода на новый уровень. Представим инструкцию при организации работы с дифференцированными заданиями по истории.

Сначала дается памятка, мы считаем, что она применима для всех учебных предметов.

1. Внимательно прочти все варианты заданий.
2. Осмысли каждое задание.
3. Соотнеси свои желания с собственными возможностями успешного решения учебного задания.
4. Выбери задание, которое больше всего соответствует твоим возможностям.
5. Направляй свои усилия на решение поставленной учебной задачи.
6. Проанализируй и оцени свой результат
7. Внимательно слушай выступления одноклассников, это поможет лучше понять материал.

Выполните одно задание по выбору (из 3-х).

Кто хочет закрепить свои знания, тверже знать материал – выбирает задание №1. Кто чувствует, что освоил материал по теме прочно - выбирает задание №2. Кто чувствует себя уверенно и хочет проверить свои силы выбирает задание №3.

Задания 1. О каком событии идет речь в данном параграфе? Составь план и озаглавь каждый абзац. Задай три вопроса к тексту. Покажи на карте место, где происходило данное событие

Задание 2. Объясни значение выделенных слов. Составь план и заполни Графический органайзер «Карта событий» в правильной хронологической последовательности. Сколько прошло со дня этого события. Покажи на карте, как продвигались события, о которых идет речь в параграфе.

Задание 3. Найди причинно-следственные связи данного события через Графический органайзер «Фишбоун», в верхней части скелета напиши причины, в нижней части – следствия в хвосте скелета выводы по параграфу. Как данное событие повлияло на ход истории. Какое произведение искусства

отражает данное историческое событие. Определи, какое место в учебном разделе занимает данное событие.

Три группы обучающихся на уроках истории:

- Обучающиеся с низким уровнем обучаемости и обученности (стартовый, минимально допустимый).

При организации работы таким обучающимся предлагается подсказка в виде плана, воспроизведение дат и событий, составление вопросов к тексту.

- Обучающиеся со средним уровнем (базовый).

Таким обучающимся достаточно предоставить алгоритм выполнения задания. Им можно предлагать различные Графические органайзеры

- Обучающиеся с высоким уровнем (продвинутый, творческий).

Ребята с высоким уровнем обученности самостоятельно справляются с заданием. Им предлагаются задания на сравнения, выявления и решения какой-либо проблемы.

При делении обучающихся на группы необходима корректность. В среднем и старшем звене ребята уже сами могут выбрать тот уровень, на котором они будут выполнять задания. Из практики видно, что обучающийся адекватно оценивают свои способности и стремятся к выполнению задания повышенного уровня сложности, чтобы повысить свою оценку. Каждая группа ставит свои цели, виды и уровень заданий. Таким образом, учитель, организуя дифференцированное обучение в классе, реализует сразу несколько задач: пробуждает интерес к выполнению заданий, ликвидирует пробелы у обучающихся с низким уровнем обученности; у обучающихся со средним уровнем закрепляет интерес с предмету, формирует умение работать самостоятельно;

Особый вид дифференциации – индивидуальное обучение. Этот вид помощи ориентирован на индивидуальные особенности ребёнка, создаёт условия не только для развития всех обучающихся, но и для развития каждого в отдельности.

Для индивидуальной дифференцированной помощи в обучении для 7-9 классов используется разноплановый дидактический материал.

Например:

1. Тестовые задания:

а) соотнесение (даты - события, имена – вид деятельности...);

б) выбор (вопрос, варианты ответов – выбрать правильный);

в) установление последовательности (последовательность в списке событий).

2. Задания на работу с текстом:

а) дописать текст;

- б) прочитать текст и ответить на вопросы к нему;
- в) вставить в текст пропущенные имена и даты;
- г) составить логические пары: (из приведённого списка составить пары причина – следствие; одно явление может быть в одном случае причиной, в другом – следствием).

Причина	Следствие
---------	-----------

3. Графические задания/ графические органайзеры – включают в себя рисунки, контурные карты, схемы, модели... Выполняются на уроке и дома при помощи текста учебника, атласа, иллюстраций:

- а) определить по карте;
 - б) составить схему государственного управления.
4. Систематизация материала в таблицы.
 5. Разгадывание кроссвордов и т.д.
 6. Карточки с направляющим действием.
 7. Более подробное объяснение.

Дифференцированные задания по предмету «История Казахстана» для 5-7 классов

Цель современного урока – научить обучающегося получать знания самостоятельно, вооружить их нужными инструментами и техникой учения. Для того чтобы спланировать эффективный урок необходимо спланировать эффективные формы его организации, такие как индивидуальные, перные, групповой виды работ. Индивидуальные формы работы позволяют обучающемуся сосредоточиться на выполнении отдельных заданий и нести ответственность за свое собственное обучение. Групповая деятельность предполагает решение более сложных задач, чем те, которые можно выполнить индивидуально в рамках классического уровня. Предлагаемые задания по Истории Казахстана также должны создавать «ситуацию успеха» благодаря личностному выбору. Задания должны позволить выявить не только конкретные знания по теме, но и проверить их усвоение в комплексе, прогнозировать результаты обучения, создать возможность для творческого применения знаний. Уровневые задания по истории с успехом можно использовать при изучении нового материала, при контроле за усвоением знаний, умений и навыков, при проверке знаний.

При изучении учебного материала необходимо уделить внимание предметной лексике и терминологии, например, при изучении терминов в 5 классе: сак, тиграхауда, парадарайа, хаумаварга, исседоны, аргипей, аримаспы необходимо продемонстрировать соответствие и наглядным изображением

понятия. Работа с терминами предполагает не только изучение термина или понятия из учебника, но и привлечение дополнительного источника, что повысит интерес к теме. Успешное овладение предметной лексикой является хорошим подспорьем для усвоения содержания предмета.

Педагогу необходимо отбирать полезную серию фраз для диалога/письма:

Первоначальные сведения о саках по дополнительному письменному материалу (чтение, говорение) в начале урока на этапе мотивации педагог предлагает вспомнить термины и понятия, с которыми работали на предыдущем уроке, вспомнить их значение. При объявлении темы обучающимся предлагается возможность прогнозирования. Прогнозирование будет успешным, если акцентировать внимание обучающихся на теме изучаемого раздела. В таком случае обучающиеся имеют возможность понять связь между изучаемыми темами и событиями.

Для базового уровня даются задания: прочитать и составить план параграфа, составить шпаргалку для товарища, чтобы он мог пересказать содержание параграфа. Для обучающихся продвинутого уровня даются задания: заполнить таблицу о саках (письмо); найти соответствие терминов и понятий, при работе с текстом дается задание заполнить карту последовательности событий. Для этого можно предложить фрагменты дат и событий, обучающиеся соотносят с содержанием параграфа и восполняют графический органайзер. Это развивает внимательность, повышает интерес к предметному содержанию материала. Для обучающихся высокого уровня предлагается материал с раздаточным материалом (чтение) карты, дается возможность целостного видения материала, работа с «дневником двойной записи», где обучающиеся в одной колонке записывают термин, а в другой событие связанное с этим термином. При завершении изучения раздела предлагается подобная работа с датами и событиями.

Дневник двойной записи: дата, событие, задание	Разъяснение события
Территорию Казахстана населяют следующие племенные союзы саков...	
Территория расселения саков ...	
Саки, носящие остроконечные шапки...	

Педагог помнит, что дидактические цели урока реализуются через задания. На уроке должны присутствовать задания всех 6 уровней таксономии Б.Блума, что позволит обучающемуся максимально развить свои интеллектуальные способности. На уроке истории Казахстана обучающимся предлагается задание расположить иллюстрации в событийной последовательности. Это задание дает возможность обучающимся перейти из базового уровня на продвинутый уровень.

Педагогу необходимо показать обучающимся разных классов их критерии оценивания и дескрипторы, например, для 5 класса:

Определяет местонахождение саков

Обучающийся:

1. Определяет племенное расселение саков
2. Определяет названия племен
3. Находит отличия племен

Дескриптор:

По карте показывает и исследует территорию расселения саков

Обучающийся:

1. Располагает на карте племенные союзы саков-тиграхауда
2. Располагает на карте племенные союзы саков-парадарайа
3. Располагает на карте племенные союзы саков-хаумаварга
4. Располагает на карте племенные союзы-исседонов
5. Располагает на карте племенные союзы аргиппеев
6. Располагает на карте племенные союзы аримаспа
7. Располагает на карте племенные союзы дайев

Для уроков истории хорошо подходит прием «Исторический диктант».

Дифференцированные задания по предмету «География» 6-9 классы

Дифференцированный подход к обучающимся – это целенаправленное отношение учителя к обучающимся с учетом их типологических особенностей, проявляющееся в дифференциации заданий на различных этапах урока, при организации обучения в пропедевтических классах, а потом и профильном обучении.

Таблица 3. Примеры заданий по уровню сложности.

Тема урока	1 уровень-репродуктивный	2 уровень-аналитико-синтетический	3 уровень - продуктивный
Тема: «Вулканы», 6 класс	Что такое вулкан? Назовите их виды.	Объясните, чем отличается гейзер от вулкана.	Что является причиной извержения вулкана? Как происходит

			процесс?
Тема: «Озёра», 6 класс	Что такое озеро? Назовите виды озёр по происхождению. К какому виду озёр относится Сабындыколь, Балхаш, Шортанды	Объясните, чем отличается озеро от реки, моря, пруда. Отразите в диаграмме Венна особенности названных водоемов	Почему западная часть о. Балхаш пресная, а восточная – солёная. Каспий – это озеро или море? Почему Сабындыколь получило такое название?
Тема: «Антарктида», 7 класс	Расскажите об органическом мире материка. В чем особенность данного материка	Объясните сходство и различие между пустынями Африки и Антарктиды Постройте ГО «Двойной пузырь»	Установите закономерности взаимосвязи жизни животных материка с океаном.
Тема: «Природные зоны Казахстана», 8 класс	Дать характеристику природной зоны Казахстана по плану.	Сравните природные зоны тундры и тайги. Найдите соответствия особенностей тундры и тайги	Назовите все безлесные природные зоны страны, где они расположены, укажите черты сходства и различий.
Тема: «Электроэнергетика», 9 класс	Назвать крупнейшие ГЭС Казахстана, факторы их размещения.	В чем преимущества и недостатки строительства ГЭС? Что вы можете рассказать о Аксусской и Екибастузской ГЭС?	Как вы считаете, рационально ли строить ГЭС на территории озера Балхаш? Ответ обоснуйте.
Тема: «Мировое хозяйство», 10 класс	Определить отрасли международного специализации.	Установить соответствие стран и видов экспортной продукции.	Определить влияние НТР на международную специализацию отдельных стран.

	Перечислите специализацию хозяйств Казахстана. От чего зависит специализация хозяйств Казахстана?	Какую продукцию Казахстан импортирует, и какую продукцию импортирует? Составьте таблицу импортируемых товаров, объясните причину.	С какими странами в отрасли сельского хозяйства сотрудничает Казахстан?
Тема: "Трудовые ресурсы и занятость населения", 11 класс	Проанализировать возрастную пирамиду развитых стран.	Сравнить возрастную пирамиду развитых и развивающихся стран.	Проанализировать изменения в структуре занятости населения в отдельных странах мира. Составить прогноз предполагаемых изменений.

Обучающиеся самостоятельно выбирают уровень и выполняют задание самостоятельно. Анализ типичных ошибок по итогам самостоятельной работы на уроке дает свои положительные результаты. Обучающиеся пытаются выполнять задания повышенного уровня сложности. Следовательно, используя уровневую дифференциацию проверки ЗУН, создаются условия для преодоления и развития потенциальных возможностей обучающихся. Но самое главное условие – каждый обучающийся получает право и возможность самостоятельно определять задания, доступные им. Разноуровневые карточки применяются в качестве текущего контроля после изучения небольшого по объему учебного материала за определенный отрезок времени. Для проверки работ используется само или взаимоконтроль при сличении с правильными ответами. Такой контроль помогает оценить обучающегося и определить его уровень на промежуточном этапе. Оказание помощи неуспевающему обучающемуся на уроке - это применение мер поддержания интереса к изучению темы. Цель – стремление не столько дать больший объем знаний, сколько развить вкус у обучающихся к исследовательской деятельности, склонность к выполнению сложных заданий, способность мыслить творчески, а также укрепить в них уверенность в своих силах.

Таблица 4. Система заданий повышенной сложности.

Тип	Примеры заданий
1. Задание на моделирование географических ситуаций и явлений.	1. Покажите примерно на схеме, как располагались бы климатические пояса в Южной Америки, если бы она пересекалась экватором в южной части материка? 2. Покажите примерно на схеме, как располагались бы природные зоны в Австралии, если бы она пересекалась экватором.
2. Задания на группировку объектов	1. Разделите предложенные объекты Африки на группы, дайте название каждой группе. 2. Проведите группировку предложенных растений и животных Северной Америки по их принадлежности к природным зонам.
3. Задания на поиск причинно-следственных связей, составление цепочек.	Составьте причинно-следственную цепочку из следующих утверждений, например: 1. На экваторе выпадает наибольшее количество осадков. 2. Австралию почти посередине пересекает южный тропик. 3. Ведущее место в сельском хозяйстве Австралийского союза занимает овцеводство.
4. Задания на узнавание объектов, явлений по данным признакам.	Работа с климатическими диаграммами, с художественными описаниями.
5. Задания проверочного характера на развитие памяти, умения представлять карту.	1. Вам предстоит совершить путешествие по Дальнему Востоку. Напишите названия предложенных природных объектов в последовательности с севера на юг. 2. Начертите по памяти контуры одного из материков. 3. Подпишите названия крупнейших гор, равнин, рек, озер на контурной карте.
6. Задания на составление, сравнение изученных объектов.	1. Приведите примеры рек мира, имеющих режим, сходный с режимом Меконг. Назовите причины сходства. 2. Где, в Австралии или Южной Америке, большую площадь занимают пустыни, где – наименьшую и почему?
7. Задания на прогнозирование географических ситуаций.	Потепление климата на Земле обозначило проблему спасения населения прибрежных территорий от затопления. Задание: на географической карте найти свободные территории, где можно разместить население.

Большинство знаний, которыми должны обладать обучающиеся, связано с изучением содержания карт и умением пользоваться ими. Обученность ребят в работе с картой определяю также 3-мя уровнями:

- понимать карту (1 уровень);
- читать карту (2 уровень);
- знать карту (3 уровень)

Большое внимание следует уделять умению обучающихся самостоятельно работать с источниками географической информации: географическим атласом, контурными картами, дополнительной географической литературой, статистическим материалом и т.д. Использование различных карточек – заданий, как видов индивидуальной проверки знаний, умений и навыков, дисциплинирует обучающихся на уроке, способствует более добросовестному выполнению домашнего задания.

Домашние задания обучающимся предлагаются также дифференцированные.

1 уровень. Изучить текст параграфа. Составить план или озаглавить каждый абзац. Ответить на вопросы.

2 уровень. На контурную карту нанести предлагаемые географические объекты. Сравнить определенные объекты, построить ГО «Диаграмму Венна», «Двойной пузырь» и сделать выводы.

3 уровень. Используя дополнительную литературу, подобрать интересные факты по данной теме, провести мини-исследование (например, составить туристический маршрут по изученным объектам экономического района Казахстана, материка, страны) и подготовить выступление.

Условия эффективного осуществления дифференцированного обучения.

1. Требования к обучающимся при дифференцированном обучении не должны быть занижены. Задания важно составлять так, чтобы даже для самых слабоуспевающих обучающихся они соответствовали минимуму содержания образования, а для более подготовленных обучающихся углубляли бы программные знания. Основным принцип дифференциации - дифференциация помощи обучающимся со стороны педагога без существенного снижения сложности содержания.

2. Обязательное условие организации дифференцированного обучения - знание педагогом уровня обученности и развития познавательных умений обучающихся, их индивидуально-типологическим особенностей. Методика разделения обучающихся на разноуровневые группы предполагает подвижность этих групп и смену их состава.

3. Эффективность дифференцированного обучения зависит от целесообразного сочетания групповой, парной и индивидуальной форм

организации учебной деятельности обучающихся в зависимости от конкретных учебных целей урока, специфики содержания учебного материала и уровня их обучения.

4. Наличие достаточного набора дидактических материалов (разноуровневые задания, карточки, инструкции, образцы работ электронные ресурсы, представленные на образовательной платформе Bilimland.kz, imekter.kz. и т.д.).

Результативность применения данной технологии:

- повышение уровня мотивации учения в группах с высоким и достаточным уровнем учебных достижений;

- объединение детей в группы равных по способностям обучающихся для облегчения усвоения предметного материала;

- появляется возможность более эффективно работать как с одаренными детьми, так и с учащимися, плохо ориентированными к процессу обучения, в т.ч. и с ЗПР.

Таким образом, проанализировав возможности использования технологии дифференцированного обучения на уроках географии, можно сделать вывод, что повышению качества и результативности учебного процесса будут способствовать более широкое использование возможностей дифференцированного обучения, а именно:

- использование разноуровневых заданий – домашние задания, проверочные задания, различная по форме и содержанию информация в виде таблиц, графиков и диаграмм, учет знаний, которые обучающиеся получают вне школы из различных источников;

- использование заданий на применение знаний для объяснения природных явлений;

- более широкое использование в обучении видов деятельности, направленных на интеллектуальное развитие обучающихся за счет уменьшения доли репродуктивной деятельности.

Несмотря на всю трудоёмкость для педагога при подготовке к урокам, результаты оправдывают цель, обучающиеся работают в силу своих возможностей, проявляют интерес к предмету. Они овладевают знаниями, происходит разностороннее развитие личности, складывается благоприятный психологический микроклимат между всеми участниками образовательного процесса. Таким образом, дифференцированное обучение - предоставление шанса каждому обучающемуся построить обучение так, чтобы максимально использовать свои возможности.

Дифференцированные задания по предмету «Биология» 7-9 классы

Заслуживают внимание те из них, которые помогают развитию умений систематизировать полученные знания, самостоятельно их приобретать, использовать на практике. К ним можно отнести различные виды дидактического материала. Задания составлены таким образом, что могут быть предложены для выполнения отдельному обучающемуся, группе обучающихся или всему классу, что позволяет реализовать дифференцированный подход в обучении и с помощью задания выявить подготовку на разных уровнях.

Применение разноуровневых тестов, заданий и упражнений можно рассматривать как средство конкретизации и развития понятий, приобретение умений самостоятельно добывать знания и использовать их в новой ситуации - для доказательств и обобщений.

Все задания можно распределить по уровням.

Одним из вариантов проверки знаний являются задания к каждому из которых приводится 4 варианта ответа, один из которых верный. Эти задания базового уровня (А) соответствуют минимуму содержания биологического образования и требованиям к уровню подготовки выпускников, они контролируют знания и умения за основную и среднюю школу.

Уровень А

1. Оболочки клеток состоят из:

а) плазмалеммы (цитоплазматической мембраны);

б) клеточных стенок;

в) плазмалеммы у животных и клеточных стенок у растений;

г) *плазмалеммы у животных, плазмалеммы и клеточных стенок у растений.*

2. Пищеварительные ферменты, содержащиеся в лизосомах, синтезируют:

а) каналы гладкой ЭПС;

б) *рибосомы шероховатой ЭПС;*

в) цистерны комплекса Гольджи;

г) сами лизосомы.

Задания повышенного уровня (В) направлены на проверку освоения обучающимися более сложного содержания. Выполнение заданий этой группы рассчитано на более сложную умственную деятельность.

Уровень В

1) Выберите верные утверждения

а) Новые митохондрии появляются в клетке в результате процессов синтеза белка и нуклеиновых кислот, протекающих в её ядре. (нет)

б) Пластиды присутствуют в цитоплазме только у растительных клеток.
(да)

2) Продолжи предложения

а) Одномембранные сферические пузырьки, заполненные гидролитическими ферментами, -(лизосомы).

б) Все содержимое клетки, за исключением её ядра, - (цитоплазма).

Задания повышенного уровня сложности (С) позволяют выявить сформированность у школьников умений глубоко, в полном объеме раскрыть ответ, применить знания в нестандартных ситуациях, решить биологическую задачу, высказать свою точку зрения на проблему.

Уровень С

1) Заполни таблицу «Сходство и различие в строении клеток растений и животных» развернуть таблицу

клетки	основные органоиды
растений	
животных	

2) Между первым и вторым понятием существует определенная связь. Между третьим и одним из предложенных понятий существует такая же связь. Найди это понятие.

а) митохондрии: кристы = хлоропласты:

(фотосинтез, хлорофилл, тилакоиды, пластиды)

б) мембрана: фагоцитоз = микротрубочки:

(пиноцитоз, движение, жгутики, центриоль)

Дифференциация важна при закреплении нового материала, когда происходит усвоение, а также при повторении пройденного материала. Дифференцированно в обучении можно подходить на любом этапе и типе урока.

Далее приведены некоторые варианты заданий по теме «Строение и функции клеток», позволяющих осуществить как текущий, так и итоговый контроль знаний обучающихся .

1 Вариант проверочной работы по теме «Строение и функции клеток»

Выберите верные утверждения (базовый уровень).

1. Включения - это постоянные структуры цитоплазмы клеток.(нет)

2. Плазматическая мембрана обладает избирательной проницаемостью.(да)

3. Лизосомы формируются из структуры комплекса Гольджи. (да).

4. В основе структурной организации клетки лежит мембранный принцип строения. (да)

5. На мембранах гладкой ЭПС осуществляется синтез белка. (нет)

6. В настоящее время общепринята модель мозаичного строения мембран. (да)

7. Активный транспорт веществ через плазматическую мембрану не требует затрат энергии. (нет)

8. Органоиды – непостоянные, жизненно важные составные части цитоплазмы клеток. (нет)

9. Количество крист зависит от функции клеток. (да)

10. Цитоплазма не выполняет защитную функцию. (да)

11. Синтез АТФ происходит в вакуолях. (нет)

12. Запасные питательные вещества и продукты распада накапливаются в клетках растений в вакуолях (да).

13. На поверхности шероховатой ЭПС размещаются рибосомы. (да)

14. Клетка - основная единица строения всех организмов, так как все организмы состоят из клеток (да).

15. Клетка - генетическая единица организма, так как клетка растет. (нет)

Данную работу можно провести и в форме графического диктанта.

Задания на нахождение в тексте ошибок включены в варианты ЕНТ.

В данной проверочной работе все утверждения являются неверными.

Обучающимся дается задание: найти утверждения, в которых сделаны ошибки и, исправить их.

1. Биологические мембраны состоят из липидов и углеводов. (липидов и белков)

2. Процессами, происходящими в клетке управляет *цитоплазма*. (ядро)

3. Из цистерн, трубчатых структур, вакуолей и транспортных пузырьков состоит *эндоплазматическая сеть*. (К.Гольджи)

4. *Хромопласт* содержит пигмент хлорофилл. (хлоропласт)

5. *Пластиды* - маленькие округлые тельца, отвечающие за внутриклеточное пищеварение. (лизосомы)

6. *Митохондрии* участвуют во внутриклеточном транспорте веществ. (ЭПС)

7. *Ядрышко* обеспечивает хранение наследственной информации. (ядро)

8. Внутренняя мембрана *хлоропластов* образует кристы. (митохондрий)

9. Важную роль в образовании веретена деления играет *вакуоль*. (клеточный центр)

10. Лизосомы являются *немембранным* органоидом. (мембранным)

11. Непосредственное образование полимерной цепи белка происходит в *ядре*. (рибосомах)
12. Клеточная оболочка обеспечивает *передвижение* клетки.(защиту)
13. Функцию скелета клетки выполняют полости *комплекса Гольджи*. (микротрубочки)
14. Синтез жиров и углеводов осуществляется в *вакуолях*. (ЭПС)
15. На поверхности гладкой ЭПС синтезируются молекулы *нуклеотидов*. (углеводов и липидов)

Следующая работа предполагает работу по вариантам (высокий уровень).

- 1 вариант - выбирает признаки, характерные для прокариот;
- 2 вариант - выбирает признаки, характерные для вирусов

1. Можно увидеть только в электронный микроскоп.
2. Хромосома имеет форму кольца и погружена в цитоплазму.
3. Являются возбудителями ангины, туберкулеза, столбняка, холеры и др.
4. Являются возбудителями СПИДа, гриппа, краснухи, бешенства и др.
5. Обитают в клетках.
6. Свойственно спорообразование.
7. Имеют клеточную стенку.
8. Генетическая информация представлена ДНК или РНК.
9. В цитоплазме клетки находятся рибосомы.
10. По форме выделяют шаровидные клетки-кокки, вытянутые палочки-бациллы, извитые-спириллы.
11. Форма может быть различной: палочковидной, пулевидной, сферической, нитевидной, в виде сперматозоида.
12. Могут жить как в аэробных, так и в анаэробных условиях.
13. Отсутствует собственный метаболизм.
14. Обитают внутри бактерий.

Дифференцированные задания по предмету «Информатика» для 7 класса

7.2.2.3 Создавать диаграммы в электронной таблице

Уровень А

Изучите данные о скорости подключения к Интернету в разных странах мира.

1.	Республика Корея(16,63 Мб/с)	16.	Испания (2,77)
2.	Сянган (8,57)	17.	Россия (2,59)
3.	Япония (8,03)	18.	Украина (2,28)

4.	Румыния (6,80)	19.	Чили (2,19)
5.	Нидерланды (6,50)	20.	Саудовская Аравия (1,85)
6.	Швеция (5,50)	21.	Марокко (1,76)
7.	Чехия (5,32)	22.	Вьетнам (1,73)
8.	Бельгия (5,26)	23.	Турция (1,72)
9.	Дания (5,18)	24.	Колумбия (1,65)
10.	Швейцария (5,08)	25.	Аргентина (1,55)
11.	Канада (4,73)	26.	Мексика (1,49)
12.	США (4,60)	27.	Бразилия (1,36)
13.	Венгрия (4,45)	28.	Малайзия (1,19)
14.	Германия (4,14)	29.	Перу (1,17)
15.	Тайвань (4,08)	30.	ЮАР (1,07)

1. Выберите 15 любых стран.
2. Создайте для этих стран таблицу.
3. Постройте два разных вида диаграмм по этим данным.
Какой вид диаграммы более наглядно показывает ситуацию?

Критерий оценивания	Дескриптор
	Обучающийся
<i>Создает диаграмму на основе имеющихся данных</i>	<i>Классифицирует данные из таблицы</i>
	<i>Создает таблицу с выбранными данными</i>
	<i>Создает первую диаграмму</i>
	<i>Создает вторую диаграмму</i>

ФО: взаимооценивание внутри группы с участием учителя

Уровень В

Создайте таблицу следующего вида.

Содержание глюкозы и фруктозы

(в г, на 100 г съедобной части)

Плоды и овощи	Глюкоза	Фруктоза	Плоды и овощи	Глюкоза	Фруктоза
Яблоки	2,0	5,5	Смородина черная	1,5	4,2
Груши	1,8	5,2	Капуста белокочанная	2,6	1,6
Персики	2,0	1,5	Помидоры	1,6	1,2
Мандарины	2,0	1,6	Морковь	2,5	1,0
Сливы	2,5	1,5	Свекла	0,3	0,1
Черешня	5,5	4,5	Арбуз	2,4	4,3

Виноград	7,8	7,7	Дыня	1,1	2,0
Земляника	2,7	4,4	Тыква	2,6	0,9
Малина	3,9	3,9			

1. Выберите ваши любимые продукты и скопируйте их данные на Лист 2.
2. Подсчитайте, сколько глюкозы и фруктозы вы получите, съев по 100 г ваших любимых продуктов.
3. Разместите две любые диаграммы на отдельных листах.
4. Переименуйте эти листы так, чтобы было понятно, какая информация находится на этих листах.
5. Измените тип первой диаграммы.

ФО: взаимооценивание внутри группы В

Критерий оценивания	Дескриптор
	<i>Обучающийся</i>
<i>Создает и редактирует диаграмму с форматированными данными</i>	<i>Копирует данные внутри таблицы</i>
	<i>Использует формулы для подсчета данных</i>
	<i>Вставляет диаграмму на отдельном листе</i>
	<i>Изменяет тип диаграммы</i>

Критерии оценивания:

- 4 правильных ответа - «Усвоил в полном объеме»
- 2-3 правильных ответа – «Усвоил, но есть сомнения»
- 1 правильный ответ - «Не понял тему»

Уровень С

1. Найдите в сети Интернет информацию о реках и озерах Казахстана. Например, используйте информацию с туристического сайта Казахстана
2. Сформируйте из полученной информации таблицу.
3. На основании табличных данных постройте диаграммы, показывающие характеристики водных ресурсов Казахстана.

ФО: взаимооценивание внутри группы А

Критерий оценивания	Дескриптор
	<i>Обучающийся</i>
<i>Используя данные строит диаграмму в электронной таблице</i>	<i>Находит информацию в Интернете по указанной теме.</i>
	<i>Формирует таблицу в Excel по указанным данным.</i>
	<i>Вставляет диаграмму со всеми элементами.</i>

3 Методические рекомендации по составлению дифференцированных заданий для оценивания учебных достижений обучающихся по предметам 5-9 классов МКШ

Обучение в современной школе немыслимо без осуществления дифференцированного подхода. Оценивание знаний обучающихся в этом случае также должно производиться дифференцированно. Для повышения объективности такого оценивания необходимы четкие нормы и задания, позволяющие судить об уровне усвоения материала.

В виду малочисленности обучающихся в классах малокомплектных школ для организации совмещенного обучения в МКШ необходимо:

- ✓ выявить общую цель обучения однопредметных уроков в разных классах, выявить спиральность цели, моменты, которые помогут повторить материал, углубить и расширить понимание данной темы.

- ✓ на одном уроке педагог МКШ в совмещенном классе может осуществлять одновременно несколько способов дифференциации. Для этого необходимо предложить обучающимся такие задания, которые способствуют взаимообучению, взаимодействию обучающихся разновозрастного класса. После выполнения задания в совмещенном классе обучающиеся старшего класса изученный и проработанный учебный материал сдают учителю, а потом приступают к проверке выполнения заданий младшими товарищами, объясняют непонятый им материал. Таким образом, осуществляется преемственность.

- ✓ организовать дифференцированное обучение на основе изучения учебного материала с учётом индивидуальных особенностей обучающимся. Учёт индивидуальных особенностей обучающихся позволит организовать группирование в процессе обучения.

- ✓ организовать вариативность учебного процесса в группах во время проведения урока.

- ✓ в совмещенном классе педагогу необходимо объединять цели обучения, при этом каждый класс работает со своим содержанием.

- ✓ создать корпоративную систему управления деятельностью на уроках по предметам в совмещённых классах МКШ. Так как создание микрогрупп, ученических пар позволят организовать взаимооценивание и групповое оценивание, что облегчает, во-первых, работу учителя при проверке знаний, во-вторых – формирует коммуникативные навыки обучающихся.

- ✓ проводить интегрированные занятия в совмещённых классах МКШ, на основе принципа однопредметного и однотемного обучения.

✓ составлять гибкое расписание уроков для совмещенных классов, учитывающего дидактические этапы урока.

✓ организовать образовательный процесс на основе психодиагностического анализа личности каждого обучающегося, мониторинга динамики его развития; определить индивидуальный алгоритм обучения каждого обучающегося, создать возможность для индивидуального и дифференцированного обучения, реализации вариативности и гибкости содержания и технологии процесса обучения.

✓ предоставить возможность каждому обучающемуся проявить себя, развить его способности к самообразованию, организовать план проведения занятий для самостоятельной работы с обучающимися младших и старших классов, развивающий, творческий и интерактивный характер образования.

✓ организация учебного процесса с учетом фактора отдаленности школ от культурных центров при организации социально-образовательной и воспитательной работы МКШ.

В приложении методических рекомендациям имеются образцы дифференцированных заданий в КСП по предметам для совмещенных классов МКШ.

В учебном процессе учителю-предметнику необходимо ознакомить обучающихся о сложности каждого задания, посоветовать какое задание можно выбрать, согласно способностям и возможностям обучающихся.

Выбор дифференцированного задания остаётся за обучающимся, ни в коем случае нельзя навязывать обучающемуся предложенные задания.

Обучающиеся сами осуществляют выбор заданий и распределяют последовательность их выполнения.

Обязательно указывать письменную инструкцию по выполнению заданий, использовать наглядный учебно-методический комплекс

Необходимо дать детям возможность инициативы в организации групповой работы во время урока, тем самым формируя коммуникативные качества личности обучающегося.

Разработка и использование в учебном процессе дифференцированных дополнительных заданий стимулирует познавательную активность обучающихся, способствует поддержанию у них веры в свои способности и силы.

Использование гуманного подхода при организации учебно-воспитательного процесса, активизация учебно-познавательной деятельности с учетом дифференциации и индивидуализации личностного подхода способствует созданию ситуаций успеха и сотрудничества обучающихся на уроках в малокомплектных школах.

В настоящее время принципиальные изменения в школе связаны с организацией дифференцированного обучения, важнейшей составляющей которого является уровневая дифференциация. Дифференцированное обучение позволяет организовать учебный процесс на основе учета индивидуальных особенностей личности, обеспечивает качественное усвоение обучающимися МКШ содержания образования, помогает решить проблему перегрузки обучающихся.

Дифференцированное обучение в полной мере соответствует понятиям гуманизации в обучении. Отвечая принципам гуманизации обучения, система дифференцированного образования позволяет обучающимся заниматься любимым делом, получать радость от учебы и тем самым повышать эффективность и качество обучения; создать комфортную психологическую атмосферу в школе, снизив, таким образом, число конфликтных ситуаций; повысить социальную защищенность обучающихся благодаря более высокой профессиональной подготовке.

Таким образом, при дифференцированном обучении создаются наилучшие условия, при которых ребенок получает возможность приобрести глубокие знания по изучаемым предметам, испытывает наибольший комфорт и радость при обучении, находит свою нишу и поле деятельности.

Применение дифференцированных заданий в организации учебного процесса малокомплектных школ в условиях обновления содержания образования улучшит как качество преподавания, так и качество знаний обучающихся.

Заключение

Государственной программой развития образования и науки на 2020-2025 годы предусмотрены меры по решению проблем в сфере развития педагогического потенциала страны, в том числе сокращение разрыва в качестве образования между городскими и сельскими школами, регионами, учебными заведениями, обучающимися. Одним из средств решения обозначенной проблемы является ранняя профилизация, открытие пропедевтических классов в 5-8 классах и предпрофильных 9 классов, как в городских, так и малокомплектных сельских школах.

Предметом рассмотрения методических рекомендаций был обозначен процесс создания дифференцированных заданий для обучающихся среднего звена малокомплектных школ. Объектом исследования – применение дифференцированных заданий в организации учебного процесса среднего звена МКШ в условиях обновления среднего образования.

Нами преследовалась цель оказания методической и методологической поддержки учителям малокомплектных школ по составлению дифференцированных заданий для оценивания учебных достижений индивидуализации и персонализации учебного процесса посредством раскрытия дифференцированного подхода к проведению уроков в среднем звене.

В соответствии с целью были реализованы следующие задачи:

- раскрыты особенности дифференциации содержания обучения с учетом предпрофильной подготовки в совмещенных классах МКШ;
- проанализированы результаты проведенного исследования (анкетирования) и основные затруднения педагогов, работающих в среднем звене МКШ, по организации и проведению дифференцированных заданий для оценивания учебных достижений обучающихся;
- продемонстрированы способы дифференциации в предпрофильных классах среднего звена по разным учебным дисциплинам для достижения целей обучения;
- даны конкретные методические рекомендации по улучшению педагогического процесса в МКШ через создание дифференцированных заданий для профилизации обучающихся 5-9 классов в ходе урока.

Практическая значимость состоит в том, что материалы методических рекомендаций помогут учителю МКШ спланировать эффективные конструктивные приемы для осуществления способов дифференциации и повышения результативности обучения. Авторы уверены, что методические рекомендации расширят возможности педагогов в использовании всех способов дифференциации в учебном процессе и планировании учебного процесса.

Список использованной литературы

1. Токаев К.К. Послание народу Казахстана «Казахстан в новой реальности: время действий» от 1 сентября 2020 года.
2. Национальный сборник «Статистика системы образования Республики Казахстан» - АО «Информационно-аналитический центр»: Нур-Султан, 2020. – С.193.
3. Государственная программа развития образования и науки на 2020-2025 годы.
4. Закон РК «Об образовании» от 27 июля 2007 года.
5. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 31 октября 2018 года № 604 «Об утверждении государственных общеобязательных стандартов образования всех уровней образования».
6. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 30 июля 2019 года №338 «О внесении изменений в приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 17 сентября 2013 года №375 "Об утверждении Типовых Правил деятельности по видам общеобразовательных организаций (начального, основного среднего и общего среднего образования)"».
7. Сообщество учителей и преподавателей. Электронный ресурс Автор24: https://spravochnick.ru/pedagogika/predprofilnaya_podgotovka_i_profilnoe_obuc_henie/
8. Выготский Л.С. Мышление и речь. М.: Лабиринт, 1999. – 352 с.
9. Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, Результаты онлайн-исследования <https://www.survio.com/survey/d/W3B0L9U5R8E7Z6A5P>.
10. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. М.: Педагогика, 1989. – 192 с.
11. Тестов В.А. Развитие познавательных способностей у школьников в условиях уровневой дифференциации // Школа. – 2001. – №2. – С. 32-35.
12. Масырова Р.Р. Внедрение педагогической технологии уровневой дифференциации знаний школьников // Современные образовательные технологии. – 2005. – №1. – С. 5-8.
13. Нурахметов Н.Н., Ковжасарова М.Р. Теоретические основы построения и реализации технологий обучения. – Алматы: Мектеп, 2005. – 153 с.
14. Байтуреева Г.С. Методические основы развития математических способностей основной школы деятельности: Автореф. дис. канд. пед. наук. – Алматы, 1999. – 30 с.
15. Антропова М.В. и др. Индивидуально-дифференцированное обучение в гимназии // Педагогика, 1996. – №5. – С.19-20.
16. Милованова Л.А. Профильная дифференциация обучения старшеклассников иностранному языку // Вестник Волгоградского государственного педагогического университета. - 2005. - №12. – С.123-128.

Приложение 1

Методический материал для учителя в совмещённых классах

Предмет Химия:		7 класс	8 класс
Тема урока		7.3В Периодическая таблица химических элементов	8.8. Периодическая система химических элементов
Учебные цели для достижения на этом уроке (ссылка на учебную программу)		7.3.1.1 - знать и сравнивать классификации элементов на примере работ И. Дёберейнера, Дж. Ньюлендса, Д.И. Менделеева	8.8.1.1 – знать структуру периодической системы химических элементов 8.8.1.2 - понимать физический смысл атомного номера, группы, периода.
Цели урока		<p>Все учащиеся будут знать первые попытки классификации химических элементов.</p> <p>Большинство учащихся смогут:</p> <ul style="list-style-type: none"> - объяснять сходство и отличие теории открытия на примере работ И. Дёберейнера, Дж. Ньюлендса, Д.И. Менделеева. <p>Некоторые учащиеся смогут:</p> <ul style="list-style-type: none"> - объяснять научные принципы классификации химических элементов. 	<p>Все учащиеся: будут знать структуру периодической системы химических элементов.</p> <p>Большинство учащихся: понимать физический смысл атомного номера, группы, периода.</p> <p>Некоторые учащиеся: смогут давать характеристику химического элемента по положению его в таблице химических элементов Д.И.Менделеева</p>
Критерий оценки		достиг целей обучения,	достиг целей обучения, если:

	<p>если:</p> <ul style="list-style-type: none"> - знает первые попытки классификации химических элементов. - может объяснять сходство и отличие теории открытия на примере работ И. Дебейнера, Дж. Ньюлендса, Д.И. Менделеева. - объясняет научные принципы классификации химических элементов. 	<ul style="list-style-type: none"> - знает структуру периодической системы химических элементов. - понимает физический смысл атомного номера, группы, периода. - может давать характеристику химического элемента по положению его в таблице химических элементов Д.И.Менделеева
Языковые цели	<p>Учащиеся будут использовать понятия:</p> <p>классификация химических элементов, периодический закон, периодическая таблица.</p> <p>Полезные фразы: сходства и отличия первых теорий классификации химических элементов заключаются в том....</p>	<p>Учащиеся будут использовать понятия:</p> <p>классификация химических элементов, периодический закон, периодическая таблица.</p> <p>Полезные фразы: атомный номер, номер группы, подгруппы, периода...</p>
Привитие ценностей	<p>На основе Национальной программы «Мәңгілік ел»:</p> <p>коммуникабельность, умение работать в команде, умение работать индивидуально и в парах. Умение слышать и слушать, в процессе обобщения полученных знаний и умение делать выводы.</p>	
Межпредметная связь	<p>Естествознание, физика и биология.</p>	
Предшествующи	<p>Атомы. Молекулы.</p>	<p>Атомы. Молекулы.</p>

е знания	Химические элементы. Металлы и неметаллы.	Химические элементы. Металлы и неметаллы. Химические вещества.		
Ход урока				
Запланиро ванные этапы	7 класс		8 класс	
	Виды запланированных упражнений на уроке	Ресурсы, оценивание	Виды запланированных упражнений на уроке	Ресурсы, оценивание
Организац ионный момент: (3 минуты)	1.Приветствие. 2.Определение отсутствующих. 3.Проверка готовности учащихся и кабинета к уроку. 4.Постановка целей и задач. 5. Создание коллективной среды. 6.Деление на группы.	Классный журнал Электронн ый журнал. По представле нным формулам, обучающие ся поймут признаки объединени я в группы, и охарактериз уют формулы.	1.Приветствие. 2.Определение отсутствующих. 3.Проверка готовности учащихся и кабинета к уроку. 4.Постановка целей и задач. 5. Создание коллективной среды. 6.Деление на группы.	Классный журнал Электронн ый журнал. По представле нным формулам, обучающие ся поймут признаки объединени я в группы, и охарактериз уют формулы.
Начало урока: Задание №1 (7 минут)	Каждая группа получает раздаточный материал с дополнительной информацией о первых попытках классификации химических	Учитель будет обращать внимание на разделы прочитанно го текста в раздаточн о	Каждая группа получает раздаточный материал с дополнительной информацией о структуре периодической системы	Учитель будет обращать внимание на разделы прочитанно го текста в раздаточн о

<p>Критерий оценивания:</p> <p>- знают учебный материал на данном этапе урока</p> <p>Дескрипторы:</p> <p>- распознают теории открытия периодической таблицы химических элементов</p> <p>- рассуждают о полученной информации.</p>	<p>элементов. Читая учебник на стр.56-57, ребята станут понимать суть каждой из трех предложенных теорий о первых попытках классификации химических элементов.</p> <p>Устное оценивание учителем и оценивание ответов друг друга.</p> <p>Взаимооценивание. Светофорика.</p>	<p>материале.</p> <p>Внимательность чтения, осознанность и умение выделить главное.</p>	<p>химических элементов. Читая учебник, ребята станут понимать структуру таблицы, находить элементы по атомному номеру, по номеру группы, подгруппы и периода.</p> <p>Устное оценивание учителем и оценивание ответов друг друга. Взаимооценивание. Светофорика.</p>	<p>материале.</p> <p>Внимательность чтения, осознанность и умение выделить главное.</p>
<p>Середина урока:</p>	<p><i>Продвинутый</i> <i>урок</i>.</p> <p>На экране</p>	<p>- Презентация, слайды.</p>	<p><i>Продвинутый</i> <i>урок</i>.</p> <p>1. Атомам каких</p>	<p>Таблица ЗХУ</p> <p>Презентация</p>

<p>(27 минут)</p> <p>Задание № 2</p> <p>(10 минут)</p> <p>Критерий оценивания:</p> <p>- различают периоды этапов открытия периодической системы химически элементов ;</p> <p>- знают авторов.</p> <p>- самостоятельно обозначают сходство и отличия теории открытия на примере работ И. Деберейнера, Дж. Ньюлендса</p>	<p>выведены критерии и дескрипторы задания, вопросы для устных ответов:</p> <p>1. В чем сущность теории триад И. Деберейнера?</p> <p>2. В чем сущность теории октав Дж. Ньюлендса?</p> <p>3. Какие ещё не открытые элементы предположил Д.И. Менделеев?</p> <p><i>Базовый уровень.</i></p> <p>1. Д.И. Менделеев при расположении элементов в порядке возрастания атомных весов заметил нарушение периодичности свойств элементов в некоторых рядах. Он разрешил эту ситуацию предсказанием свойств ещё неизвестных</p>	<p>- В группе будут и сильные и слабые учащиеся.</p> <p>В процессе чтения раздаточного материала, учитель будет обращать внимание большинства учащихся на суть теорий. При фронтальном опросе, будут заданы уточняющие вопросы по предложенным, чтобы каждый обучающийся смог дать тот или иной ответ.</p> <p>- Учитель формативно будет поддерживать</p>	<p>элементов принадлежат указанные электронные формулы:</p> <p>а) $1s^2 2s^2$;</p> <p>б) $1s^2 2s^2 2p^3$;</p> <p>в) $1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6$?</p> <p>2. Составьте электронные формулы строения атомов элементов с порядковыми номерами 9, 11.</p> <p>3. Определите химический элемент, имеющий следующую схему распределения электронов в атоме или электронную формулу: 2e 8e 6e.</p> <p>4. Какие из перечисленных элементов имеют сходные свойства и количество электронов на последнем энергетическом уровне:</p> <p>S, Cl, Ba, F, Ar, I, O, Br?</p>	<p>я, слайды с вопросами</p>
--	--	---	---	------------------------------

<p>а, Д.И. Менделеева. - знают структура периодической системы. Дескрипторы: - правильно обозначают сходство и отличия теории открытия на примере работ И. Дёберейнера, Дж. Ньюлендса, Д.И. Менделеева; - применяю т структура периодической системы при характеристики положения</p>	<p>элементов. Как назвал Менделеев ещё не открытые элементы? 2.Каким образом учёный прогнозировал свойства этих элементов? 3. Выбери среди данных утверждений два, которые характерны натрию? а) мягкий металл б) галоген в) очень активный щелочной металл г) инертный газ <i>Высокий уровень.</i> 1.Как подтверждена научная прозорливость русского учёного? 2.Как ты думаешь, почему Д.И. Менделеев таблицу назвал периодической</p>	<p>учащихся при ответах на поставленные вопросы: «Молодец, правильно!», «Хорошо, но уточни, пожалуйста ..», «Ты высказал мысль о том..., но постарайся уточнить то, что ...», «Каждая теория имеет свою особенность, раскрой теорию Д.И. Менделеева ...» и т.д.</p>	<p>5. Изобразите символ элемента и укажите заряд ядра его атома с порядковым номером 13? <i>Базовый уровень.</i> 1. Элемент седьмой группы в летучем водородном соединении содержит 5% водорода. Назовите этот элемент? 2. Определите число протонов и нейтронов в ядрах атомов химических элементов с порядковыми номерами 40 и 42? 3. Литий имеет атомный номер 3 и массовое число 7. Напишите количество протонов, нейтронов и электронов? 4. У атома бериллия количество нейтронов 5 и количество электронов 4,</p>	
---	--	---	--	--

<p>я химическо го элемента в таблице.</p> <p>Задание № 3</p> <p>(10 минут для составлен ия диаграмм ы в группах и 3 минут для защиты)</p>	<p>таблицей?</p> <p>3.Почему при обсуждении попыток классификации химических элементов преимущество отдаётся Д.И. Менделееву?</p> <p>4.Атом любого элемента может быть представлен схемой ${}_z^yX$. Что обозначает: 1)X 2)Y 3)Z ?</p> <p>5.Создай диаграмму Эйлера «Особенности классификации химических элементов И. Дебериера, Д. Ньюлендса и Д. И. Менделеева».</p> <p>Защита диаграммы Эйлера.</p>	<p>Постеры, маркеры.</p> <p>При работе каждой группы над составление м диаграммы Эйлера, учителем будут указаны основные направления, способствующие раскрытию основного содержания , каждой из предложенн ых теорий.</p>	<p>сколько составляет его атомный номер?</p> <p>5. Элементы одного периода имеют одинаковое количество? (электронов, число энергетических уровней, число электронов на внешнем энергетическом уровне)</p> <p><i>Высокий уровень.</i></p> <p>1. Три элемента А, Б и В находятся в одном периоде. В атоме элемента А количество электронных оболочек в два раза меньше, чем число электронов на внешнем уровне его атома. Элемент Б – самый распространенный в природе, образует с элементом А газообразное соединение АБ₂. Элемент В образует щелочь, а в соединении с А и Б – соль состава</p>	
---	--	---	---	--

	<p>В конце урока, после выполнения предложенных на выбор дифференцированных заданий, начинают заполнять <i>таблица ЗХУ</i>. В столбике «Знаю» пишут все, что им известно по пройденным занятиям.</p>		<p>B_2AB. Назовите все три элемента и запишите формулы оксида и соли.</p> <p>2. Даны два химических элемента, которые имеют следующее расположение электронов на энергетических уровнях: 2,1 и 2,8,1. Что общего между этими элементами?</p> <p>3. Укажите правильное расположение электронов на энергетических уровнях элемента, имеющего 17 электронов?</p> <p>4. Составьте электронно – графическую формулу и формулу электронной конфигурации неизвестного химического элемента, если известно, что это активный металл, содержащий 19</p>					
	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="365 1066 475 1294">Знал!</td> <td data-bbox="475 1066 660 1294">Хотел бы узнать дополнительно!</td> </tr> <tr> <td data-bbox="365 1294 475 1370"></td> <td data-bbox="475 1294 660 1370"></td> </tr> </table>	Знал!	Хотел бы узнать дополнительно!					
Знал!	Хотел бы узнать дополнительно!							
	<p>Прошу класс озвучить в виде диалога все, что они знают, и даю время, чтобы записать в столбике «Хочу узнать» обо всем, о чем бы они еще хотели узнать (могут написать в виде вопроса).</p> <p>Обсуждение</p>							

	<p>записей в таблице ЗХУ.</p> <p>В конце урока каждый обучающийся заполняет третий столбик – «Узнал»).</p> <p><u>Работа в группах:</u></p> <p>Стратегия «Почтальон»</p> <p>Задание выполняется в устной форме группами. Необходимо найти химический элемент по его адресу, либо наоборот, вписать "адрес" химического элемента по положению в периодической системе химических элементов.</p>		<p>электронов?</p> <p>5. Укажите атомы или ионы, которые могут содержать на внешнем энергетическом уровне 18 электронов: Mg^{2+}, O_2, Ar, P, Li^+, S^{2+}, Cl^-, Al^{3+}, K, Ca^{2+}, P^{3-}, Na^+, P^{5+}, F, Ne, H^+.</p> <p>В конце урока обучающиеся, после выполнения предложенных на выбор дифференцированных заданий, начинают заполнять <i>таблица ЗХУ</i>. В столбике «Знаю» пишут все, что им известно по пройденным занятиям.</p> <table border="1" data-bbox="911 1585 1225 1890"> <tr> <td data-bbox="911 1585 1018 1809">Знал !</td> <td data-bbox="1018 1585 1225 1809">Хотел бы узнать дополнительно!</td> </tr> <tr> <td data-bbox="911 1809 1018 1890"></td> <td data-bbox="1018 1809 1225 1890"></td> </tr> </table> <p>Прошу класс озвучить в виде диалога все, что</p>	Знал !	Хотел бы узнать дополнительно!			
Знал !	Хотел бы узнать дополнительно!							

		<p>они знают, и даю время, чтобы записать в столбике «Хочу узнать» обо всем, о чем бы они еще хотели узнать (могут написать в виде вопроса).</p> <p>Обсуждение записей в таблице ЗХУ.</p> <p>В конце урока каждый обучающийся заполняет третий столбик – «Узнал»).</p> <p><i>Работа в группах:</i></p> <p>Игра «Верно – не верно»</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. При формулировке ПЗ, Д.И. Менделеев взял основу валентность элемента. 2. Существует только одна формулировка периодического закона, которая была предложена Менделеевым. 3. Химическая формула – условная запись 	
--	--	---	--

			<p>веществ с помощью символов и индексов.</p> <p>4. ПС состоит из горизонтальных периодов, малых и больших; вертикальных групп, главных и побочных подгрупп.</p> <p>5. Число нейтронов равно порядковому номеру элемента.</p> <p>6. Порядковый номер элемента показывает заряд ядра, число протонов и число электронов в атоме.</p> <p>7. Число нейтронов можно вычислить по формуле.</p>	
<p>Конец урока: (3 минут)</p> <p>Рефлексия урока:</p>	<p>Рефлексия урока: обучающимся предлагается на бумажных сотовых телефонах написать SMS - сообщение другу, однокласснику, учителю о том, как прошел урок, оценить, как</p>	<p>Бумажные сотовые телефоны.</p> <p>При прочтении обучающегося SMS – сообщений, учитель даст комментарии и и если</p>	<p>Рефлексия урока: Закончите фразу...</p> <p>-Сегодня я узнал...</p> <p>-Мне показалось трудным...</p> <p>-Я уверен, что смогу...</p> <p>Выставление оценок за урок с рефлексией</p>	<p>Слайд на презентации</p>

<p>Домашнее задание:</p>	<p>плодотворно он работал, хорошо ли, плохо ли, в чем была причина.</p> <p>Ребята из каждой группы озвучивают свои сообщения.</p> <p>Учебник химии 7 класс, страницы 56-57.</p> <p>Подведение итогов и выставление оценок.</p>	<p>будет необходимо , то на следующем уроке, можно будет показать видеоресурс «История открытия Периодической системы химических элементов».</p>	<p>Записи в тетради.</p>	
<p>Дифференциация</p>	<p>Оценивание – как Вы планируете проверять уровень освоения материала учащимися ?</p>	<p>Охрана здоровья и соблюдение техники безопасности</p>		
<p>Дифференциация урока выражается в подборе заданий, в ожидаемом результате от конкретного обучающегося, в оказании индивидуальной поддержки учащемуся, в подборе учебного материала и ресурсов с учетом индивидуальных</p>	<p>Обучающиеся, изучая предложенный материал, рассуждая самостоятельно и обсуждая в группах,</p>	<p>Здоровье сберегающие технологии. Наблюдалась смена учебной деятельности учащихся на уроке. Работа в парах и группах, а также обсуждение работ друг с другом и с учителем основывается на доброжелательности и эмоционально – психологическом настрое на</p>		

<p>способностей и возможностей.</p> <p>Обучающиеся с низким уровнем развития раскрывают первые попытки классификации химических элементов.</p> <p>Обучающиеся со средним уровнем развития объясняют сходство и отличие теории открытия на примере работ И. Деберейнера, Дж. Ньюлендса, Д.И. Менделеева.</p> <p>Обучающиеся с высоким уровнем развития объясняют научные принципы классификации химических элементов на основе вышеизученных классификаций.</p>	<p>стараяются ответить на все поставленные учителем вопросы.</p> <p>Формируется способность учащихся воспроизвести письменно то, что прочитано, при составлении и Диаграммы Эйлера.</p> <p>Результативность чтения нового материала и внимательность при подборе правильного ответа позволили определить уровень понимания нового материала учащимися.</p>	<p>уроке.</p> <p>Соблюдение временных рамок.</p>
--	--	--

	<p>Тем самым создаются условия для получения обратной связи, которую ребята раскроют при рефлексии.</p>	
--	---	--

Комментарии к уроку

Приложение № 1.

Слайд №1

Цели обучения : 7.2.1.1 -знать и сравнивать классификации элементов на примере работ И. Дёберейнера, Дж. Ньюлендса, Д.И. Менделеева.

Цель урока: все учащиеся будут знать классификацию химических элементов, смогут сранивать классификацию элементов на примере работ И. Дёберейнера, Дж. Ньюлендса, Д.И. Менделеева.

Критерии успеха:

Все учащиеся будут знать первые попытки классификации химических элементов.

Большинство учащихся смогут:

- объяснять сходство и отличие теории открытия на примере работ И. Дёберейнера, Дж. Ньюлендса, Д.И. Менделеева.

Некоторые учащиеся смогут:

- объяснять научные принципы классификации химических элементов.

Слайд №2 «Деление на три группы»

Каждый обучающийся выбирает листочек с формулой кислоты: HCl , HI , HBr , HF , H_2SO_4 , H_2CO_3 , H_2SiO_3 , H_2SO_3 , H_3PO_4 , H_3BO_3 , H_3AsO_4 , H_3AsO_3 . Затем рассуждая, каждый обучающийся должен найти свой квартет и тем самым объединится в группу. Таким образом, определяя по определённым признакам формулы веществ, ребята разделятся на три группы: одноосновные, двухосновные и трёхосновные кислоты.

Приложение № 2.

Задание №1: Раздаточный дополнительный материал для ознакомления с сущностью предложенных теорий И. Дёберейнера, Дж. Ньюлендса, Д.И. Менделеева.

Первые попытки классификации химических элементов.

Триады Дёберейнера

В 1829 году немецкий химик И.В.Дёберейнер заметил, что некоторые сходные по своим свойствам элементы можно объединить по три в группы. Он назвал их триадами.

Сущность данной классификации заключается в следующем: в каждой триаде есть средний элемент, масса атома которого будет равна средней арифметической массе двух крайних элементов. Например, рассмотрим первую триаду: Li , Na , K . Их атомные массы соответственно равны 7, 23, 39. Система классификации И.В.Дёберейнера оказалась несовершенной. Некоторые триады не содержали тех элементов, которые были бы похожи с ними по химическим свойствам.

Октавы Ньюлендса

В 1864 году Джон Ньюлендс впервые расположил известные в то время химические элементы по увеличению их относительных атомных масс. Он отметил, что в этом ряду наблюдается периодическое появление химически подобных элементов. Пронумеровав элементы в этом ряду (элементы, которые имели одинаковые массы, имели одинаковый номер) и, сравнив номера со свойствами элементов, он сделал вывод, что каждый восьмой элемент является подобным по свойствам к первому элементу. Так же, как в музыке восьмая нота в октаве подобна первой. Свое открытие ученый назвал «законом октав»: номера подобных элементов отличаются на семь или на число, кратное семи. Таким образом, Ньюлендс впервые выдвинул предположение о периодичности

изменений свойств элементов. Однако, даже предложив ввести порядкового номера элемента, Ньюлендс не смог выявить физический смысл своего открытия. Закон октав он сформулировал следующим образом: «Номера аналогичных элементов, как правило, отличаются или на целое число семь или на кратное семи; другими словами члены одной и той же группы соотносятся друг с другом в том же отношении, как и крайние точки одной или больше октав в музыке».

Открытие периодического закона Д.И. Менделеевым

В марте 1869 года русский химик Д. И. Менделеев представил русскому химическому обществу сообщение об открытии им периодического закона химических элементов и делает доклад под названием «Естественные системы химических элементов и применение её к указанию свойств еще неизвестных элементов». В этом докладе Д. И. Менделеев предсказывает существование трех еще неизвестных элементов: экасилиций, экабор и экаалюминий. Он утверждает, что свойства химических элементов, стоящих в одной группе, будут нечто средним между свойствами элементов, стоящих сверху и снизу данного элемента. Если рассматривать этот элемент в периоде, то он будет обладать средними свойствами элементов, стоящими слева и справа от него.

Открытие новых химических элементов

В 1875 году П.Л. Буабодран открыл галлий. В 1879 году Л.Ф. Нильсон открыл скандий, а в 1886 году К.Винклер открывает германий. Это соответственно были экабор, экаалюминий, экасилиций, предсказанные Д. И. Менделеевым.

С этого момента периодический закон и периодическая система Д. И. Менделеева становится общепризнанной всем мировым химическим сообществом. Особая заслуга Д. И. Менделеева заключается в том, что он не только расположил химические элементы в определенной последовательности, но и дал описательную характеристику своей периодической системы. При помощи её можно было предсказывать химические свойства различных химических элементов. Таким образом, Д. И. Менделеев является первооткрывателем одного из главных законов природы.

Ознакомление с материалом учебника химии 7 класса на стр.56-57

Задание №2: «Фронтальный опрос»

Критерии успеха:	Дескрипторы:
Знание и понимание. Умение точно ответить	достиг цели обучения, если - демонстрирует знания о сущности изученных

на поставленные вопросы.	теорий; - соотносит их сходства и отличия; - определяет вклад каждой из теорий; - обосновывает преимущество периодической системы Д.И.Менделеева.
Рекомендации по улучшению результатов:	Умение выражать свое понимание, умение слушать своего одноклассника, уметь ответить на суть вопроса, быть внимательным, читать осознанно, следить за последовательностью деятельности учителя.

Вопросы к фронтальному опросу:

1. В чем сущность теории триад И. Доберейнера?
2. В чем сущность теории октав Дж. Ньюлендса?
3. Д.И. Менделеев при расположении элементов в порядке возрастания атомных весов заметил нарушение периодичности свойств элементов в некоторых рядах. Он разрешил эту ситуацию предсказанием свойств ещё неизвестных элементов. Как назвал Менделеев ещё не открытые элементы?
4. Каким образом учёный прогнозировал свойства этих элементов?
5. Как подтверждена научная прозорливость русского учёного?
6. Как ты думаешь, почему Д.И. Менделеев таблицу назвал периодической таблицей?
7. Почему при обсуждении попыток классификации химических элементов преимущество отдаётся Д.И. Менделееву?

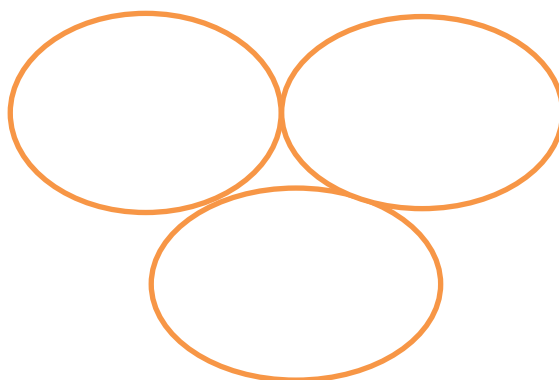
Приложение 3

слайд № 4

Составить диаграмму Венна «Особенности классификации химических элементов И. Дёберейнера, Д. Ньюлендса и Д. И. Менделеева».

Критерии успеха:	Дескрипторы:
Знание, понимание и	<i>достиг цели обучения, если</i>

закрепление. Умение работать в парах.	-объясняет сущность теории И.Доберейнера; -объясняет сущность теории Д.Ньюлендса; - раскрывает сущность первых попыток систематизации элементов Д.И.Менделеева; - указывает на сходство и отличие трех теорий классификации химических элементов; - раскрывает вклад каждого ученого, согласно теориям классификации.
Рекомендации по улучшению результатов:	Тренировочные занятия по запоминанию и воспроизведению новых термин и словосочетаний.

Приложение № 4.

Рефлексия урока: «SMS»

Обучающимся предлагается на бумажных сотовых телефонах написать SMS-сообщение другу, однокласснику о том, как прошел урок, оценить, как плодотворно он работал, хорошо ли, плохо ли, в чем была причина.

Ребята из каждой группы озвучивают свои сообщения.

Приложение 2

КСП для совмещенных классов МКШ		
Урок информатики Класс: 7-8	Краснознаменская средняя школа СКО	
Дата:	Панчук Иван Александрович	
Тема урока 7класс: Графическое представление табличных данных Тема урока 8 класс: Решение прикладных задач	Количество присутствующих:	Количество отсутствующих:
Цели обучения, которые достигаются на данном уроке	<p>7.2.2.3 – создавать диаграммы в электронной таблице</p> <p>8.2.2.3 – использовать встроенные функции для решения задач с применением электронных таблиц</p>	
	<p>Все обучающиеся будут уметь:</p> <ul style="list-style-type: none"> - представлять табличные данные в графическом виде. <p>Большинство обучающихся будут уметь:</p> <ul style="list-style-type: none"> - анализировать, делать выводы, практическое применять табличный процессор MSExcel 2007. <p>Некоторые обучающиеся будут уметь:</p> <ul style="list-style-type: none"> - разрабатывать индивидуальное решение для предложенных задач. 	
Языковые цели	<p>Обучающиеся :</p> <p>Представляют табличные данные в графическом виде (строить диаграммы); анализируют данные по их графическому представлению (диаграммы).</p> <p>Предметно-специфический словарь и терминология: таблица, ячейка, строка, столбец, лист, формула, диаграмма, форматирование данных ячеек.</p> <p>Полезная серия фраз для диалога/письма: я использовал, принял решение.</p> <p>Для решения задачи мы использовали словосочетания «форматирование данных ячеек», «мастер диаграмм», «обработка данных»;</p> <p>Для наглядного представления данных можно использовать «графическое представление данных таблицы».</p>	
Предшествующее обучение	<p>Есть навыки работы с таблицами в текстовом процессоре. Умеют осуществлять поиск информации в сети Интернет, сортировать информацию.</p>	

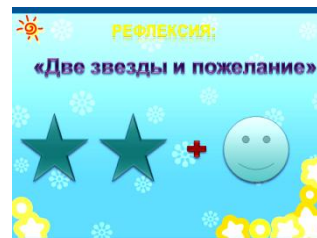
Ход урока		
Запланированные этапы урока	Запланированная деятельность на уроке	Ресурсы
Начало урока	<p>1. Установление благоприятной обстановки</p> <p>Девизом к нашему сегодняшнему уроку послужат слова Чарльза Беббиджа: “Я услышал и забыл, увидел и запомнил, сделал и понял!” О чем говорят эти слова?</p> <p>Г. Что означают эти слова? Одним из эффективных способов обучения на уроке информатики это, конечно, практическая работа.</p> <p>Но любая практическая работа не обходится без анализа, синтеза и оценки.</p> <p>1. Актуализация пройденного материала Г.</p> <p>Для актуализации пройденного материала используем прием «Крестики-нолики»(учитель готовит вопросы, на которые можно ответить «да» или «нет»). Если обучающийся отвечает «да», то поднимает правую руку, если «нет», то поднимает две руки.</p> <p>2. Целеполагание Г.</p> <p>В качестве постановки цели урока прием «Кинометафора» просмотрев фрагмент видео «Построение диаграмм в Excel».</p> <p>Для активизации межпредметной связи на уроке обучающиеся просматривают видео «Метеостанция». Обучающиеся поднимают флажки с наименованием учебного предмета, с которым, по их мнению, будет интегрирован урок.</p>	<p>Информатика 7,8 класс, Р.А. Кадиркулов, А. Рыскулбекова, Алматыкитап</p> <p>Проектор + компьютер, 4 компьютера, раздаточный материал,</p> <p>http://youtube.be/klxL3XzeSB8 - видео по созданию диаграмм</p> <p>http://www.youtube.com/watch?v=uHSHs9xau1I видео про метеостанцию.</p>

II. 7 класс Деление на пары через прием «Геометрические фигуры». Разрезанные на 2 части геометрические фигуры разного цвета.

Г. Далее используем метод «Джигсо» для взаимообучения по тексту «мастер диаграмм» и после объединяются и составляют кластер.

8 класс Совместно с учителем составляют критерии для оценивания кластера и оценивают работу 7 класса через прием «Две звезды, одно пожелание».

(II) Обучающиеся защищают свои кластеры.

Разминка
«Мультзарядка»

Задание №1 (8класс)

Продемонстрируйте обучающимся таблицу с данными прогноза погоды на 2 недели.

Пт, 28 апреля		Температура воздуха, °С	Атм. давл., мм рт.ст.	Ветер, м/с	Влажность воздуха
Ночь	Ясно	+4	758	СЗ 2	81
Утро	Ясно	+10	758	ЮЗ 3	60
День	Ясно	+18	756	ЮЗ 4	37
Вечер	Ясно	+13	754	ЮЗ 4	54

Учитель попросит обучающихся используя данные из таблицы построить график и ответить на следующие вопросы: В какой день ожидается самая холодная погода? В какой день ожидается самая тёплая погода? Как будет меняться погода в предстоящие дни? (будет похолодание, потепление и т.п.).

Дескрипторы:

✓ Проводят анализ таблицы и указывают в

<https://www.youtube.com/watch?v=KsUToN0Mt64>
видео разминка

Прогноз погоды - <https://www.meteorprog.kz>

Середина урока

какой день ожидается самая холодная погода и сильный ветер

✓ Из данных таблицы выбирают день, в который ожидается самая теплая погода и нормальное атм. давление

✓ Предсказывают погоду на ближайшие три дня (температуру воздуха, скорость ветра и давление воздуха).

(Ф) оценивание прием «Светофор».

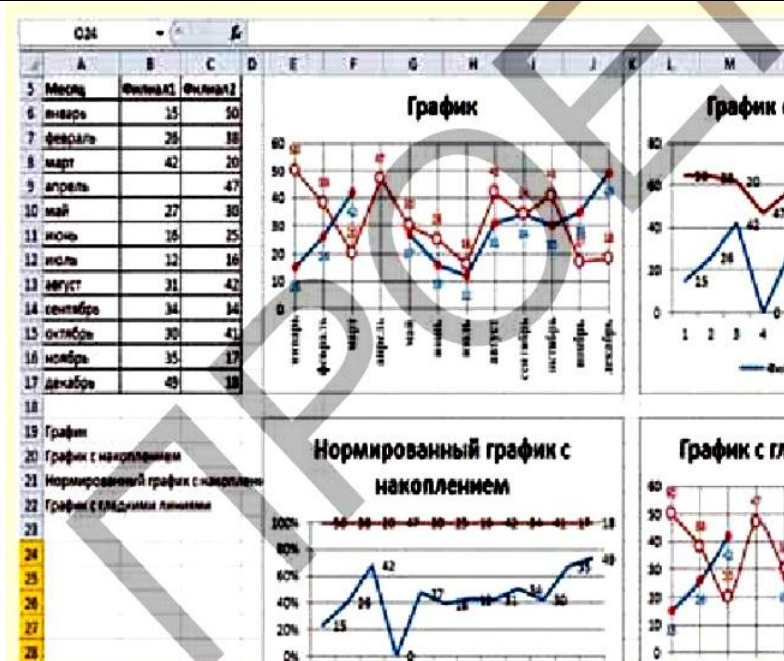
(Тем временем 7 класс) П.

Задание

Обучающиеся в парах выполняют задания (расчет на 1 и 2)

Уровень А

1. Какие типы диаграмм существуют?
2. Почему у одной диаграммы имеется несколько видов?
3. Можно ли поменять подписи данных у готовой диаграммы?
4. Как можно поменять тип диаграммы?
5. Как удалить диаграмму?
6. Какой график наиболее информативный и почему?

Учитель: обратная связь по содержанию урока. Что помогло достичь цели урока, что необходимо сделать для улучшения работы - словестная оценка

Рефлексия после выполнения задания: дерево Блоба

Задание для 7 класса

Номера 1, 2, 3, 4, 5, буказывают на названия элементов диаграммы. Выпишите их и объясните, с какой целью эти элементы диаграммы используются.

задание для 8 класса

Постройте диаграмму (2-3 разных типов) по

данным таблицы.

	А	В
1	Площадь континентов	
2	Название континента	Площадь (млн.кв.км)
3	Европа	
4	Азия	
5	Северная Америка	
6	Южная Америка	
7	Австралия	
8	Антарктида	
9	Африка	
10	Всего:	

Дескрипторы:

- Объясняют типы данных
- Анализируют данные
- Строят диаграмму по данным таблицы

И. Прием Обобщение в одном предложении.

Попросите обучающихся 7 класса обобщить изученную тему в одном предложении, которое отвечало бы на вопросы «кто? что? где? когда? почему? и как?»

Обучающиеся 8 класса оценивают выполненную работу.

Конец
урока

Рефлексия

И. 7 класс: Прием «Резюме». Обучающиеся письменно отвечают на серию вопросов, которые помогут выявить их отношение к уроку, предмету, учителю. Подобную технику рекомендуется использовать раз в неделю или в месяц. Некоторые типовые вопросы: 1. Что нравится на уроках? 2. Что не нравится на уроках? 3. Можешь ли ты учиться лучше по предмету? 4. Что мешает учиться лучше? 5. Поставь отметку учителю по десятибалльной системе. Обоснуй ее.

И. 8 класс: Анкета «я на уроке»

Дифференциация – каким образом Вы планируете оказать

Оценивание – как Вы планируете

Здоровье и соблюдение техники

<p>больше поддержки? Какие задачи Вы планируете поставить перед более способными учащимися?</p>	<p>проверить уровень усвоения материала учащимися?</p>	<p>безопасности</p>
<p>Класс поделен на три группы по 2 человека (предполагается работа в парах) Дифференциация на уроке выражена в разноуровневых заданиях. Обучающиеся на уроке имеют выбор работать в паре или индивидуально.</p>	<p>прием «Две звезды, одно пожелание» прием «Светофор» прием «Обобщение в одном предложении»</p>	<p>прием «Крестики-нолики» прием «Кинометафора» прием «Кластер» метод «Джигсо» практическая работа за компьютером разминка «Мультзарядка»</p>
<p><i>Рефлексия по уроку</i></p> <p>По моему мнению, все обучающиеся достигли поставленной цели («создавать диаграммы в табличном процессоре MSExcel 2007») Все задания урока были направлены на работу с мастером диаграмм. При выполнении задания имели право выбора сложности задания в зависимости от своих знаний и умений. Временные рамки этапов урока выдержаны.</p>	<p><i>Используйте данный раздел для размышлений об уроке. Ответьте на самые важные вопросы о Вашем уроке из левой колонки.</i></p> <p>Исходя из того что урок информатики как и все другие уроки, обязательно должен включать теоретическую часть и практическую. Текущий урок не является исключением. Теоретические знания подкреплены практическими заданиями. Так же при работе обучающиеся имеют возможность выполнять задания разного уровня сложности.</p>	
<p>Общая оценка</p> <p>Какие два аспекта урока прошли хорошо (подумайте как о преподавании, так и об обучении)?</p> <p>1:Выполнение теоретического задания. 2: Выполнение практических заданий.</p> <p>Что могло бы способствовать улучшению урока (подумайте как о преподавании, так и об обучении)?</p> <p>1: Включить прием «Мозговой штурм» в ход урока.</p> <p>Что я выявил за время урока о классе или достижениях/трудностях отдельных обучающихся, на что необходимо обратить внимание на последующих уроках?</p>		

Приложение 3

<p>1 УРОК: 7 класс Функции вида $y=ax^2$ 8 класс Функция $y = \sqrt{x}$, ее график и свойства</p>	<p>2 Школа: КГУ «Андреевская СОШ »</p>		
<p>3 Дата:</p>	<p>4 Имя учителя: Заляева Кымбат Баржаксыевна</p>		
<p>5 КЛАСС: 7/8</p>	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; padding: 5px;"> <p>6 Колич ество присутствующих:</p> </td> <td style="width: 50%; padding: 5px;"> <p>отсутствующ их:</p> </td> </tr> </table>	<p>6 Колич ество присутствующих:</p>	<p>отсутствующ их:</p>
<p>6 Колич ество присутствующих:</p>	<p>отсутствующ их:</p>		
<p>Цель (и) обучения, которым способствует данный урок</p>	<p>7.4.1.10 строить график функции $y=ax^2$ ($a \neq 0$) и знать её свойства;</p> <p>8.4.1.1 знать свойства функции $y = \sqrt{x}$ и строить её график;</p> <p>8.4.1.4 находить значения функции по заданным значениям аргумента и находить значение аргумента по заданным значениям функции;</p>		
<p>Цели урока</p>	<p>Все обучающиеся будут уметь находить значения функции по заданным значениям аргумента, находить значение аргумента по заданным значениям функции;</p> <p>Большинство обучающихся будут уметь: строить график функции;</p> <p>Некоторые обучающиеся будут уметь: Определять свойства функции $y = \sqrt{x}$;</p>		

<p>Языковая цель</p>	<p>Обучающиеся могут:</p> <p>Сформулировать понятие функции</p> <p>Сформулировать свойства функции</p> <p>Предметно-специфический словарь и терминология:</p> <ul style="list-style-type: none"> - функция; - аргумент; - переменная; - нули функции; - парабола <p>Полезный набор (ы) фраз для диалогов и письма:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Функция возрастает..... - Функция убывает..... - ...растяжения вдоль оси Oy - ...сжатия вдоль оси Ox
<p>Предшествующее обучение</p>	<p>7/8 класс: Координатная плоскость. Прямоугольная система координат. Степень.</p> <p>8 класс: Функции вида $y=ax^2$, $y=ax^3$ и $y = \frac{k}{x}(k \neq 0)$, их графики и свойства. Квадратный корень и его свойства.</p>

План		
Запланированное время	Запланированные задания	Ресурсы
<p>Начало урока (5 мин)</p>	<p><i>Организация начала урока</i></p> <p>Приветствие. Отметка отсутствующих. Собрать тетради на проверку д/з.</p> <p><i>Актуализация знаний</i></p>	

<p style="text-align: center;">Середина урока (30 минут)</p>	<p>Учитель вывешивает на доску прямоугольную систему координат.</p> <p>Г. Посредством беседы с обучающимися напоминает им ключевые понятия (аргумент, функция, ось x, ось y).</p> <p>И. Затем раздает обучающимся карточки с координатами.</p> <p>Выводит на доску координату, обучающиеся должны выйти и отметить точку на координатной плоскости. (7 класса – координата x, 8 класса – координата y). П. В итоге обучающиеся по точкам построят созвездие и поделятся на пары.</p> <p>Объявление темы урока, цели, озвучиваем критерии оценивания, размещаем на доске дескрипторы для каждого класса.</p> <p style="text-align: center;"><i>Новая тема</i></p> <p>Объяснение учителем понятия функции . (Новые знания для обучающихся 7-го , повторение для обучающихся 8-го классов)Для работы в паре выдается задание на повторение знаний, необходимых на этом уроке.</p> <p style="text-align: center;">Задание№1</p>	<p style="text-align: center;">Приложение1</p> <p style="text-align: center;">Карточки с заданием.</p>
--	---	--

7-8 класс. Вычисли

$$x^2 = \quad , \text{ если } x=2$$

$$3x^2 = \quad , \text{ если } x=2$$

$$x^2 = \quad , \text{ если } x=-2$$

$$2x^2 = \quad , \text{ если } x=4$$

Все обучающиеся возводят числа в квадрат.

8 класс.

$$\sqrt{4} =$$

$$\sqrt{81} =$$

$$\sqrt{16} =$$

Все 8-ки извлекают корень, некоторые 7-ки понимают взаимосвязь между квадратом числа и корнем квадратным. Данное задание является опережающими знаниями для 7-ка.

Учитель на доске показывает взаимосвязь между аргументом и значением функции по примерам из задания №1. Составляет таблицу для построения графика. Пары проверяют свои примеры. Обучающиеся в паре строят графики на координатной плоскости.

Г. Далее пары объединяются в группы.

Карточки с заданием

	<p>Проводят проверку задания №1. Приходят к общему мнению. Исправляют ошибки. Выполняют задание №2.</p> <p>Задание №2</p> <table border="1" data-bbox="518 577 1029 1008"> <tr> <td data-bbox="518 577 774 1008"> <p>Группа №1</p> <p>Чертит на ватмане график функции</p> <p>$y = x^2$</p> </td> <td data-bbox="774 577 1029 1008"> <p>Группа №2</p> <p>Чертит на ватмане график функции</p> <p>$y = \sqrt{x}$</p> </td> </tr> </table> <p>Учитель оказывает помощь обучающимся, исправляя ошибки, наводящимися вопросами.</p> <p>Обучающиеся вывешивают свои работы на доску.</p> <p>Все обучающиеся могут обозначать точки на координатной плоскости. 8-ки и некоторые 7-ки могут соединить правильно координаты.</p> <p>Учитель проводит формативное оценивание.</p> <p>Вводит понятие «парабола». Для 7-ов новое понятие. Приводит пример с</p>	<p>Группа №1</p> <p>Чертит на ватмане график функции</p> <p>$y = x^2$</p>	<p>Группа №2</p> <p>Чертит на ватмане график функции</p> <p>$y = \sqrt{x}$</p>	<p>Алгебра, 7 класс, А.Е.Абылкасымова, Кучер Т.П Корчевский В.Е Алматы: Мектеп, 2017 п.25 стр.158</p> <p>Алгебра, 8 класс, А.Е.Абылкасымова, Кучер Т.П. Корчевский В.Е Жумагулова З.А Алматы: Мектеп, 2018</p>
<p>Группа №1</p> <p>Чертит на ватмане график функции</p> <p>$y = x^2$</p>	<p>Группа №2</p> <p>Чертит на ватмане график функции</p> <p>$y = \sqrt{x}$</p>			

	<p>графиком функции $y = -x^2$ на доске. Задает вопросы обучающимся 7 классов: - Что вы можете сказать о расположении графиков по отношению друг к другу? Как они располагаются? Почему?</p> <p>И. Далее предлагает группам работу с учебником.</p> <p>Необходимо рассмотреть свойства функции.</p> <p>При выполнении задания обучающиеся 8-х классов, выполняют роль учителя, объясняя обучающимся 7-х классов понятие «область определения» и «область значения» функции.</p> <p>Обучающиеся 7 классов с 1 и 2 групп выходят к доске и прикрепляют лист со свойствами под график функции $y = x^2$, аналогично 8-классники прикрепляют лист со свойствами под график функции $y = \sqrt{x}$.</p> <p>Г. Учитель проверяет правильность выполненного задания, предлагает всему классу.</p> <p>- Сравните области</p>	<p>п.5 стр.46</p> <p>Карточки с заданием</p>
--	---	--

<p style="text-align: center;">Конец урока (5 минут)</p>	<p>определения и области значений данных функций.</p> <p>После ответов обучающихся учитель демонстрирует им графики этих функций и совместно с обучающимися подводит итоги, о том, что каждой точке $M(a, b)$ графика функции $y = x^2$ (где $x \geq 0$) соответствует точка $N(b, a)$ графика функции $y = \sqrt{x}$ и наоборот. Из этого следует, что графики функций $y = x^2$ и $y = \sqrt{x}$ симметричны относительно прямой $y = x$.</p> <p style="text-align: center;"><i>Закрепление знаний</i></p> <p>Далее раздает обучающимся карточки для индивидуальной работы на проверку знаний.</p>	<p style="text-align: center;">Стикеры</p> <p style="text-align: right;">Алгебра, 7 класс, А.Е.Абылкас Ымова, Кучер Т.П. Корчевский В.Е Алматы: Мектеп, 2017 п.25 стр.158</p>			
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%; text-align: center;">Задание №3</th> <th style="width: 50%; text-align: center;">Задание №3</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="padding: 5px;"> <p style="text-align: center;">Постройте в одной координатной плоскости графики функций:</p> $y = 4x^2$ <p>и $y = \frac{1}{4}x^2$</p> </td> <td style="padding: 5px;"> <p style="text-align: center;">Постройте в одной координатной плоскости графики функций и выясните взаимное расположение этих графиков:</p> </td> </tr> </tbody> </table>	Задание №3	Задание №3	<p style="text-align: center;">Постройте в одной координатной плоскости графики функций:</p> $y = 4x^2$ <p>и $y = \frac{1}{4}x^2$</p>	<p style="text-align: center;">Постройте в одной координатной плоскости графики функций и выясните взаимное расположение этих графиков:</p>
Задание №3	Задание №3				
<p style="text-align: center;">Постройте в одной координатной плоскости графики функций:</p> $y = 4x^2$ <p>и $y = \frac{1}{4}x^2$</p>	<p style="text-align: center;">Постройте в одной координатной плоскости графики функций и выясните взаимное расположение этих графиков:</p>				

	$y = \sqrt{2x}$ <p style="text-align: center;">и</p> $y = 2\sqrt{x}$	<p style="text-align: right;">Алматы: Мектеп, 2018</p> <p style="text-align: right;">п.5 стр.46</p>
<p>По завершению выполнения задания учитель оценивает работы обучающихся по критериям, предоставляет обратную связь обучающимся.</p> <p>Критерии:</p> <ul style="list-style-type: none"> - находит значение функции по заданному значению аргумента; - чертит график функции; - сравнивает расположение графиков функции. <p style="text-align: center;"><i>Подведение итогов урока</i></p> <p>Учитель возвращается к целям урока, обсуждая уровень их достижения.</p> <p>И. Рефлексия:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Я узнал (а)... • Я научился (научилась)... • Мне понравилось... • У меня вопрос... • Мне было сложно... <p>Ответы предоставляются в письменном виде.</p>		

	<p>Домашнее задание:</p> <p>8 класс п.5 стр. 46 – 48, №5.6 (1,4) стр. 49</p> <p>7 класс п.25 стр.158 – 159. №25.3 (2,3) стр.162</p>	
--	---	--

Дополнительная информация		
<p>Дифференциация – каким образом вы планируете представить закрепление темы? Как вы планируете озадачивать более сильных обучающихся ?</p>	<p>Оценивание – как вы планируете проверить обучение обучающихся?</p>	<p>Межпредметные связи</p> <p>Проверка здоровья и безопасности</p> <p>Информационно-коммуникационные технологии</p> <p>Ценности</p>
<p>1. Задания в карточках составлены в соответствии таксономией Блума.</p> <p>2. При выполнении заданий в группах.</p> <p>3. При взаимопроверке.</p>	<p>1. Формативное оценивание</p> <p>2. Взаимооценивание</p> <p>3. Критериальное оценивание</p> <p>4. Рефлексия</p>	<p>- Физика, астрономия.</p>

<p>Рефлексия</p> <p>Были ли цели урока/цели обучения реалистичными? Что обучающиеся сегодня усвоили? Какова была атмосфера во время обучения? Хорошо ли работала запланированная мной дифференциация? Придерживался ли я запланированного времени? Какие изменения я сделал в своем плане и почему?</p>	<p>Используйте отведенное ниже место для написания отзыва о своем уроке. Ответьте на самые важные вопросы о вашем уроке из таблицы слева.</p>
<p>Итоговая оценка</p> <p>Какие две вещи прошли действительно хорошо (учтите преподавание и учение)?</p> <p>1:</p> <p>2:</p> <p>Какие две вещи смогли бы улучшить урок (учтите преподавание и учение)?</p> <p>1:</p> <p>2:</p> <p>Что я узнал нового из этого урока о классе или об отдельных обучающихся, что может видоизменить мой следующий урок?</p>	

<p>Раздел долгосрочного плана: Школа: <i>КГУ Надеждинская ОШ, Кызылжарского района, СКО</i> 5 кл. - <i>Диаграммы</i> 7 кл. – <i>Окружность.</i> Дата: 4 четверть Ф.И.О. учителя <i>Асташова Л.В.</i> Класс: 5, 7 Участвовали: 4+4 Отсутствовали: 0 <i>Математика 5 кл. – геометрия 7 кл.</i></p>	
<p>Тема урока: 5 кл 7 кл</p>	<p>«Окружность. Круг» «Окружность, круг, их элементы и части»</p>
<p>Учебные цели для достижения на этом уроке (ссылка на учебную программу)</p>	<p>5.3.2.1. – усвоить понятия окружности, круга и их элементов (центр, радиус и диаметр). 7.1.1.28. – знать определения окружности и круга, их элементы (центр, радиус, диаметр, хорда).</p>
<p>Цель урока</p>	<p>5 кл. ВСЕ: - знают понятия: окружность, круг, центр окружности, радиус и диаметр. БОЛЬШИНСТВО:- различают понятия окружности и круга, находят диаметр и радиус. Строят окружность. НЕКОТОРЫЕ: - различают круг и окружность, сектор и находят градусную меру сектора. Изображают круговой сектор с заданным углом. 7 кл. ВСЕ – знают понятия: окружность, круг, центр окружности, радиус и диаметр, хорда, секущая, касательная. Различают понятия окружности и круга. Строят окружность и круговой сектор. БОЛЬШИНСТВО – Показывают круговой сектор и находят его градусную величину. Находят центральный угол, дугу окружности. НЕКОТОРЫЕ – доказывают теорему о диаметре и хорде, определяют градусную величину кругового сектора.</p>
<p>Критерии оценки</p>	<p>5 кл – называет определения окружности, круга, радиуса, диаметра. Находит их по рисунку. 7 кл – называет определения: окружности, круга,</p>

	радиуса, диаметра, хорды, секущей, касательной. Чертит их и показывает на чертеже.	
Языковые цели	<p>Обучающиеся объясняют понятия окружности, круга и их элементы, используя терминологию.</p> <p><i>Предметная лексика и терминология:</i> окружность, круг, радиус, диаметр, центр окружности, хорда, центральный угол, круговой сектор, дуга.</p> <p><i>Сочетания, используемые для диалога и письма:</i></p> <p>Окружность – это</p> <p>Круг – это...</p> <p>Отличие окружности и круга – ...</p> <p>Диаметр – это...</p> <p>Радиус – это....</p> <p>Хорда – это....</p> <p>Как связаны между собой диаметр и радиус.....</p> <p>Круговой сектор – это.....</p> <p>Центральный угол – это....</p> <p>Секущая – это...</p> <p>Касательная – это....</p>	
Привитие ценностей	<p>(при актуализации темы и цели урока)</p> <p>свободное общение и выражения своего мнения: (работа индивидуальная и работа в парах)</p> <p>(при формулировании определения для понятия: Окружности, круга и их элементов)</p> <p>прививаются ценности: здоровье, дружба и забота об окружающих.</p>	
Межпредметные связи	<p>Естествознание 6 кл. тема: Сферы Земли и их составляющие.</p> <p>География 8 кл. тема: Географические карты. (построение диаграмм)</p>	
Предшествующие знания по теме	Понятия точки, прямой, отрезка, луча.	
Ход урока		
Запланированные этапы	Виды запланированных упражнений на уроке	Ресурсы

урока		
Начало урока	<p>Консолидация внимания обучающихся .</p> <p>Подготовка к уроку. Организационный момент.</p> <p>Проверка домашнего задания. (по готовому образцу).</p> <p>П. «Верю – не верю» с целью формирования интереса к изучению урока темы «Окружность. Круг» и создания положительной мотивации обучающихся . Участникам- работают парами (внешний и внутренний круг)- предлагаются верные и неверные высказывания.</p> <p>Вопросы:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Верите ли вы, что окружность – это кривая линия? 2.Верите ли вы, что круг – это плоская фигура? 3.Верите ли вы, что у круга и окружности есть центр? 4.Верите ли вы, что круг не является многоугольником? 5.Верите ли вы , что круг ограничен окружностью? 6.Верите ли вы, что диаметр в два раза больше радиуса? <p>(коммуникативные способности, способность творчески применять знания).</p> <p>Учитель выводит на нову тему урока. Отвечая на вопросы определяется тема и цели урока.</p> <p>Учитель знакомит с критериями оценивания на уроке для каждого класса (на доске написано все: Тема и критерии для каждого класса).</p> <p>Деление на 2 группы (разновозрастные 5 и 7 кл). Собрав картинку разрезанную на части. 1 группа – рисунок круга и его примеры, 2 группа – рисунок окружности и его примеры.</p> <p>Изучение нового материала. (навыки-языковые: слушания и говорения)</p> <p>(Г) Метод «Говорим по кругу». Задание 1.(для</p>	<p>На слайде ответы д/з</p> <p>Демонстрация Презентации</p>

5 и 7 кл) Каждой группе даны картинки. Нужно пользуясь учебником найти все определения и подписать элементы.

1 гр. – Круга.

2 гр. – Окружности.

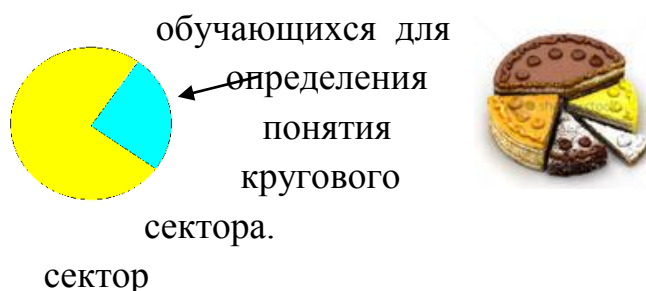
После презентации каждой группой своего материала. Ответить в чем сходство и различие – круга и окружности. (с помощью кругов Эйлера на доске. По очереди от каждой группы).

Оценивание: Методом (оцени достижения) (прививается ценности: здоровье, дружба, уважение мнения другого, забота об окружающих. Навыки – способность работать в группе, критическое мышление).

Демонстрация Презентации (по новой теме: Круг – его элементы. Окружность – его элементы.)

(П.) Обучающиеся разбиваются по парам: 5кл с 5кл, 7 кл с 7 кл. Выполняют практическое задание 2 . Метод «Построй и покажи». (навыки критического мышление).

5 класс. 1. Построить окружность и провести два радиуса. Раскрасить разным цветом полученные части окружности. Направить

2. (Уровневые задания по учебнику)

Уровень А. № 891. Постройте окружность с радиусом длиной 1) 3см; 2) 1см5мм.

Приложение 1

Учебник:

Математика 5кл.2ч

Абылкасымова

А.Е. и др. –

Алматы: Мектеп,

2017.

Приложение 1

Учебник:

Геометрия 7кл.

Смирнов В.А.,

Туяков Е.А. –

Алматы: Мектеп,

2017г

Приложение 2.

№ 892. Постройте окружность с диаметром длиной: 1) 50мм; 2) 6см.

№ 893. Круг разделили на 2 сектора. Сколько градусов содержит один угол сектора, если другой угол сектора содержит: 1) 25° 2) 90° 3) 126°

Уровень В. 1. Диаметр Земли равен приблизительно 12700 км. Диаметр Земли меньше диаметра Юпитера в 11 раз. Найдите радиус Юпитера

2. № 896. В круге провели два радиуса и получили два сектора. Могут ли углы этих секторов быть: 1) оба острые; 2) оба прямые; 3) оба тупые; 4) оба развернутые? Покажи.

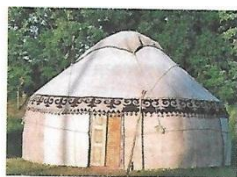
7 класс. 1. Изобразить круговой сектор и найти его градусную величину.

2. (Уровневые задания по учебнику)

Уровень А. № 18.4. Найдите диаметр окружности, если известно, что он на 55 мм больше радиуса этой окружности.

№ 18.5. Арбуз разрезали на две равные части. Радиус окружности в разрезе 15см. Какой диаметр имел арбуз?

№ 18.6. Юрта – древнейшее и в то же время современное жилище кочевников (рис18.6, а). Юрты бывают разные по размерам. Найдите радиус, образованный от: а) шанырака (купол юрты, рис. 18.6,б), если его диаметры 1м; 1,2м;1,4м;2м; б) кереге (круглая вертикальная стена, рис.18.6,в), если диаметры юрты 5м; 6м;7м;10м.

а)

б)

в)

Рис. 18.6

Уровень В. № 18.10. расстояние между

точками A и B равно 2 см . Найдите меньший возможный радиус окружности, проходящий через эти точки.

№ 18.13. на клетчатой бумаге изобразите центр O окружности, проходящий через данные точки A, B, C, D . (рис.18.10).

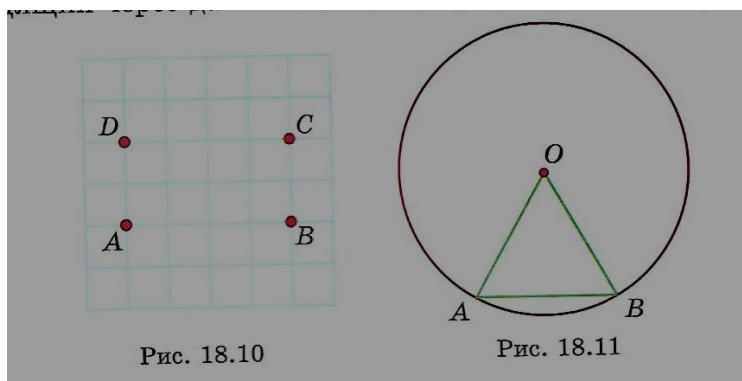

Рис. 18.10

Рис. 18.11

№ 18.14. Хорда AB окружности равна ее радиусу OA (рис. 18.11). Чему равен угол AOB ?

Оценивание методом Оцени достижения (за каждое задание Уровня А – 1б, Уровня В – 2б).в таблице.

(И). ФО:

Уровни мыслительных навыков – применение.

5 кл – называет определения окружности, круга, радиуса, диаметра. Находит их по рисунку.

7 кл – называет определения: окружности, круга, радиуса, диаметра, хорды. Чертит их и показывает на чертеже.

5 кл. Задание 3.

Задание 2

По рисунку определите:

Центр	_____	
Радиус	_____	
Диаметр	_____	

Дескриптор: *Обучающийся*

- указывает центр окружности;
- указывает радиус и диаметр окружности;

Задание 3

По рисунку определите:

a.	b.	c.	d.
Радиус: _____	Радиус: _____	Радиус: _____	Радиус: _____
Диаметр: _____	Диаметр: _____	Диаметр: _____	Диаметр: _____

Дескриптор: *Обучающийся*

- находит радиус окружности;
- находит диаметр окружности.

7 кл. Задание 3.

Задание

По чертежу определите:

	Центр: _____ Радиус: _____ Диаметр: _____ Хорда: _____ Касательная: _____ Секущая: _____
	Центр: _____ Радиус: _____ Диаметр: _____ Хорда: _____ Касательная: _____ Секущая: _____

Дескрипторы: обучающийся

- Указывает центр окружности
- Указывает радиус
- Указывает диаметр
- Указывает хорду
- Указывает секущую
- Указывает касательную.

Учитель проверяет задания по дескрипторам. Дает устную обратную связь обучающимся. В таблицу Оцени достижения – ставит количество полученных плюсов. (балов).

Совместная работа 5 кл и 7 кл.

	<p>«Кто быстрее?» (Устные упражнения):</p> <ol style="list-style-type: none"> Диаметр круга равен 130 см, найдите его радиус. Диаметр круга равен 150 см, найдите его радиус. Радиус окружности равен 39 см, найдите его диаметр. Радиус окружности равен 47 см, найдите его диаметр. Число секторов, на которые разбивает круг два радиуса, равно ____. Круг – это... назови примеры из жизни.(1,2) Окружность – это.... назови 2 примера из жизни. Если в круге два сектора и один из них содержит 50°, то другой угол содержит ____ 																															
<p>Конец урока</p>	<p>4. Рефлексия</p> <p>Таблица с заданиями. Начерчена на доске.</p> <p>Оцени достижения:</p> <table border="1" data-bbox="304 1093 1088 2038"> <thead> <tr> <th data-bbox="304 1093 475 1442">Ф.И. обучающегося</th> <th data-bbox="475 1093 639 1442">Проверка д/з (по готовому образцу)</th> <th data-bbox="639 1093 774 1442">Задание 1</th> <th colspan="2" data-bbox="774 1093 1002 1442">Задание 2 Ур А Ур В</th> <th data-bbox="1002 1093 1088 1442">Задание 3</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="304 1442 475 1592">5 кл. 1 обучающийся</td> <td data-bbox="475 1442 639 1592"></td> <td data-bbox="639 1442 774 1592"></td> <td data-bbox="774 1442 908 1592"></td> <td data-bbox="908 1442 1002 1592"></td> <td data-bbox="1002 1442 1088 1592"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="304 1592 475 1742">2 обучающийся</td> <td data-bbox="475 1592 639 1742"></td> <td data-bbox="639 1592 774 1742"></td> <td data-bbox="774 1592 908 1742"></td> <td data-bbox="908 1592 1002 1742"></td> <td data-bbox="1002 1592 1088 1742"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="304 1742 475 1892">7 кл 1 обучающийся</td> <td data-bbox="475 1742 639 1892"></td> <td data-bbox="639 1742 774 1892"></td> <td data-bbox="774 1742 908 1892"></td> <td data-bbox="908 1742 1002 1892"></td> <td data-bbox="1002 1742 1088 1892"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="304 1892 475 2038">2 обучающийся</td> <td data-bbox="475 1892 639 2038"></td> <td data-bbox="639 1892 774 2038"></td> <td data-bbox="774 1892 908 2038"></td> <td data-bbox="908 1892 1002 2038"></td> <td data-bbox="1002 1892 1088 2038"></td> </tr> </tbody> </table>	Ф.И. обучающегося	Проверка д/з (по готовому образцу)	Задание 1	Задание 2 Ур А Ур В		Задание 3	5 кл. 1 обучающийся						2 обучающийся						7 кл 1 обучающийся						2 обучающийся						
Ф.И. обучающегося	Проверка д/з (по готовому образцу)	Задание 1	Задание 2 Ур А Ур В		Задание 3																											
5 кл. 1 обучающийся																																
2 обучающийся																																
7 кл 1 обучающийся																																
2 обучающийся																																

	<p>Общий итог урока ФО «Лестница успеха». Стикеры, куда добрался по данной теме. (по количеству полученных плюсов могут определить).</p>	
<p>Дифференциация – каким образом Вы планируете оказать больше поддержки? Какие задачи Вы планируете поставить перед более способными учащимися? Дифференциация на уроке выполнена. Так как задание дается от простого к сложному. В группе делают простое задание А. Парой – по сложнее (задание А и В). Индивидуально – сложное задание.</p>	<p>Оценивание – как Вы планируете проверить уровень усвоения материала учащимися? Оценивание осуществляется на разных этапах разными техниками в таблице Методом Оцени Достижения. (на этапе проверки домашнего задания – взаимооценивание, при выполнении индивидуального задания – самопроверка.</p>	<p>Здоровье и соблюдение техники безопасности</p>
<p><i>Рефлексия по уроку</i> <i>Были ли цели урока/цели обучения реалистичными?</i> <i>Все ли обучающиеся достигли ЦО?</i> <i>Если нет, то почему?</i> <i>Правильно ли проведена дифференциация на уроке?</i> <i>Выдержаны ли были временные этапы урока?</i> <i>Какие отступления были от плана урока и почему?</i></p>		<p><i>Используйте данный раздел для размышлений об уроке. Ответьте на самые важные вопросы о Вашем уроке из левой колонки.</i></p>

Общая оценка

Какие два аспекта урока прошли хорошо (подумайте как о преподавании, так и об обучении)?

1:

2:

Что могло бы способствовать улучшению урока (подумайте как о преподавании, так и об обучении)?

1:

2:

Что я выявил (а) за время урока о классе или достижениях/трудностях отдельных обучающихся, на что необходимо обратить внимание на последующих уроках?

Методический материал

Short- term plan

Lesson plan

Long-term plan: Unit	School: Poltavka secondary
Date:	Teacher name: TastekeevaAlla
Grade: 5/7	Number present: absent:
Lesson title: Healthy lifestyle with sport	
Learning objectives	<p>7.C7 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing</p> <p>7.L4 understand with little support some of the implied meaning in extended talk on a limited range of general and curricular topics</p> <p>7.L5 recognize the opinion of the speaker(s) in supported extended talk on a range of general and curricular topics</p> <p>7.S6 begin to link comments with some flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges</p>
Lesson objectives	<p>All learners will be able to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - listen to the explanation about some kinds of sports and quote their names - recognize the names of sports/food - make sentences using the modal verb should/shouldn't <p>Most learners will be able to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuss how and what kind of sports helps to our health and body - interview your classmates about their lifestyle - describe your lifestyle or daily routine <p>Some learners will be able to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - estimate any connection or differentiation of healthy life with sport. - debate how to preserve our way of life
Assessment criteria	<ul style="list-style-type: none"> • Tell what Paul eats every day. • Interview your classmates about their lifestyle • Describe your lifestyle or daily routine • Get a lot of information about Kazakh national sport games
Value links	<p>Learners are taught to be healthy through sport and proper nutrition.</p> <p>A secular society with high spirituality (MangilikYel, 3)</p>

Cross curricular links	History	
ICT skills	Interactive board	
Previous learning	Sleep is the way of healthy lifestyle “question is from me and answer is from you”	
Plan		
Planned timings	Planned activities	Resources
Start 3 min	(W) Greetings – Good morning! I am very glad to see you. How are you feeling yourselves today! Let me to check your active. I’ll name you any sport game and you must interpret its playing. (basketball, football, swimming, raising the barbell,tengealu, baige, asykatu)	CD
5 min	(W) Brainstorming Activity 1 Students listen to the explanation about sports and classify the names of sports they think appropriate to them. (teacher points the student, who must say only one example) After the finishing, students divide into three groups: outdoor sports, indoor sports, intellectual sports.	
5 min	(W,f)Content.A question is from me and answer is from you. Activity 2 Revision of previous learning and introduction of the next lesson. Effective teaching methods: 1. What will you do if you get a headache? – If I get a headache, I’ll take an aspirin. 2. What will you do if you feel tired? – If I feel tired, I will stop and have a rest for half an hour 3. What will you do if you get stressed? – If I get stressed, I will try to get more sleep. 4. What would you do if you had enough time? – If I had enough time, I would join a gym. 5. What would you do if you had a cold? – If I had a cold, I would stay at home. 6. What should you do to be healthy? – I should do sport, eat only healthy food,	

	<p>refuse bad habits.</p> <p>7. What kind of sports do you like and why? – I like football, because I can run a lot in the fresh air. I like tennis because it is useful for our eyes and whole muscles of our body.</p> <p>8. What Kazakh national sport games do you know? – audaryspak, kokpar, asykatu, togyzkumalak, etc.</p> <p>9. What does asykatu develop? - It develops such habits as accuracy and precision.</p> <p>10. What skills does togyzkumalak develop? – It develops mathematical skills.</p> <p>Theme of the lesson: <u>Healthy life with sport</u></p>					
Middle 6 min	<p>(I)Listening. Answer key words. Activity 3</p> <p>Listen to Paul, a professional swimmer, and complete his daily menu with the words below.</p> <p>1. Egg 2. Cheese 3. Yoghurt 4. Bananas 5. Sugar 6. Pasta 7. Beef 8. Tomatoes 9. Chicken 10. Potatoes 11. Pizza 12. Apples</p> <table border="1" data-bbox="357 1048 1193 1267"> <thead> <tr> <th>Descriptor</th> <th>A leaner</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>✓ choose the right word from the box and complete the sentences</td> </tr> </tbody> </table>	Descriptor	A leaner		✓ choose the right word from the box and complete the sentences	CD Excel, G.7. Skills 8c, 4a. p.93
Descriptor	A leaner					
	✓ choose the right word from the box and complete the sentences					
6 min	<p>(G)Speaking. Healthy lifestyle with sport. Activity 4</p> <p><u>Group 1.</u> Answer the questions. Find someone in the class with the same taste</p> <p><u>Group 2.</u> Imagine you are an interviewer on a TV health show. Interview your partner about their lifestyle.</p>	Excel, G.7. Skills 8c, 5. p.93				
3 min	<p><u>Group 3.</u> Choose three or four Kazakh national sport games. Tell the rules and show the other how to play them.</p> <p>Differentiation by tasks (G,W)</p> <p>Group 1</p> <p>Students contrast their own answers with others and give the analyze of the whole class. Teacher helps them and focuses their ideas to the right direction.</p> <table border="1" data-bbox="357 2033 1193 2078"> <tr> <td>How often do you</td> <td>Every day</td> <td>Often</td> <td>Sometim</td> </tr> </table>	How often do you	Every day	Often	Sometim	Excel, G.7. Skills 8a, 9. p.89
How often do you	Every day	Often	Sometim			
		Other groups give their marks with thumb				

3 min	..			es			
	eat out?						
	eat homemade food?						
	eat junk food like burgers?						
	drink fizzy drinks?						
	3 min	drink water?					
		eat fruit?					
<p>Examples: -Arman, Aislu and Kuanysh sometimes eat out. -I, Gulnar, Saule, Zhubanysh and Asel eat homemade every day. (G,W) Group 2 Students use the internet to find some information about our traditional sport games. Teacher helps to identify and click only basic idea of the topics. (G,W) Group 3 Students prepare then show their TV program using the next questions: -Do you have a healthy lifestyle? Why(not)? – How much sleep do you get every night? – What exercise do you do every week? – What is your favorite sport? Teacher checks the formulating of their sentences gives ideas if they need.</p>							
End	(W) Feedback					Presentation	
2 min	The teacher suggests to sing the patriotic song “Развивающийся синий флаг” only one verse.						
4 min	Differentiation by outcomes Evaluation Final Self-Assessment: Tick your level and complete the sentences						
Group 1		po or	fa ir	go od	ex ce lle nt	Assessment cards	
1. I can identify outdoor, indoor, intellectual sports.							

	2. I could tell what Paul ate every day.				
	3. I can describe my lifestyle or daily routine				
	4. Things you found interesting.....				
	5. Things I learned...				
	6.Question I still have...				
	Group 2	p o o r	f a i r	g o o d	e x c e l l e n t
	1.I can identify outdoor, indoor, intellectual sports.				
	2. I could tell what Paul ate every day.				
	3. I can tell about our Kazakh traditional sport games				
	4. Things you found interesting.....				
	5. Things I learned...				
	6.Question I still have...				
	Group 3	p o o r	f a i r	g o o d	e x c e l l e n t
	1.I can identify outdoor, indoor, intellectual sports.				
	2. I could tell what Paul ate every day.				
	3. I Interviewed my classmates about their lifestyle and can answer to their questions.				
	4. Things you found interesting.....				
	5. Things I learned...				
	6.Question I still have...				
ADDITIONAL INFORMATION					
Differentiation – how do you plan to give more support? How do you plan to challenge the more able learners?	Assessment – how are you planning to check learners' learning?	Health and safety check			

<ul style="list-style-type: none"> • Provide less able learners while they have pair discussion. • Differentiation by grouping • Differentiation by tasks • Differentiation by outcomes 	<ul style="list-style-type: none"> • Speaking is assessed while observing pair work, group work • Learner`s achievements are assessed by evaluation final self-assessment 	<ul style="list-style-type: none"> • Learners will be safely seated at a comfortable distance away from electrical outlets and cables, monitors and recorders.
<p>Reflection</p> <p>Were the lesson objectives/learning objectives realistic?</p> <p>Did my planned activities work well?</p> <p>Did I stick to timings?</p> <p>What changes and differentiation should I make next time?</p>		<p>Use the space below to reflect on your lesson. Answer the most relevant questions from the box on the left about your lesson.</p>
<p>Summary evaluation</p> <p>What two things went really well (consider both teaching and learning)?</p> <p>1:</p> <p>2:</p> <p>What two things can improve the lesson (consider both teaching and learning)?</p> <p>1:</p> <p>2:</p> <p>What have I learned from the reflection of the learners? (difficulties of individuals or all the learners)</p>		

Приложение 6

<p>Тема урока:</p>	<p>6 кл. Материальная и духовная культура тюрков</p> <p><u>Исследовательский вопрос:</u> Какой вклад внесла тюркская культура в развитие мировой цивилизации?</p> <p>8 кл. Устное народное творчество казахов в XVIII веке</p> <p><u>Исследовательский вопрос:</u> Как исторические события XVIII века отражены в произведениях акынов и жырау?</p>	
<p>Дата: 4.11</p>	<p>ФИО: Кабдрахманова Гульзада Манаповна СШ: №26 села Маншук Целиноградского района</p>	
<p>Класс: 6, 8</p>	<p>Количество присутствующих: 7</p>	<p>отсутствующих:</p>
<p>Цели обучения, которые достигаются на данном уроке (ссылка на учебную программу)</p>	<p>6.2.3.2 – определять вклад аль-Фараби и других ученых в развитие средневековой науки;</p> <p>6.2.2.4 – объяснять историческую значимость трудов М. Кашгари, Ю. Баласагуни и А. Яссауи для описания общества тюркского периода.</p> <p>7.2.2.1 – оценивать значимость народного фольклора и музыкальных произведений как исторических источников</p>	
<p>Цели урока</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Будут знать имена исторических личностей. • Определить их роль и вклад в развитии культуры. • Дать оценку деятельности исторических личностей. 	
<p>Критерии оценивания</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Оценить значение деятельности исторических личностей для развития Казахстана. • Анализ исторических событий связанных с именами исторических личностей. • Определить ценность трудов исторических личностей в качестве исторических источников. 	

Языковые цели	<p>Заполняют сюжетную таблицу (навыки чтения и письма).</p> <p>Определяют главную информацию (навыки говорения).</p> <p><i>Лексика и терминология:</i></p> <p>акын, жырау, шежире, исторические источники, айтыс, кюи, сери, сал, жоктау, жар-жар.</p> <p><i>Полезные выражения для диалогов и письма:</i></p> <p>Шежире – это ...</p> <p>Устное народное творчество включает в себя ...</p>
Привитие ценностей	Ценности «Мәңгілік ел»: воспитание патриотизма, уважения к истории казахского народа
Межпредметные связи	Казахская литература, география
Применение ИКТ	Видеоролик
Предварительные знания	Прием «Продолжи цепочку», рассказывают об исторических личностях
Ход урока	
Запланированные этапы урока	Запланированная деятельность на уроке
Начало урока 10 мин	<p>Приветствие. Упражнение на концентрацию внимания.</p> <p>Упражнение «Дальтоник»</p> <p>Называют вслух при чтении следующего цветного текста цвета слов. Именно цвета, а не то, что написано.</p> <p>Красный. Зеленый. Синий.</p> <p>Желтый. Фиолетовый. Оранжевый. Коричневый. Синий.</p> <p>Красный. Черный. Зеленый. Голубой. Желтый. Коричневый. Черный. Зеленый. Синий.</p>

Фиолетовый. Красный. Оранжевый. Коричневый.

Голубой. Желтый. Черный.

Актуализация знаний. Прием «Продолжи цепочку». В группе называют друг другу имена исторических личностей и вкратце рассказывают о них. Формативное оценивание: аплодисменты друг другу.

Учитель объявляет тему и целей урока, просит выполнить задание по приему «Дерево Блоба». Обучающиеся определяют свое место на «дереве Блоба» и объясняют причину выбора.

ГР

Задание №1

Упражнение «Собери коллаж». Обучающимся 6 класса даются рисунки, с помощью которых они должны собрать коллаж.

Обучающиеся 8 класса записывают в тетради свои ответы. По истечении отведенного времени обучающиеся 8 класса проверяют работу 6 класса и комментируют работу.

юрта, еда, кюй, домбра, стихотворение, пословицы и поговорки, загадки, религия, одежда, легенды, дом,

Подведение итогов. Показ видеоролика. Обучающиеся записывают новые слова. Находят определения новых слов: жар-жар, терме, жыршы, беташар, кюй, айтыс. Страница 46.

Середина урока	<p>Исследование и анализ</p> <p>Чтение текста. Работа с учебником, с раздаточными материалами.</p> <p>6 класс страница 36-38</p> <p>8 класс страница 43-44</p>
----------------	--

20 мин

Задание №2

ПР Заполняют сюжетную таблицу.

Кто?	Что?	Когда?	Где?	Почему?

Дескрипторы к заданию:

- называют имена ученых, акынов и жырау;
- определяют главную деятельность исторических личностей;
- приводят свои аргументы.

Презентуют свою работу.

ФО: «Собери яблоки». Обучающиеся оценивают ответы разными сортами яблок. Объединяются в две группы с помощью разноцветных стикеров.

Задание №3

ГР прием «Круги на воде». Проанализируйте текст от главной информации до второстепенной.

Каждая группа презентует свои работы в творческой форме. Защита постера.

ФО: «Собери яблоки».

	<p>Задание №4</p> <p>Театральная постановка. Покажите один из видов народного творчества.</p> <p>Айтыс, жар-жар, беташар.</p> <p>ФО: словесная оценка, похвала.</p>
<p>Конец урока</p> <p>10 мин</p>	<p>Взаимопроверка. Алгоритм работы по методике взаимопроверки в парах сменного состава:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Прочитай один вопрос напарнику вслух. – Изложи свой ответ на этот вопрос. – Выслушай ответ напарника на его вопрос. – Смени напарника. <p>Рефлексия</p> <p>Возврат к «Дереву Блоба». Обучающиеся определяют свое место на «дереве Блоба» после изучения темы и объясняют причину выбора.</p> <p>Домашнее задание</p> <p>Составить 5 вопросов.</p>

Методический материал

КСП по химии для совмещенного класса МКШ		
7 УРОК:	8 Школа: Надеждинская средняя школа СКО	
9 Дата:	10 Имя учителя: Эйрих Т.С.	
11 КЛАСС: 7-8	12 Количество присутствующих:	отсутствующих:
Цель (и) обучения, которым способствует данный урок	<p>Что вы хотите, чтобы обучающиеся усвоили к концу урока?</p> <p>Знать различие молекул и атомов 7кл</p> <p>Знать, что каждый химический элемент имеет свой символ.</p> <p>Понимать, что электроны в атомах распределяются последовательно по энергетическим уровням-8 кл.</p> <p>Записать 10 графических формул химических элементов.8 кл.</p>	

Цели урока	<p>Что необходимо сделать учащемуся для достижения цели обучения? Обеспечить усвоение обучающимися знаний о строении атома и атомного ядра. Учить применять полученные знания на практике. Научиться пользоваться таблицей Д. Менделеева.</p> <p>Все обучающиеся будут уметь: Строение вещества, атом и молекула. Знать, что каждый элемент имеет свой символ</p> <p>Большинство обучающихся будут уметь: Атом имеет сложное строение. Умеют строить атом и распределять электроны по электронным облакам</p> <p>Некоторые обучающиеся будут уметь: Пользоваться таблицей Менделеева.</p>	
Языковая цель	<p>Обучающиеся могут:</p> <p>Что вы хотите, чтобы обучающиеся усвоили к концу урока?</p> <p>Атом, молекула, электрон, химический элемент</p> <p>Предметно-специфический словарь и терминология: Составьте список слов/фраз, которыми, как вы предполагаете, владеют обучающиеся, и используйте их во время урока. Строение атомного ядра...Изотопами называются... Модель атома по Резерфорду..</p> <p>Полезный набор (ы) фраз для диалогов и письма: Данный список может включать вводные фразы или соединительные конструкции, например,</p> <p>- “Я считаю, что автор намеревался ...” Модель атома помогла мне.. Теперь я могу определить количество атомов....</p>	
Предшествующее обучение	<p>В двух предложениях суммируйте то, что обучающиеся уже знают об этой теме «Все тела состоят из вещества. Вещества делимы, состоят из атомов и молекул».</p>	
План		
Запланированное время	Запланированные задания	Ресурсы
Начало Учтите время для	<p><u>КЛАССНЫЙ РАСПОРЯДОК:</u> когда обучающиеся входят в класс</p> <p>Приветствие, всеобуч.</p> <p>Психологический настрой через</p>	<p>Учебник Закирова Н.А. изд-во Арман ПВ. Астана.</p>

<p>введения/разъяснения для заданий, а также время для обратной связи.</p>	<p>говорение в группе по содержанию предыдущего урока «Говорение по кругу».</p> <p><u>НАЧАЛО:</u> Стартер. Какие ключевые слова вы можете написать на доске, которые нам помогут понять новую тему урока? Обучающийся делит доску на две половинки и каждый класс записывает ключевые термины по своей теме, записывают необходимые учебные навыки, которые помогут понять новую тему. ФО. Словесная похвала учителя Стадия вызова «Ребята. Химических элементов всего 82, а разнообразие мира очень велико. И.-2 мин Попробуйте каждый объяснить мне многообразие окружающего мира. <u>Учитель:</u> Как вы представите цель обучения? Цель урока размещена на доске, критерии успеха каждому обучающемуся клеим в тетрадь. Каждый обучающийся наклеив цель, читает цель, объясняет, что он должен знать в конце урока.</p> <p><u>РАЗВИТИЕ:</u> Ваши задания должны обеспечивать достижение целей обучения и получение результатов учащимися И. Задание 1. Анимация «Модель атома Резерфорда» обучающиеся составляют вопросы, что им не понятно в анимации. Гр. Задание 2. Чтобы ответить на ваши вопросы прочитаем п.6 обучающиеся 7 класса и п10 школьники 8 класса. П. После прочтения, ребята отвечают в парах на свои же вопросы. ФО. Взаимооценивание в паре «Две звезды, одно пожелание»</p>	<p>Определите необходимые ресурсы для урока.</p> <p>Инд. Работа, знания с естествознания.</p>
--	--	--

Задание Г. 3. Разбиваемся на группы, рассчитавшись на 1-2. Составляем кластер. 7 класс рисунок молекулы, атома, схема строения атома.

Г. 8 класс – атом, схема строения атома по Резерфорду. Распределение электронов по энергетическим уровням. Знать понятия изотоп, нуклон.

Задание 4. Расписать состав первых 10 химических элементов. П.

ИОНЫ

№		Водород H	Гелий He	Литий Li
1	Модель атома			
2	Заряд ядра			
3	Число протонов			
4	Число электронов			

ФО. Самооценивание «Эта работа была для меня полезна, потому, что....»

Во время урока я собираюсь оценить, достигают ли обучающиеся целей и развивают ли они свое обучение через обратную связь, Словесную похвалу, поддержку. Обзор кластеров, корректирование направления деятельности Обучающихся, что бы получить

верный результат.
 Что вы будете делать, чтобы поддержать обучающихся, которые не достигают поставленных целей? Еще раз обратимся к цели урока и при необходимости сузим ее.

Г. Защита кластеров.
 И. Снежный ком.
 И. Заполни таблицу строение атомов.

По схеме:
 Порядковый номер, атомная масса, число электронов, число протонов, число нейтронов. Это для 8 класса .
 7 класс составляет кроссворд: по следующим словам
 «атом, молекула» нужно поставить вопросы.

РАСПОРЯДОК:

В чем заключаются мои стандартные действия для обучающийся?

Критерий оценивания	дескриптор
Знает строение атома по Резерфорду	Сколько электронов вмещает первая оболочка
	Определение изотопа
	Нуклон
	Протон
	Нейтрон

ПЛЕНАРИЙ: обратная связь Учитель комментирует достижения обучающийся, что помогло достичь цели, над чем стоит поработать, чтобы улучшить результаты

Методический материал № дифференцированные задания по химии

Класс: 7-8 учитель: Богатова Зинаида Аркадьевна, Костанайская область

Учебник:

Тема: 7 класс. Структура Периодической таблицы Менделеева

8 класс Структура периодической системы химических элементов

Цели: 7.2.1.2 - знать и описывать структуру периодической таблицы: группы и периоды

8.2.1.1 -объяснять физический смысл атомного номера, группы, периода

Дифференцированные задания

7 класс	8 класс
<p>Базовый уровень Задание 1 Прочитайте текст. Составьте три тонких и два толстых вопроса по теме. Задание 2 В пустые квадратики вставьте элементы периодической таблицы первого ряда</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 15px; margin: 2px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 40px; height: 15px; margin: 2px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 15px; margin: 2px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 40px; height: 15px; margin: 2px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 15px; margin: 2px;"></div> </div> <p>Дескриптор: Читает предложенный текст Составляет три тонких и два толстых вопроса Периодическая система химических элементов содержит 8 вертикальных столбцов (групп), которые нумеруются римскими цифрами. Каждая группа включает в себя главную (А) и побочную (В) подгруппы. У элементов главных подгрупп высшая валентность, как правило, равна номеру группы. Одними из исключений этого правила являются кислород (его валентность всегда равна II) и фтор (высшая валентность которого – I). С помощью Периодической таблицы можно определить и низшую валентность элемента. Для этого из 8 (максимального числа групп) надо вычесть номер группы, в которой</p>	<p>Базовый уровень Задание 1 Прочитайте текст. Составьте три тонких и два толстых вопроса по теме. Задание 2 Составьте кластер. 1 группа: «атомное ядро» 2 группа: «группа» 3 группа: «период» Дескриптор: Читают текст, составляют три тонких и два толстых вопроса по теме. Составляют кластер Периодическая таблица элементов является графическим выражением Периодического закона. Существует несколько форм Периодической таблицы. Давайте попробуем на основе электронного строения атомов составить пока не всю таблицу, а хотя бы ее часть. Наверняка многие из вас уже догадались, что точно так же, как можно объединить в одну <i>группу</i> элементы с валентными оболочками типа s^1, объединяются между собой в другие группы и элементы с типом оболочек s^2, и элементы с типом оболочек s^2p^1 и так далее. Сколько же может быть таких <i>групп</i> похожих по своим свойствам элементов? Давайте попробуем записывать элементы в строчку по мере заполнения их</p>

находится элемент. Например, высшая валентность фосфора равна V (т. к. фосфор находится в V группе), а низшая равна III. Только это правило применимо для элементов главных подгрупп V–VII групп.

Горизонтальные ряды химических элементов в Периодической таблице называются периодами. Пока их 7. Первые три периода называют малыми (первый период содержит всего 2 хим. элемента, а 2 и 3 – по 8 элементов). Периоды 4, 5, 6, 7 называются большими.

По положению элемента в Периодической системе можно определить его принадлежность к металлам или неметаллам. Для этого в короткой форме таблицы нужно провести диагональ от бериллия к астату. Элементы главных подгрупп, находящиеся выше этой диагонали (плюс водород), относятся к неметаллам. Все остальные элементы – металлы. Инертные газы He, Ne, Ar, Kr, Xe, Rn не относят ни к металлам, ни к неметаллам.

В длинной форме таблицы можно провести диагональ от бора к астату. Все элементы, которые находятся ниже этой диагонали, образуют простые вещества металлы.

По положению элемента в периодической системе можно получить информацию о его высшем оксиде и гидроксиде. У неметаллов высший оксид и гидроксид имеют кислотный характер, у металлов – основной, у переходных металлов оксид и гидроксид, как правило, амфотерные

электронных оболочек. При этом будем делать "перенос" на новую строку всякий раз, когда оболочка уровня заполняется полностью. В этом случае элементы расположатся друг под другом так, что в каждой вертикальной колонке окажется по группе похожих по своим свойствам элементов. Мы не станем пытаться использовать для этого все известные на сегодняшний день элементы - ведь пока нам важно понять лишь общие закономерности построения таблицы. В группах собраны элементы с похожими химическими свойствами, а в периодах химические свойства постепенно изменяются. Если сравнить между собой элементы разных периодов, то можно отметить важную особенность: Номер ПЕРИОДА, в котором находится элемент, совпадает с номером его валентной оболочки. Эта валентная оболочка постепенно заполняется от начала к концу периода. В этом заключается физический и химический смысл номера периода. Как же изменяются свойства элементов одного периода? В левой части периодов элементы проявляют ярко выраженные восстановительные свойства. Большинство из этих элементов являются металлами (Li, Na, Mg, Ca). В правой части собраны типичные неметаллы, обладающие окислительными свойствами (O, F, Cl). В середине периодов располагаются элементы, обладающие как восстановительными, так и окислительными свойствами. Эти окислительные или восстановительные свойства зависят от того, с каким элементом они реагируют. Например, если сера (S) реагирует с сильным окислителем (кислородом), то проявляет восстановительные

	свойства.
<p>Продвинутый уровень Задание 3 Заполните «Карту периодичности строения ПСХЭ» Обучающимся предоставляется карта с недостающими единицами ПСХЭ. Восполните недостающие структурные единицы ПСХЭ Дескриптор Восполняют недостающие структурные единицы ПСХЭ</p>	<p>Продвинутый уровень Задание 3 Составьте схему «Изменение физических свойств веществ в зависимости от их расположения в ПСХЭ» Дескриптор Сравнивают физические свойства веществ Составляют схему изменения физических свойств веществ в зависимости от их расположения в ПСХЭ</p>
<p>Высокий уровень Задание 4 Объясните, почему в ПСХЭ существует строго определенное количество групп и периодов. Ответ обоснуйте. Дескриптор Объясняет, почему в ПСХЭ существует строго определенное количество групп и периодов. Ответ обосновывает.</p>	<p>Высокий уровень Задание 4 Почему металлы и неметаллы располагаются в разных частях Периодической таблицы? Ответ обоснуйте. Дескриптор Сравнивает положение металлов и неметаллов в ПСХЭ Объясняет причины расположения металлов и неметаллов в ПСХЭ</p>

Обратная связь производится учителем, который показывает насколько обучающиеся продвинулись к достижению цели урока, а также обучающимся посредством вопросов друг другу. Обучающиеся 8 класса задают обучающимся 7 класса контролирующие вопросы, а обучающиеся 7 класса задают познавательные вопросы.

Методический материал № дифференцированные задания по географии

Класс:7,8. Учитель: Шедько Н.А. Костанайская область

Предмет: География.

Цели урока: «Виды почв в Казахстане».

7.3.4.3/ 8.3.4.3 Определяет распространение типов почв в Казахстане;

7.2.1.1 / 8. 2.1.1 Сможет сделать картосхемы по данной теме;

7.3.4.4 / 8.3..4.4 Оценивает почвенные ресурсы (охватывает дополнительно местный компонент).

Задание 1.

Составить постер, используя ключевые слова «Виды почв в Казахстане», используя карту, дополнительный материал, на котором отразить: подзоны,

географическое положение, занимаемая площадь, природные зоны, содержание гумуса, мощность гумусого горизонта.

Работа в группах: 1 группа 1,2 пара – черноземы; 2 группа 3,4 пара – каштановые; 3 группа 5,6 пара – бурые и серо-бурые; 4 группа 7,8 пара – горных территорий;

Развешать по классу свои постеры.

Ф.О. Провести взаимооценивание.

Критерии оценивание	Дескриптор обучающийся
Определяет распространение и виды почвы в Казахстане;	Знает виды почвы в Казахстане; Умеет написать территории распространение почвы; Определяет распространение и виды почвы в разных регионах Казахстана

Задание 2.

Заполните таблицу по вашим постерам.

Типы почв	Подзоны	Географическое положение	Занимаемая площадь	Природные зоны	Содержание гумуса	Мощность гумусного горизонта	Хозяйственное использование
Чернозёмы	обычные						
	выщелоченные						
	южные						
Каштановые	темно-каштановые						
	каштановые						
	Светлокаштановые						
Бурые серо-бурые	бурые						
	Серо-бурые						

Составить вопросы.

а) Укажите 1 преимущество и 1 недостаток использования земли

1. Что влияет на процесс образования гумуса в почве?
2. В чём заключается обмен веществ в почве?
3. Какие почвы называются тяжёлыми?
4. Что подразумевается под земельными ресурсами страны?
5. Каких земель больше в земельном фонде страны?
6. В какой природной зоне ветровая эрозия приносит большой ущерб сельскому хозяйству?
7. Что предусматривает мелиорация земель?
8. Какие почвы в нашем районе и их использование в сельском хозяйстве?

Группы оценивают друг друга.

Критерии оценивание	Дескриптор
Определяет пользование почвы;	А) умеет написать менее 5 видов пользование почвы; Б) 1 недостаток пользование земли; В) 1 преимущество пользование земли; Г) разделяют их по группам.

Задание 3

Обозначьте цветом на контурной карте распространение видов почв в Казахстане.

Формативное оценивание по дескрипторам

Критерии оценивание	Дескриптор
Умеет оценить почвенные ресурсы;	Умеет обозначить цветом на контурной карте распространение почвы и рассказать их особенности: А) чернозёмы и их особенности; В) каштановые почвы и их особенности; С) бурые и серобурые почвы и их особенности,

СОДЕРЖАНИЕ

Введение.....	137
1 Дифференциация содержания обучения с учетом предпрофильной подготовки в совмещенных классах МКШ	139
2 Особенности составления дифференцированных заданий в 5-9 классах МКШ	156
3 Методические рекомендации по составлению дифференцированных заданий для оценивания учебных достижений обучающихся по предметам 5-9 классов МКШ	200
Заключение.....	203
Список использованной литературы.....	204
Приложение.....	205

**ШЖМ 5-9-СЫНЫП ПӘНДЕРІ БОЙЫНША
БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ОҚУ ЖЕТІСТІКТЕРІН БАҒАЛАУ ҮШІН САРАЛАНҒАН
ТАПСЫРМАЛАРДЫ ҚҰРАСТЫРУ БОЙЫНША
ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР**

**МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ
ПО СОСТАВЛЕНИЮ ДИФФЕРЕНЦИРОВАННЫХ ЗАДАНИЙ
ДЛЯ ОЦЕНИВАНИЯ УЧЕБНЫХ ДОСТИЖЕНИЙ ОБУЧАЮЩИХСЯ ПО
ПРЕДМЕТАМ 5-9 КЛАССОВ МКШ**

Басуға 16.09.2020 ж. кол қойылды. Пішімі 60×84 1/16.
Қағазы офсеттік. Офсеттік басылыс.
Қаріп түрі «Times New Roman». Шартты баспа табағы 17

Подписано в печать 16.09.2020 г. Формат 60×84 1/16.
Бумага офсетная. Печать офсетная.
Шрифт Times New Roman. Усл. п.л. 17